

Дневник

(стенографски)

на

XIX^{-то} обикновено Народно събрание

Втора редовна сесия

84. заседание, събота 8 април 1922 г.

(Открито от председателя Н. Атанасов, в 10 ч. 5 м. пред пладне)

Председателя: (Звжн) Моля г. секретаря да провери присъстващите г. г. народни представители.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Прочита списъка. От заседанието сж отсъствували следните народни представители: Димитър Анастасов, Иван Ангелов, Александър Атанасов, Стефан Бахърджиев, Мустафа Ризабеев, Константин Бозвелиев, Александър Ботев, Асен Вапцаров, Власи Власковски, Никола Габровски, Вжлко Гарвански, Делю Георгиев, Беню Гърбов, Христо Данев, д-р Юрдан Данчев, Иван Димитров, Петър Димов, Георги Драгнев, Али-ходжа Ибраимов, Ламби Кандев, Стефан Кирчев, Никола Кйосев, Иван Ковачев, Петър Кораков, Теню Кортенски, Коста Кратунов, Радослав Крайчев, Ангел Кундалев, Рашко Маджаров, Александър Малинов, д-р Ганчо Марков, Цоню Матев, Нух Мустанов, Тодор Петров, Димитър Попов, Стоян Попов, Гани Радев, Стоян Радев, Стойне Ризов, Никола Савчев, д-р Марко Сапарев, Трифон Саралиев, Коста Сидеров, Алекси Сираков, Митко Соколов, Митю Станев, Димитър Стоев, Стефан Тодоров, Хюсню Хасанов, Димитър Христов, Тодор Цеков, Александър Чапрашиков, Крум Чапрашиков, Желю Юрданов)

Председателя: (Звжн) От 216 души народни представители присъствуват 78. Има нужното число народни представители, за да се състои заседанието.

Обявявам го за открито.

Съобщавам на г. г. народните представители, че народния представител г. Беню Гърбов иска 3-дневен отпуск. Понеже до сега се е ползвал с 28 дни, ще питам народното представителство. Които сж съгласни да му се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието разрешава.

Съобщавам на г. г. народните представители, че е постъпило предложение от г. министра на търговията, промишлеността и труда за приемане на държавна служба минните инженери Владимир Миханлович Колачевски и Константин Георгиевич Горски, руски подданици.

Това предложение ще се напечати, раздаде на г. г. народните представители и ще се постави на дневен ред.

Н. Пждарев (д): Моля, г. председателю, искам думата преди дневния ред.

Председателя: Имате думата.

Н. Пждарев (д): Г. г. народни представители! Вземам думата, за да изкажа съжаление и да отправя протест. На 6 т. м. в редакцията на в. „Препорец“ се е явил председателя на Народното събрание г. Неделко Атанасов, придружен от Софийския градоначалник, за да търси редактора на вестника, . . .

Председателя: Г. Пждарев! Питанията се отправят формално към надлежния министър чрез бюрото на Камарата.

Н. Пждарев (д): Не е питане, г. председателю, а протест.

Председателя: (Силно звжн) Има установен ред, по който се отправят питанията.

Н. Пждарев (д): Вие сте заинтересован, г. председателю, затова.

Председателя: (Силно звжн) Моля, г. Драганов, накарайте г. Пждарева да си седне на местото.

Минаваме към дневния ред.

Н. Пждарев (д): Искам да направя нашия протест за изтезаване редакцията на в. „Препорец“.

Председателя: Първата точка от дневния ред е: трето четене законопроекта за одобрение международната конвенция за борба против чумата, холерата и жжлтата треска.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете)

„ЗАКОН

за одобрение международната конвенция за борба против чумата, холерата и жжлтата треска, подписана в Париж на 17 януарий 1912 г.

Член единствен. Одобрява се международната конвенция за борба против чумата, холерата и жжлтата треска, подписана в Париж на 17 януарий 1912 г.“*) (Глжчка)

*) Вж. за конвенцията на стр. 2.773.

Н. Георгиев (з): Нека направи писмено питане, ако иска.

С. Костурков (р): Тук нема питане.

Н. Пждарев (д): Г. Неделко Атанасов заедно със софийския градоначалник отишли в редакцията на в. „Препорек“, ...

Председателя: (Силно звъни) Моля!

Н. Пждарев (д): Искаме да отправим нашия протест за изтезаване редакцията на в. „Препорек“.

Председателя: Когато си играете със честта на хората, ще позволите лично да се разправяме.

Н. Пждарев (д): Да отидете като частни лица, а не със софийския градоначалник.

Д-р Й. Фаденхехт (р): Добре, че не е взел със себе си министъра на полицията.

С. Костурков (р): Иди се разправи сам, а не с градоначалника.

Председателя: Които приемат на трето четене законопроекта за одобрение международната конвенция за борба против чумата, холерата и жълтата треска, подписана в Париж на 17 януарий 1912 г., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на втората точка от дневния ред — трето четене на законопроекта за приложение на конвенцията, сключена на 27 ноември 1919 г. между България и Гърция, относително свободата за емиграция на малцинствата.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете сред голема глъчка)

„ЗАКОН

за приложение на конвенцията, сключена на 27 ноември 1919 г. между България и Гърция, относително свободата за емиграция на малцинствата.

Чл. 1. Забегналите по причина на балканската или обоевропейската войни или поради друга причина за масово или принудително изселване гърци, бивши жители на сегашната територия на царството, ако се завърнат, получават обратно недвижимите си имоти, владени от държавата като безотпапаствени, а ако не се завърнат, могат да ги получат и да разпоредят с тях чрез пълномощник.

Чл. 2. Гърците-бежанци получават недвижимите си имоти в сегашното им положение. Те имат право на обезщетение за повредите, причинени на тези имоти по вина или небрежност на българските държавни власти през времето между ратификацията на конвенцията за свободата на емиграцията и предаване имотите на правномеющите или ликвидиранието им от Смесената комисия, предвидена в конвенцията.

Чл. 3. Правото на гърците-бежанци да получат обратно недвижимите си имоти подлежи на следните ограничения:

1. Не е задължително за държавата възвръщането на недвижимите имоти, върху които сж настанили други бежанци. В тоя случай държавата може да се ограничи със заплащане чрез Смесената комисия стойността на недвижимия имот, която ще бъде определена при ликвидиранието му от същата комисия.

2. Същото правило се прилага и за недвижимите имоти, върху които, след завземането им от българската държава, трето лице е придобило вещни права.

Наредбите на настоящия член нема да се прилагат при взаимност от страна на Гърция спремо българите-бежанци от гръцка територия.

Чл. 4. Гърците-бежанци получават заедно с недвижимите си имоти и приходите, които държавата е добила от тях през време, когато ги е владела като безотпапаствени.

Чл. 5. Гърците-бежанци имат право да получат обратно и оставените от тях движими вещи, доколкото те се намират налице. Ако тези вещи сж били продадени от държавата, правоимеющите получават цената, добита при продажбата.

Ако последните сж били употребени от държавата или иже вследствие небрежност на властите сж били загря-

бени, изгубени или погнали, държавата е длъжна да заплати обезщетението, което ще определи Смесената комисия, след като съвместно с надлежните административни власти установи фактите.

Чл. 6. Гърците-бежанци, възстановени по гореизложения начин в своите права на собственост, могат да ликвидират недвижимите си имоти чрез Смесената комисия или да ги продадат посредством пълномощник или направо, както и да ги запазят и управляват чрез повереник до изтичане срока, предвиден в чл. 4 на конвенцията.

Ако собственика не желае да остане в България и не продаде в горния срок недвижимите си имот, който му е бил възврънат, последния става собственост на Българската държава срещу заплащане стойността му на Смесената комисия, съгласно оценката, която тя ще направи.

При взаимност спремо българите-бежанци от Гърция гърците-бежанци от България могат да запазят имотите си и да разпоредят с тях направо или чрез повереник и след изтичане на срока, предвиден в чл. 4 на конвенцията.

Чл. 7. Гърците, живущи в царството, които искат да се изселят, могат в срока, предвиден в чл. 4 на конвенцията за свободата на емиграцията, да ликвидират недвижимите си имоти чрез предвидената в същата конвенция Смесена комисия.

В същия срок те могат да ликвидират имотите си и чрез доброволни продажби, като спремо тях нема да се прилагат ограниченията на специалните закони относно покупко-продажбите на недвижими имоти в царството.

Чл. 8. Наредбите на настоящия закон се прилагат и спремо юридически лица съгласно с отнасящите се до тях постановления на конвенцията за свободата на емиграцията.

Чл. 9. Смесената комисия е единствено компетентна да проверява дали лице, искаше да се ползува от наредбите на конвенцията за свободата на емиграцията, има качествата на грък по народност, вера и език и дали е бежанец, установен в Гърция, или е лице, което може да се ползува от облагите на казаната конвенция.

Същата комисия е компетентна да проверява правата на собственост върху имоти, за които гърците-бежанци или изселници претендират.

Тя се произнася и по спорове, които биха възникнали между гърци-изселници или изселени и трети лица, които претендират, че имат вещни права върху недвижими имоти, принадлежащи на първите, освен ако тези вещни права сж придобити по общото право и Смесената комисия откаже да се занимава със спора, в какъвто случай той се разрешава от съдилищата на царството.

Чл. 10. Ликвидираните от Смесената комисия недвижими имоти, принадлежащи на гърци, които вече сж се изселили и сж се установили в Гърция преди влизането в сила на конвенцията, се изплащат по цени, определени от същата комисия, независимо от това, дали тези имоти след ратификацията на конвенцията сж били предмет на отчуждаване за държавна или обществена полза и сж били вече платени по-рано от държавата, като платеното се прехваща.

За оценката на имоти, принадлежащи на гърци от България, които поискат да се ползват от конвенцията за свободата на емиграцията, ще се прилагат решенията на Смесената комисия, предвидена в тая конвенция.

Смесената комисия е компетентна да определи и обезщетението, дължимо за повреда на недвижими имоти, съгласно чл. 2, и това за движимите вещи, което гърците-бежанци имат право да получат съгласно чл. 5 алинея втора.

Чл. 11. Ликвидираните от Смесената комисия недвижими имоти стават собственост на българската държава, щом като тази последната заплати на Смесената комисия определената от нея стойност, обаче, със запазване правата, които трети лица сж придобили на законно основание.

Чл. 12. Изплащането става в брой и с облигации, съгласно споразумението, което ще се постигне между българското правителство и Смесената комисия.

Дава се право на Министерския съвет, по доклад на министра на финансите, да постанови подробни правила за издаване на облигациите, необходими за изплащане на ликвидиранието от Смесената комисия имоти.

Чл. 13. Административните и съдебните власти в България сж длъжни да оказват пълно съдействие на Смесената комисия и нейните органи при искания, които им се правят по прилагане на конвенцията.

По писмено искане на Смесената комисия или нейните подкомисии, надлежните мирови съдии сж длжжни да разпитват под клетва посочените от тех свидетели и да дават други справки, нужни за работата по ликвидацията.

Чл. 14. Лицата, които упражняват правото на изселване, съгласно с конвенцията за свободата на емиграцията, се освобождават от плащане на износно и вносно мито за движимите вещи, които ще изнесат при напушане територията на царството или ще внесат при заселването им в последното.

Сжщите се ползват с безплатно пътуване и пренасяне на багаж и други вещи по бжлгарските джржавни железници, ако не притежават недвижими имоти и имат свидетелство за бедност от надлежната община или Смесената комисия.

При взаимност лицата, предвидени в алинея първа, се освобождават и от плащане на право за регистриране (мита и берин) за продажби на недвижимите си имоти, които те сключват при доброволната ликвидация на сжщите.

Чл. 15. Издаваните от Смесената комисия книжа, както и всеко заявление, мемоар или друг документ, подавани на сжщата комисия от частни лица във връзка с прилагането на конвенцията, се освобождават от гербов налог.

Всички документи, издадени от бжлгарските власти, всички преписи или извлечения от нотариалните регистри, както и всички други книжа или документи, от естество да послужат пред комисията, се освобождават от всякаква такса и разноси, включително гербовия налог.

Изключение сжставляват чисто юридическите актове, издадени направо от бжлгарските сждилища.

Чл. 16. Настоящия закон се прилага само и доколкото предвидените в него права и облаги сж обезпечени за бжлгарите в Гжрция.

Н. Пждарев (д): И да джржи тон, недостоен за един председател на Народното сжбрание.

Д-р Й. Фаденхелт (р): Това ли е начина за разправяне?

Председателя: Ние отидохме да опровергаем с автентични документи хулите, които една редакция хвърля — една редакция, която се е обжрнала на едно разбойническо гнездо, поради което ние се боим да влезнем вътре без полиция.

С. Костурков (р): Толкова ли Ви е куража?

Председателя: Отидохме с полиция, защото може да скрият документите и да кажат, че нема такива документи.

С. Костурков (р): Там се страхуват, а тук сж много куражлии!

Министър д-р Р. Даскалов: Г. председателю! Изпълнете си службата и не се разправяйте с тези хора. Ако има да се оплакват нещо, нека се отправят към мене.

С. Костурков (р): Протест може да се изкаже и пред председателството, не само пред Вас.

Министър д-р Р. Даскалов: Тук се касае за вътрешния ред.

Н. Пждарев (д): Който е нарушен от председателя на Камарата.

Министър д-р Р. Даскалов: Но не в качеството на председател.

С. Костурков (р): Решителни и куражлии, когато имат полиция зад себе си! Поплювковци такива!

Председателя: Които приемат на трето четене законопроекта за приложение на конвенцията, сключена на 27 ноември 1919 г. между Бжлгария и Гжрция, относително свободата за емиграция на малцинствата, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Сжбранието приема.

Минаваме на точка трета от дневния ред — трето четене законопроекта за изменение и допълнение устава на Обществото на народите.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете)

„З А К О Н

за изменение и допълнение устава на Обществото на народите.

(Чл. чл. 1—26 от Нийския договор за мир)

Член единствен. Устава на Обществото на народите се изменява и допълва както следва:

Вмжква се между алинеи втора и трета на чл. 4 следната нова алинея:

„Сжбранието постановява с болшинство от две-трети правилата досежно избора на непостоянните членове на сжвета и особено ония досежно срока на техния мандат и условията за тяхната преизбираемост.“

Последния параграф на чл. 6 се замества сжс следния параграф:

„Разходите на Обществото се понасят от членовете на Обществото, в пропорция определена от сжбранието.“

Към поправения чл. 6 се прибавя следния параграф:

„Разпределението на разходите на Обществото, което фигурира в приложение 3, ще се прилага от 1 януарий 1922 г. докато едно ново разпределение, прието от сжбранието, влезе в сила.“

Прибавя се към приложението на устава следния списък:

III.

Разпределение разходите на обществото

Джржави	Платими единици
Южна Африка	15
Албания	2
Аржентина	35
Австралия	15
Австрия	2
Белгия	15
Боливия	5
Бразилия	35
Британската империя	90
Бжлгария	10
Канада	35
Чили	15
Китай	65
Колумбия	10
Коста-Рика	2
Куба	10
Дания	10
Испания	35
Естония	5
Финландия	5
Франция	90
Гжрция	10
Гватемала	2
Хаити	5
Хондурас	2
Индия	65
Италия	65
Япония	65
Латвия	5
Либерия	2
Литва	5
Люксембург	2
Никарагуа	2
Норвегия	10
Нова-Зеландия	10
Панама	2
Парагвай	2
Холандия	15
Перу	10
Персия	10
Полша	15
Португалия	10
Ромжния	35
Салвадор	2
Сжрбо-Харват-Словенската джржава	35
Сиам	10
Швеция	15
Швейцария	10
Чехо-Словакия	35
Уругвай	10
Венесуела	5

Чл. 12 се допълва както следва:

„Членовете на Обществото сж съгласни, че ако между тех се повдигне спор от естество да докава до сжжсване, те ще подложат този спор било на един арбитраж или на сждебно уреждане, било на разучване от сжвета. Те сж съгласни още, че в никой случай не трябва да прибегват до война преди изтичането на един срок от три месеца след арбитражното или сждебно решение, или доклада на сжкрета.“

„Във всички предвидени в тоя член случаи решението трябва да бъде издадено в един приличен срок и доклада на съвета трябва да бъде приготвен в шест месеца от деня, когато спора му е бил подложен на разглеждане“.

Чл. 13 се допълва както следва:

„Членовете на Обществото сж съгласни, че ако между тях се повдигне спор, който по техни мнение може да се разреши чрез арбитраж или по съдебен ред, и ако този спор не може да бъде уреден задоволително по дипломатически ред, въпроса ще бъде подложен изцяло на арбитраж или на съдебно решение.

„Между споровете, които вжобще могат да бъдат разрешавани чрез арбитраж или по съдебен ред, се поставят ония досежно тълкуването на един договор, по всеки въпрос от международно право, по съществуването на всеки факт, който, ако се установи, би представлял нарушение на едно международно задължение, или по размера или естеството на поправките, дължими поради такова нарушение.

„Спора ще бъде подложен на Постоянния международен съд, или на друг некой съд, определен от страните или предвиден в техните по-раншни конвенции.

„Членовете на Обществото се задължават да изпълняват добросъвестно издадените решения и да не прибегват до война срещу оня член на Обществото, който се съобрази с тия решения. Ако решението не бъде изпълнено, съвета предлага мерките, които трябва да се вземат за да осигурят изпълнението му“.

Първата алинея на чл. 15 се допълва както следва:

„Ако между членовете на Обществото се повдигне спор от естество да докара до скъсване, и ако този спор не се подложи на предвидения в чл. 13 арбитраж или на съдебно уреждане, членовете на Обществото се съгласяват да го представят на съвета. В такъв случай, достатъчно е един от тях да уведоми за спора главния секретар, който ще вземе всички мерки за една анкета и едно пжлно разучване“.

Последната част на първата алинея на чл. 16 се изменява както следва:

„Тези последните се задължават да скъсат веднага с него всички търговски и финансови сношения, да запретят всякаво сношение между лицата живущи в тяхна територия и тия от територията на държавата, която е нарушила устава, и да спрат всякакви финансови, търговски или лични съобщения между лицата живущи в територията на тая държава и тези живущи в територията на всяка държава, член или не на Обществото“.

Алинея втора на чл. 16 се изменява както следва:

„Правото да се произнесе по въпроса дали има или не нарушение на устава принадлежи на съвета. При разрешението на тоя въпрос, не ще се вземат под внимание гласовете на членовете, обвинени в прибегване към война и ония, против които тая война е предприета.

Алинея трета на чл. 16 се изменява както следва:

„Съвета трябва да уведоми всички членове на Обществото коя дата той препоръчва за прилагане на икономически натиск, съгласно с настоящия член“.

Алинея четвърта на чл. 16 ще гласи както следва:

„При все това, съвета може, по отношение на известни членове, да отложи за един определен период прилагането на некои от тия мерки, ако е на мнение, че подобно отлагане ще спомогне за постигане на целта, която се преследва с предвидената в предшествувания параграф мерка, или пжк намира, че това е необходимо за намаляване щетите и неудобствата, които те би причинили на подобни членове“.

Първата алинея на чл. 26 от устава на Обществото се замества със следния текст:

„Измененията на настоящия устав, чийто текст би бил гласуван от събраниято с едно болшинство от три четвърти, в което трябва да влизат гласове на всички членове на съвета, представени в заседанието, ще добият сила след като бъдат ратифицирани от членовете на Обществото, чийто представители сж влизали в съвета при гласуването, и от болшинството на ония, чийто делегати образуват събраниято“.

След първата алинея на чл. 26 се прибавя нова алинея със следуюция текст:

„Ако в течение на 22 месеца от гласуването на Обществото необходимото число ратификации не се постигне, предложението изменение остава без сила“.

Втората алинея на сегашния чл. 26 се замества със следните две нови алинеи:

„Главния секретар уведомява членовете за влизането в сила на измененията.

„Всеки член на Обществото, който на тая дата не е ратифицирал изменението, има право в течение на една година да уведоми главния секретар, че отказва да приеме изменението. В такъв случай той престава да бъде член на Обществото“.

Председателя: Които приемат на трето четене законопроекта за изменение и допълнение устава на Обществото на народите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Министър д-р Р. Даскалов: Г. г. народни представители! Понеже по точки четвърта и пета бюджетопроектите не сж готови още, моля да се съгласите да преминем към точка шеста от дневния ред — одобрение международната конвенция за метжра.

Председателя: Които приемат това предложение на г. министра да преминем към точка шеста от дневния ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема. Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за одобрение международната конвенция за метжра и правилника приложен към същата конвенция, изменени и допълнени в VI международна конференция за мерки и теглилки през м. октомври 1921 г.

Г. г. народни представители! Съгласно чл. 20 от закона за мерките и теглилките от 1 януарий 1911 г. бжлгарската държава е присъединена към международната конвенция за метжра от 1875 г., а по силата на чл. 162 от Нйойския договор за мир Бжлгарското царство се задължава и за в бъдеще да остане в същата конвенция.

Нуждите пжк на науката, техниката и търговията наложили известни изменения и допълнения на тази конвенция и на приложения към нея правилник, с които се е занимала VI международна конференция по мерките и теглилките в Париж, заседавала в края на м. септември и началото на м. октомври 1921 г., дето и Бжлгария се е представлявала със свой делегат. Тази конференция единодушно е приела измененията и допълненията. Главното допълнение се състои в разширение задълженията на Международното бюро за мерки и теглилки, като за в бъдеще то може да бъде натоварено и с приготвянето и запазването на еталоните-първообрази за електрическите единици и сравняването с тези еталони на националните еталони, както сега то извършва такива сравнявания по отношение метжра и килограма.

Главното пжк изменение се състои в увеличение постоянния кредит за издржката на Международното бюро за мерки и теглилки, поради заскжпналия живот, от 100.000 fr. годишно, какъвто беше досега, на 250.000 fr. и евентуално, при доказана нужда, на 300.000 fr. годишно, разпределени пропорционално на населението между 27 джржави сега участващи в конвенцията.

Като ви докладвам гореказаното, имам чест да ви помоля, г. г. народни представители, да разгледате и одобрите предлагания законопроект, с което ще дадете възможност на бжлгарската държава да направи необходимата крачка напред в метрологично отношение, та да застане, както е била и досега, на същия уровень с всички цивилизовани джржави в това отношение.

София, 3 март 1922 г.

Министър на търговията, промишлеността и труда:
Ал. Радолов.

„ЗАКОНОПРОЕКТ

за одобрение международната конвенция за метжра и правилника приложен към същата конвенция, изменени и допълнени в VI международна конференция за мерки и теглилки през м. октомври 1921 г.

Чл. 1. Одобрява се международната конвенция за метжра и приложения към нея правилник, както сж изменени и допълнени в VI международна конференция за мерки и теглилки през м. октомври 1921 г.

Чл. 2. Изпълнението на настоящия закон се възлага на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Той влиза в сила от деня на обнародването му в „Джржавен вестник“.

Конвенция за метъра. — Convention du mètre.

Чл. 1. (1875 г.)

Високите договорящи страни се задължават да основат и издържат, на общи разходи, едно научно и постоянно *Международно бюро за мерки и теглилки*, със седалище Париж.

Чл. 2. (1875 г.)

Французкото правителство ще вземе потребните мерки за да улесни снабдяването, или, ако е нужно, постройката на едно специално здание, отредено за тази цел, според условията, определени в приложения към настоящата конвенция правилник.

Чл. 3. (1875 г.)

Международното бюро ще действа под изключителното управление и надзор на един *Международен комитет за мерки и теглилки*, който от своя страна е подчинен на една *обща конференция за мерки и теглилки*, образувана от делегатите на всички договорящи правителства.

Чл. 4. (1875 г.)

Председателството на общата конференция за мерки и теглилки е възложено на длъжностния председател на академията на науките в Париж.

Чл. 5. (1875 г.)

Организацията на бюрото, както и съставът и атрибутите на Международния комитет и на общата конференция за мерки и теглилки, са определени от приложението към настоящата конвенция правилник.

Чл. 6. (1875 г.)

Международното бюро за мерки и теглилки е натоварено:

- 1) с извършване всички сравнявания и проверки на новите прототипове (първообрази) на метъра и килограма;
- 2) със съхраняването на международните първообрази;
- 3) с периодичните сравнявания на националните еталони с международните първообрази и с техните свидетели (témoins), както и с тях на термометрите-etaloni;
- 4) със сравняването на новите първообрази с основните еталони на неметричните мерки и теглилки, употребявани в различните страни и в науката;
- 5) с еталониранто и сравняването на геодезичните линии;
- 6) със сравняването на еталоните и прецизните стълкибици, проверката на които би се поискала, било от правителствата, било от научни дружества, или пак от артисти и учени.

Чл. 7. (1921 г.)

След като комитетът извърши работите по координирането на мерките касателно електрическите единици, и след като общата конференция реши това с единодушно гласуване, бюрото ще бъде натоварено с приготвянето и запазването на еталоните за електрическите единици и на техните свидетели, а също така и сравняването с тези еталони на националните еталони, или други прецизни еталони.

Бюрото е натоварено, освен това, с определянето (установяването) на физическите константи, чиято точно познаване може да послужи да се увеличи прецизността и да осигури по-добре еднообразието в областите.

Article premier (1875).

Les Hautes Parties contractantes s'engagent à fonder et entretenir, à frais communs, un *Bureau international des Poids et Mesures*, scientifique et permanent, dont le siège est à Paris.

Art. 2 (1875).

Le Gouvernement français prendra les dispositions nécessaires pour faciliter l'acquisition ou, s'il y a lieu, la construction d'un bâtiment spécialement affecté à cette destination, dans les conditions déterminées par le Règlement annexé à la présente Convention.

Art. 3 (1875).

Le Bureau international fonctionnera sous la direction et la surveillance exclusives d'un *Comité international des Poids et Mesures*, placé lui-même sous l'autorité d'une *Conférence générale des Poids et Mesures*, formée de délégués de tous les Gouvernements contractants.

Art. 4 (1875).

La présidence de la Conférence générale des Poids et Mesures est attribuée au président en exercice de l'Académie des Sciences de Paris.

Art. 5 (1875).

L'organisation du Bureau, ainsi que la composition et les attributions du Comité international et de la Conférence générale des Poids et Mesures, sont déterminées par le Règlement annexé à la présente Convention.

Art. 6 (1875).

Le Bureau international des Poids et Mesures est chargé :

- 1^o De toutes les comparaisons et vérifications des nouveaux prototypes du Mètre et du Kilogramme;
- 2^o De la conservation des prototypes internationaux;
- 3^o Des comparaisons périodiques des étalons nationaux avec les prototypes internationaux et avec leurs témoins, ainsi que de celles des thermomètres étalons;
- 4^o De la comparaison des nouveaux prototypes avec les étalons fondamentaux des poids et mesures non métriques employés dans les différents pays et dans les sciences;
- 5^o De l'étalement et de la comparaison des règles géodésiques;
- 6^o De la comparaison des étalons et échelles de précision dont la vérification serait demandée, soit par des Gouvernements, soit par des sociétés savantes soit même par des artistes et des savants.

Art. 7 (1921).

Après que le Comité aura procédé au travail de coordination des mesures relatives aux unités électriques, et lorsque la Conférence générale en aura décidé par un vote unanime, le Bureau sera chargé de l'établissement et de la conservation des étalons des unités électriques et de leurs témoins, ainsi que de la comparaison, avec ces étalons, nationaux ou d'autres étalons de précision.

Le Bureau est chargé, en outre, des déterminations relatives aux constantes physiques dont une connaissance plus exacte peut servir à accroître la précision et à assurer mieux l'uniformité dans les domaines auxquels appartient

кжм които принадлежат по-горе означените единици (чл. 6. и първата алинея от чл. 7.)

То е натоварено, най-сетне, с работата по координарането на аналогични определения, извършвани в други институти.

Чл. 8. (1921 г.)

Международните първообрази, както и техните свидетели, ще се съхраняват в бюрото; достъпна в хранилището ще бъде запазен изключително за Международния комитет.

Чл. 9. (1875 г.)

Всички разходи за помещението и инсталацията на Международното бюро за мерки и теглилки, както и годишните разходи за поддържането му и тия за комитета, ще се покриват от вноските на договарящите страни, установени по таблица, базирана върху действителното им народонаселение.

Чл. 10. (1875 г.)

Сумите, които представят частта на всеки от договарящите страни, ще се внасят в началото на всяка година, чрез Французкото министерство на външните работи, в касата за депозити и консигнации в Париж, отдето те ще се изтеглят постепенно и според нуждите, по заповед на директора на бюрото.

Чл. 11. (1875 г.)

Правителствата, които биха използвали запазеното за всяка държава право да влезат в настоящата конвенция, ще бъдат задължени да изплатят една вноска, чийто размер ще се определи от комитета върху установените в чл. 9. бази и която ще бъде предназначена за подобрение научните уреди на бюрото.

Чл. 12. (1875 г.)

Високите договарящи страни си запазват правото да направят, при общо съгласие, всички изменения на настоящата конвенция, които опита би посочил за полезни.

Чл. 13. (1875 г.)

След изтичането на дванадесет години настоящата конвенция може да бъде денонсирана от някоя от високите договарящи страни.

Правителството, което би използвало правото си да се откаже от тая конвенция, трябва да съобщи това си намерение една година по-рано и, по силата на това отказване, ще се смета, че се отказва от всички права на съобственост върху международните първообрази и върху бюрото.

Чл. 14. (1875 г.)

Настоящата конвенция ще бъде ратифицирана съгласно конституционните закони на всяка държава; ратификациите ще бъдат разменени в Париж, в срок от шест месеца, а ако може, и по-рано. Тя ще влезе в сила от 1 януарий 1876 г.

За уверение на горното респективните пълномощници подписаха конвенцията и я скрепиха с печатите си.

Приложение.

ПРАВИЛНИК

Чл. 1. (1875 г.)

Международното бюро за мерки и теглилки ще се намери в едно специално здание, което да представя

les unités ci-dessus mentionnées (article 6 et 1^{er} alinéa de l'article).

Il est chargé, enfin, du travail de coordination des déterminations analogues effectuées dans d'autres instituts.

Art. 8 (1921).

Les prototypes internationaux, ainsi que leurs témoins, demeureront déposés dans le Bureau; l'accès du dépôt sera uniquement réservé au Comité international.

Art. 9 (1875).

Tous les frais d'établissement et d'installation du Bureau international des Poids et Mesures, ainsi que les dépenses annuelles d'entretien et celles du Comité, seront couverts par des contributions des États contractants, établies d'après une échelle basée sur leur population actuelle.

Art. 10 (1875).

Les sommes représentant la part contributive de chacun des États contractants seront versées, au commencement de chaque année, par l'intermédiaire du Ministère des Affaires étrangères de France, à la Caisse des dépôts et consignations à Paris, d'où elles seront retirées, au fur et à mesure des besoins, sur mandats du directeur du Bureau.

Art. 11 (1875).

Les Gouvernements qui useraient de la faculté, réservée à tout État, d'accéder à la présente Convention, seront tenus d'acquitter une contribution dont le montant sera déterminé par le Comité sur les bases établies à l'article 9, et qui sera affectée à l'amélioration du matériel scientifique du Bureau.

Art. 12 (1875).

Les Hautes Parties contractantes se réservent la faculté d'apporter d'un commun accord à la présente Convention toutes les modifications dont l'expérience démontrerait l'utilité.

Art. 13 (1875).

À l'expiration d'un terme de douze années, la présente Convention pourra être dénoncée par l'une ou l'autre des Hautes Parties contractantes.

Le Gouvernement qui userait de la faculté d'en faire cesser les effets en ce qui le concerne sera tenu de notifier son intention une année d'avance, et renoncera, par ce fait, à tous droits de copropriété sur les prototypes internationaux et sur le Bureau.

Art. 14 (1875).

La présente Convention sera ratifiée, suivant les lois constitutionnelles particulières à chaque État; les ratifications en seront échangées à Paris dans le délai de six mois, ou plus tôt si faire se peut. Elle sera mise à exécution à partir du 1^{er} janvier 1876.

En foi de quoi, les plénipotentiaires respectifs l'ont signée et y ont apposé le cachet de leurs armes.

Anexe.

RÈGLEMENT

Article premier (1875).

Le Bureau international des Poids et Mesures sera établi dans un bâtiment spécial présentant toutes les garanties nécessaires de tranquillité et de stabilité.

всички необходими гаранции по отношение спокойствие и стабилност.

Освен помещението, отредено за хранилище на първообразите, то ще съдържа и зали за настаняване на компараторите и везните, лаборатория, библиотека, стая за архивата, работни стаи за чиновниците и помещения за пазаците и прислугата.

Чл. 2. (1875 г.)

Международния комитет е натоварен с придобиването и ставане собственик на това помещение, както и с настаняването службите, за които то е предназначено.

В случай, че комитетът не ще може да се снабди с подходящо помещение, той ще си построи такова под свое ръководство и по свои планове.

Чл. 3. (1875 г.)

По искането на Международния комитет, французкото правителство ще вземе всички нужни мерки за признаване бюро като учреждение от обществена полза.

Чл. 4. (1875 г.)

Международния комитет ще пригответи нужните инструменти, като: компаратори за еталоните за дължина със черти и с крайща; апарат за определяне абсолютните разширявания; везни за теглене във въздуха и в безвъздушно пространство; компаратори за геодезичните линии и пр.

Чл. 5. (1875 г.)

Разноските за закупуването или за постройката на помещение и разходите за инсталацията и поупката на инструменти и апарати, не могат да надминат общата сума 400.000 фр.

Чл. 6. (1921 г.)

Годишната вноска за Международното бюро се състои от две части: едната постоянна, а другата допълнителна. Постоянната част е, по принцип, 250.000 франка, но може да бъде увеличена до 300.000 фр. по единодушното решение на комитетът. Тя е в тежест на всички държави и автономни колонии, които са се присъединили към конвенцията на метъра преди шестата обща конференция.

Допълнителната част се състои от вноските на тия държави и автономни колонии, които са влезли в конвенцията след казаната обща конференция.

Комитетът е натоварен, по предложение на директора, да пригответи годишния бюджет, без обаче да превиди сумата, изчислена според условията на горните две алинеи. Този бюджет се докладва всяка година, с особен финансов доклад, на правителствата на високите договарящи страни.

В случай, че комитетът намери за необходимо, било да увеличи над 300.000 фр. постоянната част на вноската, било да измени начина за пресметане на вноските, определени от чл. 20 на настоящия правилник, той ще трябва да предупреди правителствата така, че да им даде възможност да дадат навреме потребните наставления на своите делегати за следващата обща конференция, та да може последната да обсъжда и постановява законно. Решението ще има сила само в случай, когато никой от договарящите страни не е изказала, или не ще изкаже пред конференцията противно мнение.

Il comprendra, outre le local approprié au dépôt des prototypes, des salles pour l'installation des comparateurs et des balances, un laboratoire, une bibliothèque, une salle d'archives, des cabinets de travail pour les fonctionnaires et des logements pour le personnel de garde et de service.

Art. 2 (1875).

Le Comité international est chargé de l'acquisition et de l'appropriation de ce bâtiment, ainsi que de l'installation des services auxquels est destiné.

Dans le cas où le Comité ne trouverait pas à acquérir un bâtiment convenable, il en sera construit un sous sa direction et sur ses plans.

Art. 3 (1875).

Le Gouvernement français prendra, sur la demande du Comité international, les dispositions nécessaires pour faire reconnaître le Bureau comme établissement d'utilité publique.

Art. 4 (1875).

Le Comité international fera exécuter les instruments nécessaires, tels que: comparateurs pour les étalons à traits et à bouts, appareil pour les déterminations des dilatations absolues, balances pour les pesées dans l'air et dans le vide, comparateurs pour les règles géodésiques, etc.

Art. 5 (1875).

Les frais d'acquisition ou de construction du bâtiment et les dépenses d'installation et d'achat des instruments et appareils ne pourront dépasser ensemble la somme de 400.000 fr.

Art. 6 (1921).

La dotation annuelle du Bureau international est composée de deux parties: l'une fixe, l'autre complémentaire.

La partie fixe est, en principe, de 250.000 fr., mais peut être portée à 300.000 fr. par décision unanime du Comité. Elle est à la charge de tous les États et des Colonies autonomes qui ont adhéré à la Convention du Mètre avant la Sixième Conférence générale.

La partie complémentaire est formée des contributions des États et des Colonies autonomes qui sont entrés dans la Convention après ladite Conférence générale.

Le Comité est chargé d'établir, sur la proposition du directeur, le budget annuel, mais sans dépasser la somme calculée conformément aux stipulations des deux alinéas ci-dessus. Ce budget est porté, chaque année, dans un Rapport spécial financier, à la connaissance des Gouvernements des Hautes Parties contractantes.

Dans le cas où le Comité jugerait nécessaire, soit d'accroître au delà de 300.000 fr. la partie fixe de la dotation annuelle, soit de modifier le calcul des contributions déterminé par l'article 20 du présent Règlement, il devrait en saisir les Gouvernements de façon à leur permettre de donner, en temps utile, les instructions nécessaires à leurs délégués à la Conférence générale suivante, afin que celle-ci puisse délibérer valablement. La décision sera valable seulement dans le cas où aucun des États contractants n'aura exprimé, ou n'exprimera dans la Conférence, un avis contraire.

Ако една държава в разстояние на три години не е изплатила вноската си, последната се разхвърля между другите държави, съразмерно с техните вноски. Допълнителните суми внесени по тоя начин от държавите, за да се допълни общата сума на вноските за бюрото, се сметат като аванс, направен на заинтересованата държава и им се повръщат, когато тази последната издължи задължените си вноски.

Облагите и правата, придобити от присъединяването към конвенцията на държава, спират спремо нея държави, които не са се издължили след три години.

След други три години, неиздължилите се държави се изключват от конвенцията и пресметането на вноските се възстановява, съгласно постановленията на чл. 20 от настоящия правилник.

Чл. 7. (1875 г.)

Общата конференция, помената в чл. 3 от конвенцията, ще се събира в Париж, по поканата на Международния комитет, най-малко веднаж на всеки шест години.

Тя има назначение да разисква и предизвиква нужните мерки за разпространяването и усъвършенстването на метричната система, както и да утвърди новите основни метрологични определения, които биха се установили в интервала на нейните събрания. Тя приема рапорта на Международния комитет за извършените работи и произвежда, по тайно гласоподаване, подновяване половината от международния комитет.

Гласуванията в общата конференция са по държави: всяка държава има право на един глас.

Членовете на Международния комитет по право вземат участие в събранията на конференцията: те могат в същото време да бъдат и делегати на своите правителства.

Чл. 8. (1921 г.)

Международния комитет, поменат в чл. 3 от конвенцията, ще се състои от осемнадесет члена, всички принадлежащи на различни държави.

При подновяването половината на международния комитет, излизащите членове ще бъдат най-напред тия, което, при вакантни места, са били временно избрани в интервала между две сесии на конференцията; останалите ще се посочат по жребий.

Извазщите членове са преизбираеми.

Чл. 9. (1921 г.)

Международния комитет се съставя като си избира сам, чрез тайно гласуване, председател и секретар. Тия назначения са съобщават на правителствата на високите договарящи страни.

Председателят и секретарят на комитета, както и директора на бюрото трябва да принадлежат на различни държави.

Веднаж съставен, комитета може да произвежда нови избори или назначения само три месеца след като всички членове са били предизвестни за ваканцията, която налага гласуване.

Чл. 10. (1921 г.)

Международния комитет ръководи всички метрологични работи, които високите договарящи страни биха решили да извършат съвместно.

Той е натоварен, освен това, да бди за съхраняването на международните първообрази и еталони.

Той може, най-сетне, да учреди съвместни занятия на специалисти по въпроси от метрологията, и да координира резултатите от техните работи.

Si un État est demeuré trois années sans effectuer le versement de sa contribution, celle-ci est répartie entre les autres États, au prorata de leur propres contributions. Les sommes supplémentaires, versées ainsi par les États pour parfaire le montant de la dotation du Bureau, sont considérées comme une avance faite à l'État retardataire, et leur sont remboursées si celui-ci vient à acquitter ses contributions arriérées.

Les avantages et prérogatives conférés par l'adhésion à la Convention du Mètre sont suspendus à l'égard des États déficitaires de trois années.

Après trois nouvelles années, l'État déficitaire est exclu de la Convention, et le calcul des contributions est rétabli conformément aux dispositions de l'article 20 du présent Règlement.

Art. 7 (1875).

La Conférence générale, mentionnée à l'article 3 de la Convention, se réunira à Paris, sur la convocation du Comité international, au moins une fois tous les six ans.

Elle a pour mission de discuter et de provoquer les mesures nécessaires pour la propagation et le perfectionnement du Système métrique, ainsi que de sanctionner les nouvelles déterminations métrologiques fondamentales qui auraient été faites dans l'intervalle de ses réunions. Elle reçoit le Rapport du Comité international sur les travaux accomplis, et procède, au scrutin secret, au renouvellement par moitié du Comité international.

Les votes, au sein de la Conférence générale, ont lieu par États; chaque État a droit à une voix.

Les membres du Comité international siègent de droit dans les réunions de la Conférence; ils peuvent être en même temps délégués de leurs Gouvernements.

Art. 8 (1921).

Le Comité international, mentionné à l'article 3 de la Convention, sera composé de dix-huit membres appartenant tous à des États différents.

Lors du renouvellement, par moitié, du Comité international, les membres sortants seront d'abord ceux qui, en cas de vacances, auront été élus provisoirement dans l'intervalle entre deux sessions de la Conférence, les autres seront désignés par le sort.

Le membres sortants sont rééligibles.

Art. 9 (1921).

Le Comité international se constitue en choisissant lui-même, au scrutin secret, son président et son secrétaire. Ces nominations sont notifiées aux Gouvernements des Hautes Parties contractantes.

Le président et le secrétaire du Comité et le directeur du Bureau doivent appartenir à des pays différents.

Une fois constitué, le Comité ne peut procéder à de nouvelles élections ou nominations que trois mois après que tous les membres auront été informés de la vacance donnant lieu à un vote.

Art. 10 (1921).

Le Comité international dirige tous les travaux métrologiques que les Hautes Parties contractantes décideront, de faire exécuter en commun.

Il est chargé, en outre, de surveiller la conservation des prototypes et étalons internationaux.

Il peut, enfin, instituer la coopération de spécialistes dans des questions de métrologie, et coordonner les résultats de leurs travaux.

Чл. 11. (1921 г.)

Комитетът ще се събира поне веднаж на всеки две години.

Чл. 12. (1921 г.)

Гласоподаванията в заседанията на комитета стават по вишегласие: в случай на равни гласове, гласа на председателя надделява. Решенията са валидни само ако числото на присъстващите членове е равно поне на половината от избраните членове, които съставят комитета.

Под резерва на това условие, отсъстващите членове имат право да делегират гласовете си на присъстващите членове, които от своя страна трябва да удостоверят това делегиране. Същото важи и при назначаванята с тайно гласоподаване.

Директора взема участие в разискванията на комитета.

Чл. 13. (1875 г.)

В интервала от една сесия до друга, комитетът има право да разисква и чрез кореспонденция.

В този случай, за да бъде решението действително, трябва всичките членове на комитета да са призовани да изложат мнението си.

Чл. 14. (1875 г.)

Международният комитет за мерки и теглилки попълва временно вакантните места, които биха се явили в неговата среда; изборите се произвеждат чрез кореспонденция, като се призова всеки член да вземе участие в тях.

Чл. 15. (1921 г.)

Международният комитет ще изработи един обстоен правилник за организацията и работите на бюро и ще определи таксите, които ще се плащат за извънредните работи, предвидени в чл. чл. 6 и 7 на конвенцията.

Тия такси ще бъдат употребени за усъвършенстване на научния материал на бюро. От общата сума на събраните от бюро такси ще може да се отдели ежегодно известна сума в полза на пенсионната каса.

Чл. 16. (1875 г.)

Всички отношения на Международния комитет с правителствата на високите договарящи страни ще се извършват чрез посредничеството на техните дипломатически представители в Париж.

За въпроси, чието разрешение подлежи на френската администрация, комитета ще се обръща към Френското министерство на външните работи.

Чл. 17. (1921 г.)

Един правилник, приготвен от комитета, ще установи максималния състав на всяка категория от персонала на бюро.

Директорът и помощниците му се избират с тайно гласоподаване от Международния комитет. Техното назначаване ще бъде съобщавано на правителствата на високите договарящи страни.

Директора ще назначава другите членове на персонала в установените рамки на правилника, поменат в първата алинея по-горе.

Чл. 18. (1921 г.)

Директора на бюро ще има достъп в хранилището на международните първообрази само по силата на едно решение на комитета и в присъствието поне на един от членовете му.

Art. 11 (1921).

Le Comité se réunira au moins une fois tous les deux ans.

Art. 12 (1921).

Les votes au sein du Comité ont lieu à la majorité des voix; en cas de partage, la voix du président est prépondérante. Les décisions ne sont valables que si le nombre des membres présents égale au moins la moitié des membres élus qui composent le Comité.

Sous réserve de cette condition, les membres absents ont le droit de déléguer leurs votes aux membres présents, qui devront justifier de cette délégation. Il en est de même pour les nominations au scrutin secret.

Le directeur du Bureau a voix délibérative au sein du Comité.

Art. 13 (1875).

Dans l'intervalle d'une session à l'autre, le Comité a le droit de délibérer par correspondance.

Dans ce cas, pour que la décision soit valable, il faut que tous les membres du Comité aient été appelés à émettre leur avis.

Art. 14 (1875).

Le Comité international des Poids et Mesures remplit provisoirement les vacances qui pourraient se produire dans son sein; les élections se font par correspondance, chacun des membres étant appelé à y prendre part.

Art. 15 (1921).

Le Comité international élaborera un règlement détaillé pour l'organisation et les travaux du Bureau, et il fixera les taxes à payer pour les travaux extraordinaires prévus aux articles 6 et 7 de la Convention.

Ces taxes seront affectées aux perfectionnement du matériel scientifique du Bureau. Un prélèvement annuel pourra être effectué, en faveur de la Caisse des retraites, sur le total des taxes perçues par le Bureau.

Art. 16 (1875).

Toutes les communications du Comité international avec les Gouvernements des Hautes Parties contractantes auront lieu par l'intermédiaire de leurs représentants diplomatiques à Paris.

Pour toutes les affaires dont la solution appartiendra à une administration française, le Comité aura recours au Ministère des Affaires étrangères de France.

Art. 17 (1921).

Un Règlement, établi par le Comité, fixera l'effectif maximum pour chaque catégorie du personnel du Bureau.

Le directeur et ses adjoints seront nommés au scrutin secret par le Comité international. Leur nomination sera notifiée aux Gouvernements des Hautes Parties contractantes.

Le directeur nommera les autres membres du personnel, dans les limites établies par le Règlement mentionné au premier alinéa ci-dessus.

Art. 18 (1921).

Le directeur du Bureau n'aura accès au lieu de dépôt des prototypes internationaux qu'en vertu d'une résolution du Comité et en présence d'au moins un de ses membres.

Хранилището на първообразите ще може да се отваря само посредством три ключа, от които единия ще се пази от директора на френските архиви, вторият от председателя на комитета, а третият от директора на бюрото.

За обикновените сравнявания на бюрото ще служат само еталоните от категорията на народните първообрази.

Чл. 19. (1875 г.)

Директора на бюрото, при всяка сесия, ще представя на комитета:

1) един финансов рапорт за миналото бюджетно упражнение, след проверката на което той ще се освободи от отговорност;

2) един рапорт за състоянието на материала;

3) един общ рапорт за работите, извършени от последната сесия насам.

Бюрото на Международния комитет ще отпраща, от своя страна, на всички правителства на високите договарящи страни, годишен рапорт за административното и финансово положение на службата, който ще съдържа и предвидените разходи за идущото годишно упражнение, както и таблица за вносните делове на договарящите правителства.

Председателя на комитета ще даде пред общата конференция отчет за извършените работи от датата на последното събрание.

Рапортите и обнародванията на комитета и бюрото ще бъдат редактирани на френски език и ще се съобщят на правителствата на високите договарящи страни.

Чл. 20. (1921 г.)

Таблицата за вноските, за които е дума в чл. 9 на конвенцията, е установена за постоянната си част въз основа на вноската посочена в чл. 6 на настоящия правилник, и върху числеността на народонаселението; нормалната вноска за всяка държава не може да бъде по-малка от 5 на 1000, нито по-голема от 15 на 100 от общата вноска, каквато и да бъде цифрата на народонаселението.

За да се установи тая таблица, определя се отначало кои са тия държави, които спадат в изискваните условия за този минимум и максимум; остатъкът от вносната сума се разпределя между другите държави, в право отнoшение със цифрата на тяхното народонаселение.

Изчислените по тоя начин вноски са валидни за целия период от време между две последователни общи конференции и не могат да бъдат изменени за тоя интервал, освен в следните случаи:

а) ако некоя от присъединените държави е оставила да се изминат три последователни години, без да е направила вноските си;

б) ако, напротив, една държава, която е закъснела с повече от три години, внесе вногa си за минало време, и по тоя повод трябва да се възвърнат на другите правителства направените от тях аванси.

Допълнителната вноска е пресметната върху същата основа на народонаселението и е равна на тая, която влезлите по-късно в конвенцията държави плащат при същите условия.

Ако една държава, която е присъединена към конвенцията, поиска да простре ползването от същата за една или повече от своите неавтономни колонии, числото на народонаселението на казаните колонии ще бъде прибавено към това на държавата, за да се пресметне вноската по таблицата.

Le lieu dépôt des prototypes ne pourra s'ouvrir qu'au moyen de trois clefs, dont un sera en la possession du directeur des Archives de France, la seconde dans celle du président du Comité, et la troisième dans celle du directeur du Bureau.

Les étalons de la catégorie des prototypes nationaux serviront seuls aux travaux ordinaires de comparaisons du Bureau.

Art. 19 (1875).

Le directeur du Bureau adressera, à chaque session, au Comité:

1) Un rapport financier sur les comptes des exercices précédents, dont il lui sera, après vérification, donné décharge;

2) Un Rapport sur l'état du matériel;

3) Un Rapport général sur les travaux accomplis depuis la session précédente.

Le Bureau du Comité international adressera, de son côté, à tous les Gouvernements des Hautes Parties contractantes, un Rapport annuel sur la situation administrative et financière du Service, et contenant la prévision des dépenses de l'exercice suivant, ainsi que le Tableau des parts contributives des États contractants.

Le président du Comité rendra compte, à la Conférence générale, des travaux accomplis depuis l'époque de sa dernière réunion.

Les rapports et les publications du Comité et du Bureau seront rédigés en langue française, et communiqués aux Gouvernements des Hautes Parties contractantes.

Art. 20 (1921),

L'échelle des contributions, dont il est question à l'article 9 de la Convention, est établie, pour la partie fixe, sur la base de la dotation indiquée par l'article 6 du présent Règlement, et sur celle de la population; la contribution normale de chaque État ne peut être inférieure à 5 pour 1000, ni supérieure à 15 pour 100 de la dotation totale, quel que soit le chiffre de la population.

Pour établir cette échelle, on détermine d'abord quels sont les États qui se trouvent dans les conditions voulues pour ce minimum et ce maximum; et l'on répartit le reste de la somme contributive entre les autres États, en raison directe du chiffre de leur population.

Les parts contributives ainsi calculées sont valables pour toute la période de temps comprise entre deux Conférences générales consécutives, et ne peuvent être modifiées, dans l'intervalle, que dans les cas suivants:

a. Si l'un des États adhérents a laissé passer trois années successives sans faire ses versements;

b. Si, au contraire, un État antérieurement retardataire de plus de trois ans ayant versé ses contributions arriérées, il y a lieu de restituer aux autres Gouvernements les avances faites par eux.

La contribution complémentaire est calculée sur la même base de la population, et est égale à celle que les États anciennement entrés dans la Convention payent dans les mêmes conditions.

Si un État, ayant adhéré à la Convention déclare en vouloir étendre le bénéfice à une ou plusieurs de ses Colonies non autonomes, le chiffre de la population desdites Colonies sera ajouté à celui de l'État pour le calcul de l'échelle des contributions.

Когато една колония, призната за автономна, изяви желание да се присъедини към конвенцията, тя ще се счита, що се касае до влизането ѝ в тази конвенция — съгласно решението на държавата-покровител — било като зависима от тази последната, било като договаряща държава.

Чл. 21. (1875 г.)

Разноските за приготвянето на международните първообрази, както и еталоните и свидетелите, които ги придружават, ще бъдат в тежест на високите договарящи страни, според установената в предшествувания член таблица.

Разноските за сравняване и проверка на еталоните, поискани от държави, които не влизат в настоящата конвенция, ще бъдат определени от комитета според установените по силата на чл. 15 от правилника такси.

Чл. 22. (1875 г.)

Настоящия правилник ще има същата сила и валидност, както и конвенцията, към която е приложен.

Председателя: Които приемат на първо четене законопроекта за одобрение международната конвенция за метъра и правилника, приложен към същата конвенция, изменени и допълнени в VI-та международна конференция за мерки и теглилки през м. октомври 1921 г., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър д-р Р. Даскалов: Предлагам спешност — да мине законопроекта сега на второ четене.

Председателя: Г. министъра предлага законопроекта да се гласува и на второ четене. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете)

„ЗАКОН

за одобрение международната конвенция за метъра и правилника, приложен към същата конвенция, изменени и допълнени в VI-та международна конференция за мерки и теглилки през м. октомври 1921 г.“

Председателя: Които приемат заглавието на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 1. Одобрява се международната конвенция за метъра и приложения към нея правилник, както и изменени и допълнени в VI-та международна конференция за мерки и теглилки през месец октомври 1921 г.“

Председателя: Които приемат чл. 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 2. Изпълнението на настоящия закон се възлага на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Той влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

Председателя: Които приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приемат на второ четене законопроекта за одобрение международната конвенция за метъра и правилника, приложен към същата конвенция, изменени и допълнени в VI-та международна конференция за мерки и теглилки през м. октомври 1921 г., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка седма от дневния ред — първо четене законопроекта за одобрение конвенцията и устава за свободата на транзита и пр.

Lorsqu'une Colonie reconnue autonome désirera adhérer à la Convention, elle sera considérée, en ce qui concerne son entrée dans cette Convention, suivant la décision de la Métropole, soit comme une dépendance de celle-ci, soit comme un État contractant.

Art. 21 (1875).

Les frais de confection des prototypes internationaux, ainsi que des étalons et témoins destinés à les accompagner, seront supportés par les Hautes Parties contractantes d'après l'échelle établie à l'article précédent.

Les frais de comparaison et de vérification des étalons demandés par des États qui ne participeraient pas à la présente Convention seront réglés par le Comité conformément aux taxes fixées en vertu de l'article 15 du Règlement.

Art. 22 (1875).

Le présent Règlement aura même force et valeur que la Convention à laquelle il est annexé.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете)

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ

към законопроекта за одобрение конвенцията и устава за свободата на транзита, конвенцията и устава за режима на корабоплавателните пътища от международен интерес и декларацията за признаване правото на корабно знаме на държавите, лишени от морски брег.

(Приети в общата конференция за съобщения и транзит през 1921 г. в гр. Барселона).

Г. г. народни представители! По поканата на Обществото на народите, България като член на това общество, взе участие в общата конференция за свобода на съобщенията и транзита, свикана в Барселона между 10 март и 20 април 1921 г.

Това бе първата конференция на Обществото на народите, в която България, след приемането ѝ за член на Обществото, взе участие.

В изпълнение предписанието на чл. 23, буква „д“ (френски текст буква „e“) от устава на Обществото на народите, речената конференция, между другите работи, е приела следните две конвенции:

1. Конвенция и устав за свободата на транзита и
2. Конвенция и устав за режима на корабоплавателните пътища от международен интерес.

Имайки освен това пред вид, че корабното знаме е символ на сувереност, че най-новите договори за мир (гл. член 153 от договора от Нйойи), сж счели за полезно да признаят това право на корабно знаме на държавите лишени от морски брег (анклави) и по-късно става ясно, че би било противно на принципа на равенството между членовете на Обществото на народите да се отказва признаване на това също право на някои анклавиран държави поради неучастието им в договорите за мир, конференцията единодушно е приела също и една

3. Декларация за признаване правото на корабно знаме на държавите лишени от морски брег.

Тия две конвенции и декларацията сж подписани в самата конференция в Барселона от делегата на България, поддиректора на железниците Л. Болжков, по съгласно членове 4 от двете конвенции те подлежат на ратификация, сир. одобрение от участващите в тях държави.

Макар и не подлежаща на ратификация, необходимо е да стане и одобряването на декларацията за призна-

ване правото на корабно знаме на анклавираниите държави, за да добие тя значението на един междудържавен акт и силата на закон в нашата страна.

Като изтъквам големото значение на горните три документи, които целят уреждане правото на свобода и транзит и свободно корабоплаване, като напомням, обаче, и постановлението на чл. 248 от мирния договор в Нйойи, по силата на който България се задължава да се присъедини към всека обща конвенция, относеща се до международния режим на транзита, водните пътища, пристанищата, железниците, която би могла да се сключи между съюзените и едържени сили с одобрение на Обществото на народите в срок от пет години от влизането в сила на договора за мир, както и чл. 153 от същия договор, относящ се до правото на корабно знаме на анклавираниите държави, чест имам да ви помоля, г. г. народни представители, да разгледате предлагания законопроект и приложените към него документи и ги одобрите.

София, 8 февруарий 1922 г.

Министър на железниците, пощите и телеграфите:

Х. Т. Манолов

Конвенция и устав върху свободата на транзита.

Албания, Австрия, Белгия, Боливия, Бразилия, България, Чили, Китай, Колумбия, Коста-Рика, Куба, Дания, Британската империя (заедно с Нова Зеландия и Индия), Испания, Естония, Финландия, Франция, Гърция, Гватемала, Хаити, Хондурас, Италия, Япония, Летония, Литва, Люксембург, Норвегия, Панама, Парагвай, Холандия, Персия, Полша, Португалия, Румъния, Сърбо-Хърватско-Словенската държава, Швеция, Швейцария, Чехо-Словашко, Уругвай и Венецуела:

Желаяйки да осигурят гаранцията и поддържането свободата на съобщенията и на транзита

Вземайки пред вид, че в тази област генералните конвенции, към които ще могат да се присъединят в бъдеще и други сили, сж начина, посредством който най-добре ще може да се осъществят намеренията на чл. 23-д от устава на Обществото на народите,

Признавайки, че е от значение да се прокламира и уреди правото на свободния транзит, като едно от най-добрите средства за развитие сътрудничеството между държавите, без накърнение на техните права на суверенитет или авторитет върху пътищата, предназначени за транзит,

Приемайки поканата на Обществото на народите да участвуват в една конференция, свикана в Барселона на 10 март и след като се осведомиха за съдържанието на заключителния акт на тази конференция,

Желаяйки да приложат още от сега постановлението на устава, относящ се до транзита по железните и водни пътищата, който е приет от тази конференция,

Желаяйки да сключат за тази цел една конвенция, **ВИСОКИТЕ ДОГОВОЛЯЩИ СТРАНИ** назначиха за свои пълномощници:

Председателя на висшия съвет на Албания:

Председателя на Австрийската Република:

Г. ХЕНРИХ РАЙНХАРД, министерски съветник;

Негово Величество Краля на Белгийците:

Г. КСАВИЕ НЙОЖАН, член на камарата на представителите, министър на железниците, марианата, пощите и телеграфите;

Председателя на Републиката Боливия:

Г. Трифон МЕЛЕАН, генерален консул на Боливия в Испания;

„ЗАКОНОПРОЕКТ

за одобрение конвенцията и устава за свободата на транзита, конвенцията и устава за режима на корабоплавателните пътища от международен интерес и декларацията за признаване правото на корабно знаме на държавите, лишени от морски брег, приети в общата конференция за съобщения и транзит през 1921 г. в гр. Барселона.

Чл. 1. Одобряват се:

1. Конвенция и устав за свободата на транзита от 14 април 1921 г.

2. Конвенция и устав за режима на корабоплавателните пътища от международен интерес от 19 април 1921 г. и

3. Декларация за признаване правото на корабно знаме на държавите, лишени от морски брег от 19 април 1921 г.

Чл. 2. Изпълнението на настоящия закон се възлага на Министерството на железниците, пощите и телеграфите.

Всички закони и разпоредби, които противоречат на изнесените в предшествувания член конвенции, устав и декларация, се отменят.

Convention et statut sur la liberté du Transit.

L'Albanie, l'Autriche, la Belgique, la Bolivie, le Brésil, la Bulgarie, le Chili, la Chine, la Colombie, le Costa-Rica, Cuba, le Danemark, l'Empire britannique (avec la Nouvelle-Zélande et les Indes), l'Espagne, l'Esthonie, la Finlande, la France, la Grèce, le Guatemala, Haïti, le Honduras, l'Italie, le Japon, le Lettonie, la Lithuanie, le Luxembourg, la Norvège, le Panama, le Paraguay, les Pays-Bas, la Perse, la Pologne, le Portugal, la Roumanie, l'Etat Serbe-Croate-Slovene, la Suède, la Suisse, la Tcheco-Slovaquie, l'Uruguay et le Venezuela:

Désireux d'assurer la garantie et le maintien de la liberté des communications et du transit,

Considérant qu'en ces matières, c'est par le moyen de Conventions générales, auxquelles d'autres Puissances pourront adhérer ultérieurement, qu'ils seront le mieux à même de réaliser les intentions de l'Article 23 e) du Pacte de la Société des Nations,

Reconnaissant qu'il importe de proclamer et de régler le droit de libre transit comme un des meilleurs moyens de développer la coopération entre les Etats, sans préjudice de leurs droits de souveraineté ou d'autorité sur les voies affectées au transit,

Ayant accepté l'invitation de la Société des Nations de participer à une Conférence réunie à Barcelone le 10 mars, et ayant pris connaissance de l'acte final de cette Conférence,

Soucieux de mettre en vigueur, dès à présent, les dispositions du Statut applicable au transit par voie ferrée et par voie d'eau qui a été adopté,

Voulant conclure une Convention à cet effet les Hautes Parties Contractantes ont nommé pour leurs Plénipotentiaires:

Le Président du Conseil Suprême de l'Albanie:

Le Président de la République d'Autriche:

M. Henri REINHARDT, Conseiller ministériel;

Sa Majesté le Roi de Belges:

M. Xavier NEUJEAN, Membre de la Chambre des Représentants, Ministre des Chemins de fer, de la Marine des Postes et des Télégraphes;

Le Président de la République de Bolivie:

M. Trifon MELEAN, Consul générale de la Bolivie en Espagne;

Председателя на републиката на Соединените държави от Бразилия:

Негово Величество Царя на България:

Г. Любен БОЖКОВ, инженер, помощник на главния директор на железниците и пристанищата;

Председателя на републиката Чили:

Председателя на Китайската република:

Председателя на републиката Колумбия:

Председателя на републиката Коста-Рика:

Г. Мануел де ПЕРАЛТА, извънреден пратеник и пълномощен министър на републиката Коста-Рика в Испания;

Председателя на републиката Куба:

Негово Величество Краля на Дания и Исландия:

Г. Петр Андреас ХОЛК-КОЛДИНГ, началник на бюро при Министерството на обществените сгради;

Негово Величество Краля на съединеното кралство на Велико-Британия и Ирландия и Британските преزمорски територии, император на Индия:

Сър Хуберт ЛЕВЕЛИН СМИТ, С. С. В. икономически съветник на правителството:

И за доминиона Нова Зеландия:

Сър Хуберт ЛЕВЕЛИН СМИТ, С. С. В.

За Индия:

Сър Луи Джеймс КЕРШОУ, К. С. С. I., С., I. E., секретар на департамента за финанси и статистика на управлението за Индия;

Негово Величество Краля на Испания;

Сеньор Дон Емилио ОРТУНО и БЕРТЕ, член на камарата на депутатите, бивш министър на обществените сгради;

Председателя на Естонската република:

Председателя на републиката Финландия:

Председателя на Френската република:

Негово Величество Краля на елините:

Г. Петр КАСИ, извънреден пратеник и пълномощен министър на Н. Гръцко Величество в Испания;

Председателя на републиката Гватемала:

Г. Д-р Ноберто ГАЛВЕЗ, генерален консул на Гватемала в Барселона;

Председателя на републиката Хаити:

Председателя на републиката Хондурас:

Негово Величество Краля на Италия:

Негово превъзходителство Г. Камилло ПЕАНО, министър на обществените сгради на кралство Италия, депутат от парламента;

Г. Паоло БИНЯМИ, инженер, депутат в парламента, бивш държавен подсекретар;

Негово Величество Императора на Япония:

Председателя на републиката Летония:

Г. Жермен АЛБАТ, държавен подсекретар на външните работи;

Председателя на Литвинската република:

Нейно Царско Височество Великата Херцогиня от Люксембург Г. Антоан ЛЕФОР, шарже д'афер в Берн;

Негово Величество Краля на Норвегия:

Председателя на републиката Панама:

Г. Д-р Евенор ХАЗЕРА, генерален консул на Панама за Испания, бивш държавен подсекретар;

Председателя на републиката Парагвай:

Нейно Величество Краля на Холандия:

Г. Д-р С. ЛЕЛИ, бивш министър на селскостопанската и индустрията, член на втората камера на парламента;

Г. Йонкхер, Д-р В. Ж. М. Ван АЙЗИНГА, професор от университета в Лейден;

Le Président de la République des Etats-Unis du Brésil:

Sa Majesté le Roi de Bulgarie:

M. Lubin BOCHKOFF, ingénieur civil, Adjoint au Directeur général des Chemins de fer et des Ports;

Le Président de la République du Chili:

Le Président de la République Chinoise:

Le Président de la République de Colombie;

Le Président de la République de Costa-Rica:

M. Manuel de PERALTA, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire de la République de Costa-Rica en Espagne;

Le Président de la République de Cuba:

Sa Majesté le Roi de Danemark et d'Islande:

M. Peter Andreas HOLCK-COLDING, Chef de Bureau du Ministère des Travaux publics;

Sa Majesté le Roi du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande et des Territoires britanniques au delà des mers, Empereur des Indes:

Sir Hubert LLEWELLYN SMITH, G. C. B., Conseiller économique du Gouvernement,

et pour le Dominion de la Nouvelle-Zélande:

Sir Hubert LLEWELLYN SMITH, G. C. B.,

Pour l'Inde:

Sir Louis James KERSHAW, K. C. S. J., C. I. E., Secrétaire du Département des Finances et de la Statistique de l'Office de l'Inde;

Sa Majesté le Roi d'Espagne:

Senor Don Emilio ORTUNO Y BERTE, Membre de la Chambre des députés, ancien ministre des Travaux publics;

Le Président de la République Esthonienne:

Le Président de la République de Finlande:

Le Président de la République Française:

Sa Majesté le Roi des Hellènes:

M. Pierre SCASSI, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire de Sa Majesté Hellénique en Espagne;

Le Président de la République de Guatémala:

M. le Dr. Norberto GALVEZ, Consul général de Guatémala à Barcelone;

Le Président de la République d'Haïti:

Le Président de la République de Honduras:

Sa Majesté le Roi d'Italie:

Son Excellence M. Camillo PEANO, Ministre des Travaux publics du Royaume d'Italie, député au Parlement;

M. Paolo BIGNAMI ingénieur, député au Parlement ancien sous-Secrétaire d'Etat;

Sa Majesté l'Empereur du Japon:

Le Président de la République de Lettonie:

M. Germain ALBAT, sous-Secrétaire d'Etat aux affaires étrangères;

Le Président de la République Lithuanienne:

Son Altesse Royale la Grande-Duchesse de Luxembourg:

M. Antoine LEFORT, chargé d'Affaires à Berne;

Sa Majesté le Roi de Norvège:

Le Président de la République de Panama:

M. le Dr Evenor HAZERA, Consul général de Panama pour l'Espagne, ancien sous-Secrétaire d'Etat;

Le Président de la République du Paraguay:

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas:

M. le Dr C. LELY, ancien Ministre du Waterstaat, du Commerce et de l'Industrie, Membre de la Seconde Chambre des Etats Généraux;

M. le Jonkher Dr W. J. M. van EZSIMGA, Professeur à l'Université de Leyde;

Г. А. Г. КРОЛЛЕР, член на икономическия съвет на Министерството на външните работи;

Негово Императорско Величество Шаха на Персия:

Негово Превъзходителство МИРЗА ХЮСЕИН ХАН АЛАЙ, извънреден пратеник и пълномощен министър на Персия и Испания;

Председателя на Полската република:

Г. Иосиф ВИЕЛОВИЕСКИ;

Председателя на Португалската република:

Негово Величество Краля на Ромъния:

Негово Величество Краля на Сърбо-Хърватско-Словените:

Г. Анте ТРЕСИЧ-ПАВИЧИЧ, извънреден пратеник, пълномощен министър в Испания и Португалия;

Негово Величество Краля на Швеция:

Председателя на Швейцарската конфедерация:

Председателя на Чехо-Словакската република:

Г. Д-р Отокар Ланкаш, Министерски Съветник и директор на службата по Транспортите в Министерството на железниците;

Председателя на Източната Република в Уругвай:

Г. Венеамин ФЕРНАНДЕЗ И МЕДИНА, Извънреден пратеник и пълномощен министър в Испания;

Председателя на Съединените Държави на Венецуела:

Който след като съобщиха своите пълномощия, намерени в джлжмната добра форма, се съгласиха върху следното:

Член 1.

Високите договарящи страни заявяват, че приемат тук приложения устав, отнасящ се до свободата на транзита, приет от конференцията в Барселона на 14 април 1921 г.

Този устав ще се смета съставляващ неединакв част от настоящата конвенция. Следователно, те заявяват, че приемат задълженията и обвързванията на казания устав, съгласно изразенията и според условията, които фигурират в него;

Член 2.

Настоящата конвенция в нищо не засяга правата и задълженията, които произтичат от разпореденията на договора за мир, подписан във Версайл на 28 юний 1919 г., или от разпореденията на другите аналогични договори, доколкото те се отнасят до подписващите ги или ползващите се от тези договорни сили,

Член 3.

Настоящата конвенция, чийто френски и английски текстове са еднакво меродавни, ще носи датата на този ден и ще може да бъде подписана до 1 декември 1921 г.

Член 4.

Настоящата конвенция подлежи на ратификация. Документите на ратификацията ще бъдат предадени на главния секретар на Обществото на народите, който ще нотифицира получаването им на другите членове на Обществото, а също и на държавите, допуснати да подпишат конвенцията. Документите на ратификацията ще бъдат депозирани в архивата на секретариата.

В удовлетворение предписанията на член 18 от устава на Обществото на народите, главния секретар ще нареди регистрирането на настоящата конвенция, щом бъде депозирана първата ратификация.

Член 5.

Членовете на Обществото на народите, които не биха подписали настоящата конвенция преди 1 декември 1921 г., могат да се присъединят към нея.

M. A. G. KROLLER, Membre du Conseil Economique du Ministère des Affaires étrangères;

Sa Majesté Impériale le Shah de Perse:

S. E. MIRZA HUSSEIN KHAN ALAI, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire de Perse en Espagne;

Le Président de la République Polonaise:

M. Joseph WIELOWIEZSKI;

Le Président de la République Portugaise:

Sa Majesté le Roi de Roumanie:

Sa Majesté le Roi des Serbes, Croates et Slovènes:

M. Ante TRESICH-PAVICHICH, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire en Espagne et au Portugal;

Sa Majesté le Roi de Suède:

Le Président de la Confédération Suisse:

Le Président de la République Tchéco-Slovaque:

M. le Dr Ottokar LANKAS, Conseiller ministériel et Directeur du Service des Transports au Ministère des Chemins de fer;

Le président de la République Orientale de l'Uruguay: M. Benjamin FERNANDEZ Y MEDINA, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire en Espagne;

Le Président des Etats-Unis de Venezuela:

Lesquels, après avoir communiqué leurs pleins pouvoirs trouvés en bonne et due forme, sont convenus de ce qui suit:

Article 1.

Les Hautes Parties Contractantes déclarent accepter le statut ci-annexé relatif à la Liberté du Transit, adopté par la Conférence de Barcelone, le 14 avril 1921.

Ce statut sera considéré comme faisant partie intégrante de la présente Convention. En conséquence, elles déclarent accepter les obligations et engagements dudit Statut, conformément aux termes et suivant les conditions qui figurent.

Article 2.

La présente Convention ne porte en rien atteinte aux droits et obligations qui résultent des dispositions du Traité de Paix signé à Versailles le 28 juin 1919, ou des dispositions de autres Traités analogues, en ce qui concerne les Puissances signataires ou bénéficiaires de ces Traités.

Article 3.

La présente Convention, dont les textes français et anglais sont également foi portera la date de ce jour et pourra être signée jusqu'au 1^{er} décembre 1921.

Article 4.

La présente Convention est sujette à ratification. Les instruments de ratification seront transmis au Secrétaire général de la Société des Nations qui en notifiera la réception aux autres Membres de la Société, ainsi qu'aux Etats admis à signer la Convention. Les instruments de ratification seront déposés aux archives du Secrétariat.

Pour déférer aux prescriptions de l'article 18 du Pacte de la Société des Nations, le Secrétaire général procédera à l'enregistrement de la présente Convention, dès le dépôt de la première ratification.

Article 5.

Les Membres de la Société des Nations qui n'auront pas signé la présente Convention avant le 1^{er} décembre 1921 pourront y adhérer.

Същото ще бъде и за държавите, които не сж членове на обществото и на които съвета на обществото би решил да направи официално съобщение на настоящата конвенция.

Присъединяването ще бъде потифицирано на главния секретар на Обществото на народите, който ще информира всички заинтересовани в присъединяването сили, както и датата на която то е било потифицирано.

Член 6.

Настоящата конвенция ще влезе в сила след ратификацията ѝ от пет сили. Датата на влизането ѝ в сила ще бъде деветдесетия ден след получаването на петата ратификация от главния секретар на Обществото на народите. След това настоящата конвенция ще има сила по отношение на всеки от страните деведесет дни след получаването на ратификацията или след потификацията за присъединяването.

С влизането в сила на настоящата конвенция главния секретар ще изпрати по един заверен препис от нея на силите, нечленове на обществото, които по силата на договорите за мир, сж се задължили да се присъединят.

Член 7.

Главния секретар на Обществото на народите ще води специален регистър с означение кои страни сж подписали или ратифицирали настоящата конвенция, сж се присъединили към нея или сж я денонсирани. Този регистър ще бъде постоянно открит за членовете на обществото и ще се публикува толкова често, колкото е необходимо според указанията на съвета.

Член 8.

Под резерва на разпорежданията на член 2 от настоящата конвенция последната може да бъде денонсирана от коя да е от страните след изтичането на един срок от 5 години, считано от датата на влизането ѝ в сила по отношение на речената страна. Денонсирането ще става под формата на писмена потификация отправена до главния секретар на Обществото на народите. Препис от тази потификация, съобщаваща на всичките други страни и датата на която тя е получена, ще им бъде веднага препратен чрез главния секретар.

Денонсирането ще има сила една година след датата на която то е било получено от главния секретар и ще има действие само по отношение на силата, която го е потифицирала.

Член 9.

Ревизирането на настоящата конвенция може да бъде поискано във всеко време от една трета от *Високите договорящи страни*.

За уверение на което гореозначените пълномощници подписаха настоящата конвенция.

Сключена в Барселона на двадесети април хилядо деветстотин двадесет и първа година в един единствен екземпляр, който остава денонзиран в архивите на Обществото на народите.

(Следват подписите на делегатите)

Британския делегат подписа по резерва на декларацията, вписана в протокола на заседанието от 19 април 1921 г., относяще се до британските доминиони, които не сж представени в конференцията в Барселона.

Il en sera de même des Etats non Membres de la Société, auxquels le Conseil de la Société aurait décidé de donner communication officielle de la présente Convention.

L'adhésion sera notifiée au Secrétaire général de la Société, qui informera toutes les Puissances intéressées de l'adhésion et de la date à laquelle celle-ci a été notifiée.

Article 6.

La présente Convention n'entrera en vigueur qu'après avoir été ratifiée par cinq Puissances. La date de son entrée en vigueur sera le quatre-vingtdixième jour après la réception par le Secrétaire général de la Société des Nations de la cinquième ratification. Ultérieurement, la présente Convention prendra effet, en ce qui concerne chacune des Parties, quatre-vingt-dix jours après la réception de la ratification ou de la notification ou de la notification de l'adhésion.

Dès l'entrée en vigueur de la présente Convention le Secrétaire général en adressera une copie conforme aux Puissances non Membres de la Société, qui, en vertu des Traités de Paix, se sont engagées à y adhérer.

Article 7.

Un recueil spécial sera tenu par le Secrétaire général de la Société des Nations, indiquant quelles Parties ont signé ou ratifié la présente Convention, y ont adhéré ou l'ont dénoncée. Ce recueil sera constamment ouvert aux Membres de la Société, et publication en sera faite aussi souvent que possible, suivant les indications du Conseil.

Article 8.

Sous réserve des dispositions de l'article 2 de la présente Convention, celle-ci peut être dénoncée par l'une quelconque des Parties, après l'expiration d'un délai de cinq ans, à partir de la date de son entrée en vigueur pour ladite Partie. La dénonciation sera faite sous forme de notification écrite, adressée au Secrétaire général de la Société des Nations. Copie de cette notification informant toutes les autres Parties de la date à laquelle elle a été reçue, leur sera immédiatement transmise par le Secrétaire général.

La dénonciation prendra effet un an après la date à laquelle elle aura été reçue par le Secrétaire générale, et ne sera opérante qu'en ce qui concerne la Puissance qui l'aura notifiée.

Article 9.

La revision de la présente Convention peut être demandée à toute époque par un tiers des Hautes Parties Contractantes.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires sus nommés ont signé la présente Convention.

Fait à Barcelone, le vingt avril mil neuf cent vingt-et-un, en un seul exemplaire qui restera déposé dans les archives de la Société des Nations.

(Suivent les signatures des Délégués)

Le Délégué britannique a signé sous réserve de la Déclaration insérée au Procès-verbal de la Séance du 19 avril 1921, relative aux Dominions britanniques non représentés à la Conférence de Barcelone.

Устав върху свободата на транзита. — Statut sur la liberté du Transit.

Член 1.

Считат се в транзит през териториите поставени под суверенитета или авторитета на некоя от договорящите държави, лицата, багажите, стоките, а така също и корабите и вагоните или други уреди за транспорт, за които траекта през казаните територии, извършени с или без трансбордиране, с или без антрепозирание, с или без претоварване, с или без изменение начина на транспорта не е освен една част от един цел траект започнат и подлежащ на довършване във от границите на държавата, през територията на която транзита се извършва.

Транспортите от този вид ще бъдат означавани в настоящия устав под названието „транспорти в транзит“.

Член 2.

Под резерва на другите уговорвания в настоящия устав взетите от договорящите държави мерки за регламентиране и извършване на транспортите през поставените под техния суверенитет или авторитет територии, ще улесняват свободния транзит по железните и водните пътища по най-подходящите за интернационалния транзит услужвани пътища. Не ще се прави никаква разлика, произхождаща било от народността на лицата, било от знамето на корабите, било от местото на произхождението, товаренето, влизането, излизането или назначението, било от всекакво съображение, отнасящо се до собствеността на стоките, корабите, вагоните или други уреди за транспорт.

Имайки пред вид осигуряване приложението на паредданията на настоящия член, договорящите държави ще разрешават транзита през техните териториални води, съгласно обичайните условия и резерви.

Член 3.

Транспортите в транзита не ще бъдат подложени на никакви специални права или такси, поради техното транзитиране (влизане и излизане включително). Във всеки случай, могат да бъдат събирани върху тези транспорти в транзит права, или такси изключително предназначени да покриват разходите за надзор и администрация, които би се наложили от този транзит. Базата на всички права и такси от това естество трябва да отговаря, доколкото това е възможно, на разходите, които те са предназначени да покриват и които права или такси ще се прилагат при условията на еднаквост, дефинирани в предшествувания член, освен ако за известни пътища тия права и такси могат да бъдат намалени или даже отменени, поради разликите в стойността на надзора.

Член 4.

Договорящите държави се задължават да прилагат спрямо транспортите в транзит по пътищата експлоатирани или администрирани от държавни служби или части от нея, независимо от местото на тръгването или на назначението на тия транспорти, тарифи резонни, както по своите основи, така и по условията за техното прилагане, като се държи сметка за условията на тарифа, както и за съображенията на търговската конкуренция на транспортните пътища. Тези тарифи трябва да бъдат установени по начин, щото да улесняват, доколкото това е възможно, международния трафик. Никакви ремунации, улеснения или ограничения не бива да се

Article 1.

Seront considérés comme en transit à travers les territoires placés sous la souveraineté ou l'autorité de l'un quelconque des Etats contractans, les personnes, bagages, marchandises, ainsi que les navires, bateaux, voitures, wagons ou autre instruments de transport, dont le trajet par lesdits territoires, accompli avec ou sans transbordement, avec ou sans mise en entrepôt, avec ou sans rupture de charge, avec ou sans changement de mode de transport, n'est que la fraction d'un trajet total, commencé et devant être terminé en dehors des frontières de l'Etat à travers le territoire duquel le transit s'effectue.

Les transports de cette nature seront désignés dans le présent Statut sous le nom de „transports en transit“.

Article 2.

Sous réserve des autres stipulations du présent Statut, les mesures de réglementation et d'exécution prises par les Etats contractans, en ce qui concerne les transports effectués à travers les territoires placés sous leur souveraineté ou leur autorité, faciliteront le libre transit, par voie ferrée et par voie d'eau, sur les voies en service appropriées au transit international. Il ne sera fait aucune distinction, tirée soit de la nationalité des personnes, soit du pavillon des navires ou bateaux, soit des points d'origine, de provenance, d'entrée, de sortie ou de destination, soit de toute considération relative à la propriété des marchandises, des navires, bateaux, voitures, wagons ou autres instruments de transport.

En vue d'assurer l'application des dispositions du présent article, les Etats contractants autoriseront le transit à travers leurs eaux territoriales, conformément aux conditions et réserves d'usage.

Article 3.

Les transports en transit ne seront soumis à aucuns droits ou taxes spéciaux à raison de leur transit (entrée et sortie comprises). Toutefois, pourront être perçus sur ces transports en transit, des droits ou taxes exclusivement affectés à couvrir les dépenses de surveillance et d'administration qu'imposerait ce transit. Le taux de tous droits ou taxes de cette nature devra correspondre, autant que possible, à la dépense qu'ils ont pour objet de couvrir, et lesdits droits ou taxes seront appliqués dans les conditions d'égalité définies à l'article précédent, sauf que, sur certaines voies, ces droits ou taxes pourront être réduits ou même supprimés, à raison de différences dans le coût de la surveillance.

Article 4.

Les Etats contractants s'engagent à appliquer aux transports en transit, sur les voies exploitées ou administrées par des services d'Etat ou concédés, quels que soient les points de départ ou de destination des transports, des tarifs équitables, tant par leur taux que par les conditions de leur application et compte tenu des conditions du trafic, ainsi que des considérations de la concurrence commerciale entre voies de transport. Ces tarifs devront être établis de façon à faciliter, autant que possible, le trafic international. Nulle rémunération, facilité ou restriction ne devra dépendre, directement ou indirectement, de la nationalité ou de la qualité du propriétaire

поставят в права или косвена зависимост от народността или качеството на собственика на кораба или какъвто и да било друг транспортен уред, който би бил употребяван или би требвало да бъде употребен за коя да е част от целия траект.

Член 5.

Никоя от договорящите държави не ще бъде задължена чрез настоящия устав да обезпечава транзита на пътници, на които влизането в нейните територии ще бъде забранено, или на категории от стоки, на които вносът е забранен било по санитарни съображения, било за обществената безопасност, било за предпазване животните или растенията от болести.

Всека договоряща държава ще има правото да взема нужните предпазителни мерки, за да се осигури, щото лицата, багажите, а особено стоките, които сж предмет на монопол, както и корабите, вагоните и други уреди за транспорт да сж действително в транзит; сжщо така да се осигури, щото транзитните пътници да сж в положение да довършат своето пътешествие, както и да избегне компрометирането сигурността на пътя и средствата на съобщенията.

Настоящият устав в нищо не засега мерките, които коя да е от договорящите държави е била или може да бъде заставена да вземе по силата на общи международни конвенции, в които тя участвува, или които могат да бъдат сключени в бъдеще, а особено конвенции, които сж сключени под покровителството на Обществото на народите и които се отнасят до транзит, износ или внос на некои специална категория стоки, като например опиум или други вредни дроги, оржжия, риболовни продукти, или по силата на общи конвенции, които биха имали за предмет да предвдърят нарушение правата на индустриалната, литературната или артистичната собственост, или които се отнасят до подправени знаци, лжжливо означение на произходство, или друг вид нелоялна търговия.

В случаите, когато бъдат уредени върху плавателните пътища, използвани за транзита, монополизиранни тракционни служби, организацията на тия служби трябва да бъде такава, че тя да не създава пречки на транзита на корабите.

Член 6.

Настоящият устав от само себе си не съставлява за договорящите държави ново задължение за разрешаване свободен транзит на подданиците, както и на техните багажи или на знамето на една недоговорна държава, нито на стоките, вагоните, или други транспортни уреди, които имат като место на произхождение, влизане, излизане или на назначение, една недоговоряща страна, освен в случаите, когато основателни мотиви бъдат изтъкнати за разрешаване на един такъв транзит от коя да е от другите заинтересовани договорящи държави. Подразбира се, що се отнася до прилагането на настоящия член, че стоките, които транзитират без трансбордиране под знамето на една от договорящите държави, се ползват с облагите, признати на това знаме.

Член 7.

Като изключение може да се допусне едно отклонение от нарежданията на предшестващите членове и то, за колкото се може ограничено време; чрез частични или общи мерки, които всека от договорящите държави би била задължена да вземе при важни събития, които за-

du navire ou de tout autre instrument de transport qui aurait été ou devrait être employé pendant une partie quelconque du trajet total.

Article 5.

Aucun des Etats contractants ne sera tenu, par le présent Statut, d'assurer le transit des voyageurs dont l'entrée sur ses territoires sera prohibée ou des marchandises d'une catégorie dont l'importation est interdite, soit pour raison de santé ou de sécurité publiques, soit comme precaution contre les maladies des animaux ou des végétaux.

Chaque Etat contractant aura le droit de prendre les precautions nécessaires pour s'assurer que les personnes, bagages, marchandises, et notamment les marchandises soumises à un monopole, les navires, bateaux, voitures, wagons ou autres instruments de transport, sont réellement en transit, ainsi que pour s'assurer que les voyageurs en transit sont en mesure de terminer leur voyage et pour éviter que la sécurité des voies et moyens de communication soit compromise.

Rien dans le présent Statut ne saurait affecter les mesures qu'un quelconque des Etats contractants est, ou pourra être, amené à prendre en vertu des conventions internationales générales auxquelles il est partie, ou qui pourraient être conclues ultérieurement, en particulier celles conclues sous les auspices de la Société des Nations, relativement au transit, à l'exportation ou à l'importation d'une catégorie particulière de marchandises, telles que l'opium ou au les drogues nuisibles, les armes ou le produit de pêcheries, ou bien de conventions générales qui auraient pour objet de prévenir toute infraction aux droits de propriété industrielle, littéraire ou artistique, ou qui auraient trait aux fausses marques, fausses indications d'origine ou autres méthodes de commerce déloyal.

Dans le cas où des services de traction monopolisés seraient établis sur les voies navigables utilisées pour le transit, l'organisation de ces services devra être telle qu'elle n'apporte pas d'entrave au transit des navires et bateaux.

Article 6.

Le présent Statut n'impose à aucun des Etats contractants une obligation nouvelle, du fait des présentes stipulations, d'accorder le libre transit aux ressortissants ainsi qu'à leurs bagages, ou au pavillon d'un Etat non contractant, ni aux marchandises, voitures, wagons, ou autres instruments de transport ayant pour Etat de provenance, d'entrée, de sortie ou de destination, ou Etat non contractant, sauf les cas où des motifs valables seraient invoqués en faveur d'un tel transit, par l'un quelconque des autres Etats contractants intéressés. Il est entendu, pour l'application du présent article, que les marchandises transitant sans transbordement, sous pavillon d'un des Etats contractants, bénéficient des avantages accordés à ce pavillon.

Article 7.

Il pourra être exceptionnellement, et pour un terme aussi limité que possible dérogé aux dispositions des articles précédent par des mesures particulières ou générales que chacun des Etats contractants serait obligé de prendre en cas d'événement graves intéressant la

сигурността на държавата, или жизнените интереси на страната, като при това се подразбира, че принципа на свободата на транзита трябва да бъде съблюдуван в най-големия възможен размер.

Член 8.

Настоящият устав не установява правата и задълженията на воюващите и неутралните във време на война. Обаче, той е в сила и във време на война, в размер, съвместим с тези права и тези задължения.

Член 9.

Настоящият устав не налага на никоя от договорящите държави задължение, което би било противно на техните права и длъжности, като членове на Обществото на народите.

Член 10.

Договорите, конвенциите или съглашенията, сключени между договорящите държави относително транзита преди датата 1 май 1921 г. не се отменяват поради влизането в сила на настоящия устав.

Поради това неотменяване, договорящите държави се ангажират било с изтичането сроковете на тия съглашения, било когато обстоятелствата биха позволили това, да направят в ония от така запазените от тях съглашения, които биха противоречили на разпореденията на настоящия устав, всички ония предназначени да ги поставят в хармония с тех изменения, които биха били допустими от географическите, икономическите и техническите условия на страните или областите, които съдържат на тия съглашения.

Договорящите страни се ангажират освен това да не сключват в бъдеще договори, конвенции или съглашения, които биха били противни на нареденията на настоящия устав и които биха били оправдани от географически, икономически или технически причини, които да диктуват изключителни отклонения.

Договорящите държави могат, обаче да сключват регионални съглашения относно се до транзита, съгласно принципите на настоящия устав.

Член 11.

Настоящият устав ни най-малко не налага отменението на по-големи улеснения от ония, които произтичат от неговите разпоредения и които при условия, съгласими с неговите принципи, биха били направени на транспортите в транзит върху територията, поставена под суверинитета или авторитета на коя да е от договорящите държави. Тя също така не забранява и в бъдеще да се правят такива.

Член 12.

В съгласие със чл. 23 (д) на устава на Обществото на народите, всяка договоряща държава, която би могла, поради тежко икономическо положение, произтичащо от разрушения, извършени върху нейната земя през войните 1914—1918 години, да представи основателни възражения против прилагането на кое да е от разпореденията на настоящия устав върху цялата или част от нейната територия, ще се счита за временно освободена от задълженията, произлизащи от прилагането на реченото разпоредение, като се подразбира, че принципа на свободата на транзита трябва да бъде съблюдуван в най-големия възможен размер.

sûreté de l'Etat ou les intérêts vitaux du pays, étant entendu que le principe de la liberté du transit doit être observé dans toute la mesure du possible.

Article 8.

Le présent Statut ne fixe pas les droits et les devoirs des belligérants et des neutres en temps de guerre. Néanmoins, il subsistera en temps de guerre dans la mesure compatible avec ces droits et ces devoirs.

Article 9.

Le présent Statut n'impose à aucun des Etats contractants d'obligation qui irait à l'encontre de ses droits et devoirs en tant que Membre de la Société des Nations.

Article 10.

Les traités, conventions ou accords conclus par les Etats contractants en matière de transit, avant la date du 1 mai 1921, ne sont pas abrogés par suite de la mise en vigueur du présent Statut.

En raison de cette non-abrogation, les Etats contractants s'engagent, soit à l'expiration de ces accords, soit des que les circonstances le rendront possible, à apporter à ceux de ces accords ainsi maintenus qui contreviendraient aux dispositions du présent Statut, toutes modifications destinées à les mettre en harmonie avec elles, que permettraient les conditions géographiques, économiques ou techniques des pays ou région qui sont l'objet de ces accords.

Les Etats contractants s'engagent, en outre, à ne pas conclure, à l'avenir, de traités, conventions ou accords qui seraient contraires aux dispositions du présent Statut, et qui ne seraient pas justifiés par des raisons géographiques, économiques ou techniques, motivant des dérogations exceptionnelles.

Les Etats contractants pourront, par ailleurs, conclure des ententes régionales relatives au transit, en conformité avec les principes du présent Statut.

Article 11.

Le présent Statut ne comporte aucunement le retrait de facilités plus grandes que celle résultant de ces dispositions, et qui auraient été accordées dans des conditions compatibles avec ses principes, aux transports en transit sur le territoire placé sous la souveraineté ou sous l'autorité de l'un quelconque des Etats contractants. Il ne comporte pas davantage l'interdiction d'en accorder à l'avenir de semblables.

Article 12.

Conformément à l'article 23 d) du Pacte de la Société de Nations, tout Etat contractant qui pourra invoquer valablement contre l'application de l'une quelconque des dispositions du présent Statut, sur tout ou partie de son territoire, une situation économique grave, résultant de dévastations commises sur son sol pendant la guerre de 1914—1918, sera considéré comme dispensé temporairement des obligations résultant de l'application de la dite disposition, étant entendu que le principe de la liberté du transit doit être observé dans toute la mesure possible.

Член 13.

При липса на премено съглашение между държавите, всички разногласия, които биха произлезли между тях, относно тълкуването или прилагането на настоящия устав, ще бъдат отнесени пред международния постоянен съд, освен, ако при прилагането на некое специално конвенция, или поради некое обща клауза за арбитраж, не се пристъпи към уреждането на разногласието, било чрез арбитраж, било по друг некой начин.

Обжалването ще се извърши по начин предвиден в чл. 10 от устава на международния постоянен съд.

Обаче, за да може да се урежда по възможност по приятелски тия разногласия, договорящите държави се задължават, предшествувайки всяка съдебна инстанция и под резерва на правата и атрибутите на съвета и на събранията, да поднесат тези разногласия за съвещателно мнение на органа, който би бил установен от Обществото на народите, като съвещателен и технически орган на членовете на Обществото, касателно съобщенията и транзита. При бърз случай, едно предварително мнение ще може да препоръча вземането на всички временни мерки, които са от естество именно да дадат на свободния транзит улесненията, с които той се е ползвал преди действието или случката, които са станали повод за разногласието.

Член 14.

Взимайки пред вид, че във вътрешността или на самите граници на териториите на някои договорящи държави, се намират зони или анклавни с едно протежение и население, твърде ограничено в сравнение с ония на казаните територии, и които зони или анклавни съставляват откъснати части или елементи от други метрополитни държави и че от друга страна е невъзможно по административни причини да се прилагат разпореденията на настоящия устав върху казаните зони или анклавни, то поради това се уговаря, че тия разпоредения няма да бъдат прилагани върху тях.

Същото ще бъде щом една колония или зависимост притежава граница, която в сравнение с повърхността ѝ е особено дълга и, която би правила действително невъзможни митнишки и полицейски надзори.

Във всеки случай заинтересованите държави ще прибягват във визираните по-горе случаи един режим, който ще уважава, в границите на възможността, принципите на настоящия устав и ще улеснява транзита и съобщенията.

Член 15.

Подразбира се, че този устав не трябва да се изтълкува като да урежда в каквото и да е отношение правата и задълженията „inter se“ на териториите, които съставляват част от една и съща суверенна държава, или са поставени под нейната протекция, макар и тия държави, взети индивидуално, да бъдат или не членове на Обществото на народите.

Article 13.

A défaut d'entente directe entre les Etats, tous différends qui surgiraient entre eux, relativement à l'interprétation ou à l'application du présent Statut, seront portés devant la Cour permanente de Justice internationale, à moins que, par application d'une convention spéciale ou d'une clause générale d'arbitrage, il ne soit procédé à un règlement du différend, soit par arbitrage, soit de toute autre manière.

Le recours sera formé ainsi qu'il est prévu à l'article 40 du Statut de la Cour permanente de Justice internationale.

Toutefois, afin de régler autant que possible ces différends à l'amiable, les Etats contractants s'engagent, préalablement à toute instance judiciaire, et sous réserve des droits et attributions du Conseil et de l'Assemblée, à soumettre l'organe qui se trouverait institué par la Société des Nations comme organe consultatif et technique des Membres de la Société, en ce qui concerne les communications et le transit. En cas d'urgence, un avis provisoire pourra recommander toutes mesures provisionnelles, destinées notamment à rendre au libre transit les facilités dont il jouissait avant l'acte ou le fait ayant donné lieu au différend.

Article 14.

Etant donné qu'il existe à l'intérieur ou sur les frontières mêmes des territoires de certains Etats contractants, des zones ou enclaves d'une étendue et d'une population très faibles par rapport à celle des dits territoires, et qui forment des parties détachées de ceux-ci, ou des établissements appartenant à d'autres Etats metropoles, et que, d'autre part, il est impossible, pour des raisons administratives, d'appliquer les dispositions du présent Statut aux dites zones ou enclaves, il est convenu que ces dispositions ne s'y appliqueront pas.

Il en sera de même, lorsqu'une colonie ou dépendance possède une frontière particulièrement longue par rapport à sa superficie, qui rend, en fait, impossible la surveillance de la douane et de la police.

Toutefois, les Etats intéressés appliqueront dans les cas visés ci-dessus, un régime qui, dans la mesure du possible, respectera, les principes du présent Statut et qui facilitera le transit et les communications.

Article 15.

Il est entendu que ce statut ne doit pas être interprété comme réglant en quoi que ce soit les droits et obligations *inter se* de territoires faisant partie ou placés sous la protection d'un même Etat souverain, que ces territoires, pris individuellement, soient ou non Membres de la Société des Nations.

Конвенция и устав за режима на корабоплавателните пътища от международен интерес.

Албания, Австрия, Белгия, Боливия, Бразилия, България, Чили, Китай, Колумбия, Коста-Рика, Куба, Дания, Британската империя (заедно с Нова-Зеландия и Индия), Испания, Естония, Финландия, Франция, Гърция, Гватемала, Хаити, Хондурас, Италия, Япония, Летония, Литва,

Convention et statut sur le régime des voies navigables d'intérêt international.

L'Albanie, l'Autriche, la Belgique, la Bolivie, le Brésil, la Bulgarie, le Chili, la Chine, la Colombie, le Costa-Rica, Cuba, le Danemark, l'Empire Britannique (avec la Nouvelle-Zélande et les Indes), l'Espagne, l'Estonie, la Finlande, la France, la Grèce, le Guatemala, Haïti, le Hou-

Люксембург, Норвегия, Панама, Парагвай, Холандия, Персия, Полша, Португалия, Ромъния, Държавата на Сърбо-Хърватско-Словенците, Швеция, Швейцария, Чехо-Словакия, Уругвай и Венецуела,

Желаеи да следват по отношение международния режим на корабоплаването по вътрешните водни пътища започнатата преди повече от едно столетие и тържествено потвърдена в многобройни договори еволюция,

Взимайки пред вид, че генералните конвенции, към които ще могат да се присъединят в бъдеще и други сили, сж начина, по който най-добре ще може да се осъществят предписанията на чл. 23 (д) от устава на Обществото на народите,

Признавайки в особеност, че едно ново осветяване на принципа на свободата на корабоплаването в един устав, изработен от четиридесет и една държави от разните части на света, съставлява един нов и многозначущ етап по пътя на установяване сътрудничеството между държавите, без накръпнение на техните права на суверенитет или авторитет,

Приемайки поканата на Обществото на народите да участвуват в една конференция, свикана в Барселона на 10 март 1921 г. и след като се осведомиха за съдържанието на заключителния акт на тази конференция,

Желаеи да приложат още от сега постановленията на устава, относно се до режима на корабоплавателните пътища от международен интерес, който е приет от тази конференция,

Желаеи да сключат за тази цел една конвенция, Високите договорящи страни назначиха за свои пълномощници:

Председателя на Висшия съвет на Албания:

Председателя на Австрийската република;

Г. Хенрих РАЙХАРД, министерски съветник;
Негово Величество Краля на Белгийците:

Г. Касавие НЮЖАН, член на Камарата на представителите, министър на железниците, морската и телеграфите;

Председателя на Републиката Боливия:

Г. Трифон МЕЛЕАН, генерален консул на Боливия в Испания;

Председателя на Републиката на Съединените държави от Бразилия:

Негово Величество Царя на България:

Г. Любен БОЖКОВ, инженер, помощник на Главния директор на железниците и пристанищата;

Председателя на Републиката Чили;

Председателя на Китайската република;

Председателя на Републиката Колумбия;

Председателя на Републиката Коста-Рика;

Г. Мануел де ПЕРАЛТА, извънреден пратеник и пълномощен министър на Републиката Коста-Рика в Испания;

Председателя на Републиката Куба:

Негово Величество Краля на Дания и Исландия:

Г. Петер Андреас Холк КОЛДИНГ, началник на бюро в Министерството на обществените сгради;

Негово Величество Краля на Съединеното кралство на Великобритания и Ирландия и Британските презморски територии, Император на Индия:

Сър Хуберт ЛЕВЕЛИН СМИТ С. С. Б., икономически съветник на правителството.

и за доминиона Нова-Зеландия:

Сър Хуберт ЛЕВЕЛИН СМИТ С. О. Б.;

duras, l'Italie, le Japon, la Lettonie, la Lithuanie, le Luxembourg, la Norvège, le Panama, le Paraguay, les Pays Bas, la Perse, la Poigogne, le Portugal, la Roumanie, l'Etat Serbe-Croate-Slovene, la Suède, la Tcheco-Slovaquie, l'Uruguay et le Venezuela.

Désirieux en ce qui concerne le régime international de la navigation sur les eaux intérieures de poursuivre l'évolution commencé il y a plus d'un siècle et affirmée solennellement dans de nombreux Traités,

Considérant que c'est par le moyen de Conventions générales auxquelles d'autres Puissances pourront adhérer ultérieurement qu'ils seront le mieux à même de réaliser les intentions de l'article 23 (e) du Pacte de la Société des Nations,

Reconnaissant en particulier, qu'une consécration nouvelle du principe de la liberté de la navigation dans un Statut élaboré par quarante et un Etats appartenant aux diverses parties du monde, constitue une étape nouvelle et significative dans la voie de la coopération entre Etats accomplie sans porter aucun préjudice à leurs droits de souveraineté ou d'autorité,

Ayant accepté l'invitation de la Société des Nations de participer à une Conférence réunie à Barcelone de 10 mars 1921, et ayant pris connaissance de l'Acte final de cette Conférence,

Soucieux de mettre en vigueur, dès à présent, les dispositions du Statut concernant le Régime des Voies navigables d'intérêt international qui y a été adopté,

Voulant conclure une Convention à cet effet, les Hautes Parties Contractantes ont désigné pour plénipotentiaires:

Le Président du Conseil Suprême de l'Albanie:

Le Président de la République d'Autriche:

M. Hénri REINHARDT, Conseiller Ministériel.

Sa Majesté le Roi des Belges:

M. Xavier NEUJEAN, Ministre des Chemins de fer, de la Marine, des Postes et des Télégraphes.

Le Président de la République de Bolivie:

M. Trifon MELEAN, Consul général de la Bolivie en Espagne.

Le Président de la République des Etats-Unis du Brésil:

Sa Majesté le Roi de Bulgarie:

M. Lubin BOCHKOFF, ingénieur civil, adjoint au Directeur général des Chemins de Fer et des Ports.

Le Président de la République de Chili:

Le Président de la République Chinoise:

Le Président de la République de Colombie:

Le Président de la République de Costa-Rica:

M. Manuel de PERALTA, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire de la République de Costa-Rica, en Espagne.

Le Président de la République de Cuba:

Sa Majesté le Roi de Danemark et d'Islande:

M. Peter Andreas Holsk COLDING, Chef de Bureau du Ministère des Travaux Publics.

Sa Majesté le Roi du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande et des territoires britanniques au delà des mers, Empereur des Indes:

Sir Hobert LLEWELLYN SMITH, G. C. B., Conseiller Economique du Gouvernement, et pour le Dominion de la Nouvelle-Zélande:

Sir Hubert LLEWELLYN SMITH, G. C. B.

За Индия:

Сър Луи Джеймс КЕРШОУ К. С. S. I. C. I. E., секретар на Департамента на финансите и статистиката и управлението за Индия;

Негово Величество Краля на Испания;

Председателя на Естонската Република;

Председателя на Републиката Финландия;

Председателя на Френската Република;

Негово Величество Краля на Елините;

Г. Петр СКАССИ, Извънреден пратеник и пълномощен министър на Негово Елино Величество в Испания;

Председателя на Републиката Гватемала;

Д-р Ноберто ГАЛАВЕЗ, Генерален консул на Гватемала в Барселона;

Председателя на Републиката Хаити;

Председателя на Републиката Хондурас;

Негово Величество Краля на Италия;

Негово Превъзходителство г. Камило ПЕАНО, министър на обществените сгради на Кралство Италия, депутат в Парламента.

Г. Паоло БИНЯМИ, Инженер депутат в Парламента, бивш държавен подсекретар;

Негово Величество Императора на Япония;

Председателя на Републиката Летония;

Г. Жермен АЛБАТ, Държавен подсекретар на външните работи;

Председателя на Литвинската Република;

Нейно Царско Височество Великата Херцогиня в Люксембург;

Г. Антон ЛЕФОР Шарже Д'афер в Берн;

Негово Величество Краля на Норвегия;

Председателя на Републиката Панама;

Г. д-р Евенор ХАЗЕРА, Генерален консул на Панама за Испания, бивш държавен подсекретар;

Председателя на Републиката Парагвай;

Нейно Величество Кралицата на Холандия;

Д-р С. ЛЕЛИ, бивш министър на съобщенията, търговията и индустрията, член на втората Камара на Парламента;

Г. Йонкхер д-р В. Ж. М. Ван АЙЗИНГА, професор от университета в Лейден;

Г. А. Г. КРОЛЕР, член от Икономическия съвет на Министерството на външните работи;

Негово Императорско Величество Шаха на Персия;

Негово Превъзходителство Мирза ХЮСЕЙН ХАН АЛАЙ, извънреден пратеник и пълномощен министър на Персия в Испания;

Председателя на Полската Република;

Г. Йосиф ВЕЕЛОВИЕСКИ;

Председателя на Португалската Република;

Негово Величество Краля на Ромъния;

Негово Величество Краля на Сърби-Хървати-Словените;

Г. Анте ТРЕСИЧ-ПАВИЧИЧ, извънреден пратеник и пълномощен министър в Испания и Португалия;

Негово Величество Краля на Швеция;

Председателя на Швейцарската Конфедерация;

Председателя на Чехословашката Република;

Г. ВОХУСЛАВ МЮЛЕР, инженер министерски съветник и директор на службата по транспортите в министерството на железниците;

Председателя на източната република Уругвай;

Г. Вениамин ФЕРНАНДЕС и МЕДИНА, извънреден пратеник и пълномощен министър в Испания;

Председателя на Съединените държави на Венецуела;

които след като съобщиха своите пълномощия, намерени в джжимата добра форма, се съгласиха върху следното:

Pour l'Inde:

Sir Louis James KERSHAW K. C. S. I., C. I. E. Secrétaire du Département des Finances et de la Statistique de l'Office de l'Inde.

Sa Majesté le Roi d'Espagne:

Le Président de la République Esthonienne:

Le Président de la République de Finlande:

Le Président de la République Française:

Sa Majesté le Roi des Hellènes:

M. Pierre SCASSI, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire de Sa Majesté Héliénique en Espagne.

Le Président de la République de Guatemala;

M. Le Dr. Norberto GALVEZ, Consul général de Guatemala à Barcelone.

Le président de la République de Haiti:

Le Président de la République de Honduras:

Sa Majesté la Roi d'Italie:

Son Excellence Monsieur Camillo PEANO, Ministre des Travaux Publics du Royaume d'Italie. Député au Parlement Italien.

M. Paolo BIGNAMI, Ingénieur, Député au Parlement italien, ancien sous-Secrétaire d'Etat.

Sa Majesté l'Empereur du Japon:

Le Président de la République de Lettonie:

M. German ALBAT, sous-Secrétaire d'Etat aux Affaires Etrangères.

Le Président de la République Lithuanienne:

Son Altesse Royale la Grande-Duchesse de Luxembourg

M. Antoine LEFORT, Chargé d'Affaires à Berne.

Sa Majesté le Roi de Norvège:

Le Président de la République de Panama:

M. le Docteur Evenor HAZERA, Consul général de Panama pour l'Espagne, ancien sous-Secrétaire d'Etat.

Le Président de la République de Paraguay:

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas:

M. le Docteur C. LELY, Ancien Ministre en Waterstaat, du Commerce et de l'Industrie, Membre de la Seconde Chambre des Etats-Généraux.

M. le Jonkheer Docteur W. J. H. van EYSINGA, Professeur à l'Université de Leyde.

M. A. G. KROLLER, Membre du Conseil Economique du Ministère des Affaires Etrangères.

Sa Majesté le Shah de Perse:

S. E. Mirza HUSSEIN KHAN ALAI, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire de Perse en Espagne.

Le Président de la République Polonaise:

M. Joseph WIELOWIEYSKI,

Le Président de la République Portugaise:

Sa Majesté le Roi de Roumanie:

Sa Majesté le Roi des Serbes-Croates et Slovènes:

M. Ante TRESICH PAVICICH, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire en Espagne et au Portugal.

Sa Majesté le Roi de Suède:

Le Conseil Fédéral de la Confédération Suisse:

Le Conseil Fédéral de la République Tchéco-Slovaque:

M. Bohuslav MULLER, Ingénieur, Secrétaire d'Etat au Ministère des Travaux publics, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire.

Le Président de la République Orientale de l'Uruguay:

M. Benjamin FERNANDEZ Y MEDINA, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire en Espagne.

Le Président des Etats-Unis de Venezuela:

Lesquels, après avoir communiqué leurs pleins pouvoirs trouvés en bonne et due forme, sont convenus de ce qui suit:

Член 1.

Високите договорящи страни заявяват, че приемат тук приложения устав, отнасящ се до режима на корабоплавателните пътища от международен интерес, приет от конференцията в Барселона на 19 април 1921 г.

Този устав ще се смета съставляващ неделима част от настоящата конвенция. Следователно, те заявяват, че приемат задълженията и обвързванията на казания устав, съгласно изразенията и според условията, които фигурират в него.

Член 2.

Настоящата конвенция в нищо не засега правата и задълженията, които произтичат от разпореденията на договора за мир, подписан във Версайл на 28 юний 1919 г. или от разпореденията на другите аналогични договори, дотолкова, доколкото те се отнасят до подписващите ги, или ползующите се от тези договори сили.

Член 3.

Настоящата конвенция, чийто френски и английски текстове сж еднакво меродавни, ще носи датата на този ден и ще може да бъде подписана до 1 декември 1921 г.

Член 4.

Настоящата конвенция подлежи на ратификация. Документите на ратификацията ще бъдат предадени на главния секретар на Обществото на народите, който ще нотифицира получаването им на другите членове на Обществото, а също и на държавите, допустнати да подписат конвенцията. Документите на ратификацията ще бъдат депозирани в архивата на секретариата.

В удовлетворение предписанията на чл. 18 от устава на Обществото на народите, главния секретар ще нареди регистрирането на настоящата конвенция, щом бъде депозирана първата ратификация.

Член 5.

Членовете на Обществото на народите, които не биха подписали настоящата конвенция преди 1 декември 1921 г. могат да се присъединят към нея.

Същото ще бъде и за държавите, които не сж членове на Обществото, но и на които съвета на Обществото би решил да направи официално съобщение за настоящата конвенция.

Присъединението ще бъде нотифицирано на главния секретар на Обществото на народите, който ще информира всички заинтересовани в присъединяването сили, както и датата, на която то е било нотифицирано.

Член 6.

Настоящата конвенция ще влезе в сила след ратификацията ѝ от пет сили. Датата на влизането ѝ в сила ще бъде деветдесетия ден след получаването на петата ратификация от главния секретар на Обществото на народите. След това настоящата конвенция има сила по отношение на всеки от страните деветдесет дни след получаване ратификацията или след нотификацията за присъединяването.

С влизането в сила на настоящата конвенция, главния секретар ще изпрати по един заверен препис от нея на силите, нечленове на Обществото, които по силата на договорите за мир, сж се задължили да се присъединят.

Article 1.

Les Hautes Parties contractantes déclarent accepter le Statut ci-annexé relatif au Régime des Voies navigables d'intérêt international, adopté par la Conférence de Barcelone, le 19 avril 1921.

Ce Statut sera considéré comme faisant partie intégrante de la présente Convention. En conséquence, elles déclarent accepter les obligations et engagements dudit Statut, conformément aux termes et suivant les conditions qui y figurent.

Article 2.

La présente Convention ne porte en rien atteinte aux droits et obligations qui résultent des dispositions du Traité de Paix signé à Versailles le 28 juin 1919 ou des dispositions des autres Traités analogues, en ce qui concerne les Puissances signataires ou bénéficiaires de ces Traités.

Article 3.

La présente Convention, dont les textes français et anglais font également foi, portera la date de ce jour et pourra être signée jusqu'au 1-er décembre 1921.

Article 4.

La présente Convention est sujette à ratification. Les instruments de ratification seront transmis au Secrétaire général de la Société des Nations qui en notifiera la réception aux autres Membres de la Société, ainsi qu'aux Etats admis à signer la Convention. Les instruments de ratification seront déposés aux Archives du Secrétariat.

Pour déferer aux prescriptions de l'article 18 du Pacte de la Société des Nations, le Secrétaire général procédera à l'enregistrement de la présente Convention, dès le dépôt de la première ratification.

Article 5.

Les Membres de la Société des Nations qui n'auront pas signé la présente Convention avant le 1-er décembre 1921 pourront y adhérer.

Il en sera de même des Etats non Membre de la Société, auxquelles le Conseil de la Société aurait décidé de donner communication officielle de la présente Convention.

L'adhésion sera notifiée au Secrétaire général de la Société, qui informera toutes les Puissances intéressées de l'adhésion et de la date à laquelle celle-ci a été notifiée.

Article 6.

La présente Convention n'entrera en vigueur qu'après avoir été ratifiée par cinq Puissances. La date de son entrée en vigueur sera le quatre-vingt-dixième jour après la réception par le Secrétaire général de la Société des Nations de la cinquième ratification. Ultérieurement, la présente Convention prendra effet, en ce qui concerne chacune des Parties, quatre-vingt-dix jours après la réception de la ratification ou de la notification de l'adhésion.

Dès l'entrée en vigueur de la présente Convention, le Secrétaire général en adressera une copie conforme aux Puissances non Membres de la Société, qui, en vertu des Traités de Paix, se sont engagées à y adhérer.

Член 7.

Главния секретар на Обществото на народите ще води специален регистър, с означение кои страни са подписали или ратифицирали настоящата конвенция, са се присъединили към нея, или са я денонсирани. Този регистър ще бъде постоянно открит за членовете на Обществото и ще се публикува толкова често, колкото е необходимо, според указанията на съвета на Обществото.

Член 8.

Под резерва на разпорежданията на чл. 2 от настоящата конвенция, последната може да бъде денонсирана от коя да е от страните, след изтичането на един срок от пет години, считано от датата на влизането в сила по отношение на речената страна. Денонсирането ще става под формата на писмена нотификация, отправена до главния секретар на Обществото на народите. Препише от тази нотификация съобщаваща на всички други страни и датата на която тя е получена ще им бъде веднага препратен чрез главния секретар. Денонсирането ще има сила една година след датата, на която то е било получено от главния секретар и ще има действие само по отношение на силата, която го е нотифицирала. То не ще засега, освен при противни съглашения, ангажментите, поети по отношение на работи, чиято програма е била уговорена преди денонсирането.

Член 9.

Ревизирането на настоящата конвенция може да бъде поискано във всяко време от една трета от високите договорящи страни.

За уверение на което, гореозначените пълномощници подписаха настоящата конвенция.

Сключена в Барселона на двадесети април, хилядо деветстотин двадесет и първа година, в един единствен екземпляр, който остава депозиран в архивата на Обществото на народите.

(Следват подписите на делегатите).

Британският делегат подписа под резерва на декларацията, вписана в протокола на заседанието от 19 април 1921 г., отнасяща се до британските доминиони, които не са представени в конференцията в Барселона.

Устав относително режима на водните пътища от международен интерес.

Член 1.

За приложението на настоящия устав ще се считат за корабоплавателни пътища от международен интерес:

1. Всички природно корабоплавателни към и от морето части на един воден път, който със своето природно корабоплавателно към и от морето течение разделя или пресича различни държави, както и всяка част на друг един природно корабоплавателен към и от морето воден път, който свързва с морето един природно корабоплавателен воден път, като при това разделя или пресича различни държави.

При това се подразбира, че:

а) трансбордирането от един кораб върху друг не е изключено с изражението „корабоплавателен към и от морето“;

Article 7.

Un recueil spécial sera tenu par le Secrétaire général de la Société des Nations, indiquant quelles Parties ont signé ou ratifié la présente Convention y ont adhéré ou l'ont dénoncée. Ce recueil sera constamment ouvert aux Membres de la Société, et publication en sera faite aussi souvent que possible, suivant les indications du Conseil.

Article 8.

Sous réserve des dispositions de l'article 2 de la présente Convention, celle-ci peut être dénoncée par l'une quelconque des Parties, après l'expiration d'un délai de cinq ans à partir de la date de son entrée en vigueur pour ladite Partie. La dénonciation sera faite sous forme de notification écrite, adressée au Secrétaire général de la Société des Nations. Copie de cette notification, informant toutes les autres Parties de la date à laquelle elle a été recue, leur sera immédiatement transmise par le Secrétaire général. La dénonciation prendra effet un an après la date à laquelle elle aura été recue par le Secrétaire général, et ne sera opérante qu'en ce qui concerne la Puissance qui l'aura notifiée. Elle ne portera pas atteinte, à moins d'accord contraire, à des engagements relatifs à un programme de travaux contractés avant la dénonciation.

Article 9.

La revision de la présente Convention peut être demandée à toute époque par un tiers des Hautes Parties contractantes.

En foi de quoi les Plénipotentiaires sus-nommés ont signé la présente Convention.

Fait à Barcelone, le vingt avril mil neuf cent vingt et un en un seul exemplaire qui restera déposé dans les archives de la Société des Nations.

(Suivent les signatures des Délégués).

Le Délégué britannique a signé sous réserve de la déclaration insérée au Procès-verbal de la séance du 19 avril 1921, relative aux Dominions britanniques non représentés à la Conférence de Barcelone.

Statut relatif au régime des voies navigables d'intérêt international.

Article 1.

Pour l'application du présent Statut, seront considérées comme voies navigables d'intérêt international:

1. Toute parties naturellement navigables vers et depuis la mer d'une voie d'eau qui, dans son cours naturellement navigable vers et depuis la mer, sépare ou traverse différents Etats, ainsi que toute partie d'une autre voie d'eau naturellement navigable vers et depuis la mer reliant à la mer reliant à la mer une voie d'eau naturellement navigable qui sépare ou traverse différents Etats.

Il est entendu que:

a) le transbordement d'un navire ou bateau à un autre n'est pas exclu par les mots „navigables vers et depuis la mer“.

б) природно корабоплавателен се нарича всеки природен воден път, или част от природен воден път, който съставлява настоящем обект на обикновено търговско корабоплаване, или е в положение, поради природните си условия, да бъде обект на такова корабоплаване; под обикновено търговско корабоплаване трябва да се подразбира корабоплаване, което при вземане във внимание икономическите условия на крайбрежните държави, се търговски и редовно практикува;

в) притоците ще се считат за отделни водни пътища;

г) страничните канали, построени за да се попълнят недостатъците на един воден път, попадащи в горната дефиниция, се приравняват към последния;

д) се считат като крайбрежници всички държави разделени или пресечени от един и същи воден път от международен интерес включително и притоците му от международен интерес.

2. Водните пътища или части от водни пътища, природни или изкуствени, означени изрично като подлежащи под режима на общата конвенция отнасящи се до корабоплавателните пътища, било вследствие едностранни актове на държавите, под суверенитета на които се намират казаните водни пътища или част от водни пътища, било вследствие договори съдържащи съгласието на речените държави.

Член 2.

Съставляват специална категория, пред вид приложението на чл. чл. 5, 10, 12 и 14 от настоящия устав, следните водни пътища от международен интерес:

а) водни пътища, за които съществува международна комисия, в която са застъпени и държави некрайбрежници;

б) водни пътища, които в бъдеще ще бъдат класирани в тази категория, било по силата на едностранни актове на държави под суверенитета или авторитета на които те се намират, било по силата на договори, съдържащи съгласието на речените държави.

Член 3.

Под резерва на уговореното в членове 5 и 17, всяка от договорящите държави ще разреши свободно упражняване на корабоплаването по гореозначените пътища, намиращи се под техния суверенитет или авторитет, на корабите носещи знамето на коя да е от договорящите държави.

Член 4.

При упражняването на по-гореозначеното корабоплаване, подданиците, имуществата и знамената на всички договорящи държави ще бъдат във всеко отношение третирани върху началото на пълно равенство. Никакво различие няма да се прави между подданиците, имуществата и знамената на разните крайбрежни държави, включително крайбрежната държава под суверенитета или авторитета на която се намира предметната част от корабоплавателния път; също никакво различие няма да се прави между подданиците, имуществата и знамената на крайбрежните държави и тези на некрайбрежните. Подразбира се, следователно, че никаква изключителна привилегия на корабоплаване не ще се разрешава на дружества или частни лица върху казаните корабоплавателни пътища.

b) est dite naturellement navigable toute voie d'eau naturelle ou partie de voie d'eau naturelle faisant actuellement l'objet d'une navigation commerciale ordinaire ou susceptible, par ses conditions naturelles, de faire l'objet d'une telle navigation; par navigation commerciale ordinaire, il faut entendre une navigation qui, étant données les conditions économiques des pays riverains, est commercialement et couramment praticable;

c) les affluents doivent être considérés comme des voies d'eau séparées.

d) les canaux latéraux établis en vue de suppléer aux imperfections d'une voie d'eau rentrant dans la définition ci-dessus sont assimilés à cette dernière.

e) sont considérés comme riverains tous les Etats séparés ou traversés par une même voie navigable d'intérêt international, y compris ses affluents d'intérêt international,

2. Les voies d'eau ou parties de voies d'eau naturelles ou artificielles désignées expressément comme devant être soumises au régime de la Convention générale concernant les voies navigables, soit dans des Actes unilatéraux des Etats sous la souveraineté ou l'autorité desquels se trouvent lesdites voies d'eau ou parties de voies d'eau, soit dans des accords comportant notamment le consentement desdits Etats.

Article 2.

Parmi les voies navigables d'intérêt international, constituant une catégorie spéciale en vue de l'application des articles 5, 10, 12 et 14 du présent Statut:

a) les voies navigables pour lesquelles il existe une Commission internationale où sont représentés des Etats non riverains;

b) les voies navigables qui seraient ultérieurement classées dans cette catégorie, soit en vertu d'Actes unilatéraux des Etats sous la souveraineté ou l'autorité desquels elles se trouvent, soit en vertu d'accords comportant notamment le consentement desdits Etats.

Article 3.

Sous réserve des stipulations des articles 5 et 17, chacun des Etats contractants accordera, sur les parties de voies navigables ci-dessus désignées qui se trouvent sous sa souveraineté ou autorité, le libre exercice de la navigation aux navires et bateaux battant pavillon de l'un quelconque des Etats contractants.

Article 4.

Dans l'exercice de la navigation ci-dessus visée, les ressortissants, les biens et les pavillons de tous les Etats contractants, seront sous tous les rapports, traités sur le pied d'une parfaite égalité. Aucune distinction ne sera notamment faite entre les ressortissants les biens et les pavillons des différents Etats riverains, y compris l'Etat riverain sous la souveraineté ou l'autorité duquel se trouve la partie de voie navigable considérée; de même, aucune distinction ne sera faite entre les ressortissants, les biens et les pavillons des Etats riverains et ceux des nonriverains. Il est entendu, en conséquence, qu'aucun privilège exclusif de navigation ne sera accordé sur lesdites voies navigables à des sociétés ou à des particuliers.

При реченото упражняване на корабоплаването не ще може да се прави никакво различие, поради местопроизхождението, местоназначението или поради направлението на транспортите.

Член 5.

Като изключение от двата предишни членове при липсата на противни конвенции или задължения:

1. Всека крайбрежна държава има право да запази за своето собствено знаме превоза на пътници и стоки, които сж натоварени в намиращи сз под нейния суверенитет или авторитет пристанища и сж разтоварени в други пристанища, намиращи се сжщо под нейния суверенитет или авторитет. Държава, която не би запазила за своето собствено знаме гореозначените превози, може при все това да откаже ползуването от равенството на третиране по отношение на речените превози спремо крайбрежниците, които си запазват тези превози.

Върху визираниите в чл. 2 корабоплавателни пътища корабоплавателният акт може да запази за крайбрежните държави само правото за резервиране локалния превоз на пътници и местните или натурализирани стоки. Във всеки случай, когато е била дадена по силата на по-раншен корабоплавателен акт една по-голема свобода на корабоплаването, тази свобода не ще бъде намалена.

2. Когато една природно корабоплавателна мрежа от международен интерес, невяключеваща визираниите в чл. 2 пътища, раздели или пресича само две държави, тези последните имат право да запазят за собственото си знаме по взаимно съгласие превоза на пътници и стоки, натоварени в едно пристанище от тая мрежа и разтоварени в друго пристанище от сжщата мрежа, освен ако този превоз не се извършва между две пристанища, които не се намират под суверенитета или авторитета на една и сжща държава през време на едно пропътуване без трансбордиране върху териториите на едната или другата от казните държави, включаваше в себе си и пътуване по море или по некой корабоплавателен път от международен интерес, неприяналежащ към казаната мрежа.

Член 6.

Всека от договорящите държави запазва върху корабоплавателни пътища или части от корабоплавателни пътища визирани в чл. 1 и намиращи сз под нейния суверенитет или авторитет правото, с което тя понастоящем разполага да издава разпоредения и взема нужните мерки отнасящи се до общата териториална полиция и прилагането на закони и правилници касателно митниците, общественото здраве, предпазванията от болести по животни и растения, емиграцията или имиграцията и вноса или износа на забранени стоки; подразбира се, че тия разпоредения и тия мерки, бидейки в кръга на необходимото и прилагани на основата на пълно равенство към подданиците, имуществата и знамената на коя да е от договорящите държави, включително държавата, която ги издава, не трябва без основателен мотив да пречат на свободното упражняване на корабоплаването.

Член 7.

По течението както и на устието на корабоплавателните пътища от международен интерес, не могат да се събират налози от друг вид, освен такива, които имат характер на възнаграждения, предназначени изключително да покрият по един справедлив начин разходите по поддържане корабоплавателността или подобряние корабоплавателния път и неговите достъпи, или да подпомогнат за разпоските направени в интереса на корабоплаването. Тия налози се изчисляват въз основа на тия разходи и разности и тарифата им ще бъде обявена в пристанищата. Те ще бъдат установени по начин, щото, освен при случаи

Aucune distinction ne pourra être faite, dans ledit exercice, en raison du point de provenance ou de destination, ou de la direction des transports.

Article 5.

Par dérogation aux deux articles précédents et sauf convention ou obligation contraire:

1. Tout Etat riverain a le droit de réserver à son propre pavillon le transport de voyageurs et de marchandises, chargés à un port se trouvant sous sa souveraineté ou autorité et déchargés à un autre port se trouvant également sous sa souveraineté ou autorité. L'Etat qui ne réserve pas à son propre pavillon les transports ci-dessus spécifiés peut néanmoins, à l'égard d'un co-riverain qui se les réserve, refuser le bénéfice de l'égalité de traitement en ce qui concerne ces dits transports.

Sur les voies navigables, visées à l'article 2, l'Acte de navigation ne pourra laisser aux Etats riverains que le droit de réserver les transports locaux de voyageurs et de marchandises indigènes ou indigénés. Toutefois, dans tous les cas où une liberté plus complète de la navigation aurait déjà été proclamée dans un Acte de navigation antérieur, cette liberté ne sera pas diminuée.

2. Lorsqu'un réseau navigable naturel d'intérêt international, ne comprenant pas de voies visées à l'article 2 ne sépare ou traverse que deux Etats ceux-ci ont le droit de réserver d'un commun accord à leur pavillon le transport des voyageurs et des marchandises, chargés à un port de ce réseau et déchargés à un autre port de ce même réseau, à moins que ce transport ne soit accompli entre deux ports qui ne se trouvent pas sous la souveraineté ou l'autorité d'un même Etat au cours d'un voyage, sans transbordement sur les territoires de l'un ou l'autre desdits Etats, comportant un parcours en mer ou sur une voie navigable d'intérêt international n'appartenant pas audit réseau.

Article 6.

Chacun des Etats contractants conserve sur les voies navigables ou parties de voies navigables visées à l'article 1, et se trouvant sous sa souveraineté ou autorité, le droit dont il jouit actuellement d'édicter des dispositions et de prendre des mesures nécessaires à la police générale du territoire et à l'application des lois et règlements concernant les douanes, la santé publique, les précautions contre les maladies des animaux et des végétaux, l'émigration ou l'immigration et l'importation ou l'exportation des marchandises prohibées; il est entendu que ces dispositions et ces mesures ne dépassant pas les nécessités, et appliquées, sur un pied de parfaite égalité aux ressortissants, aux biens et aux pavillons de l'un quelconque des Etats contractants, y compris l'Etat contractant qui les édicte, ne devront pas, sans motif valable, entraver le libre exercice de la navigation.

Article 7.

Sur le parcours comme à l'embouchure de voies navigables d'intérêt international, il ne pourra être perçu de redevances d'aucune espèce, autres que des redevances ayant le caractère de rétributions et destinées exclusivement à couvrir d'une manière équitable les frais d'entretien de la navigabilité ou d'amélioration de la voie navigable et de ses accès, ou à subvenir à des dépenses faites dans l'intérêt de la navigation. Ces redevances seront calculées sur ces frais et dépenses et le tarif en sera affiché dans les ports. Elles seront établies de manière à ne pas rendre

на съмнения за контрабанда или нарушение, да не бъде необходимо подробното преглеждане за стоките и да улеснят, доколкото това е възможно, международния трафик, както по условията на техното събиране, така и по размера на самите тарифи.

Член 8.

Що се касае до митнишките формалности, то транзита на корабите, пътниците и стоките по корабоплавателните пътища от международен интерес ще се извършва при условията установени от устава върху свободата на транзита от Барселона. Всекога, когато транзита се извършва без трансбордиране ще се прилагат следните допълнителни разпоредения:

а) когато двата брега на един корабоплавателен път от международен интерес съставляват част от една и съща държава, митнишките формалности прилагани върху транзитните стоки ще се ограничат, след деклариране и сумарно преглеждане, в поставянето на печати, куфари или пазене от митнишки агент;

б) когато един корабоплавателен път съставлява граница между две държави, то транзитните пътища и стоки трябва да бъдат освободени по него от всякакви митнишки формалности, освен в случай, когато извършването на митнишките формалности, по важни практически съображения и без накърнение улесненията на корабоплаването, би ставало в едно место от онай част на корабоплавателния път, който съставлява границата.

Транзита на кораби и пътници, а също и транзита на стоки без трансбордиране, по корабоплавателните пътища от международен интерес не може да съставлява предмет за събиране на никакви от правата, които са били забранени от устава върху свободата на транзита от Барселона, било разрешени от член 3 на казания устав; като във всеки случай се подразбира, че може да стане в тежест на транзитните кораби квартируването и храната на надзорните митнишки агенти в строго ограничено число.

Член 9.

Във всички пристанища, разположени по един корабоплавателен път от международен интерес, подданиците, имуществата и знамената на всички договорящи държави, под резерва на разпореденията на членове 5 и 17 що се касае до използването на тия пристанища и главно до правата и налозите в тях, ще се радват на еднакво третиране, както подданиците, имуществата и знамето на крайбрежната държава, под суверенитета или авторитета на която пристанището се намира. Подразбира се, че имуществата, върху които се прилага настоящата алинея, са имуществата, които имат за место на произхождение, товарение и назначение коя да е от договорящите държави.

Инсталациите на пристанищата по един корабоплавателен път от международен интерес, както и улесненията за корабоплаването по него, не могат да бъдат отказани за общо използване, освен в един разумен и напълно съгласим със свободното упражняване на корабоплаването размер.

При прилагането на митнишките и тем подобни права, правото за местна октроа и за консомация, а също и що се касае за допълнителните такси, събирани при внасяне и изнасяне на стоки през речените пристанища, не ще се прави никаква разлика поради знамето или кораба, който е извършил или требвало да извърши преноса, било че това

nécessaire, sauf soupçon de fraude ou de contravention, un examen détaillé de la cargaison et de manière à faciliter, autant que possible, tant par les conditions de leur prélèvement que par les tarifs eux-mêmes, le trafic international.

Article 8.

En ce qui concerne les formalités douanières, le transit des navires et des bateaux, des voyageurs et des marchandises, sur les voies navigables d'intérêt international, s'effectuera dans les conditions fixées par le Statut de Barcelone, sur la Liberté du Transit. Chaque fois que le transit aura lieu sans transbordement, les dispositions complémentaires ci-après seront applicables:

a) Lorsque les deux rives d'une voie navigable d'intérêt international font partie d'un même Etat, les formalités douanières imposées aux marchandises en transit, après la déclaration et une visite sommaire, se borneront à la mise sous scellés, sous cadenas ou sous la garde d'agents des douanes;

b) Lorsqu'une voie navigable d'intérêt international forme frontière entre deux Etats, les navires et bateaux, les voyageurs et les marchandises en transit devront être, en cours de route, exempts de toute formalité douanière, sauf le cas où, pour des raisons valables d'ordre pratique et sans porter atteinte à la facilité de la navigation, l'accomplissement des formalités douanières se ferait en un point de la partie de la voie navigable formant frontière.

Le transit des navires ou bateaux et des voyageurs, ainsi que le transit des marchandises sans transbordement, sur les voies navigables d'intérêt international, ne pourront donner lieu à la perception d'aucun des droits qui sont, soit prohibés par le Statut de Barcelone sur la Liberté du Transit, soit autorisés par l'article 3 du dit Statut; étant entendu toutefois, que pourront être mis à la charge des navires et bateaux en transit, le logement et la nourriture des agents des douanes strictement requis pour la surveillance.

Article 9.

Dans tous les ports situés sur une voie navigable d'intérêt international et sous le rapport de l'utilisation de ces ports, les ressortissants, les biens et les pavillons de tous les Etats contractants jouiront, sous réserve des dispositions des articles 5 et 17, notamment en ce qui concerne les droits et redevances de ports, d'un traitement égal à celui des ressortissants, des biens et des pavillons de l'Etat riverain sous la souveraineté ou l'autorité duquel le port se trouve. Il est entendu que les biens auxquels s'applique le présents alinéa sont les biens ayant pour origine, provenance ou destination, l'un quelconque des Etats contractants.

Les installations des ports situés sur une voie navigable d'intérêt international et les facilités offertes dans ceux-ci à la navigation ne pourront être soustraites à l'usage public que dans une mesure raisonnable et pleinement compatible avec le libre exercice de la navigation.

Pour l'application des droits de douane ou assimilés, des droits d'octroi local et de consommation, comme en ce qui touche les frais accessoires, perçus à l'occasion de l'importation ou de l'exportation des marchandises par lesdits ports, il ne sera fait aucune différence en raison du pavillon du navire ou bateau ayant effectué ou devant

знаме е собствено народно знаме, или че било на жоя да е от договорящите държави.

Държавата, под суверенитета или авторитета на която пристанището се намира може да откаже ползуването от предишната алинея на всеки кораб, за който е доказано, че арматора систематически дефаворизира подданиците на тази държава или дружествата, управлявани от казаните подданици.

Освен по изключителни мотиви, които по икономическа необходимост оправдават едно отклонение, митнишките права не могат да бъдат по-високи от ония, които се събират на другите митнишки граници на заинтересованата държава за стоки от същия род, също произхождение и също назначение. Всички улеснения за внос и износ за стоки, които се правят на договорящите държави върху другите пътища по суша или по вода, или в другите пристанища, ще бъдат правени също и на вноса или износа, извършван при същите условия по корабоплавателния път или в пристанищата, означени по-горе.

Член 10.

1. Всека крайбрежна държава е длъжна отъ една страна да се въздържа във вземане на мерки, които сж от естество да пречат на корабоплавателността или да намаляват улесненията на корабоплаването, а от друга страна да правят по възможност най-бързи разпоредения за отстраняване всекакви случайни пречки и опасности за корабоплаването.

2. Ако това корабоплаване изисква едно редовно поддържане, то всека от крайбрежните държави има поради това задължение спремо другите да взема, колкото се може по-скоро, нужните мерки и да извършва нужните работи на своя територия, като във всеко време се държи сметка за положението на корабоплаването, както и за икономическото състояние на обслужваната от корабоплавателния път област.

Освен при противни конвенции, всека от крайбрежните държави има правото, при изтъкване на уважителни мотиви, да изисква от другите крайбрежници едно справедливо участие в разноските на това поддържане.

3. Освен при законни мотиви за опозиция от страна на некая от крайбрежните държави, включително държавите, които сж териториално заинтересовани, основани било върху самите условия на корабоплавателността в нейната територия, било върху други интереси, като например, между другите, поддържането на нормалния режим на водите, нуждите за напояване (иригация), използване на водната сила, или необходимостта за построяване на други по-пригодни съобщителни средства, една крайбрежна държава не може да откаже да извърши по искането на една друга крайбрежна държава необходимите работи за подобрението на корабоплавателността, ако тази последната предложи да понесе разноските, както и една справедлива част от причинените в повече разноски за поддържането. При все това се подразбира, че тези работи не ще могат да бъдат предприети щом като държавата, върху територията на която те трябва да бъдат извършвани, поради свои жизнени интереси, се противопостави на това.

4. Освен при противни конвенции, държавата, която е задължена да извършва работи по поддържането, може да се освободи от това задължение, ако в съгласие с всички съкрайбрежни държави, една или няколко между тях приемат да ги извършват вместо нея; за работите по подобренията, държавата, която е задължена да ги извърши, ще бъде освободена от това задължение, ако тя позволи на претендиращата държава да ги извърши вместо нея; из-

effectuer le transport, que ce pavillon soit le pavillon national ou celui de l'un quelconque des Etats contractants.

L'Etat sous la souveraineté ou l'autorité duquel un port se trouve pourra retirer le bénéfice de l'alinéa précédent à tout navire ou bateau s'il est prouvé que son armateur défavorise systématiquement les ressortissants de cet Etat ou les sociétés contrôlées par les dits ressortissants.

A moins de motif exceptionnel justifiant, pour des nécessaires économiques, une dérogation, les droits de douane ne pourront être supérieurs à ceux qui sont perçus aux autres frontières douanières de l'Etat intéressé sur les marchandises de même nature, de même provenance et de même destination. Toutes les facilités qui seraient accordées, par les Etats contractants, sur d'autres voies de terre ou d'eau, ou dans d'autres ports pour l'importation et l'exportation des marchandises seront également concédées à l'importation ou à l'exportation effectuées dans les mêmes conditions par la voie navigable et les ports visés ci-dessus.

Article 10.

1. Tout Etat riverain est tenu, d'une part, de s'abstenir de toutes mesures susceptibles de porter atteinte à la navigabilité ou de diminuer les facilités de la navigation, et, d'autre part, de prendre le plus rapidement possible, toutes dispositions utiles afin d'écarter tous obstacles et dangers accidentels pour la navigation.

2. Si cette navigation exige un entretien régulier, chacun des Etats riverains a, à cet effet, l'obligation envers les autres le prendre les mesures et d'exécuter les travaux nécessaires sur son territoire la plus rapidement possible, compte tenu, à toute époque, de l'état de la navigation, ainsi que de l'état économique des régions desservies par la voie navigable.

Sauf convention contraire, chacun des Etats riverains aura le droit, en invoquant des motifs valables d'exiger des autres riverains une équitable participation aux frais de cet entretien.

3. Sauf motif légitime d'opposition d'un des Etats riverains, y compris l'Etat territorialement intéressé, fondé soit sur les conditions mêmes de la navigabilité, en son territoire, soit sur d'autres intérêts tels que entre autres, le maintien du régime normal des eaux, les besoins de l'irrigation, l'utilisation de la force hydraulique ou la nécessité de la construction d'autres voies de communication plus avantageuses, un Etat riverain ne pourra se refuser à exécuter, à la demande d'un autre Etat riverain les travaux nécessaires d'amélioration de la navigabilité, si celui-ci offre d'en payer les frais, ainsi qu'une part équitables de l'excédent des frais d'entretien. Néanmoins, il est entendu que ces travaux ne pourront être entrepris tant que l'Etat sur le territoire duquel ils doivent être exécutés s'y oppose du chef d'intérêts vitaux.

4. Sauf convention contraire, l'Etat tenu d'exécuter les travaux d'entretien pourra se libérer de cette obligation si, avec l'accord de tous les Etats co-riverains, un ou plusieurs d'entre eux acceptent de les exécuter à sa place; pour les travaux d'amélioration, l'Etat tenu de les exécuter, sera libéré de cette obligation s'il autorise l'Etat demandeur à les exécuter à sa place; l'exécution des travaux par des Etats autres que l'Etat territorialement

вжрпването на работите от други държави, а не от държавата, която е териториално заинтересована, или участието на тази държава в разходите за тия работи, ще бъдат обезпечени, без да се накърняват за териториално заинтересованата държава правата ѝ на контрол и управлението на тези работи, както и прерогативите на нейния суверенитет или авторитет върху корабоплавателния път.

5. Разпорежданията на настоящия член са приложими върху визираните в член 2 корабоплавателни пътища под резерва на уговорванията в договори, конвенции, или корабоплавателни актове, които определят правата и отговорностите на международната комисия по отношение на тия работи.

Под резерва на специалните разпореждания на казаните договори, конвенции или корабоплавателни актове, които съществуват, или ще бъдат сключват в бъдеще:

а) вземането на решения по отношение на работите се предоставя на комисията;

б) уреждането при предвидените по-долу в член 22 условия на всички спорове, които биха се появили вследствие вземането на тия решения, може да бъде във всички случаи поискано по мотиви на некомпетентност или нарушение на международни конвенции, уреждащи корабоплавателните пътища. По всички други мотиви искането за уреждане на споровете при казаните условия може да бъде представено само от териториално заинтересованата държава. Решенията на комисията трябва да бъдат в съгласие с правилата на настоящия член.

6. Независимо от разпорежданията на първия параграф на настоящия член една крайбрежна държава може, освен при противна конвенция, да изостави напълно или отчасти един корабоплавателен път със съгласието на всички крайбрежни държави, или на всички държави представени в международната комисия при корабоплавателен път визиран в член 2.

Като изключение може да бъде изоставен от нея от крайбрежните държави и един корабоплавателен път от международен интерес, невизиран в член 2, ако корабоплаването е много малко развито и ако тази държава оправдае това с икономически интерес, който е значително по-важен от този на корабоплаването. В този случай изоставянето не може да започне освен след една година и след предупреждение и то ако не се намеси друга някоя крайбрежна държава при условията предвидени в чл. 22. Решението в този случай ще определи и условията, при които ще може да се извърши изоставянето.

7. В случай, когато един корабоплавателен път от международен интерес има връзка с морето чрез няколко разположени в територията на една и съща държава ржави, разпореждането на параграфи 1, 2 и 3 от настоящия член се прилагат само спрямо главните ржави, които се сметат за достатъчни да дадат пълен достъп до морето.

Член 11.

В случай когато една или няколко крайбрежни държави на един доработователен път от международен интерес не са страни в настоящия устав финансовите задължения, които се възприемат от всяка от договорящите държави по силата на член 10, не могат да надвишават задълженията, които биха били възприети в случай, когато всички крайбрежни държави биха били страна в устава.

Член 12.

Освен при противни нареждания, произхождащи от частично съгласение или договор, а особено от съществуващи конвенции, които се отнасят до митнически, полицей-

intéressé, ou la participation de ces Etats aux frais de ces travaux, seront assurés sans préjudice, pour l'Etat territorialement intéressé, de ses droits de contrôle et d'administration sur ces travaux, et ses prérogatives de sa souveraineté ou autorité sur la voie navigable.

5. Sur les voies navigables visées à l'article 2, les dispositions du présent article sont applicables sous réserve des stipulations des traités, conventions ou actes de navigation qui déterminent les pouvoirs et la responsabilité de la Commission internationale à l'égard des travaux.

Sous réserve des dispositions spéciales des dits traités, conventions ou actes de navigation, existents on a conclure:

a) les décisions concernant les travaux appartiennent à la Commission;

b) le règlement, dans les conditions prévues à l'article 22 ci-après, de tout différend qui surgirait du chef de ces décisions pourra, dans tous les cas, être demandé pour motif d'incompétence ou de violation des conventions internationales régissant les voies navigables. Pour tout autre motif, la requête en vue d'un règlement dans lesdites condition ne pourra être formée que par l'Etat territorialement intéressé.

Les décisions de la Commission devront être conformes aux règles du présent article.

6. Nonobstant les dispositions du premier paragraphe du présent article, un Etat riverain pourra, sauf convention contraire, désaffecter totalement ou partiellement une voie navigable moyennant accord de tous les Etats riverains ou de tous les Etats représentés à la Commission internationale, dans le cas des voies navigables visées à l'article 2.

Exceptionnellement, une voie novigable d'intérêt international non visée à l'article 2 pourra être désaffectée par l'un des Etats riverains, si la navigation y est très peu développée et si cet Etat justifie d'un intérêt économique manifestement supérieur à celui de la navigation. Dans ce cas, la désaffectation ne pourra avoir lieu qu'au bout d'une année après préavis et sauf recours d'un autre Etat riverain dans les conditions prévues à l'article 22. La Décision fixera, le cas échéant, les conditions dans lesquelles la désaffectation pourra être faite.

7. Dans les cas où une voie navigable d'intérêt international donne accès à la mer par plusieurs bras situés dans le territoire d'un même Etat, les dispositions des paragraphes, 1, 2 et 3 du présent article s'appliquent seulement aux bras principaux jugés nécessaires pour donner un plein accès à la mer.

Article 11.

Dans le cas où un plusieurs des Etats riverains d'une voie navigable d'intérêt international ne sont pas parties au présent Statut, les obligations financières assumées par chacun des Etats contractants en vertu de l'article 10 ne peuvent excéder les obligations qu'ils auraient assumées au cas où tous les Etats riverains seraient parties au Statut

Article 12.

Sauf dispositions contraires d'un accord ou traité particulier, notamment des Conventions existantes relatives aux mesures douanières, à la police et aux précau-

ски и санитарно-предпазителни мерки администрацията на корабоплавателните пътници от международен интерес се извършва от всеки от крайбрежните държави под суверенитета или авторитета на която този корабоплавателен път се намира. Всека от казаните крайбрежни държави има особена власт и е длъжна да издава наредби за корабоплаването върху казания път и да следи за тяхното прилагане; тези наредби трябва да бъдат съставени и прилагани по начин, щото да се улеснява свободното упражняване на корабоплаването при условията, предвидени в настоящия устав.

Редът на процедурата, що се касае особено до констатиране, преследване и наказване на корабоплавателните нарушения, трябва да бъде такъв, щото решенията да се вземат по възможност по-експедитивно.

Във всеки случай договорящите държави признават, че е твърде желателно, щото крайбрежните държави, да сж в съгласие по отношение администрацията на корабоплавателния път и особено по отношение възприемането на корабоплавателни наредби, които да бъдат дотолкова еднообразни върху целото течение на този корабоплавателен път колкото това позволява разнообразието на местните обстоятелства.

Могат да бъдат установени публични служби за реморкаж или други тракционни средства, сже цел за улесняване упражняването на корабоплаването, чрез едногласно съгласение на крайбрежните държави, или по корабоплавателен път, визиран в чл. 2, на държавите, представени в международната комисия.

Член 13.

Намиращите се в сила договори, конвенции или съглашения, сключени от договорящите държави в областта на корабоплавателните пътници, преди датата на влизането в сила на настоящия устав, не се отменява по отношение подписващите тия договори, конвенции или съглашения държави, поради самото това влизане в сила.

Обаче, договорящите държави се задължават да не прилагат по между си ония от разпореденията на казаните договори, конвенции или съглашения, които биха били противни на настоящия устав.

Член 14.

В случай, че частични съглашения или договори визиран в член 12 сж поверили, или биха поверили някои функции на една международна комисия, в която влизат представители и на други освен крайбрежните държави, тази комисия трябва да се ръководи изключително от интересите на корабоплаването, под резерва на разпореденията на чл. 10 и ще се счита като един от предвидените в член 20 от устава на Обществото на народите органи, следователно тя ще разменява направо с органите на обществото всички полезни информации и ще му представява годишен отчет.

Правата и длъжностите на предвидената в предишната алинея комисия ще бъдат определени в корабоплавателния акт на всеки корабоплавателен път и ще включват най-малко следните:

а) комисията ще има качеството да изработва правилници за корабоплаването, които тя намери за необходимо да изработи сама, като ѝ се съобщават всички други правилници по корабоплаването;

б) тя ще посочва на крайбрежните държави полезните за поддържането на съоръженията и корабоплавателността работи за извършване;

в) тя ще получава от всеки от крайбрежните държави официално съобщение за всички проекти за подобрения на корабоплавателния път;

tions sanitaires, l'administration des voies navigables d'intérêt international est exercée par chacun des Etats riverains sous la souveraineté ou l'autorité duquel cette voie navigable se trouve. Chacun desdits Etats riverains a notamment le pouvoir et est tenu d'édicter la réglementation de la navigation sur ladite voie et de veiller à son application; cette réglementation devra être établie et appliquée de telle manière que soit facilité le libre exercice de la navigation, dans les conditions prévues au présent Statut.

Les règles de procédure touchant notamment la constatation, la poursuite et la répression des délits de navigation devront tendre à des solutions aussi expéditives que possible.

Toutefois les Etats contractants reconnaissent qu'il est hautement désirable que les Etats riverains s'entendent pour ce qui concerne l'administration de la voie navigable et particulièrement pour l'adoption d'une réglementation de la navigation qui soit aussi uniforme, sur tout le parcours de cette voie navigable; que le permet la diversité des circonstances locales.

Des services publics monopolisés de remorquage ou d'autres moyens de traction peuvent être établis, en vue de faciliter l'exercice de la navigation, moyennant l'accord unanime des Etats riverains, ou des Etats représentés à la Commission internationale dans le cas des voies navigables visées à l'article 2.

Article 13.

Les traités, conventions ou accords en vigueur conclus par les Etats contractants en matière de voies navigables, avant la date de mise en vigueur du présent Statut, ne sont pas abrogés, en ce qui concerne les Etats signataires desdits traités, conventions ou accords par le fait de cette mise en vigueur.

Toutefois, les Etats contractants s'engagent à ne pas appliquer entre eux celles des dispositions desdits traités, conventions ou accords qui seraient opposés aux règles du présent Statut.

Article 14.

Dans le cas où un des accords ou traités particuliers visés à l'article 12 auraient confié ou confieraient certaines fonctions à une Commission internationale, comprenant des représentants d'Etats autres que les Etats riverains, cette Commission devrait s'inspirer exclusivement sous réserve des dispositions de l'article 10, des intérêts de la navigation et serait considérée comme un des organismes prévus à l'article 24 du Pacte de la Société des Nations; en conséquence, elle échangerait directement avec les organes de la Société toutes informations utiles, et ferait parvenir un rapport annuel à la Société.

Les attributions des Commissions prévues à l'aliné précédent seront déterminés dans l'Acte de chaque voie navigable et comporteront au moins les attributions suivantes.

a) La Commission aura qualité pour élaborer les règlements de navigation qu'elle jugerait nécessaire d'élaborer elle-même et recevra communication de tous autres règlements de navigation;

b) Elle signalera aux Etats riverains les travaux utiles pour l'entretien des ouvrages et le maintien de la navigabilité;

c) Elle recevra de chacun des Etats riverains communication officielle de tous projets d'amélioration de la voie navigable;

г) в случай, че корабоплавателния път не би съдържал специални нареждания, по отношение събирането на налози, то тя ще има качеството да утвърждава събирането на такива, като прилага, разпореденията на чл. 7 от настоящия устав.

Член 15.

Настоящият устав не установява правата и задълженията на воюващите и неутралните във време на война, обаче той е в сила и във време на война, в размер, съвместим с тия права и тия задължения.

Член 16.

Настоящият устав не налага на никоя от договорящите държави задължения, които биха били противни на правата и задълженията им, като членове на Обществото на народите.

Член 17.

Освен при противни съглашения, в които териториално заинтересованата държава е страна, настоящият устав не се прилага към плаването на военни, полицейски и контролни кораби, нито изобщо към всички други кораби, които под каквато и да е форма упражняват публична власт.

Член 18.

Всека от договорящите държави се задължава да не упражнява към недоговоряща държава, било чрез съглашение, било по какъвто и да било друг начин, третиране отнасящо се до корабоплаването по един корабоплавателен път от международен интерес, което би било считано между договорящите държави като противно на разпореденията на настоящия устав.

Член 19.

Като изключение може да се допусне едно отклонение, и то за едно колкото се може по-ограничено време, от разпоредането на предидущите членове, за частични или общи мерки, които всека от договорящите държави би била задължена да вземе при важни събития, които засегат сигурността на държавата, или жизнените интереси на страната, като се подразбира, че принципа на свободата на корабоплаването и специално съобщението между крайбрежните страни и морето трябва да бъдат съблюдавани в най-големия възможен размер.

Член 20.

Настоящият устав не влече след себе си оттеглянето на съществуващите по-големи улеснения дадени за свободно упражнение на корабоплаването, по който и да бил корабоплавателен път от международен интерес, при условия, съвместими с принципа на равенство, предписано от настоящия устав, касателно подданиците, имуществата и знамената на всички договорящи държави. Той не влече след себе си също така и забраняването да се разрешават подобни в бъдеще.

Член 21.

Съгласно чл. 23 (д): от устава на Обществото на народите, всека договоряща държава, която би могла, поради тежко икономическо положение, произтичащо от разрушения, извършени върху нейната земя през войната

d) Elle aura qualité, au cas où l'Acte de navigation ne comprendrait pas une réglementation spéciale quant à la perception des redevances, pour approuver la perception de celles-ci, en appliquant les dispositions de l'article 7 du présent Statut.

Article 15.

Le présent Statut ne fixe pas les droits et les devoirs des belligérants et des neutres en temps de guerre; néanmoins, il subsistera en temps de guerre dans la mesure compatible avec ces droits et ces devoirs.

Article 16.

Le présent Statut n'impose à aucun des Etats contractants d'obligation qui irait à l'encontre de ses droits et devoirs en tant que Membre de la Société des Nations,

Article 17.

Sauf accords contraires auxquels l'Etat territorialement intéressé est ou sera partie, la présent Statut ne l'applique pas à la navigation des navires et bâtiments de guerre, de police, de contrôle ni, en général, de tous bâtiments exerçant, a un titre quelconque, la puissance publique.

Article 18.

Chacun des Etats contractants s'engage à ne pas concéder, soit par accord, soit de toute autre manière, à un Etat non contractant, un traitement, relatif à la navigation sur une voie navigable d'intérêt international, qui, entre Etats contractants, serait contraire aux dispositions du présent Statut.

Article 19.

Il pourra être exceptionnellement, et pour un terme aussi limité que possible, dérogé aux dispositions des articles précédents par des mesures particulières ou générales que chacun des Etats contractants serait obligé de prendre en cas d'avènement graves intéressant la sûreté de l'Etat ou les intérêts vitaux du pays, étant entendu que le principe de la liberté de la navigation et spécialement la communication entre les pays riverains et le mer doivent être maintenus dans toute la mesure possible.

Article 20.

Le présent Statut ne comporte aucunement le retrait de facilités plus grandes en vigueur accordées au libre exercice de la navigation, sur une voie navigable d'intérêt international quelconque, dans des conditions compatibles avec le principe d'égalité prescrit par le présent Statut, en ce qui concerne les ressortissant, les biens et les pavillons de tous les Etats contractants. Il ne comporte pas davantage l'interdiction d'en accorder à l'avenir de semblables.

Article 21.

Conformément à l'article 23 (e) du Pacte de la Société des Nations, tout Etat contractant qui pourra invoquer valablement contre l'application de l'une quelconque des dispositions du présent Statut, sur tout ou partie de son

1914—1918 година, да представи основателни възражения против прилагането на кое да е от разпорежданията на настоящия устав върху целата или част от нейната територия, ще се счита временно освободена от задълженията, произлизащи от прилагането на казаното разпореждане, като се подразбира, че принципа на свободата на корабоплаването ще трябва да бъде съблюдаван в най-големия възможен размер.

Член 22.

Без ограничение на разпорежданията на член 10 параграф 5 и при липса на прямо съглашение между държавите, всички разногласия, които биха произлезли между тях, относно тълкуването или прилагането на настоящия устав, ще се отнасят пред международния постоянен съд, освен ако при прилагането на някоя специална конвенция, или поради някоя обща клауза за арбитраж, не се пристъпи към уреждането на разногласието било чрез арбитраж, било по друг някой начин.

Обжалването ще се извърши по начина предвиден в член 40 от устава на международния постоянен съд.

Обаче, за да могат да се уреждат тия разногласия по възможност по приятелски начин, договорящите държави се задължават, предшествувайки всяка съдебна инстанция и под резерва на правата и артикулите на съвета и на събранията на Обществото на народите, да подлагат тези разногласия за съвещателно мнение на органа, който би бил установен от Обществото на народите, като съвещателен и технически орган на членовете на обществото, касателно съобщенията и транзита. При бърз случай, едно предварително мнение може да препоръча взимането на всички временни мерки, които съществува да възвърнат на свободното корабоплаване улесненията, с които то се е ползувало преди действието или случката, които съставлявали причина за разногласието.

Член 23.

Един корабоплавателен път не ще да се счита, че е от международен интерес само заради това, че преминава или разделя зони или анклавни, с протежение и население много малки в сравнение с преминаващите територии, съставляващи откъснати части или устройства, принадлежащи на друга, а не на оная държава, на която реката по целото си корабоплавателно течение, с горното само изключение, принадлежи.

Член 24.

Настоящият устав не ще се прилага по отношение на корабоплавателен път от международен интерес, който има само две крайбрежни държави, които на една голема дължина разделят една договоряща държава от една недоговоряща държава, правителството на която не е признато от първата в момента на подписването на настоящия устав, докато не би бил сключен договор между тях, който да установява за въпросния воден път един административен и митнишки режим, който да дава на договорящата държава достатъчна сигурност.

Член 25.

Подразбира се, че настоящият устав не трябва да се тълкува като уреждащ в каквото и да е отношение правата и задълженията „inter se“ на териториите, съставляващи част от една и съща суверенна държава, или съставени под нейната протекция, макар и тия територии, взети индивидуално, да бъдат или не членове на Обществото на народите.

territoire, un situation économique grave résultant de dévastations commises sur son sol pendant la guerre de 1914—1918, sera considéré comme dispensé temporairement des obligations résultant de l'application de ladite disposition, étant entendu que le principe de la liberté de la navigation doit être observé dans toute la mesure possible.

Article 22.

Sans préjudice des dispositions de l'article 10, paragraphe 5, et à défaut d'entente directe entre les Etats, tous différends, qui surgiraient entre eux relativement à l'interprétation ou à l'application du présent Statut, seront portés devant la Cour permanente de Justice internationale, à moins que, par application d'une Convention spéciale ou d'une clause générale d'arbitrage, il ne soit procédé à un règlement du différend, soit par arbitrage, soit de toute autre manière.

Le recours sera formé ainsi qu'il est prévu à l'article 40 du Statut de la Cour permanente de Justice internationale.

Toutefois, afin de régler autant que possible ces différends à l'amiable, les Etats contractants s'engagent, préalablement à toute instance judiciaire, et sous réserve des droits et attributions du Conseil et de l'Assemblée, à soumettre ces différends pour avis consultatif à l'organe qui se trouverait institué par la Société des Nations comme organe consultatif de technique des Membres de la Société, en ce qui concerne les Communications et le Transit. En cas d'urgence, ou avis provisoire pourra recommander toutes mesures provisionnelles, destinées notamment à rendre à la libre navigation les facilités dont elle jouissait avant l'acte ou le fait ayant donné lieu au différend.

Article 23.

Une voie navigable ne sera pas considérée comme d'intérêt international, du fait seul qu'elle traverse ou délimite des zones ou enclaves d'une étendue et d'une population très faibles par rapport à celle des territoires traversés et qui forment des parties détachées ou des établissements appartenant à un Etat autre que celui auquel ladite rivière appartient, à cette exception près, dans tout son parcours navigable.

Article 24.

Le présent Statut ne sera pas applicable à une voie navigable d'intérêt international ayant deux riverains seulement et qui sépare sur une grande longueur un Etat contractant d'un Etat non contractant dont le Gouvernement n'est pas reconnu par le premier au moment de la signature du présent Statut, tant qu'un accord n'aura pas été conclu entre eux, établissant pour la voie d'eau considérée, un régime administratif et douanier qui donne à l'Etat contractant des sécurités convenables.

Article 25.

Il est entendu que ce Statut ne doit pas être interprété comme réglant en quoi que ce soit les droits et obligations *inter se* de territoires faisant partie ou placés sous la protection d'un même Etat souverain, que ces territoires pris individuellement soient ou non Membre de la Société des Nations.

Декларация за признаване правото на корабно знаме на държавите, лишени от морски брег.

Подписаните, редовно за тази цел опълномощени, заявяват, че държавите, които те представляват, признават знамето на корабите на всяка държава, която няма морски брег, щом те са записани на едно единично نامирващо се на нейната територия място; това място ще съставлява за тия кораби пристанището на записване.

Председателя: Които приемат законопроекта за одобрение конвенцията и устава за свободата на транзита, конвенцията и устава за режима на корабоплавателните пътнища от международен интерес и декларацията за признаване правото на корабно знаме на държавите, лишени от морски брег, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Министър д-р Р. Даскалов: Предлагам спешност на законопроекта.

Председателя: Г. министъра на вътрешните работи предлага спешност — да гласува сега на второ четене този законопроект. Които са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете).

„Закон за одобрение конвенцията и устава за свободата на транзита, конвенцията и устава за режима на корабоплавателните пътнища от международен интерес и декларацията за признаване правото на корабно знаме на държавите, лишени от морски брег, приети в общата конференция за съобщения и транзит през 1921 г. в гр. Барселона“

Председателя: Които приемат заглавието на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете).

„Чл. 1. Одобряват се:

1. Конвенция и устав за свободата на транзита от 14 април 1921 г.
2. Конвенция и устав за режима на корабоплавателните пътнища от международен интерес от 19 април 1921 г. и
3. Декларация за признаване правото на корабно знаме на държавите, лишени от морски брег от 19 април 1921 г.“

Председателя: Които приемат чл. 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Член 2.

„Чл. 2. Изпълнението на настоящия закон се възлага на Министерството на железниците, пощите и телеграфите. Всички закони и разпоредби, които противоречат на изнесените в предшествуващия член конвенции, уставы и декларация, се отменяват“.

Председателя: Които приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Които приемат на второ четене законопроекта за одобрение конвенцията и устава за свободата на транзита, конвенцията и устава за режима на корабоплавателните пътнища от международен интерес и декларацията за признаване правото на корабно знаме на държавите, лишени от морски брег, приети в общата конференция за съобщения и транзит през 1921 г. в гр. Барселона, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Минаваме на следващата точка 8 от дневния ред — първо четене законопроекта за амнистия на делата по закона за гарантиране свободата на събранията и ония по чл. 289 алинея трета от наказателния закон. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретар д-р К. Консулов (з): (Чете)

Déclaration portant reconnaissance du droit au pavillon des états dépourvus de littoral maritime.

Les soussignés, dûment autorisés à cet effet, déclarent que les Etats qu'ils représentent reconnaissent le pavillon des navires de tout Etat qui n'a pas de littoral maritime, lorsqu'ils sont enregistrés en un lieu unique déterminé situé sur son territoire; ce lieu constituera pour ces navires le port d'enregistrement.

„МОТИВИ

към законопроекта за амнистията на делата по закона за гарантиране свободата на събранията и ония по чл. 289, алинея трета от наказателния закон.

Г. г. народни представители! Пред вид на обстоятелството, че със създадения закон за гарантиране свободата на събранията се създадоха много дела заслужено и не и се подведоха под отговорност маса хора, някои от които дори не са имали мисъл да разтурват събрания, а стават жертви на клеветничество, то молим просветеното ви внимание да гласувате вносения:

„ЗАКОНОПРОЕКТ

за амнистия на делата по закона за гарантиране свободата на събранията и ония по чл. 289, алинея трета от наказателния закон.

Чл. 1. Амнистират се всички престъпни деяния, извършени до 15 декември 1921 г., по закона за гарантиране свободата на събранията.

Чл. 2. Амнистират се всички дела по чл. 289, алинея трета от наказателния закон.

Вносители: Т. Вълчев, А. Янев.

Поддържат предложението: С. Христов, Ю. Хасанов, Г. Недков, К. Чамев, А. Сираков, Д. Стоев, М. Личев, С. Коев, М. Радковски, Г. Петков, Р. Гичев, Я. Тодоров Б. Ботев, Г. Грамов, Л. Богданов, И. Димитров, С. Попов, Т. Кортенски, С. Кирчев, Н. Ковачев, М. Гюзелев, И. Пандов, В. Костов, П. Петков, Н. Кйосев, С. Пейчев, Н. Дипев, К. Ковачев, К. Кратунов, А. Стойчев, К. Малев, С. Златев, Н. х. Иванов, Хр. Далев, Г. Йорданов, Н. Михалев, д-р И. Карджов, Х. Пенчев, Т. Кйосев, Н. Хайдуков“.

Председателя: Има думата народния представител г. Николка Пждарев.

Н. Пждарев (д): Аз повдигам един предварителен въпрос, г. председателю, и моля бюрото да сложи този въпрос на разглеждане от Народното събрание. Нема да говоря по същество, докато не се разреши въпроса, който повдигам сега. Той е следния: Народното събрание в тази редовна сесия разглежда законодателно предложение, с което се искаше амнистирането на същите тези деяния

Председателя: Не, в Народното събрание се разглежда законопроект за отменение на закона за гарантиране свободата на събранията, а не законопроект за амнистиране на тези деяния.

Н. Пждарев (д): И за амнистиране.

Председателя: Имаше едно отделно постановление.

Н. Пждарев (д): Първия член от този законопроект беше за отменяване на самия закон за гарантиране свободата на събранията, а втория беше за амнистиране на престъпленията, извършени по същия закон. Понякога в същата редовна сесия, съгласно чл. 113 от конституцията, не може да се внася повторно за разглеждане такъв законопроект, аз сметам, че правителството предварително трябва да пита Народното събрание, трябва ли да бъде разгледан законопроектът сега или не.

Министър д-р Р. Даскалов: Сегашния законопроект не се отнася за отменение на същия закон, той се отнася за други въпроси.

Н. Пждарев (д): Ако Народното събрание реши, че този законопроект трябва да се разглежда, тогава ще говорим по същество.

Председателя: Народните представители, съгласно конституцията, внасят такива законопроекти, каквито те намерят за добре. И понеже народни представители са внесли законопроект с нужното число подписи, затова той е сложен на дневен ред.

Министър д-р Р. Даскалов: Тук няма противоречие на конституцията.

Н. Георгиев (з): По-рано беше законопроект за отменение закона за гарантиране свободата на събранията, а сега е законопроект за амнистията на делата по закона за гарантиране свободата на събранията, които законопроекти нямат нищо общо помежду си.

Н. Пждарев (д): В първия законопроект се засегаше и амнистирането. — Аз моля председателството да сложи на решение този въпрос и ако Народното събрание реши — то е властно — тогава...

Министър д-р Р. Даскалов: Тук няма нищо общо с чл. 113 от конституцията.

Председателя: По съществото на проекта има думата народния представител г. Григор Чешмеджиев.

Г. Чешмеджиев (с): Г. г. народни представители! Въпроса, който повдигна г. Пждарев, заслужава да бъде разрешен. Бюрото на Народното събрание трябва да ни осветли като направи една справка в текста на стария законопроект — как беше заглавието му? — законопроект за отменение закона за гарантиране свободата на събранията и пр., за да се установи имало ли е текст и за амнистиране на престъпленията, извършени по онзи закон. Ако е имало такъв текст тогава, според изричния текст на чл. 113 от конституцията, аз мисля, че ние не може да се занимаваме с този въпрос сега.

С. Костурков (р): Тая сесия.

Г. Чешмеджиев (с): Дори ние сега не можем да бъдем сезирани с тоя въпрос, ако искаме горе-долу да запазим известен ред в нашата работа. Но ако такъв текст не е имало в по-раншното законодателно предложение за отменение закона за гарантиране свободата на събранията, тогава този предварителен въпрос, който повдигна г. Пждарев, е неуместен. И аз сметам, че тук въпросът е само за една справка — бюрото може служебно да я направи, и като осветли Народното събрание, че не е имало такава неща, тогаз ще присъпим към разглеждане на въпроса по същество.

Ю. Урумов (з): Минахме към дневния ред.

С. Костурков (р): Не е така.

Председателя: (р): Моля, изслушайте оратора.

Г. Чешмеджиев (с): Ето защо, аз моля председателството да направи справка, и след като направи заявлението, че няма подобно нещо в текста на споменатото законодателно предложение, тогава ще преминем да се изкажем по същество на въпроса.

Председателя: Има думата народния представител г. Иван Ганев.

С. Костурков (р): Г. Ганев! По същество ли говорите?

Г. Ганев (к): (От трибуната) Да.

С. Костурков (р): Справката не е направена, чакайте!

Министър д-р Р. Даскалов: Не е въпроса за справка. Този законопроект е съвършено друг, нов. В чл. 113 се говори за един и същи законопроект, а това е съвършено друг законопроект.

Д-р Й. Фаденхетт (р): Същия е — амнистия се предвиждаше и в стария законопроект.

Министър П. Янев: Четете ли добре конституцията, г. Фаденхетт?

Д-р Й. Фаденхетт (р): Всички престъпни деяния с този законопроект се амнистират.

Н. Георгиев (з): Там се казваше: „законопроект за отменение закона за гарантиране свободата на събранията“, а тук се казва: „законопроект за амнистия на делата по закона за гарантиране свободата на събранията и онзи по чл. 289, алинея трета от наказателния закон“ — две съвсем различни работи.

Д-р Й. Фаденхетт (р): Той е включен в отхвърления законопроект и не може да се внася сега.

Министър П. Янев: Я прочете чл. 113 от конституцията! Той казва, че законопроекти, отхвърлени изцяло, не може да се внасят в същата сесия, без изменение, обаче с изменение — се внасят. Четете добре, като че сте неграмотни хора! (Глъчка)

С. Костурков (р): Да се гласува, да се види кой ще поддържа нарушението и кой не.

Председателя: Моля, има думата народния представител г. Иван Ганев.

Н. Пждарев (д): Законът е отхвърлен.

От левицата: Да се гласува!

Министър д-р Р. Даскалов: Никакво гласуване!

Н. Пждарев (д): Г. Председателю! Вие не можете да минете върху въпроса, без да направите справка.

Министър д-р Р. Даскалов: Защо сте такива формалисти и защо си потапяте самите си носове в такъв въпросния законопроект — не е отхвърлен от Камарата — той е оттеглен от г. министъра.

От левицата: Отхвърлен е.

Министър д-р Р. Даскалов: Но този въпрос няма нищо общо с положения на дневен ред законопроект — тук имаме един нов законопроект, съвършено различен от по-ранния. Как не разбирате това?

С. Костурков (р): Този законопроект е същия; той съдържа втората половина на отхвърления законопроект — разберете го това.

Н. Георгиев (з): Г. Костурков! Я сравнете заглавието на онзи законопроект със заглавието на този законопроект.

Н. Пждарев (д): Съдържанието е важното.

Н. Георгиев (з): Ще видите, че не е същия текст.

С. Костурков (р): Контрабанда.

Г. Георгиев (з): Нема никаква контрабанда, а има умислена обструкция от вас.

С. Костурков (р): Вие искате да освободите всички побойници през време на изборите, ваши административни чиновници — престъпници и разбойници — които вие сте облекли във власт.

Ю. Урумов (з): Никой не те е бил.

С. Костурков (р): Нищо не значи, че никой не ме е бил. Който иска да ме бие, ще го убия.

В. Драганов (з): Аз ще дойда срещу Вас, да видим дали ще ме убие.

С. Костурков (р): Аз на обида не отговарям, но на бой с убийство ще отговоря.

Н. Дейков (д): Такъв трябва да бъде народния представител. (Пререкания).

Председателя: Моля, тишина, г-да!

В. Драганов (з): Вие сте неlegalни, когато носите оръжие в Камарата.

С. Костурков (р): Обиждайте ме както щете — нема да посегна, но посегнете ли да ме биете, . . .

Председателя: (Звжн) Моля, г-да, тишина!
Има думата народния представител г. Иван Ганев.

И. Ганев (к): (От трибуната) Г. г. народни представители! Днес сж сложени на разглеждане мотивите на законопроекта за отменение на закона за гарантиране свободата на сжбранията, т. е. амнистиране на престъпните деяния, извршени от властта, от една страна, или от когото и да било — от друга, през време на митинги и сжбрания. Г. г. народни представители! Какво е заставило правителството да прокара подобен закон за гарантиране свободата на сжбранията? Преди всичко „аз сжм длжжен да заявя, че сжбранията, митингите — това е сжотношение на силите. Ако действително посетителите, публиката на онзи, който устройва сжбрание или митинг, сж от неговата партия или ако те му симпатизират, тогава неговата свобода ще бжде гарантирана и нема да има пужда от закон за гаранции и пр.

Н. Георгиев (з): Когато искаха да го отменим, вие се противопоставихте.

И. Ганев (к): Както знаете, всеки един, когато устройва сжбрания, ако действително публиката е негова, ако симпатиите ѝ сж на негова страна, неговата свобода ще бжде гарантирана. И аз си спомням какво застави тогавашното правителство да внесе подобен законопроект. Всичките, партии, които беа изгубили през време на войната всекако доверие всред масите за погрѳа, който се нанесе на бжлгарския народ, народа не искаше да ги слуша, не искаше да ги чуе. Аз си спомням, че г. Джидров — който в качеството си на министър биде позорно изгонен от с. Мжглиш и от с. Енина, защото не искаха да го слушат — биде принуден и той даже, и неговата групичка, да гласуват за тоя законопроект.

Некой от комунистите: Те го внесоха.

И. Ганев (к): Да, те го внесоха. — Ето защо, когато в с. Мжглиш казват на г. Джидрова: „Г. Джидров, Вие искате да говорите на това сжбрание, обаче, ние искаме да ни се гарантира правото последни да имаме думата, да не се даде тя, за да ви вжзразим“, г. Джидров отговаря: „Не, устройте си сжбрание и там можете да говорите“. — „Добре, сжбранието е ваше, публиката наша, следователно Вие сте длжжни да ни дадете думата“. Г. Джидров не се сжгласява и се предизвиква известис недоразумениз, известен скандал. Сжщия ден г. Джидров заминава за с. Енина; там разгласяват за сжбранието. Публиката се явява на това сжбрание и каза: „Г. Джидров! Вие ще ни дадете думата, понеже Вие ще говорите по адрес на всички, като нема да отминете разбира се, и комунистите, ще ни гарантирате ли, че ще ни дадете думата?“ Г. Джидров казва. „Как? Думата? Вие сте вагабонти, вие ста хайдуци, вие сте разбойници“. — Захваща да хули комунистите в с. Енина — „аз ще ви докарам тук картучници, ще ви докарам орджия и ще унищожа с. Енина“. Вжмутена от това, публиката казва: „Щом Вие не ни гарантирате, че ще ни дадете напоследжк думата, то и ние нема да Ви дадем думата“. — и на г. Джидрова действително не му позволиха да говори. Ето защо аз ви изнесох тук само два примера, за да ви стане ясно кое е заставило тогавашното правителство да прокара закона за гарантиране свободата на политическите сжбрания.

Г. Чешмеджиев (с): А в Брацигово вашите комунисти не позволиха на Сакарова да говори.

И. Ганев (к): Г. г. народни представители! Аз се обржтам кжм болшинството и казвам: вие днес се чудите защо тук центъра се реабилитира, от една страна, и от друга — чудите се защо реакцията надигала глава, защо почнала да си сжздава широк терен по градовете и села из Бжлгария; е добре, вие с тоя закон давате широка свобода на погромчиците, на убийците, на кржвопийците да свикват сжбрания било в градовете, било в селата, да хулят било комунистите, било другите, като изкарват себе си чисти, неопетнени.

В. Драганов (з): С демагогия.

И. Ганев (к): Е добре, аз ви питам: когато тебе ти запущат устата, когато ти вжржат ржцете и краката и те хулят, без да ти дадат възможност да опровергаваш ония хули, които сипят срещу тебе, естествено, те ще се реабилитират, естествено те, чрез своята демагогия, чрез своите лжжи ще спечелят доверието на масите. И аз питам: тоя закон има ли смисъл да сжществува, има ли смисъл да бжде гласуван?

Я. Сажзов (с): А ти не можеш подир тех да направиш сжбрание?

Министър д-р Р. Даскалов: Той може да бжде отменен и сега, защото сме в извжнредна сесия. Вие казахте, че сме внесли законопроект по-рано; сега той може да бжде внесен наново, защото имаме друга сесия.

От левницата: Не е извжнредна, а продължение на сесията.

Я. Сажзов (с): И вие имате голем грех за туй, г. министре.

И. Ганев (к): Г-да! От името на нашата парламентарна група ние заявяваме, че закона за гарантиране свободата на сжбранията е един реакционен закон, и затова ние сме против него.

С. Костурков (р): Разбира се! Дайте воля на разбойниците! „С кюскии ще се бием“!

И. Ганев (к): Г. г. народни представители! Искате амнистия за провинилите се — преди всичко за тия, които сж се провинили най-много в сжбранията. Естествено, всека една партия, която е идвала на власт, тя си е служила най-много чрез властта, чрез полицията. И от сведенията, които имаме тук, се установява, че действително и настоящето правителство не се е церемонило, и то не е искало да употреби други средства, освен властта. Аз ще ви сжобща един факт. На 11 февруарий, срещу изборите, аз бех свикал едно сжбрание в с. Ветрец, Казанлъшка околия. Заявихме предварително на кмета, дадохме заявление до председателя на училищното настоятелство и ни се отпусна училищния салон за сжбранието. Свикваме сжбрание мирно и тихо. Обаче ние бехме просто изненадани, когато се явиха вжоржжени войници захващаха да стрелят вжтре в училището, вжтре в салона, да стрелят в стаята, кждето беше сжбранието. Това не беа халосни, а беа боеви патрони. Всеах смут в сжбранието; то биде разтурено и публиката се разотиде мирно и тихо. Обаче войниците продължаваха да стрелят против бегачата маса. Аз се явих пред войниците и им казах: „Какво правите? Какво баззаконие направи публиката? Мирно и тихо, вжз основа на нашия закон, на нашата конституция свикахме публично сжбрание. Миналата вечер Бозвелиев, от широко-социалистическата група, устрой сжбрание, говори и никой не го засега. Това защо вжршите сега?“ Казват: „По заповед на кмета става туй“. И на другия ден комисията, която се сжстоя, оцени за 4000 л. нанесените вреди и загуби на училището. Е добре, аз ви питам: кжде е гаранцията на сжбранията? Вжпреки, че имате закон за гарантиране свободата на сжбранията, нашето сжбрание не биде гарантирано, нашето сжбрание биде разтурено, и то не с празни ржце, както се казва, а с оржжие. И на другия ден, когато ние требваше да протестираме против туй изстжпление от страна на властта, когато селяните се сжбраха, по заповед на кмета, войниците вземат един младеж от хорото, който да послужи за провокация, разбира се, вкарват го в двора, кждето се помещава общинското управление, вжжкват го в яхжра и с бичове, с приклади продължават да бият този младеж. Сжбщава ми се това и аз веднага се явявам пред кмета и го питам: „Г. кмете? По чия заповед се вжжква от войниците тоя младеж в яхжра“. — „Аз, казва, не знам“. Но аз не можах да се задоволя с това и влизам в двора поради неговия плач, който се чуваше, децата от кжщата бегаха кжм яхжра; отивам там и що да видя? Двама души войници, вжоржжени с пушки, стоят на вратата, а други трима войника, един от които с приклад, а другите двама с бичове, бият тоя младеж. Щом ме видеха, веднага отвориха вратата и младежът излезе; обаче на неговия врат имаше следи от бичове, което е констатирано от лекаря и има медицинско свидетелство.

Вжн от това изстжпленията в предизборната борба беа много. Вие знаете другаря Борис х. Сотиров. Той искаше

да устрои събрание в Костенец-Баня, обаче коменданта с револвер в ръка е идвал там и му е забранил да говори на това събрание. Не само това. Наши другари отиват на конференция в с. Райлово, Самоковско. Обаче, по нареждане на околйски началник, кмета, въоръжен, с 10 и повече души дружбаши, не дават възможност на нашите другари да извършат своята работа.

Министър д-р Р. Даскалов: Кметът е комунист.

Б. х. Сотиров (к): Земледелец, е, излезъл от затвора.

Министър д-р Р. Даскалов: Комунист е.

И. Ганев (к): Г. г. народни представители! Когато в изборната борба правителството върши подобни изстъпления чрез своята власт, питам ви: има ли смисъл този закон? Ами, г-да, когато правителството издава нареждания, окръжни и пр. и въз основа на тия негови нареждания и окръжни се издават позиви, като тоя (Посочва един позив), от който ще ви прочета само един пасаж, за да видите: (Чете) „Тайно. Позив към сдружените земеделци от селата“ Това е заглавието. И казва се: (Чете) „Сега пак ще стоим ли? Ще търпим ли? Ще сме равнодушни ли пред престъпните замисли на тия демони? Отговора може да бъде само един: Не, не бива! Братя, ето затуй се обръщаме ние към вас. Не стойте със скръстени ръце, а вдигнете тия ръце и стъпете краката, дори и главите на тия погромаджии, които не знаят нито срам, нито свен, а продължават да мърсят всичко наоколо си със стоещото си между нас с приказките си с престъпните си замисли! Не ги пушайте в селата, в тия села, които се зачерниха с по 50—100—200 жертви на безумните им войни! Не позволявайте на мръсните им уста да бълват бълвочи срещу вашите достойни избраници, срещу земеделската власт, която е ваща, селска власт! Схберете се на тайно събрание, прочетете тоя позив и решете — посрещайте със сопите всеки агитатор на погромаджии, лихвари, кръжмари, чифлички, спекуланти, адвокати и банкери. Ето вашия дълг в този решителен час за народа и за България.“

Ю. Урумов (з): Тебе закача ли те?

И. Ганев (к): (Продължава да чете) „Оставете тия агитатори да държат речи пред селските кучета покрай селото, кждето сж копарите и овцете. Нека нито един крак от тях да не омърсява вашата селска кал, защото те сж по-черни и от калта, по-мръсни сж от нея“.

Министър д-р Р. Даскалов: Кой го е писал това нещо?

И. Ганев (к): Г. Даскалов! Както виждате, таен позив.

Министър д-р Р. Даскалов: Кой го е писал?

И. Ганев (к): „От група съзнателни земеделци из цела България“.

Министър д-р Р. Даскалов: От група съзнателни земеделци из цела България!

И. Ганев (к): От тук (Сочи земеделците) ме запитват: „Вас засега ли ви?“ Е добре, г. г. народни представители, аз преди малко ви описах оня инцидент, който стана в с. Ветрен. Как така да не ни засега? Когато вие пишете тия позиви за кръвопийците, за убициите, вие именно тех щадите, а разваляте най-много нашите събрания, нашите митинги, комунистически събрания, чрез вашата власт; техните толкова не ги закачате и ратурите — те свободно се шпират и си свикват свои събрания. (Възражение от земеделците) Ето защо, когато ние цитираме ваши позиви, цитираме ги затуй, защото те се отнасят най-вече до събранията на комунистите — тех вие разтурвате.

Но аз ще ви прочета още едно тайно окръжно. Отдолу подпис не носи, най-долу има „Печатница и книжарница“. (Чете) „Тайно. Окръжно. 1. Да се следи от сдружените земеделци, ако дойдат някои оратори от противни партии, да бъдат веднага изгонвани и най-позорно изобличени“.

Министър К. Томов: Това е провокаторски позив.

И. Ганев (к): „2. Да се вземе от общинското управление по един избирателен списък, като се провери точно нашите

гласоподаватели, и да се отбележат съзнателните, като същите се повикат и убедят; онези, които се види, че не се съгласяват на никаква цена, то да се викат горските стражари да им съставят актове. 3. Да се изучи листата на противните партии и се напечатат и се изпожсат вечерта преди изборния ден“.

Ю. Урумов (з): Кжде е това?

Министър д-р Р. Даскалов: Чете си каквото си иска, каквото му дойде на ум. (Възражения от комунистите)

И. Ганев (к): В петък срещу събота да се направи събрание, на което да се разпредели селото на участъци и се назначат верни хора, за да следят кжде се памират, и ако се окаже някое събрание от противни, да се разтури; до изкарването на избора никого да не се допуца в участъка“.

Министър К. Томов: От кого е това окръжно? Какъв подпис носи?

Некой от земеделците: (Към И. Ганев) Това вие сте го печатали.

Л. Дончев (к): Това окръжно знаете ли от кжде е? Питайте народния представител от Айтос, той ще ви каже: от Айтоската земеделска дружба.

Ю. Урумов (з): Не е верно; то е ваша работа.

И. Ганев (к): „В неделя сутринта още в 6 часа да се подаде заявление ведно с кандидатите на председателя на бюрото. Застъпниците да бъдат много внимателни да не се крадат бюлетините от противниците. През целия ден наши хора да бъдат край изборното бюро и да агитират. Имайки пред вид, че противниците за този избор се борят за живот и смърт, то не трябва да се плашите от нищо, а да си послужите с всички средства, защото властта е в нас и ние трябва да им докажем, че трябва да управляваме. От нищо да не се страхувате! Вървете смели за възтържествуване на оранжевата бюлетина“.

Министър д-р Р. Даскалов: Кой е писал това? Кажете!

Некой от комунистите: Айтоската организация.

Друг от комунистите: Нека вашият айтоски народен представител се обади. Не е ли техната дружба?

Н. Пенев (к): Сам министър Даскалов издава окръжно от името на една партия да се изгорят книгите на тая партия и пр.

Министър д-р Р. Даскалов: Кое окръжно?

Н. Пенев (к): Вие се правите на три и половина!

Министър д-р Р. Даскалов: Какви сж тия постоянни измислици?

И. Ганев (к): Г. г. народни представители! Както виждате, правителството казва на своите хора: ние сме на власт, ние сме силни, ние можем да ви амнистираме, ние сме в състояние всичко да извършим, бъдете смели, вървете напред. И аз питам: колко пари струва вашия закон за гарантиране свободата на събранията, докато вие имате народни представители, които на местна почва правят нареждания, както е случая в с. Ветрен? Г. Караваневски, който се е движил със цел взвод войници към с. Лева-река, връщайки се за Казанлък, оставя войници на ветренския кмет и му казва: „Нема да допуснете на комунистите да устроят събрания, употребете всички средства да разтурите техното събрание“. А на негова милост се позволява да ходи от село на село из Казанлъжката околия с кавалерия и жандармерия и да заплашва било турското, било българското население.

С. Костурков (р): Кой е той?

В. Мулетаров (к): Сатрапа Караваневски.

И. Ганев (к): Караваневски. Той е кърсердарина на Казанлъжката околия.

Г. г. народни представители! Аз съм длъжен да ви съобща още едно обстоятелство: ние, комунистите, когато устройваме събрания и митинги, не се плашим; напротив, ние искаме да изслушаме и нашите противници и, когато свърши оратора, ние им позволяваме да говорят и им даваме думата

От земеделците: А-а-а!

И. Ганев (к): Защото ние знаем, че публиката, която ни слуша, е наша публика и от друга страна, когато виждаме, че публиката не е наша, ние трябва да изслушаме и нея. Когато критикуваш техните дела, когато критикуваш из основи партийните им принципи и пр., дай възможност на противната страна да се изкаже.

Некой от земеделците: На никого не давате думата.

И. Ганев (к): Аз ще ви кажа един случай, който послужи много за Казанлъжката околия. В с. Розово, когато аз бях устройвал публично събрание, докарват г. Караваневски с каруца, като сметат, че той, като силен на деня, ще може да ме опровергае, когато аз критикувам политиката на земеделското правителство. Той е тук. Седем часа словесен двубой имаме с него. Аз си казах думата и той си каза думата.

Министър д-р Р. Даскалов: И казвате, че ние нарушавате свободата на събранията!

И. Ганев (к): Аз искам да изнеса един факт, за да видите, че ние не се боим и че ние позволяваме на нашите противници да вземат думата — И г. Караваневски сме тук, че в това събрание той е излезъл победител, обаче от всичко изглежда — и така си е — че г. Караваневски беше безсилен да може да отхвърли оная критика, която аз направих върху политиката на днешното правителство.

Некой от земеделците: Ами че кавалерията как Ви допусна да говорите?

И. Ганев (к): Там какво става? От огромна земеделска дружба — жалки останки от минало величие.

В. Мулетаров (к): Кждето мине, все огън и пламък.

Т. Караваневски (з): Гледай гласовете.

Ю. Урумов (з): Колко гласове сте получили?

Некой от земеделците: Какъв е резултатът от това село.

В. Мулетаров (к): Питайте защо изхвърлиха Караваневски от дружбата, а не колко гласове е получил.

И. Ганев (к): Г. г. народни представители! Питате ме какъв е резултатът в нашето село.

Ю. Урумов (з): Не във Вашето, а в това село.

Т. Караваневски (з): (Смее се)

Ю. Урумов (з): Кажете гласовете.

И. Ганев (к): 45 гласа вземате. Какво повече искате да ви кажа? Туй, което ви казвам, то е достатъчно, ...

Некой от земеделците: Вие колко гласа имате?

И. Ганев (к): ... защото стари земеделци излезоха, излезоха стари членове на вашата дружба, които изобличаха г. Караваневски в лъжа, че той е поемал известни ангажменти, без да е уверен, че ще може да ги удовлетвори, да ги изпълни.

Ето защо, г. г. народни представители, аз казвам, че, когато оратора свиква събрание, щом симпатичните на публиката, на слушателите сж на негова страна, няма нужда от този закон, защото от всички факти, които изнесохме тук, даже и при съществуването на този закон, се вижда, че няма гаранция за свободата на събранията. И аз питам: има ли смисъл да съществува този закон, има ли смисъл да го има този закон „бело книже, черно писмо“? Г. г. народни представители! Този закон може да го желаят само хора, които сж изгубили всекаква вера и всекакво доверие

в масите; да съществува този закон може да желаят широките социалисти, радикалите и другите партии, затуй защото аз ви казах, че когато те отидат в селата, ако рждете на селените, на избирателите сж развързани, ако този закон не ги плаши, ще излезат и ще опровергават всичко оуи, което е казано по техен адрес от техните противници, ще им докажат техната несъстоятелност, от една страна, и техната гибелна и опасна политика, от друга страна. Обаче, държите ли вие този закон, съществува ли той, вие давате възможност на тия партии да лъжат по села и градове, както 100-годишен циганин — извинете ме за изрече — и от ден на ден те все повече и повече ще се засилват по села градове, от ден на ден все повече и повече ще се надига главата на реакцията, и няма защо да се чудите, сткжде иде всичко туй.

Следователно, по този законопроект, понеже вие искате да амнистирате всички престъпници през време на изборните борби от една страна, и всички престъпници, които сж извършили известни престъпни деяния на събрания и на митинги, ние ще направим едно предложение, но същевременно сме длъжни да ви кажем, да ви заявим, че вие сега ще амнистирате досегашните престъпления, но за в бъдеще вие ще дадете още по-голема възможност и ще засилите, тъй да се каже, ще насърчите разтурванията на събранията, от една страна, и ще насърчите вашата жандармерия, вашата полиция да разтурва събранията, от друга страна; защото, г. г. народни представители, щом един полицай знае, че има амнистия, естествено е, че той с по-голям устрем, с по-голема решителност и кураж ще отиде да разтурва събранията на комунистите, защото знае, че той ще бъде амнистиран.

(Председателското место заема подпредседателя К. Малев)

Г. г. народни представители! Кой не знае, че вие имате други тайни окръжчи, до които не сме могли да се доберем, с които насърчавахте жандарите, насърчавахте детективите и пр. и им казвахте: „Бждете смели и решителни, разтурайте събранията на комунистите, не им давайте възможност да си устройват събрания; ние ще ви амнистираме, ще ви помилваме, всичко ще се свърши“.

Ю. Урумов (з): Сега си кривин душата!

И. Ганев (к): Е добре, щом е така, г. г. народни представители, аз казвам, че този закон трябва да бъде премахнат, за да има свобода на действията и тогава ще разберем, че има гаранция на събранията, защото всеки един, щом му се нанесе обида, щом му се нанесе клевета да има възможност в него момент да поиска думата от оратора и да се изкаже от една страна и от друга страна да отхвърли всичките обвинения, които му се нахвърлят, защото нема друг начин за да може да отхвърли всичките обвинения, които се хвърлят върху него. По този начин вие насърчавате клеветите от една страна, инсинуациите от друга и пр.

Г. г. народни представители! От името на нашата парламентарна група — понеже ние знаем, че вие нема да отмените този закон, че с този закон ще амнистирате вашите полицаи, жандари и пр. — ...

Ю. Урумов (з): И вас.

И. Ганев (к): ... ние искаме, ако съществува този закон, да се убие, тъй да се каже, онзи стремеж в онии, които изпълняват известна служба — били те стражари, били те детективи, каквито и да сж — които отиват да разтурват събрания, да се амнистират. Нека бжде за пример, за назидаване на всички онези стражари и жандари, когато отиват да разтурват събрания, нека знаят, че има закон пред който ще отговарят. И сега, когато се слага тая амнистия, аз ще ви прочета една забележка към чл. 1 от нашата парламентарна група, с която забележка ние искаме да се каже: (Чете) „Не се амнистират лицата, които при извършване на престъпното деяние сж били или сж действували като органи на властта“.

С. Златев (з): Ами като органи на комунистите?

И. Ганев (к): Като органи на властта.

Г. г. народни представители! Накрая аз ще ви заявя, че нито вие ще се спрете пред разтурване на събранията, нито от центъра ще се спрат, нито никой.

В. Моллов (д): Ами вие?

И. Ганев (к): Вие знаете, че предсмъртника, който лежи на своето болнично легло се гърчи, къса своите меса.

И тогава, когато вие сте на издъхване, вие ще търсите начин за вашето спасение, но аз ви заявявам, че нито тоя закон, нито други закони ще ви спасят: вие сте на умира-ране и ще умрете завинаги. (Ръкоплескине от комунистите)

Председателстващ К. Малев: Има думата народния представител г. Тодор Караваневски.

Т. Караваневски (з): Г. г. народни представители! Не бих искал да отговоря на закачките на един шаралаганджия, но понеже в ръцете ми стои един официален документ, ще кажа какво е направил този приятел, народен представител от Комунистическата партия в Казанлъжска околия. Аз съм имал случая и друг път да изнасям за него работи от тази трибуна. Тоя човек, който е още пациент на чл. 4, . . .

И. Ганев (к): Той умре, приятелю, отиде той! Той беше твоето дело.

Ю. Урумов (з): Значи ти прескочи трапа? Комисията по репарациите те е спасила.

И. Ганев (к): Аз питам г. Караваневски, защо казанлъж-ните дружби си вдигнаха ръката от него? Нека отговори на туй. От рушветите, които си вземал, най-сетне хората се възмутиха от тебе.

Л. Дончев (к): (Към Т. Караваневски) Ти немаш дове-рието на твоите дружби. Ще изнасяш документ!

Т. Караваневски (з): (Идва на трибуната)

В. Мулетаров (к): Ела тук (Сочи трибуната) да те чуем. Спаднал му е гласа, откакто го отзоваха дружбите. И вие народовластниците трябва да изпълните гласа, желанието на дружбите.

Т. Караваневски (з): Г. г. народни представители! Аз имах пълното спокойствие да изслушам Иван Ганева, без да се възмути дори от най-безсрамните му лъжи.

В. Мулетаров (к): Ти си неспособен да се възмущаваш.

Т. Караваневски (з): Аз моля поне останалата част от народните представители, вжн от комунистите, да имат пет минути спокойствие. Тоя приятел, на когото делото по чл. 4 е прехвърлено към закона за с. г. о. п., той нема да се освободи от тая работа.

И. Ганев (к): Уф, уф!

В. Мулетаров (к): Я му кажи престъплението.

Т. Караваневски (з): Г. Мулетаров! Вие поне недейте злоупотребява с времето ми.

В. Мулетаров (к): А-а-а! Да не злоупотребявам? Добре тогава.

Т. Караваневски (з): Този народен представител (Сочи И. Ганев) нема правото да се нарича такъв . . .

И. Ганев (к): А-а-а!

Т. Караваневски (з): . . . затуй, защото той е избраник на Бозлуджанските балкани.

И. Ганев (к): Само които вземаха участие в убиването на стражари като анархисти, те имат право да говорят!

Т. Караваневски (з): Когато е въпрос кой е злоупотребявал със закона за гарантиране свободата на събранията, аз мисля, че падали ще има народен представител тук и вжн от Парламента агитатор, който да не е изпитал благо-дарното влияние на комунистическите организации в села и градове, падали ще има един министър, бил министър и депутат, който да не е притискан до преди закона от тех-ните разтурвания и след закона пжк от техните арогант-ности.

В. Мулетаров (к): Как те търпят да те слушат!

Т. Караваневски (з): понеже аз ида да подкрепя техните дола и при наличността на закона за гарантиране свобо-

дата на събранията, ще прочета направо преписа от бюле-тина № 1 на началника на жандармерията в Казанлъшко.

Л. Дончев (к): Той, който е стрелял на събранието в с. Енина, нали?

В. Мулетаров (к): Добър документ! От чиста балканска вода!

Т. Караваневски (з): Несъмнено, че не е документ от съветска Русия, той е от България.

В. Мулетаров (к): Заверен ли е от началника на детек-тивите?

Председателстващ К. Малев: Моля, потърпете малко.

Т. Караваневски (з): (Чете) „На 11 т. м. комунистите в с. Ветрен начело на комунистическия народен представи-тел Иван Ганев от с. Енина, сж искали да правят полити-ческо събрание в училището на с. Ветрен. Не им се раз-решило, защото това сж искали да направят след 7 ч. след пладне. . . .“

И. Ганев (к): Хайде де!

В. Мулетаров (к): То е такъв грях!

Председателстващ К. Малев: Потърпете малко.

Т. Караваневски (з): Не знам дали има в тебе капка срам.

В. Мулетаров (к): Чувай! Мене не ме засегат твоите думи.

П. Бжков (о): Ако закона се отмени и има такива апострофи в събранията, ще последва бой.

Т. Караваневски (з): Несъмнено, това съм го изпитвал. (Продължава да чете) „ . . . на основание заповедта на Ветренското общинско управление, че след 7 ч. след пладне не се разрешават никакви политически събрания. Същите не сж се подчинили на законните искания на кмета и без да питат некого, нахлътват в училището и устройват събранието си.“

И. Ганев (к): Вие устройте насилна събрание. Ние имаме заявление до председателя на училищното настоя-телство. Вие насилна разбихте вратата и влезохте в учи-лището.

Т. Караваневски (з): „Предупредени сжс селския па-граул да натуснат, не сж направили това“.

В. Мулетаров (к): Още едно престъпление!

Т. Караваневски (з): „Предупредени от жандармите“ — забележете, г-да, че жандармерията точно в този момент е била в селото не за друго . . .

В. Мулетаров (к): А да вжрат Ивана Ганев.

Председателстващ К. Малев: Моля!

Т. Караваневски (з): Известно е и на правосъдието, че най-големия разбойник на бандата на Лука беше заловен в тия времена в с. Нова-Махала, Казанлъшко. Точно по този случай и неговите ятаци отиват да се разследват в това село. Така че никакво назначение на жандармерията из-борно и пр. е немало.

В. Мулетаров (к): И ти си в свръзка с началника на жандармерията.

Т. Караваневски (з): Ние сме вж свръзка с всеко пре-следване на бандити.

В. Мулетаров (к): Тебе те отзовават за рушветчийство.

Т. Караваневски (з): Моля, потърпете да прочета доку-ментите, а кой какъв е, нека обществото да говори.

В. Мулетаров (к): За туй те отзовават.

Председателствуващ К. Малев: (Звжни) Моля, г-да!

Т. Караваневски (з): (Продължава да чете) „Предупредени от жандармите от ескадрона, които сж били там по служба, не сж напуснали. Третият път предупредени, отговорили с псувни и казали, че не признавали никава власт и никакви закони“.

В. Мулетаров (к): Добре че не писали — освен съветската власт!

Т. Караваневски (з): Потърпете г. Мулетаров! „Бакоф Чернев — некой си „от с. Ветрен, председател на комунистическата група в селото“ — който прави триетажна масивна къща от пари на болшевишка Русия — ...

В. Мулетаров (к): А, виж, това е в бюджета на жандармерията! (Смех всред комунистите)

Т. Караваневски (з): Тоя приятел, председател на комунистическата група (Чете) ... „извикал: „Држте да вземем пушките на войниците“, и сам той е хванал на младшия жандармерийски подофицер карабината“.

И. Ганев (к): Лъжа е.

Т. Караваневски (з): „Присътстващите жандарми, за да спасят другаря си — началник, сж дали няколко пушечни залпа в тавана, вследствие на което бива отхвърнат младшия жандармерийски подофицер, и комунистите — тия герои на избите — започнали да чупят стъклата на прозорците в училището, за да бегат през тях“.

В. Мулетаров (к): Така.

И. Ганев (к): Ти, герой, един ден къде ще бждеш?

Т. Караваневски (з): Заедно с това Иван Ганев с големи си корем се е препнжал. (Смех и ржкоплескане от земеделците)

Б. х. Сотиров (к): Вместо да се зачервите, че ви четат такъв документ, ржкоплескайте!

В. Мулетаров (к): Министър Томов се засрами малко, та си тури ржката да не го гледа.

Министър К. Томов: Засрамете се вие!

Председателствуващ К. Малев: Моля, г-да!

Т. Караваневски (з): „Некон по-куражливи революционери сж останали, като извикали да залегнат, духат лампата, но жандармите с риск на живота си влизат, изпнждат всички и заключват училището.“

На 12 т. м. — на следуюция ден — в 1 ч. след пладне, когато се е събрало селското хоро, комунистът от сжщото село, Иван Рашков, е псувал жандармите на майка“.

Б. х. Сотиров (к): Страшна работа!

Т. Караваневски (з): „За целта жандармите сж казвали на кмета да го извика, за да му сжстави акт“.

В. Мулетаров (к): А, акт да му сжстави!

Т. Караваневски (з): „Когато сж ги видели към общината, комунистическия народен представител Иван Ганев и комуниста Байко Чернев сж извикали с висок глас: „Удряйте войниците с камъни!“ ...

В. Мулетаров (к): А-а-а!

Т. Караваневски (з): „... сжс цел да отхвърт другаря си Иван Рашков, за да не бжде арестуван“.

В. Мулетаров (к): То е начало на революцията!

Т. Караваневски (з): „Всички събрали се комунисти, на брой около 50—60 човека, започват жандармите с камъни, предводени от горните двама“ — Иван Ганев и Бакоф Чернев.

И. Ганев (к): Нали казвате, че сжм бил скрит? Откъде изникнах?

Т. Караваневски (з): Това е на 12.

В. Мулетаров (к): Значи след събранието.

Т. Караваневски (з): „Пржв е хвърлил камък Георги Енев от с. Ветрен, Иван Рашков, обкржжен от другарите си, и той се навежда и взема камък, за да удари младшия подофицер, който го е водил, но ударен с бича, оставя камъка.“

На 13 т. м. няколко комунисти от селото сж отишли с пушки да чакат жандармите по пътя, за да се разправят. Между тях с положителност се знае, че е бил Иван Рашков — този, на когото сж сжставили вече акт. „Сжщите сж избегали, не сж се срещнали сжс жандармите, вероятно като се научили, че пристигат други конни жандарми за Ветрен.“

На всички, които сж се противопоставили на законната власт, е сжставено актове, но не сж арестувани, понеже избегали, като научили, че пристигат още жандарми. Майор Бояджиев, командир 2/4 жандармерийски ескадрон. Ротмистър Мандиков, началник на разузнавателното бюро“.

Това е, г-да, документа, който сведочи за събранието на комунистите в с. Ветрен.

Л. Дончев (к): Който сведочи за шайкаджилъка на ваптата жандармерия!

Т. Караваневски (з): Защо се използва така това събрание на комунистите, може да се отговори с резултатите на избора. Там, както и всекжде другаде, комунистите пропадат.

И. Ганев (к): Да Ви изоблича в лъжа. С 30 гласа се увеличават там комунистите, а вие имате само 8 гласа.

Т. Караваневски (з): Защото официалната листа, която имаме при Вътрешното министерство, показва само едно — че комунистите в Казанлъшко сж спаднали с около 1.300 гласа от миналите избори.

Д. Кожейков (к): Нова лъжа!

Т. Караваневски (з): Сжщото нещо се повтаря в с. Розово, за което Иван Ганев споменава, че се борил там седем часа в диспут. Най-просташката лъжа не може да бжде такава.

И. Ганев (к): „Земледелско знаме“ го пише бе!

Т. Караваневски (з): Аз заварих Иван Ганев в с. Розово. И аз правих събрание, и той прави събрание и аз го заварявам там. Чаках го да си изкара събранието и исках думата на края, за да му възразя. Закара ме там не моя каруца, а чужда. Естествено, аз немам собствен габриолет като Иван Ганев. Той го е спечелил през време на войната.

И. Ганев (к): Ти беше с габриолета на околийското управление.

Т. Караваневски (з): Не чух.

И. Ганев (к): Ти с габриолета на околийското управление беше — ...

Т. Караваневски (з): Околийското управление нема превозни средства.

И. Ганев (к): ... с двама стражари отпред и с двама стражари отзад.

Т. Караваневски (з): И аз задавам този въпрос на Ивана Ганев, той, който држи сега на растежа на Комунистическата партия в туй село, да прочете наново официалните данни по време на изборите и там ще види 30 и няколко гласа за комунистите, а 78 гласа за земеделците. Това е едно доста силно доказателство за обратното на онова, което говори той.

И. Ганев (к): Ама от 200, паднахте на 73.

Т. Караваневски (з): Г. Ганев! Не сме паднали като вас с 1.300 гласа; нарастването на земеделската организация в Казанлъшко е с 870 гласа.

В. Мулетаров (к): Благодарение на твоята работа!

Т. Караваневски (з): Не знам на коя.

И. Ганев (к): Сжс заплашване на турците, че ако не гласуват за вашите листи, ще им отнемете балкана.

Т. Караваневски (з): Кой ще вземе балкана, какъв балкан ще вземе, то не е наша работа. Аз знам само едно, че ако има спор за некакъв балкан в Казанлъшко, то е в Енина, където ти си забъркал тая каша. Има преписка в министерството, която формално потвърждава това.

И. Ганев (к): Вие пред мен лично казахте, че приемате всекакъв ангажмент . . .

Председателстващ К. Малев: (Звънни) Спрете, г. Ганев!

И. Ганев (к): Искахте да внесете там смут.

Т. Караваневски (з): Аз мога да цитирам и друго нещо. Когато аз заварих Иван Ганев да разправя в това село за силата на комунистическата организация, за силата на Комунистическата партия, точно тогава стари селяни попитаха Иван Ганев: „Какво направи ти, господинчо, с нашите орехи, дето ги взема през време на войната? Кажете! Платете ни орехите, дайте ни шарлагана!“ И тая саламджийска физиономия, която ви разправя тия мърсотии, я знаят много добре в Казанлъшко, и нема защо аз да се занимавам повече с нея. Колкото за доверието или недоверието към земеделските депутати, то е очертано и в устава на земеделската организация, . . .

И. Ганев (к): Да.

Т. Караваневски (з): . . . в който се казва, че народния представител, още когато се избира от земеделската организация, е длъжен да поднесе предварително сжс заявление своята оставка.

А. Ляпчев (д): Интересно кому дава туй заявление.

Т. Караваневски (з): Не е важно.

А. Ляпчев (д): А-а-а! То е много важно.

Т. Караваневски (з): Дава го на своята организация, и когато тая организация забележи неговата нечестност, неговата нечестност, тя го отстранява — . . .

А. Ляпчев (д): Защото ние тук имаме подадени оставки, без да знаем на кого се дават заявленията.

Т. Караваневски (з): . . . не с оръжие, не с пушка, както Иван Ганев през Бузлуджанските балкани дойде в българския Парламент. (Ржкоплескане от земеделците)

Председателстващ К. Малев: Има думата народния представител г. Григор Чешмеджиев.

Г. Чешмеджиев (с): (От трибуната) Г. г. народни представители! Повдигна се тук един предварителен въпрос, по който требваше Народното сбрание чрез едно решение, да се произнесе. И аз се удивлявам, защото бюрото не спазва реда и правилника. Ние в Народното сбрание или трябва да имаме един ред, който да уважаваме, по който да се водим и на който, на първо метео, трябва да се подчинява самото бюро, което ръководи заседанията в Народното сбрание, или ще трябва да си позволим всеки народен представител да създава отношения, каквито намери за добре, според силата и възможността, каквато му дадат условията, и тогава ние ще хвърлим всичките разисквания в Народното сбрание в хаос.

От проверката, която се направи, се вижда, че чл. 1 от той законопроект, по който ние сега дебатираме, е бил предвиден като отделна алинея или отделен параграф в законопроекта, който се отхвърли в началото на тая сесия, струва ми се, през м. ноемврий. Следователно, по силата на правилника и по силата на чл. 113 от основния закон, в който всички се кълнем, че ще го спазваме, ние не можем да разискваме по същество по чл. 1 от настоящия законопроект.

Г. министъра на правосъдието направи възражение, че в чл. 113 на конституцията било казано, че не може без изменение да се внесе койот отхвърлен веднаж законопроект.

Аз питам, по въпроса за амнистията, какво изменение се внася, за да може отново да се сезира Народното сбрание, да дебатира и да се произнесе по него? Такова изменение не става. И аз мисля, че самото това формално становище, което ние требваше да запазим, отхвърля чл. 1 от законопроекта за амнистията. Но бюрото позволи дебати по същество и ще трябва да се произнесем по този въпрос.

Най-първо ще се спра по чл. 2 от дебатирания законопроект. Казано е: „Амнистират се всички дела по чл. 289 алинея трета от наказателния закон“. В чл. 1 е посочен известен срок — 15 декемврий 1921 г. „До тая дата извършените престъпления по закона за гарантиране свободата на сбранията, се амнистират“. Чл. 2 тжй, както му е текста, е оставен да се разбира, че до датата на публикуването на закона в „Държавен вестник“, по всички дела, които сж заведени, наказанията се амнистират. Какво гласи чл. 289 от наказателния закон? Треба да се прочете предпоставящия чл. 288, за да стане ясен таксът и на чл. 289. Чл. 288 гласи: (Чете) „Който противозаконно лиши некого от свобода, като го задържи или затвори сам или чрез другия, наказва се с тжмничен затвор до една година.“

Ако ли това трае повече от една седмица, наказанието е строг тжмничен затвор до пет години“. Това е текста на наказателния закон. Вносителите на законопроекта амнистират деянията, наказуеми по чл. 289 алинея трета. Тази алинея трета гласи: (Чете) „Престъплението предвидено в чл. 288“ — който току що ви прочетох — „наказва се от две до пет години строг тжмничен затвор, ако задържането е било повече от една седмица или до две години тжмничен затвор“ — т. е. от един месец до две години — „ако е извършено от орган на властта, който при това злоупотребява сжс служебната си власт“. Значи, другите пунктове — „спремо майка или законен баща, както и спремо незаконен баща, комуто дееца дължи за своята отхрана“ — не се амнистират. Не се амнистира и онова деяние, което гражданинът е извършил, когато е арестувал орган на власт. По вие амнистирате само ония деяния, извършени от органи на властта, които сж злоупотребили сжс служебната си власт и сж арестували едно лице, било до един ден или до една седмица или от една седмица повече.

Какво гонят вносителите с тоя законопроект? Всичките лица, които от две или три години насам, откак управлява Земеделския сжюз, сж посегнали на свободата на личността, които сж лишили некого от свобода и сж го арестували без всекакъв законен повод, без да е имало какво и да е основание, без да е намерила надлежната сждебна власт, че е имало в конкретния случай законен повод органа на властта да действа, . . .

Министър д-р Р. Даскалов: Г. Пастухов ме арестува в 1919 г. Имаше ли некакво законно основание? Немаше.

Г. Чешмеджиев (с): . . . прокурорът и сждебния следовател сж пуснали тия лица на свобода.

Министър д-р Р. Даскалов: Просто ме взема от вагона и ме арестува в Стара-Загора. Искам да кажа какво им е било управлението.

Д. Нейков (с): Драгнев Ви е арестувал.

Министър д-р Р. Даскалов: Никога Драгнев не арестува свои, даже и противници да му бждат. Никога Драгнев никога не е арестувал. Макар че той не е днес с нас, но аз знам, че Драгнев никога никога не е арестувал.

Г. Чешмеджиев (с): Въпросът, обаче, е за онези длжностни лица, които сж нарушили своите служебни обязанности и сж посегнали на свободите на известни граждани. Ако тия органи на властта сж действували закономерно съгласно наредбите и законите в страната, немаме да се намери нито следовател, нито прокурор да даде тия лица в сжд. Значи ония деяния на длжностни лица, които сж съобразно сжс законите в страната, за техне може да има отговорности и те не се дават под сжд. Дават се под сжд само ония органи на властта, които сж нарушили тия закони. И за тия лица вие искате сега да се амнистират с чл. 2 от внесенния законопроект. Какво иска автора на този законопроект? — Впрочем, авторите сж двама: покойния Тома Вжлчев и Ангел Янев. — Те искат вие, Народното сбрание, да издадете карт блянш на околйски началници, окръжни управители, на стражари, на пристави, които сж посегнали върху свободата на личността. Аз си

спомням в този момент един много скандален случай на пловдивския окръжен управител — не знам дали сегашния беше или предшественика му — с арестуването на един лекар, д-р Войводов, когото сж смъкнали от вагона на пловдивската гара абсолютно без всякакво основание.

Министър д-р Р. Даскалов: Както Пастухов направи с мене.

Некой от земледелците: Не е верно, г. Чешмеджиев.

Г. Чешмеджиев (с): Как не е верно това? Целата публика на гара Пловдив е била възмутена, и окръжният управител, за да запази престижа на властта, защото бил дал един път заповед, е арестувал с двама или трима стражари лекаря, който при това е отивал в Пазарджик да направи една хирургическа операция. Окръжният управител не се е смутил за това деяние, което е извършил, не се е сепнал въпреки протестите на целата публика и след пълното изясняване на факта, че лекаря не е едно лице с какво да е общество положение, не е некой джебчия или анапш да се смъкне от вагона на гарата и сж салтанат да се отпрати в участниците. Вероятно е, аз не знам това, но този лекар се е потжил пред надлежните власти и аз мисля, че този окръжен управител ще се амнистира по този член. Ако бихме могли в тоя момент да имаме една статистика за всичките дела, които висят, аз мисля, че от тази статистика ще се напише един колосален обвинителен акт против злоупотребленията, които е вършила администрацията против целото ваше управление.

Министър д-р Р. Даскалов: Аз ви казах, че приемам анкета. Анкета искам и анкета, която да обхване и вашето управление и управлението на всички, за да се констатира престъпленията ви.

Г. Чешмеджиев (с): Аз бих желал, г. министре, не да приемате анкета, но, за честта на Вашето министерство, за честта на нашата администрация, . . .

Министър д-р Р. Даскалов: Ние за нашата администрация отговаряме винаги.

Г. Чешмеджиев (с): . . . аз ще искам самия министър на вътрешните работи да възстане срещу чл. 2 от този законопроект за амнистия, защото вне с това искате да измиеите вашите органи. Оставете ония, които сж виновни, да ги сжди сжда, за да се дава един пример, че може и силни на деня — окръжни управители и околийски началници — когато злоупотребяват със службата си и посегат върху свободата на гражданите, да бъдат изправени на подсъдимата скамейка и да бъдат сждени. Недейте сжздава този лош прецедент, защото вне откривате една нова ера на престъпление, давате насърчение на своите подведомствени окръжни управители, околийски началници и пристави, да очакват, че всекога техните злодеяния могат да бъдат амнистирани и че в такъв смисъл те могат да ги вършат в страната безнаказано. Това е една много опасна практика, която се сжздава. И аз сметам, че ако в Народното сжбрание, има каква сжвест по тоя чл. 2 от законопроекта то ще трябва да отговори отрицателно, както един път отговори отрицателно и по чл. 1 от сжщия проект. Нашата група в такъв смисъл ще гласува изцяло против законопроекта.

Н. Динев (з): Я прочетете нещо и за вашата полиция, когато бехте на власт.

Министър д-р Р. Даскалов: И аз му казах това.

Г. Чешмеджиев (с): Във всеки случай ние не сме внасяли проекти да ги амнистираме. Ако некой наши окръжни управители сж извършили престъпление, има прокурори, има следователи, нека ги сждят, нека ги избесят.

Г. г. народни представители! Защо едно време, преди две години, се внесе и защо целата Камара, с изключение на г. г. комунистите, гласувахте закона за гарантиране свободата на сжбранията? Какви беха мотивите, които възнуваха ония народни представители, които внесоха законопроекта тогава? Нека констатирам още отначало, че един от вносителите на законопроекта за гарантиране свободата на сжбранията беше и г. д-р Никола Сакаров, който е сега в комунистическата група, че първоначалните инициатори

за внасяне закона за гарантиране свободата на сжбранията — това беше още в XVIII-то Народно сжбрание — . . .

Некой от земледелците: И сега той не се отрича от него.

Г. Чешмеджиев (с): . . . бежа Генко Кржстев, д-р Никола Сакаров, Петко Българанов, и че те, ония, които напускаха нашата, Социалистическата партия и сега украсяват комунистическата група, те сжщите . . .

Министър д-р Р. Даскалов: Може-би и Вне утре ще преминете към тех и тогава пак ще се отречете.

Ю. Юрданов (к): Нема, нема. Това, което сме вземали от тех, вземали сме го вече.

Г. Чешмеджиев (с): Къде ще премина, аз отсега не мога да пророкувам. Тия сжщите лица настояваха тогава най-енергично да се внесе и даже се разнасяше между нас да подпишем този законопроект. Та значи дори и от тази комунистическа група, която имате тук, известна част от нея, един или двама, сж били тогава на това мнение, на което сме ние и днес.

Некой от комунистите: Аз предсказвам, че ще преминете и Вне към тех.

Г. Чешмеджиев (с): Пророците след Христа немаат ни какво значение. Само Дънов има значение. Ако се сравнявате с него, не знам.

Министър д-р Р. Даскалов: Ще видим.

Г. Чешмеджиев (с): Земледелската група беше единодушна с нас тогава по този въпрос — че трябва да има един закон, който да гарантира свободата на сжбранията. Какви беха мотивите, какви беха пружините, така да се каже, които ни движеха тогава, за да гласуваме този закон? Ние искахме с този закон да се гарантира свободата на сжбранията и заедно с гарантиране свободата на сжбранията, да се гарантира и свободата на публичното слово — две от най-големите ценности, най-големите блага на гражданина, които сж гарантирани от основния закон. Безразлично орган на властта ли си. Дори в този случай това трябва да се квалифицира и закона го квалифицира, като наказва повече органите на властта, когато нарушават свободата на словото и свободата на сжбранията. Частно лице ли си, ако ти отидеш в едно сжбрание и известен оратор не ти се харесва, стани и си излез в един приличен вид: най-после може да направиш един апостроф, едно питане за изяснение. Нема да се намери сжд в страната, който би ме осждил, ако аз бих казал: ама, г. ораторе. Вне май го прекалявате — и след това си отмина. Един такъв лек апостроф не се наказва по този закон.

Министър д-р Р. Даскалов: В Пещерско само такива апострофи Ви правиха и тех не тжрпехте.

Г. Чешмеджиев (с): Напротив, не ми правеха апострофи хората; слушаха много внимателно. Но ако въж 5 или 6 души се нагласят и единия вземе единия пункт, другия — друг пункт, третия — трети пункт, и всички едновременно избухнат и си имат пригответени оратори, както беше скоро в сжбраннето на инвалидите, дето г. г. комунистите беха пратили Димитър Пандов . . .

В. Мулетаров (к): Той сам е инвалид и иска да каже думата си, и му я дадох.

Г. Чешмеджиев (с): Така изглежда, че е инвалид и сж се опитали да превземат сжбраниято — дано е лъжа — в „Градското казино“.

Некой от комунистите: Ти не знаещ какво приказваш.

Г. Чешмеджиев (с): . . . както г. г. комунистите сж направили това в Бургаз, където д-р Сакаров е ходил да държи реч тогава от името на нашата Социалистическа партия, и комунистите сж организирали една формела шайка по заявленията, които направиха в централния комитет г. д-р Сакаров, и тази шайка не е дала възможност на д-р Сакаров да се изкаже по въпросите, които сж били поставени на дневен ред в онова сжбрание.

В. Мулетаров (к): Работническата маса никаква шайка не е организираща.

Г. Чешмеджиев (с): Тази шайка, водена масово от д-р Максимова и други, които сѫ били там, в Бургаз, силни на деня е принудила д-р Сакарова . . .

Министър д-р Р. Даскалов: Недейте нарича работниците „шайка“. Това преди всичко за Вас говори лошо.

Г. Чешмеджиев (с): Недейте защитава, г. министри, работниците.

Министър д-р Р. Даскалов: Народа не е шайка.

Г. Чешмеджиев (с): Депутат ли е, министър ли е, запялчий ли е, учител ли е, от каквото ще занятие да се явява, когато действа като шайкаджия, той е шайкаджия.

С. Костурков (р): Не е далеч времето, когато и ти ще изпиташ тези работи.

Г. Чешмеджиев (с): Тогава събранието разтурило ли се е, аз не помня точно, но във всеки случай д-р Сакаров се бил принудил да се скрие зад кулисите, за да може да се спаси, и требвало е нашия другар Михаил Донсузов да председателства събранието и да възстанови реда. (Пререкание между Ю. Юрданов и С. Костурков)

Министър д-р Р. Даскалов: Нема шайкаджии в България. Аз допускам най-после да кажете, че от властта има шайкаджии, но от народа шайкаджии — това е престъпно.

Ю. Юрданов (к): Когато отиваш да свикваш на публично събрание само радикали, тогава — да, това е организационно събрание; но когато издаваш афиши и каниш гражданите на събрание, ще дойда.

С. Костурков (р): Да, не само ще дойдеш, но и ще слушаш.

Ю. Юрданов (к): Това е политическа свобода, а не един мошеник да дойде да ни разправи всекакви басни.

С. Костурков (р): Това е шайкаджилък.

Председателстващ К. Малев: (Звжн) Моля, г-да.

Г. Чешмеджиев (с): Г. г. народни представители! Не е въпроса тук за квалификацията. Най-после ако думата шайка е много тежка, аз ще я отегля и ще кажа група от хора, недоволни от оратора, се нахвърля в събранието и прави шайкаджилък. Ако думата ви се види тежка, ще я отегля. Но във всеки случай ефекта, последствието от това действие е шайкаджилък. Друга дума нема да окачестви това. Измислете я, ще я приема и аз. Сжщо подобен случай на нападение на събранията имаше по онова време, в 1919 г. — бих казал, щастливата 1919 г. за Коминистическата партия. (Възражения от комунистите) Вие нея нема да я намерите вече втори път, освен сега. Напоследък гледам пак започват вашите щастливи времена, когато сте се настанили малко в skutовите на Земледелския съюз и когато полицейските пристави, заедно с Георги Димитров, ходят по арсенала и работилниците да мжкат работниците, за да ви правят митинги против Врангела.

Некой от комунистите: Това е лжка!

Г. Чешмеджиев (с): Колко време ще продължават тези щастливи времена, ще зависи от това, което е решено в конференцията на околните началници, начело с г. министър Райко Даскалов.

В. Мулетаров (к): Нали беше ваша работилница?

Г. Чешмеджиев (с): Тжкмо защото е наша, требваше пристава да отиде да изкара вашите хора.

Г. г. народни представители! Вие знаете всеки за своя район, за своята околия, на колко места във формено шайкаджийство се окачествиха през 1919 г. комунистите. Аз нема да посочвам случая в Брацигово, но го помня, не защото аз сжм изпитавал това, а защото в централния комитет и въобще в партията тогава пак най-много шум вдигах г. д-р Сакаров, понеже на него бежа направили там скандал г. г. комунистите.

Ю. Юрданов (к): И само по този начин го изтржгнахме от тази мръсна партия, като видях, че народът е против вас.

Г. Чешмеджиев (с): Не ви завиждам за това. Дано можете да изтржнете всички. Тогава ще бъдете много щастливи. Във всеки случай, г. г. народни представители, ако е въпрос и ако е необходимо да ви злоупотребявам с времето, аз бих могъл да ви изложа и 50 и 100 случая. Сжжялявам, че немам „Работнически вестник“, за да ви прочета редица броеве, дето комунистите разправяха: „Редица събрания превзети от народа“. И тези хора тогава не го правеха случайно; правеха го организационно, правеха го систематично, правеха го в целата страна и сметаха, че с това усилват своята партийна акция, усилват от етап на етап своето движение напред към революцията. От 1919 г. до днес минаха цели три години; тесните социалисти, комунистите, почнаха да се връщат вече назад от етап на етап, защото видяха, че тази революция, която очакваха, не може да стане. Ще ви подчертая тук, че след тази ера на шайкаджийство, която бежа осветили те в 1919 г., те сметаха, когато минат тези усилия, които направиха за превземане на събранията, да минат към едно второ усилие — това бежа масовите вжлнения и пробните мобилизации. Пробните мобилизации им се заповедаха както ги бежа заповедали в Букурещ, както ги бежа заповедали във Виена. Във Виена пробната мобилизация не успе да стане, защото, както се изнесе навремето с едно писмо, един от водачите на комунистите във Виена писал в Москва . . .

От комунистите: Кажете кой?

Г. Чешмеджиев (с): Вие по-добре им знаете имената. Факта е важен, имената не сж важни. — . . . беше писал в Москва, че „Ние тук не можем да направим тая пробна мобилизация и престанете вече да ни пращате пари, защото има много мераклии за народни комисари, но нема нито един да сложи главата си, за да стане комисар“.

От комунистите: Това е лжка. И то нема да ви помогне.

Г. Чешмеджиев (с): За това може да се осветлите от д-р Сакарова, защото тогава той знаеше това. И когато мина тази ера на масовите вжлнения, те се опитаха да направят пробни мобилизации, както се опитаха тесните социалисти и у нас да я направят на 27 юлий и сметаха, че след тези превземания на събранията, след масовите вжлнения, след пробните мобилизации, да дойде и великият ден на техната революция. Но един трезвен глас в техната Коминистическа партия — поне него не можете да обвините, че е социалпредател, Димитър Благоев, вашия духовен водач, този, който ви е спрел и събрал тук като квачка около себе си, този Димитър Благоев ви каза: „Спрете с вашите лудости и безумия. Революцията $\frac{3}{4}$ ще дойде от вжн“ и сам е подписа си се обяви против целата ви партия тогава, когато централния комитет издаде знаменитото окръжно, с което каза: тия лудости, които се предприемат, не сж от интерес на пролетарията и вие се омжлчяхте, защото требваше да дезавоирате Димитър Благоев и оттогава вие започнахте да казвате, че $\frac{3}{4}$ от тази революция ще дойде от вжн. Обаче шушуканията и приказките чрез вашите революционери вървяха от село на село, че скоро ще дойдат руските катани да поят своите коне на Дунава и джлго я очакваха, слизаха от габровските села, от колибите, слизаха от тревненските села, от колибите, от горноореховските села и туряха ухо на земята да слушат, дали не се чуват тежките стжпки на катаните. Но тези стжпки вие нема да ги чуете никога.

Некой от комунистите: Вие вервате ли?

Г. Чешмеджиев (с): Аз не вервам, но вашите хора се заблуждават. Днес ви се вижда смешно, защото действително тогава за мене беше смешно това, което върхтехте вие.

В. Мулетаров (к): Нали след това се събуди, защото всичко туй го сжнуваш. На сжн видех човека и слушал, че от габровските села слезнали да слушат.

Г. Чешмеджиев (с): С торби слизаха да слушат, защото това беше един велик лозунг, който е много добър: пляката и ограбването. И аз ви казвам, че с този лозунг и утре ще може да владеете тжлпите, защото те сж още недостатъчно просветени, затуй можете да ги влечите.

Некой от комунистите: Защото сж достатъчно просветени, затуй ви дадоха ритник.

Г. Чешмеджиев (с): Кому сж дали ритник, ще се види.

И. Ганев (к): Малко сте, но сте отбор юнаци.

Г. Чешмеджиев (с): Г. г. народни представители! Тези бежа събраженията, които вжлуваха тогава земеделското болшинство от 85 души народни представители и широкосоциалистическата фракция от 38 души народни представители и останалите групи, може да се каже, при едно квалифицирано от $\frac{1}{2}$ болшинство от народните представители на XVIII-то обикновено Народно събрание да гласува закона за гарантиране свободата на събраженията. (Пререкание между народните представители Н. Пенев и Д. Нейков).

Председателстващ К. Малев (Звям)

Г. Чешмеджиев (с): Тези мотиви движеха г. г. народните представители, от XVIII-то обикновено Народно събрание през 1919 г., месец ноември, ми се струва, когато се внесе предложението и се гласува с грамадно, $\frac{3}{4}$ болшинство, като само групата на комунистите беше против този закон за гарантиране свободата на събраженията.

По-рано известни групи от земеделците се опитаха да отменят този закон и се намериха само 15 гласа от болшинството, които гласуваха за този закон, плюс 16 гласа от комунистите — 31 гласа се избронха за отменяване на закона. В меньшинство пропадна този закон. Имаме, следователно, вота на две камари, на XVIII-то и на XIX-то, в подза на закона за гарантиране свободата на събраженията, вота на две Народни събрания, последователно даден тук за съществуването, за действително на този закон, за гарантиране свободата на събраженията. Не се опита да некой от народните представители за втори път и за трети отново да атакува този закон? Аз мисля, че нема да се опита, защото този закон, оня казав, е един закон за омалгарските права, един закон за морализиране на нашите политически права, един закон за фактическо осветяване свободата на словото и свободата на събраженията.

Н. Динев (з): Ама на истинското слово, а не на шарлатанията и на лажите.

Г. Чешмеджиев (с): Ако има оратори, както ги е имало, които сж шарлатанствували, които сж лажали, които сж демагогствували, затова има един мълчалив бойкот на масите, ...

В. Мулетаров (к): Виж, това вие го изпитвахте.

Г. Чешмеджиев (с): ... които могат да не отиват на събражението, които могат да не слушат този фалшификатор и демагог, този политически шарлатанин. Идете, вижте го, чуите го, разберете го, вземете си шанките и си идете. Мълчаливо опразнения салон в тишина и мълчание е пострашен удар за един политически демагог шарлатанин, отколкото апострофите, скандалите и побоищата.

С. Костурков (р): Много верно.

Г. Чешмеджиев (с): Ние искаме, като Социалистическа партия, да дойде онзи момент, когато масите ще бъдат достатъчно просветени, за да не вжрват по шарлатани и демагози и да може трезвото, спокойното социалистическо слово да се чува из села и градове. Ние днес вжрвим по тези села и градове и упорство не срещаме. Дори и комунистите вече не смеят да се противопоставят на силата и смелостта на нашите социалистически агитатори.

От комунистите: О-о-о!

Г. Чешмеджиев (с): Дори аз имах случай — може да проверите; Мулетаров е от Пещера — в с. Бяга, дето стана водача на местните комунисти и каза: нема какво да вжзравяваме, признаваме, че това е оратор. Идете в Бяга и проверете.

В. Мулетаров (к): А, аз ще отивам в Бяга и ще проверявам.

Г. Чешмеджиев (с): Признават и вече не сметат да вжзравяват, защото ...

Д. Нейков (с): (Към комунистите) удариха, ви едно текме и в селските общини вече: от 200 хиляди гласа, немате 80 хиляди. Това е.

От комунистите: Имате грешка.

Д. Нейков (с): Хич немам грешка, това е резултата.

Председателстващ К. Малев: Моля, г-да, имайте търпение!

Г. Чешмеджиев (с): Защото, г. г. народни представители, всички ние, всичките политически групи имаме един интерес: да се морализират политическите права в страната, да бъде гарантирана свободата и събраженията у нас. И аз мисля, че ако съществува тая свобода на словото и тая свобода на събраженията, гарантирана и от законите, и от административните власти, и като започнат да я гарантират вече сжко така и морализираните политически права у нас, тогаз всички онии политически групи, които сж си служили с лажка, сж шарлатания и с демагогия все повече и повече ще се изжвратят на заден план и сметат тая свобода на събраженията ще почне да морализира нашите политически партии, нашите политически водачи, нашите политически агитатори. Ние мислим, че напоследък колкото да се опитваха органите на властта да правят препятствия, все пак имаше едно съзнание у масите, че трябва да изслушат ораторите. Сждало се е едно чувство вече долу, в селата и в градовете, че трябва да ходят да изслушват, и слушат ораторите от всички групи. Те си казват: нека чуем тоя, нека чуем тоя. И блжарина секаш затова има две уши: за да може да изслуша с едното и да излуца с другото. Ходи, слуша и бай Гаю пак си гледа своята работа, но вжв всеки случай има вече едно съзнание, едно чувство у масите да се вслушват и изслушват политическите оратори у нас. Дори и хората на комунистическата, най-враждебната към свободата на събраженията група, която систематически, организирано през 1919 г. посегаше вжрху тая свобода на събраженията, и нейните хора, казвам, вече сж станали малко по-смирени. Аз мисля, че смирението им иде от нищетата, която е настъпила в тежката психология. Нищетата, която е настъпила в идейната сила, защото аз виждам, че дори от техните оратори тук, от групата им, нема вече онай сила и смелост, ...

От комунистите: Празна Мара тжпан бие.

Г. Чешмеджиев (с): ... и че напоследък само един Неофит, т. е. тепжрва стжпилия в Комунистическата партия д-р Сакаров, само той има куража да се покаже в комунистическата група, че е смел и можж да защити величнето и красотата на сжветска Русия. Другите представители на Комунистическата партия тук, другите народни представители немаат вече този кураж, даже и г. Мулетаров, който се отличава с голем кураж, за да не кажа некая друга дума, и той вече не е толкова смел, както беше преди две години.

В. Мулетаров (к): А-а-а; не браня сжветската!

Ю. Юрданов (к): Ще трябва да те прегледа д-р Данаджиев.

Г. Чешмеджиев (с): Треба тебе да те прегледа, вжв всеко отношение да те прегледа. Аз давам достатъчно данни за спокойствие и уравновесеност.

В. Мулетаров (к): Даваш си само израз на спокоен, но буря има в душата ти.

Г. Чешмеджиев (с): Г. г. народни представители! И аз си обяснявам, защо Комунистическата партия е тжй смутена. (Смех всред комунистите)

В. Мулетаров (к): Много, много е смутена!

Ю. Юрданов (к): И има защо — вие печелите, ние губим!

Председателстващ К. Малев: Имайте търпение, г-да!

Г. Чешмеджиев (с): И за мене е ясно, защо това е така. Вчера и онзи ден г. д-р Сакаров се опита да ви изтъкне един път, да ви изтъкне един изход; г. Мулетаров по въпроса за безкапните също се опита да ви опише един път, един изход. Те не сж напреднали от три години насам с нищо ново. Само за сжветската власт обжнувате.

В. Мулетаров (к): Пропадна революцията!

Г. Чешмеджиев (с): Въпросът е за вътрешен кураж. (Смех всред комунистите) Действително там сжветската власт беше Пейнкилера от три години насам. И за нея комунистите и днес още продължават да пеят, обаче това аз не разбирам и не мога да разбера, освен с една вътрешна раздвоеност в психиката и на г. Мулетарова и на г. Сакарова, да имат още този кураж да ви препоръчват усвоената система в сжветска Русия като една система за спасяване на света. Още отсега бжрзам да кажа, че ние не въжставаме против руската революция, че ние не въжставаме против едно сжстояние стопанско и политическо, което би било прокарано постепенно, за да се въдвори един нов ред, една нова система на земята; напротив, нашето качество на социалдемократи говори, че ние сме за това ново сжстояние, за този нов ред на нещата. Обаче ние стоим на едно гледище, че не може с тези урбулешки средства, . . .

От комунистите: Каквато е и буржоазията.

Г. Чешмеджиев (с): . . . сжс средствата на насилиято, сжс средствата на терора, сжс средствата на чрезвычайната, която днес е превжрната в политическо управление — изменено й е името само в Русия — ние не мислим, че може по този начин света да се уреди, света да се оправи. И когато в 1919 г., вие се обявихте за комунисти и много порано между тези две групи, тесни и широки, и сега между нас, социалдемократи, и между нас, комунисти, има едно различие само в методите на действие.

Ю. Юрданов (к): Не само в метода. Тоя въпрос го оставете.

Г. Чешмеджиев (с): Вие днес се отричате от вашата метода такава, каквато я препоръчахте в Бжлгария. Дори снощи имахме случай да констатираме по въпроса за работнишките застраховки вашият оратор г. Манов да дезавуира вас като комунисти.

Ю. Юрданов (к): Ще го изпждим!

Г. Чешмеджиев (с): Онова, което вие по-рано проповедвахте, че дребните придобивки, реформирането и малкото задоволяване на нуждите на работниците, не представлява никакъв интерес за работнишеството . . .

В. Мулетаров (к): Не спасява работнишеството.

Г. Чешмеджиев (с): . . . — това беше вашето гледище; и ние сме на мнение, че не се спасява работнишеството, но не се отказваме от тези реформи. — Днес вече вие искате да усвоите друг въжглед.

В. Мулетаров (к): Той си е все стария.

Г. Чешмеджиев (с): Днес самата руска сжветска власт е престанала да бжде оная сжветска власт, каквато беше в 1917—1918 г.

В. Мулетаров (к): Сжщата е.

Г. Чешмеджиев (с): Днес в стопанската система на сжветска Русия не е останало нито помен от онова, което беше в 1917/1918 г.

В. Мулетаров (к): Бждете спокойни. Нема, освен и вие да кажете: хайде да признаем сжветска Русия, и ще се спогодим.

Г. Чешмеджиев (с): Поведението, което взеха комунистите по отношение на капиталистическите предприятия е, че те решиха, че ония предприятия, които имат до 300 работници, не се отчуждават.

Ю. Юрданов (к): Кой декрет е това? Изнесете фактико-тато критикувате и когато говорите.

Г. Чешмеджиев (с): Те се отказаха от пжрвоначалното си гледище, че трябва да се отчуждат всички работилници. Сжветска Русия днес чрез своя Радек — това, което се опита вчера да опровергава и г. д-р Сакаров — даде ония известни в целия чужд печат изявления, че сжветската власт иска да встъпи в правата си, които и дава чл. 116 от Версайлския договор, и да иска като наследница на царска Русия обезщетение от победените и тия обезщетения, в замяна на джлговете към Франция, да ги остави на Франция. И Чичерин не опроверга тези изявления.

Д-р Н. Сакаров (к): Сжжалявам, че не сжм бил разбран. Когато джржах специална реч в Народното сжбрание по джржавните джлгове, аз подробно излезох да кажа, какво иска сжветска Русия за обезщетение. Вие или не сте били тук, или не сте ме разбрали.

Г. Чешмеджиев (с): Нема защо да разбирам какво сте казали. Защото в един от социалистическите вестници Мартов обвинява в едно абсолютно морално падение руската сжветска власт, а тя чрез един Радек иска да влезе в ролята на кредитор към Германия, кредитор към победените. И казва: „след като вие политически обезлихте страната, след като стопански я разорихте, след като я превжрнахте в гнездо от епидемии и в гробница“ — казва Мартов — „вие, общественици, опозорихте революционна Русия пред историята и целия революционен пролетариат. Как искате сега да се явявате като кредитори на победените?“

Д-р Н. Сакаров (к): Това не сте разбрали. Касае се за друго. Понеже империализма на Европа иска Русия да плаща военните джлгове на царизма, Русия отговаря: „Ако вие джржите на тези договори, аз тогава се позовавам сжщо на тех и искам срещу това плащане обезщетенията, които вие джлжите на мене“.

Г. Чешмеджиев (с): Това само доказва, че Русия иска да използва тази 116-та статия, с която иска да сжздаде един антагонизъм между Англия и Франция. Г. г. народни представители! Ако ние виждаме сжветската власт в самата Русия в едно толкова безпомощно сжстояние, да не може да се справи нито с един от своите вътрешни въпроси, ако виждаме сжветската власт най-после да бжде принудена да отиде в Генуа на поклонение, въпреки всички аларми и декларации, които вчера г. д-р Сакаров каза тук, че щела да отиде там като победител и като такава, която ще диктува условията, които ще има да се гласуват в Генуа, те, самите руси, чувствуват своето разнебитено положение и последната им надежда, която остава, ако искат да запазят горе-долу властта, е да подадат ръка на капиталистическия свет. И днес ние имаме затж едно положение, сжздадено в целия свет благодарение само на тази луда и безумна политика, която се сжздава в известна част от работнишките маси вследствие на руския болшевиизъм. И днес в Европа и Версайлския договор — който осждиха работниците, който се отрече от пролетариата на Англия, от пролетариата на Франция; в унисон и сжгласие пролетариата на Франция и Италия не е с този Версайлски договор — днес, казвам, този Версайлски договор е доста разколебан и може да бжде сжвжршено изменен, ако не беше разцеplението в работнишките среди. Руския болшевиизъм в тази смисъл пжзигра една крайно реакционна роля, като раздвои работнишките сили, умаломощи силата на политическата демокрация, на пролетариата, на работнишката класа въж всички страни и с това даде въжможност на сжглашенския империализъм да бжде още по-могъщ и да въжври от конференция на конференция, от Валпийнтон през Кан в Генуа и все още да диктува условия на победените. Руския болшевиизъм внесе разкол в една от най-големите социалистически партии, каквато е германската, и се опита да внесе разкол и в италианската. Целото западно културно и просветено работнишество е сжбрало в Амстердамския интернационал, който има под своето влияние около 28 милиона работници. Този интернационал, благодарение на усилията на болшевиките, още е поставен в положение на отбрана и още не може да мине в настжпление. И ако има напоследък една нова мисъл, една нова идея, която да се повдига в международното работнишество, това е идеята да се сжздаде един единен фронт.

Ю. Юрданов (к): А вие бегате от тази идея.

Г. Чешмеджиев (с): Ние не бегаме от нея, но бегаме от тези московски сатрапи, които в лицето на френските социалисти, в лицето на един Кауцки, в лицето на Вандервелда, Шайдемана намериха само социал-предатели. Днес, преди да отидат на поклонение в Генуа, те минаха да се поклонят в Берлин, и аз съм убеден, че те не сж достатъчно узрели, че руския болшевизъм, че неговите водачи в Русия само тогава ще узреят — и като гнила круша сами ще паднат — когато видят в собствената си страна гробницата, която сж създали да ги погълне. Тази гробница, за велико нещастие, се създаде в една от най-големите земи на Европа и тази гробница ще задушава въздуха на цела Европа. И ако това е величието на болшевишка Русия, ако това е нейната сила, че тази гробница души и демокрацията, и развитието, и културата, и цивилизацията на Европа, болшевизма не ще постигне своята задача, ако тази гробница не се очисти, и ония, които до днес пазят нейните водачи, не се премахнат. Ние днес имаме една опасност, че вместо да постигнем социализъм или комунизъм, можем да превърнем цела Европа в една пауперическа страна и да стане тя колония на една Америка или на една Япония. И може би в това отношение оня велик безумен принцип, от който вчера се отказахте — колкото по-зле, толкова по-добре — и тоя пауперизъм да сж желателни за вас, комунистите, и онова, което стана в Унгрия, и онова, което става в Русия беше желателно за вас, но тия усилия нема да ви се отдадат, дори и сега, ако по едно безумие паче чаяние, при големата опасност, която земеделците чувствуват, че могат да напуснат властта, или, не намирайки средства да запазят един позиции на демокрацията в страната, като луди се улавят за една сламка, която им носи комунизма. Тая опасност се чувствуват, тя се вижда и усеща от вашите околийски началници. Бъдете внимателни, защото с това вие нема да разрушите само Земледелския сюз, но вие ще унищожите и България. Когато вие създавате закони като тоя, за да давате възможност на вашите околийски началници, окръжни управители и пристави да бъдат амнистирани, които утре да могат да очакват нови присъди на вратовете си, вие може да ги подготвите след тая конференция на околийските началници да вършат нови престъпления. Пазете се! Пакта на престъпленията е опасен — той ще счупи вашите глави.

Некой от земеделците: Както счупи вашите.

Г. Чешмеджиев (с): Но опасното е да не счупите и главата на България. (Ръкоплескане от левицата)

Председателстващ К. Малев: Заседанието се вдига за 2 ч. след обед.

(След пладне)

Председателя: (Звъни) Заседанието продължава. Има думата народния представител г. д-р Йосиф Фанденхехт.

Обаждат се: Нема го.

Председателя: Има думата народния представител г. Никола Пъдарев.

Обаждат се: Нема го.

Председателя: Има думата народния представител г. Васил Димчев.

В. Димчев (о): (От трибуната) Г. г. народни представители! При обсъждането законопроекта за амнистия на престъпленията или делата по гарантиране свободата на събранията следва да обсъдим следните няколко положения. Първото положение е, че ние приемаме, какво нарушението свободата на събранията е престъпление, което трябва да си остане и за в бъдеще в системата на действащите у нас закони, защото намираме, че гарантирането свободата на събранията е едно ценно право за упражняване на политическите права; затуй именно авторите на законопроекта не искат да се отменява закона, те искат закона да си остане, деянията от този характер да се считат престъпни, но искат, извършените в миналото, лицата, които сж се провинили по тех, да се амнистират. Вие знаете, че по закона амнистирането е заличаване на деянията, т. е. да се считат деянията като не-существующи. Обикновено амнистия се дава когато има

голем брой однородни, едновидни престъпни деяния, които ако се преследват по закона, ще създадат едно социално зло в страната, ще създадат смущение, външение в страната, ще създадат несправедливост затуй, защото ще се намърва, че тия деяния сж извършени при извънредни обстоятелства, сж извършени обикновено при такова обществено настроение, че не е могло да се удържат от външение, не е могло да се удържат от увлечение голем брой лица да се вмъкнат в туй нарушение на даден закон. Затуй именно в миналото вие ще намерите, че амнистия се е давало обикновено за такива деяния, които, ако се преследват, намира се от обществото, че преследването на виновниците ще бъде несправедливо и ще създаде вътрешно смущение и затуй законодателята намира за целесъобразно тия деяния да ги счита като не-существующи, да ги амнистира. Тъй беше напр. за лицата, които взеха участие в пробиването на фронта и, ако требаше да се преследва, требаше да се преследват с тежки наказания много български граждани, които при онова стечение на обстоятелствата сж се увлекли, и макар то да е престъпление по закона, но при дадени условия общественото мнение, Народното събрание счита, че е по-целесъобразно от гледна точка на обществените интереси лицата, провинени в туй деяние, да не се преследват.

Пита се: при такива условия ли се намираме спремо провинените за нарушение на закона за свободата на събранията в днешно време? Аз смятам, че ние не се намираме при такива условия. Преди всичко не е в съзнанието на когото и да било от нас, на който и да е група от нас, че трябва да се насърчава и в настояще и в бъдеще време делието за осуетяване свободата на събранията. Ние, които имаме още нужда да се самовъзпитаеме политически, ние, които имаме нужда да сме колкото се може по-малко опартизанени, ние имаме същевременно нуждата да съзнаем, че по-малко трябва да се дава насърчение на ония, които се увличат да вършат политически престъпления от подобен род, а именно да нарушават свободата на събранията. Колко сж тия дела, амнистирането на които се визира с това законодателно предположение — за това ние немаме статистика. Авторите на това предложение би требвало да го придружат с такава, за да се види дали действително сж голем брой тия деяния, дали сж голем брой лица, които се обвиняват в тех, от какво социално положение сж те, от какво съсловно положение сж те и с оглед на това ни щедем по-правилно да се произнесем по въпроса. Защото, г. г. народни представители, аз разбирам още да се покаже снизхождение към българските граждани, към избиратели, които при некое политическо събрание, на което се е явило едно лице, което те намират, че нема моралното право да претендира за техното снизхождение и слушателство, да реагират и да нарушат реда на събранията; но когато държавни служаци, назначението на които е да гарантират сами свободата на събранията, безразлично от кого ще бъде нарушена тази свобода, ако такива лица се провинят в такива деяния и ако те сж болшинството виновници, за които се иска амнистия, тогава ние би требвало много да се замислим, преди да приемем законопроекта. От своята практика имам един случай, който ще да обхвърне това предложение, и аз считам възмутително за себе си да се амнистира такова деяние. На една дата наблизко преди изборите в едно село се назначават едно публично политическо събрание и ме поканват да отида там да държа реч на темата: „Значението на общинските избори“. Аз, народен представител, от толкоз години боравя с политика, толкова години сжм се срещал с избиратели, никога никому политическо събрание не сжм посегнал да разваля, никога не сжм реагирал срещу правото на свободата, като поканен, отидох на това събрание и намерих, че лицата, които сж взели инициатива за свикване събранията, сж събрали дневния ред на събранията и сж искали позволение на общинската власт. Събранията ще става, да кажем, подир два дена, на предния ден идват при мене лицата и ми казват: „Недейте отива на това събрание, защото от околийското управление чрез едни-кои си лица ни съобщиха, околийският началник ни съобщил, че това събрание той нема да допусне по никакъв начин, ще вземе всички мерки, за да го развали и вие може да пострадате“. Обаче, еднаж издала такава обявление, аз сътох, че е унизително за мен да се не явя на това събрание; ставам в деня на събранията отивам там. Научавам се, обаче, че рано сутринта околийският началник е замислил с въоръжена стража за същото място. Като отидох на това място, още преди да вляза в селото, излизат накрая хора да ме посрещат и ми

казват: „Дойде тук околийския началник тази заран рано, събра ни в дюкяна няколко души, захвана да псува всички ни, задето сме започнали да си учредяваме тук публично събрание, и да ни заплашва“. Казах им: „Нема нищо, ние нема да правим война, нема да правим смутове; искаме само да си направим едно мирно събрание, недейте се тревожи“. Отивам вътре в селото, явяваме се пред общинския кмет и той ми каза: „Има подадено заявление, че ще правите събрание за от 11 часа на после, но аз ви съобщавам, че не можете да направите събранията на публично място, в училището, затуй защото за това време от 11 до 4 часа има назначено да стане друго събрание от страна на земеделската дружба“. — „Добре, казвам аз, щом е тъй, тогава ние ще отидем да си направим събранията в един двор на затворено място, щом като ще ви пречи публично то ни събрание, щом като е ангажирано училището. Ние нема да се противим на това; ние ще си обкрнем събранията на наше организационно и ще го направим на определено място“. Обявявам на тези, които искат да ме слушат, че ще отида в еди-коя си къща, в еди-кой двор, където ще направя събрание. Отиваме там, обаче подар малко се явява вътре в двора околийския началник, нареди осем души с пушки и каза: „Вие нема да правите тук събрание, не ви позволявам; ще станете и ще си отидете“. Аз ви уверявам, че се намерих в едно положение извънредно — не знам как да ви кажа — извънредно смутено, едно положение, като че се намерих в гората, нападнат от престъпници, защото при начина, по който действаше околийския началник, при настроението, с което той се яви там, при заповедта, както я издаваше, ако беше на мое място друго лице, което да реагира, което да иска да настрои своите приятели да се самозащитят, там щеше непременно да стане голем скандал, може-би придружен с големо кървопролитие, какъвто не стана никъде в България.

Н. Димев (з): С шайкаджии от Айтос.

В. Димчев (о): Вие, който ме предизвиквате да Ви давам отговор, не вземате думата, а като гузен негонен искате да бегате, искате да ме предизвикате на обяснения, искате да ме отклоните от предмета. Има едно риторическо правило, което казва: „когато се чувствуваш слаб по предмета, по който се говори, обръщай въпроса на лична почва“. Вие имате всичката свобода да станете и да говорите. Аз ви заявявам тук с 25-годишната си обществена дейност: 25 години се избирам, аз съм все тук, в това Народно събрание, при всички режими, от няколко време вие ме наблюдавате, виждате, че аз не правя долно партизанство — аз ви гарантирам с моята чест, със задължението да излеза от тук, ако вие при една анкета върху моите действия можете да установите, че това, което ви говоря, до една думица не е истина. И както виждате, аз съм толкова внимателен, че не визирам лица и места, а искам да разглеждам фактите най-обективно, да не внасям страсти и да привлича вниманието ви да погледнете некак си по-трезво, по-обективно върху законопроекта. Тъй че, не правите добре, дето ме предизвиквате. Аз ви казвам, че това, което твърдя, е истина. Говорите за некаква шайка; това е недостойно да ми го казвате.

Н. Димев (з): Говоря не за Вас, а за вашите хора от Айтос, които дойдоха да Ви посрещат.

В. Димчев (о): Те ли сж шайка?

Н. Димев (з): Не, но те сж отишли сж шайка и с вино.

В. Димчев (о): И с бомби вино! Аз мога да ви наброя имената, мога да ви изложя и лицата и Вие ще се срамите и червите, когато видите, че това не сж никак лица, способни за шайкаджилък.

Н. Димев (з): Не познавате хората си от Айтос, г. Димчев.

В. Димчев (о): Не ги знам! Добре — Вие искате да водите реплика с мен — аз ви питам: тези лица, които били дошли като шайка, които били дошли да правят смут, ако беха действително такива, тъй ли щеа да постъпят при туй поведение на околийския началник, за когото ви разправям? Ако те беха бойници, ако те беха шайкаджии, те най-малко щеа да реагират, да искат да защитят правата си. Е добре, аз, като присъствах там, бех очевиден, че никой от тези лица не излезе пред околийския начал-

ник да се саморазправя, никой не излезе даже да възразява, и ние всички при тая заповед на околийския началник, придружен от въоръжена стража, се принудихме да се подчиним — станахме, качихме се на кола и си отидохме. Как можете тогава да говорите за шайкаджилък, как можете да говорите, че съм взел нагласени хора, за да организирам смущение? Преди всичко факта, че ние се съгласихме да приемем да отидем на затворено място сами със себе си, без да викаме други, без да ангажираме други лица, говори, че ние сме отишли мирно и тихо да изпълним своя граждански дълг, да упражним своите права в навечерието на изборите. Аз ви питам: може ли да има по-лоялно нещо от това, може ли да има по-мирен и по-целесъобразен начин на постъпване?

И при такова едно положение аз ви питам: деянието, което извърши този орган на властта, не е ли престъпление и ако то е престъпление, трябва ли такова едно деяние да се амнистира? Според мене не, г. г. народни представители, защото амнистирането, както ви казах по-напред, на деяния трябва да става само в онези случаи, когато деянията сж масови, когато прилагането на закона ще създаде преследване на голем брой подданици, на голем брой жители на страната, когато това ще създаде вжление, смущение вследствие прилагането на наказателните мерки — вследствие на всичко туй може да се прилага амнистия. Аз сметам, че ние съвсем не сме при туй положение за тия деяния, амнистирането на които се иска. Затуй именно аз намирам, че ще бъде от страна на Народното събрание един акт — на нецелесъобразност е малкото да се каже, на неполитичност сжщо — на недржавничество, ако приемем този законопроект.

Обикновено, г. г. народни представители, когато сж се внасяли в нас законопроекти за амнистия на деяния от политически характер, това е ставало не от сжщия режим, при който сж се развивали политическите действия, в периода на който има лица провинени. Имало е и в миналото политически престъпления, но обикновено ще дойде следващ режим подир първия и той ще да даде амнистия, но сжщия режим, сжщото управление, което ръководи делата на властта и на държавата, при своя режим да допуша да се извършват деяния и сжщевременно да ги амнистира, то е една система, която не трябва да се следва.

Вие знаете, г. г. народни представители, че когато да се приеме закона за гарантиране свободата на събранията, ние всичките групи в Народното събрание, с изключение на една, сме го поддържали, защото гарантирането свободата на събранията е едно ценно право, и ако учредителите на страната ни сж счели за нужно да регламентират свободата на събранията сжс специална глава в конституцията, аз сметам, че и ние сме длъжни с обикновеното законодателство действително да регламентираме упражнението на това право, и добре се стори, че сжс закон се гарантира свободата на събранията. Но туй гарантиране ще стане илюзорно, ако се въведе една система на амнистиране на провинените в такива деяния. Ние знаем, че се е говорило и се е практикувало в миналото, че в изборите обикновено лицата от режима сж насърчавали авторите на извършените престъпления, като сж им казвали: дръжте да спечелите избора, а след избора и да има некой да е отговорен, ще бъде амнистиран. Такова насърчение към престъпност, такова насърчение към нарушение на законите действувало зле върху възпитанието на народните маси. Аз казах и по-напред, че ние страдаме от такова опартизаниране и сме длъжни да възпитаваме народните маси сжс зачитане на законите, сжс зачитане на свободите и правата на всички, и затуй мисля, че се прави голема грешка, когато сега се иска еп masse амнистирането на деяния или дела на лица, провинени в нарушение свободата на събранията, особено, г. г. народни представители, за служебните лица, за длъжностните лица. В повечето от законите за амнистия, които сж се гласували, които сж се приели, служебните и длъжностни лица сж се изключвали, защото за обикновените граждани, колкото и да е нужно да пазят законите, едно увлечение в политическите страсти е допустимо, но за държавните служители, на които назначението е да пазят порядъка, без да гледат и обръщат внимание кои сж лицата, които ще се позуват от дадени права, за тези лица амнистирането с нищо не може да намери оправдание. Аз сметам, че и сега, в този законопроект, не могат да се посочат и не сж посочени достатъчно основания, които да ни убедят, че ние трябва да амнистираме лицата сжс служебно положение, които сж извършили тези деяния. Би требвало, г. г. народни представители, от страна на министерството или от страна на авторите на

това предложение да се покаже колко дела има заведени за подобен род деяния, от какви лица сж извършени тези деяния, има ли служебни лица, които сж намесени в тези деяния, колко сж те, какви сж те; с оглед на това ние да видим, трябва ли да се считат като неосъществяващи тези нарушения, трябва ли да се считат като забравени тези престъпления и ако се наложат наказания на провинените лица, ще се въздействува ли възпитателно върху нашето общество или развращаваще? Треба всички тези въпроси да поставим; но, за да можем да ги поставим, би требало да ни се дадат непременно такива сведения. Аз такива не викам да ни се дават и ние се намираме свършено при липса на опези условия, които могат да оправдаят приемането на един закон за амнистия.

Вследствие на венчко туй аз ще ви моля, г. г. народни представители, да не приемате това законодателно предложение.

Председателя: Има думата народния представител г. Никола Пждарев.

Н. Пждарев (д): (От трибуната) Г. г. народни представители! Законопроект, който сега разглеждаме, не е нов за Народното сжбрание: с този въпрос Народното сжбрание се занимава в тази редовна сесия. И болшинството си призна, че не е време и не трябва да се прокара такъв закон в нашето Народное сжбрание. Сега този законопроект се явява на сцената, пак се иска Народното сжбрание да гласува амнистия за венчки престъпления, които сж извършени по закона за гарантиране свободата на публичните сжбрания. Прибавя се още една амнистия — амнистия за престъпленията по чл. 289 от наказателния закон. Макар това законодателно предложение да е внесено по инициатива на народното представителство, по венчко изглежда, че е предложение на самото правителство. Онова усърдие, с което г. г. министрите настояват то да бъде разглеждано, макар че веднаж Народното сжбрание е отхвърлило такъв законопроект за амнистия, показва, че и правителството желае този законопроект да мине, но то избегва по своя инициатива да го внесе. И странно е, народното представителство да атакува два пъти правителството с такова едно искане — и то да не взема инициатива за такова законодателно предложение.

Въпроса за амнистия на престъпления е въпрос за управлението на тази страна, за нуждите на това управление; той е по-скоро въпрос на екзекутивата, на изпълнителната власт, отколкото въпрос на законодателната власт. Законодателната власт ще постанови амнистия; но навременна ли е тя, изискват ли нуждите на момента тя да бъде провъгласена от Народното сжбрание, е въпрос по-скоро на активна политика, въпрос, който трябва да бъде преценен от правителството, а не от членовете на Камарата. При все това правителството млчи по този въпрос, то не взема инициатива, правителството не иска да поеме моралната страна на въпроса за прокарване на тази амнистия. Това е по-скоро формално, г. г. народни представители, защото никой нема да сметне, че правителството не желае тази амнистия, че то не иска да се прокара и че прокарването ѝ става по желание на народното представителство и въпреки схващанията на правителството за нуждите на управлението на тази страна. Това е проект на правителството, по проект представен по начин, за да се закрие то зад инициативата, която имат народните представители да законодателствуват.

Г. г. народни представители! Какви интереси диктуват прокарването на този законопроект? Обществени интереси ли искат тази амнистия да бъде гласувана или частни, партийни интереси налагат нейното гласуване? Защото и народното представителство, и правителството ще трябва да прокарват в Народното сжбрание само закони, които нелят, които имат за задача удовлетворяването на обществен интереси, но не закони, които целят да удовлетворят партийни интереси, лични интереси. Има ли обществен интерес в прокарването на тази амнистия? Г. г. народни представители! Ако беше въпрос за некое отдавнашно минало, за минало, на което епохата се е забравила и от което сж останали тук-там некакви дела да се влечат, та обществените интереси изискват да се забравят и тези дела, ако това беше положението, ще кажем: „Скжсвам с една минала епоха; тя отиде отдавна в нашето минало, настоящето нема защо да се занимава с нея“ и ще скжса и с последните връзки, които имаме с тази минала епоха. Но тук е въпрос за деяния, извършени току-що, преди месец, може-би когато е внесено това законодателно предложение в Народното сжбрание. И при надеждата, че то ще бъде

прокарано, гласувано, длжностни лица и граждани сж сжобразили своите действия в публичните си отношения в нашата страна. Е добре, какъв интерес има нашата страна, какъв интерес има обществото, да се забравят всичките тези деяния, които се визират в законопроекта за амнистията? Вие сметате ли, че нашата страна ще спечали, ако всички престъпления, вършени по нарушения, или по осуетявания на политически сжбрания, по унищожаване на техната свобода, останат ненаказани?

Аз слушах и такова мнение, г. г. народни представители. Чух от тази трибуна да се говори, че в тази страна требвало да се сжздадат условия такива, щото да не могат наредените от вас кождедерски партии да се скжземат, да се явяват пред народа и да му говорят публични речи. Г. г. народни представители! Най-много вие трябва да възстанете против такова едно схващане на нуждите на нашия политически живот. Вие, които говорите за народовластие, които искате народовластие да господствува в нашата държава, които искате народа сам да взима участие в управлението си, не можете да възставате против сигурността на публичните сжбрания, не можете и да се сжгласите да се вземат мерки или да се сжздават условия, които да направят илюзорни тези публични сжбрания. Та, г. г. народни представители, нали в тия публични сжбрания ще трябва да стават скжтезанията на идеите, скжтезанията на възгледите по управлението на тази страна, та нали в тези публични сжбрания нашите граждани в града или в селото трябва да черпят поука и да закрепват политически, да черпят своето политическо възпитание? Защо ще допуснем ние един или двама да осуетяват тези сжбрания и да не дават възможност да се изказват публично пред обществото, пред гражданството нашите политически агитатори? И когато публичните сжбрания сж свободни, когато те сж гарантирани, нема защо ние, нема защо вие, нема защо никой да се бои от лжжи или от измами на политически агитатори. На лжжата краката сж кжси. След един политически агитатор ще дойде друг сжс сжщата свобода на словото. Той ще може да даде своите сжображения, да лансира своите идеи и да иска от народа скжзнателно да подкрепи тази или онази политика в нашата държава. Ако не днес, утре, ако не утре, подир година, подир години ако щете, че ще настанат условия у нас, когато на политическите лжжи нема вече да се дава възможност да виреят, когато в политиката само почтеното ще може да се ценя и то ще бъде подкрепено. Но когато вие унищожавате сигурността на тези публични сжбрания, когато вие отнемате възможността на политическите партии да си служат сжс свободата на словото, за да добиват доверието на народа, . . .

Н. Ковачев (з): Политическите партии не знаят докжде се простира свободата на словото.

Председателя: Моля, г. Ковачев, оставете г. Пждарев да говори. Недейте предизвиква да стават скандали.

Н. Пждарев (д): Г. г. народни представители! Свободата на словото има сама своите мерки, за да не прекрчавя един оратор позволените граници. Когато ораторите рекат да го прекралят, възпитаната, подготвената публичка нема да ги слуша. И оратор, който уважава себе си, който иска да бъде слушан, ще трябва да бъде внимателен в избора на мислите, които ще лансира, и на изразите, които ще употреби. Само по такъв начин вие ще възпитате нашите агитатори да бъдат добросъвестни в своите агитации. Но с насилия, с гюрюлтин, с унищожаване на сжбрания вие не можете да постигнете тази цел, вие само, може-би, ще озлобите партизаните, ще ги карате да си служат и те сжс сжщите средства против вас, ще ги накарате да устройват срещу смутителите други смутителни и по такъв начин ние нема да направим ни крачка напред, ще тжпчем все на сжщото място, на което тжпчем от години: в политическите сжбрания да не се тжрпим един други и да гледаме по какъвто и да е начин да не даваме възможност на противника да се изказва. Кжм това ние не трябва да се стремим, условия такива не трябва да сжздаваме, или не трябва да сжздаваме закони, които ще поддържат верата в нашите граждани, в село и в град, че те могат да пречат в публични сжбрания, без да се страхуват, че закона ще си сложи ржката върху тех за това, че сж извършили престъпления.

И ако, г. г. народни представители, у нас още има страх — и трябва да има страх — че при липсата на закон, който

да гарантира публичността на събранията, нашето гражданство в село и в град още не е израснало дотам, за да бъде толерантно към всеки свой противник и да го изслушва с внимание, ако, казвам, условията у нас са още такива, че едно наказание ще трябва да предпазва публичните събрания от смутите на неразбрани граждани, аз сметам, че не трябва да се гласува един закон за амнистия, който ще каже на гражданството: верно е, има закон, който наказва всеки смутител на публичните събрания, има закон, който изисква тези публични събрания да бъдат гарантирани, свободата на оратора да бъде гарантирана, но от това не се бойте, доста е вие да действувате в полза на управляващата партия, доста е вие да искате да услужите на управляващата партия, вие не ще бъдете наказани, макар и да вършите престъпление сега.

Г. г. народни представители! Такова възпитание на нашите граждани не трябва да даваме; не трябва да го даваме и вие, защото недейте смета, че всекога ще бъдете управители на тая страна, че всекога ще управлявате вие и ще разполагате с властта, че всекога ще можете да ходите с околийски началници да си правите вашите публични събрания, че ще можете със стражари да правите вашите обиколки по селата, както ги правите сега.

Н. Динев (з): (Възразява нещо)

Н. Пждарев (д): Това е вършено, г. г. народни представители, и ако вие сега искате да го закрепите, да го направите като постоянно, то ще бъде едно оръжие обрнато, наистина, и против вас, но преди всичко, то е едно оръжие против установяването на политическа свобода в нашата страна, това е един атентат против условията на нашата интелигенция да подготви българския народ да бъде сам съдия на собствените си съдбини, да бъде сам господар на управлението в тая страна. И вие, които говорите за народовластие, вие, които искате народа сам да участвува в управлението на страната, недейте дава такава насока на това управление; недейте казва на нашите неустановени още в политическия живот граждани, че те могат да вършат безнаказано престъпления.

Г. г. народни представители! Нашия обществен интерес не изисква прокарването на тази амнистия. Това е ясно. Но има един партийен интерес, който ви диктува да я прокарате. И именно защото това е от партийен интерес, аз вземах думата, за да протестирам против такова едно законодателстване в нашата страна. Преди всичко известни са решенията на вашия върховен партийен съвет; известни са онези усилия, които правят вашите партизани долу в провинцията да се амнистират всичките престъпления по чл. 289 от наказателния закон и по закона за гарантиране свободата на публичните събрания. Това не е народно движение, това не е никакво народно желание, което иска Народното събрание да прокара закон от обществен интерес. Това е желанието, това е молбата на всички онези, върху които е сложена тежката ржка на правосъдието и искат сега само по такъв начин да се изкубнат от отговорност, и вие тази молба ще трябва да я прокарате през Народното събрание и да я оформите в един закон.

Г. г. народни представители! Треба ли да напомним оная истина, която онователя на Демократическата партия беше казал за демократическите управления? „Партията трябва да я имаш, тя трябва да бъде силна, за да те доведе да управляваш страната, но, веднаж поел управлението, ти, управник, трябва да помниш и да знаеш, че управляваш не за своята партия, не за своите партизани, а за страната, за всичкия народ, за държавата, за общите интереси на тази държава“.

С. Златев (з): Немате вашите демократи тук на тех да разправяте това.

Н. Пждарев (д): И ако това е, г. г. народни представители, началото, на което трябва да бъде базирано всеко демократическо управление аз сметам, че ваш дълг е, вие, които искате да минавате за една партия на демократическо управление, да не забравяте този принцип, когато законодателствувате. И това е пужно, г. г. народни представители, това е необходимо за нашето вътрешно спокойствие, това е необходимо, за да се избегнат всекакви смутове, всекакви неприятни разпривии, на каквито ние бехме свидетели през периода на последните избори за общински съветници. Та кой от вас в душата си не се е възмутил от онези начин на действие по събранията, които опозиционе-

рите правиха в известни села из България? И когато си спомни човек фактите и ги съпостави с онези окръжни, с онези тайни окръжни, които се четяха тук на тая трибуна от комунистическия народен представител, ще разбере, че това не са единични случаи, че това не са случайни инциденти в политическата борба, но че това е една система възприета от Земледелската партия, това е една система на изборна борба. Като държеше българското гражданство в неведение за всичко онова, което става в тази страна чрез цензурата, като забраняваше публичните събрания, поради военното положение, в което беше страната, тази партия искаше народа да не може да знае какво става в управлението, като се унищожил и свободата на публичните събрания, като не се даде възможност на политическите борци и със слово да се сношават с гражданите, с избирателите на тази страна. И какво ни четяха в това ваше тайно окръжко? — „Защо вие ще давате възможност да се ругаят вашите избраници, да се напаят клевети на вашата власт, на държавната власт, която е ваша власт? Защо вие ще търпите тези погромаджии, тези кождери да дохождат да ви говорят, а няма да им счупите краката, да им смажете главите?“ И наистина това ставаше.

Н. Динев (з): Народно явление е това.

Н. Пждарев (д): Това ставаше с хора на много места, в много окръжи и това показва, че тая система е била почти навсякъде възприета. Това стана в северна България с Венелин Ганев, с д-р Данев, това стана в южна България с Теодор Теодоров, стана в наше Видинско с Юрдан Галчев.

С. Златев (з): Венелин Ганев благодари задето сж го спасили нашите хора.

Н. Пждарев (д): Г. г. народни представители! Вие можете да имате каквото щете схващане за миналото на тия политически мъже, вие можете да осждадете техната политика, техните дела; народа може да не бъде доволен от всичко онова, което те сж вършили, може да не ги одобрява и като бждаци управници на тая страна, но вие не можете да отречете правото на съществуващите политически партии да се явяват пред народа със своето слово, добро или лошо, и да казват своите разбирания по управлението на тази страна.

Некой от земеделците: Никога не сме отричали това право.

Н. Пждарев (д): Това вие не можете да отречете, ако не искате да отречете принципа на нашето демократическо управление. И когато вие това не можете да го отречете явно, недейте с тайните си дела да искате да го отречете фактически. А фактически вие така свеждате работата. Когато не дадете на политическите мъже да се изкажат пред народа, когато вие не им позволите да напишат във вестника това, което знаят, вие искате този народ да смета, че сам себе си управлява, че народовластието има думата в тази страна?

Г. г. народни представители! Когато по такъв начин една управляваща партия действувала, когато по такъв начин действувало едно правителство, то не трябва да се гордее никога с резултати от избори, извършени по такъв един начин. Пие чухме тук с каква радост, с какъв патос г. министъра на вътрешните работи ни разправяше за грамадения успех на Земледелската партия в последните избори за общински съвети. Г. г. народни представители! Не е там въпроса, колко гласа вие сте получили, колко общински съветници вие имате. Да вземем всичките цифри на г. министъра за верни — което се оспорва, което в много точки се опровергава — но да ги вземем за верни, да ги вземем за истински; с това ли ще се гордее едно правителство, когато срещу неговите хвалби за успехи в изборите ще му се каже: вие не позволите на печата да се бори с вас, вие не позволите на политическите агитатори, на вашите противници да се сношават с народа, вие не позволите оная елементарна свобода, която е нужна при едни избори, за да можем да кажем: при равни условия, на равни начала ние не можахме да успеем при искането си доверие от избирателите. Оставете настрана въпроса за онова влияние, което има властта сама по себе си, без да взема каквито и да е мерки за успеха на нейните листи — оставете това. У нас то е по силата на нещата; то е поради оная назадначивост, в която сме още, и поради оная оценка, която ние даваме за значението на официалните кандидати

листи. Но оставете това настрана. Там има всекога една зестра, която нема да ѝ избегнем докогато, докогато не подготвим нашия народ, нашето гражданство да разбере, че в момента на избори то определя кои ще управляват страната, а не в момент на избори да дава подкрепата си на тази или онази партия.

Но като оставим настрана тази зестра, която всеко правителство има, само когато против вас не могат да се отправят упреци, каквито днес ви се отправят за онази усилена цензура, която изключително беше насочена против агитациите в периода преди изборите, за онези начини на действие от вас, чрез вашите дружби, против политическите ви противници, за онова употребление на силата на властта, за да залазите вашата свобода на събранията и да униожите свободата на вашите противници — когато всичко това може да ви се направи в упрек, вие немате право да твърдите, че народа ви е дал доверие, че народа за лишен път в последните избори е казал, че ние всички искаме управлението на тази страна да бжде в ръцете на дружбашите. И понеже, г. г. народни представители, за да спечелите тия избори, вие не си послужихте само със цензура, а и с това морално влияние — не само морално, а нежде и фактическо, с насилие — вие си послужихте с него . . .

Некой от земеделците: Не е верно. Не е имало насилие. Вие лъжете.

Н. Пждарев (д): Аз не зная дали лъжа, но ще ви посоча факти. Вие знаете, че в Разградско е убит един от председателите на Демократическата организация затуй, защото не е дал бюлетините си в навечерието на избора.

С. Златев (з): „В Разградско“!? Кажки имена, името на селото поне!

Н. Пждарев (д): Аз го бех забележил; като дойде Митю Семов ще ви каже името.

С. Златев (з): „Като дойде Митю Семов, ще ви каже името“! Вие сте телегизи, затуй вас трябва да ви избият като псета по селата за тия мръсни клокарства! Кой ще ти поверва от депутатите и от публиката горе, като те чувам да казваш, че в Разградско бил убит демократически председател?

Н. Пждарев (д): Вие отричате ли, че има в разградските села убит турчин в навечерието на избора?

С. Златев (з): Отричам не, а аз си залагам живота! Разбери, мискинино! Кажки ми в кое село! За това, което бжлвате по вестниците и тук, народа трябва да ви избие като псета по селата!

Н. Пждарев (д): Г. председателю! Вие държите много за обиди.

Председателя: Не ми четете нотации, ами говорете, г. Пждарев.

Н. Пждарев (д): Аз не Ви чета нотации, но отправям една молба към Вас.

Председателя: Аз ги умирих.

Н. Пждарев (д): Искам да ме защитите. Не желая да ме наричат мискинин, защото, ако вие допуснете да ме обиждат, аз ще отговоря на обидата с обида.

С. Златев (з): Мръсник такъв!

Ю. Урумов (з): Недейте пржка лъжи!

Н. Пждарев (д): Моля, г. председателю, обжрнете им внимание да не говорят такива обидни думи.

С. Златев (з): Защо приказваш такива приказки?

Председателя: Моля, г. Златев не пресичайте, недейте хвърля такива обидни думи.

С. Златев (з): Срамно е да приказва такива приказки. Когато приказва такива приказки, ще го пребият. Между стадо ли приказва там, в село, или тук е стадо?

Председателя: Моля Ви се, г. Златев, недейте пржка!

Н. Пждарев (д): Г. г. народни представители! Че можете да пребивате, за туй ние имаме доказателства. Не сж само думите ви, които ще ни убедят, но и делата ви ни убеждават, че онова, което единствено беше останало гарантирано в нашата страна — аз си спомням думите на нашия председател, когато единж тук от трибуната заяви пред Народното събрание, кое е единичкото нещо, което е останало свободно в тая страна — то е свободата на тая трибуна. Той заявяваше това наскоро след напушането му на министерския пост и претендираше тогава, че народният представител трябва да бжде свободен в изказване своето мнение.

Ю. Урумов (з): Само не бива да лъже, а да говори истината.

Д-р Й. Фаденхехт (р): Ако лъже, опровергайте го.

Н. Пждарев (д): Аз зная този факт от г. Митю Семов. Г. Митю Семов от Разградско ми съобщил тоя факт.

С. Златев (з): Той е радикал, ти си демократ. Ти трябва да вземеш името и на селото, и на лицето, и в кой час е станало убийството, и кой го е убил, а не така с общи приказки да говориш.

Н. Пждарев (д): Не с общи приказки; аз ще ви съобщя и името на селото, и името на човека.

Д-р Й. Фаденхехт (р): В Разградско или в Бал-бунар има убит турчин.

Министър д-р Р. Даскалов: Има.

Д-р Й. Фаденхехт (р): Защо г. Златев казва, че нема, когато има?

Министър д-р Р. Даскалов: Убити има — много пъти стават такива убийства — но по съвършено други поводи. Ами и днес има убийство, г. Фаденхехт.

Н. Пждарев (д): В навечерието на изборите.

Д-р Й. Фаденхехт (р): Във време на изборите е станало.

С. Златев (з): Друго е да убиеш алаш, а друго е — избирател в изборна борба.

Н. Пждарев (д): Г. г. народни представители! Аз съпоставям тези факти с онези тайни окръжии, които ни чете от тук депутатът от комунистическата парламентарна група.

Министър д-р Р. Даскалов: Ама не разбрахте ли, че това сж провокация? Чудно нещо, повтаряте го постоянно!

Н. Пждарев (д): Чудно нещо, г. министри! Провокациите не били истински, фактите били заповедани! Вие ще ни поставите ли в такова положение да сметаме, че всичко туй случайно става? И когато настоявате по такъв един енергичен начин за прокарването на тази амнистия, вие искате да накарате бжлгарското гражданство да верва, че всичко това сж случайни инциденти, че това не е една система организирана за борба против вашите противници? Г. г. народни представители! Вие ще дадете тази амнистия на вашите хора, но ще умирите ли страната само с това, или ще дадете възможност на нови разправии, на нови вътрешни раздори, на нови вътрешни крамоли? Не можахте ли да се убедите, не можахте ли да схванете, че първото нещо, за което вие ще трябва да работите в тая страна, вие заедно с правителството, което излиза от вас, е да установите спокойствие в тая страна, да установите спокойствие между гражданството, да го установите за всекиго в частния му, в обществения му живот? Та не разбрахте ли, че това е първата необходимост, за да бждем ние силни тук, в нашата страна? За да може да бжде постигнато онова, което вие казвате че преследвате — да има засилване на производството, да има засилване на нашето стопанство, да има икономическо повишаване, да има финансово закрепване — първото условие

е нашето вътрешно спокойствие. Та не трябва ли вие еднаж за винаги да дадете доказателства, че искате да установите това спокойствие? И когато ние вътрешно сме спокойни, когато вътрешно сме спокойствие разрешаваме нашите домашни работи, не сметате ли, че вие, че вашето правителство или кое да е българско правителство ще има достатъчно сили, за да устои против всекакви външни пожелания за унищожение нашата самостоятелност, нашата независимост?

С. Златев (з): Да е друг да чете морал, разбирам.

Председателя: Моля. Така разбира, г. г. народни представители, така говори. Той може да говори както мисли. Вие искате да мисли като вас? Нема да мисли като вас.

Н. Пждарев (д): Не можахте ли да го разберете? Аз с дълбоко съжаление си спомням думите на г. министра на вътрешните работи в неговата реч при разглеждане бюджетопроекта на Вътрешното министерство. Тогава с една особена, да не кажа друга дума, неактивност, г. министър каза: „България е зле притисната и онези хора там от центъра злорадствуват, радват се, че страната е зле“.

Министър д-р Р. Даскалов: Да, да, радват се.

Н. Пждарев (д): Вие и сега го потвърждавате.

Министър д-р Р. Даскалов: Потвърждавам го. Ето вчера вашия народен представител г. Паскалев го каза тук. Аз го слушах с голямо внимание, тук беше и г. министър Манолев и на него това обърна вниманието. В дневниците е записано, че г. Паскалев именно казваше, че ако бъде друго правителство в България, няма да има тоя натиск. Прочетете дневниците на Народното събрание. Вчера на родния представител г. Паскалев заяви туй.

Министър С. Омарчевски: Те го пишат в „Препорец“ всеки ден.

Ю. Урумов (з): И в „Препорец“ и в „Мир“ го има.

Министър д-р Р. Даскалов: Значи, ако слезат земледелците и дойдат демократите, тогава положението на България ще бъде друго, ерго, Комисията по репарациите трябва да свали правителството в България и да турн демократите! Това показва, че вие злорадствувате и се радвате. Съжалявам, че стана нужда да ви напомням туй нещо, което чухме вчера.

Д-р П. Ораховац (д): Откъде е това „ерго“, къде е тая логика?

Н. Пждарев (д): Г. министре! Не само г. Паскалев, и други могат да ви кажат, че ако други беха управлявали България, не само тия приеми, с които вие си служите...

Министър д-р Р. Даскалов: Щом така ще приказвате, тогава не зная какво има да става в България. Това да знаете!

Д-р Й. Фаденхетт (р): Хайде пак!

Министър д-р Р. Даскалов: Не, България ще вземе за себе си мерки!

Н. Симеонов (д): Ти все калъчки вадиш, ти все пушки посочваш — недей да ни плашиш!

Председателя: Моля, оставете г. Пждарев да говори.

Н. Пждарев (д): Г. г. народни представители! Когато се преценяват вашите дела по вътрешната ви и външната ви политика, когато се преценяват резултатите от тази ваша външна политика, е свършено друго, а да кажете, че центърът е злорадствувал когато България е била поставена свършено зле, е също свършено друго.

Министър д-р Р. Даскалов: Ама така е. Не ме карайте да ви посочвам и други книжа.

Н. Пждарев (д): Ако вие, г. министре, имате документи, ако имате книжа, с които можете да установите, че който и да е от тая Камара е искал да нанесе пакост на

тая страна, вие сте длъжни да ги изнесете. Защото няма да се намери, от която и да е група, народен представител, който пръв да не вдигне ръка, па макар и да е негов брат, и да го смаже, ако такъв се е намерил в тая група. Това не може да бъде, това не може да стане; никоя парламентарна група не може да търпи в своята среда такъв един народен представител.

В. Драганов (з): Миналата година не направихте ли едно цело предателство, като казахте, че житото във Видин била го разяла гаргарица и че щели сме да го хвърлим в Дунава? Тогава лично вие направихте една загуба на държавата от 50 милиона лева.

Н. Пждарев (д): Тогава аз предложих анкета по този въпрос, но вие не я приехте. Защо сега повторно се повръщате на туй?

В. Драганов (з): И вие сте причина да страда градското непроизводително население, да купува по 10 л. хлеба, когато го купуваше по 3-50 л.

Н. Пждарев (д): Това е все ваша политика, която ние засегаме.

Министър д-р Р. Даскалов: Ето какво пишат народниците: (Чете) „Г. г. избиратели! Комисията по репарациите опровергава лъжите на дружбата за три години отсрочка на народния ни дълг. Не вервайте на обещанията на престъпниците, апашите, убийците, разбойниците и атеитаторите“ — радвайте се, ликувайте!

Д-р Й. Фаденхетт (р): Вашата телеграма предизвиква туй.

Министър д-р Р. Даскалов: Нашата телеграма верна ли е или не, то е друг въпрос, но защо пишат всеки ден вестниците, че има лъжа? Искате ли анкета по туй, дали съм казал истината или съм лъгал? И всички ваши ежедневни вестници продължават да пишат, че министър Райко Даскалов е излъгал. Не е излъгал.

Д-р Й. Фаденхетт (р): От отсрочката вие самичък сте ужасен.

Министър д-р Р. Даскалов: То е друг въпрос. Важно е, че отсрочката е дадена, че това е верно и че правителството с моята телеграма от 10 или 11 февруарий е казало една истина, че отсрочката е дадена. Аз ви съобщих и тук, че английското правителство съобщава на нашия пълномощник там, че се отлагат платежите за три години, ...

Д-р Й. Фаденхетт (р): С гаранции.

Ю. Урумов (з): Нема гаранции.

Министър д-р Р. Даскалов: ... и аз бех длъжен, като министър на България, да съобщя това на българския народ. Това е един факт.

Д-р Й. Фаденхетт (р): Дръжнете за ухото вашия министър в Лондон, че Ви е излъгал.

Министър д-р Р. Даскалов: Не ме е излъгал. Той посочва имена; в тайното заседание ви прочетох телеграмата му.

Ю. Урумов (з): Него го нямаше.

Министър д-р Р. Даскалов: Това е решено на 22 март, а не на 10 февруарий. Вземете фактите.

Д-р Й. Фаденхетт (р): Сега комисията опровергава това. Кого да верваме?

Министър д-р Р. Даскалов: Недейте по този начин злоупотребява. Вие злорадствувате, че комисията опровергава. Аз никога не съм твърдел, че комисията е дала разрешение за отсрочка, а съобщих, че от Лондон нашия представител ни съобщава, че английското правителство му е донесло, че изплащането по дълга се отлага за три години. Това съобщих. Престанете с тези лъжи! Да престанат тези вестници постоянно да агитират по такъв на-

чин! Еземете в „Мир“, който щете брой, вие ще видите, че той казва: „Правителството да си отиде и работата тогава ще бъде друго-яче“. Да, тогава положението на България ще бъде друго-яче. Това се казва предателство! Аз не знам друго-яче как може да се нарече туй.

Д-р Й. Фаденхехт (р): Има си хас! Че политическата борба в туй се състои.

Председателя: Моля, г. Фаденхехт!

Министър д-р Р. Даскалов: Недейте се мъчи по този начин да печелите влияние — не Вие, аз говоря за другите.

Н. Пждарев (д): Аз искам да подчертая и пак повтарям от тази трибуна, че нема да се намери народен представител, който да не се радва, когато едно правителство направи нещо добро за тази страна.

Ю. Урумов (з): Катраник си там. Изгониха те от Дупнишко. Кажете защо те изгониха?

Председателя: Моля, г. Урумов.

Н. Пждарев (д): За нас не е важно кой ще го направи, важно е да се направи. Когато се направи, бъдете уверени, г. министри, че вие ще имате благодарността на всички и похвалите на всички, защото, когато работите за България, когато за нея успевате, вие недейте смета, че вашите услуги нема да бъдат оценени. Но не трябва да сметате — и не трябва да декларирате туй — като министър, че ще се намери народен представител, който да злораждствува, когато нашата страна страда.

К. Ковачев (з): Нали всеки ден туй вършите?

Председателя: Моля Ви се, г. Ковачев.

Министър С. Омарчевски: Той заблуждава, той лъже. Требва да му се плати веднага. Той не веднаж е регистрирал предателство. Има предателство извършено от него за храните.

Министър д-р Р. Даскалов: Ето какво казва: (Чете) „На министър Даскалов, правителствения делегат в репарациите, е казано в очите, че . . . „българите много лъжат“. Тук се прави една аллюзия на моите думи в тайното заседание тук. Аз не съм казал, че лъжат. Не съм казал тая дума. Аз казах, че хората казват, че сте „ловки“ — думата „ловки“ употребих — а тук се казва, че съм казал, че лъжат. После, (Продължава да чете) „Обидата би била наистина голема за България, ако същевременно не се знаеше, че чужденците иначе имат добро мнение за България и за българите, но те не крият мнението си за сегашните български министри и им го казват направо в очите. Явно е, че при друго правителство с друга политика и с други лични качества била се отделил към България по-другояче.“ Да, това се казва предателство!

В. Мулетаров (к): В тайното заседание „казват“, че вие сте били патриот.

Некой от комунистите: Патриот е, ама чужда душа дава. Патриот за банки.

И. Симеонов (д): И за чекове.

Ю. Урумов (з): У вас сж чековете.

И. Симеонов (д): У вас не сж, нали?

Ю. Урумов (з): У вас сж.

Н. Пждарев (д): Г. г. народни представители! Не искам да се спирам на онзи факт, който г. министъра на вътрешните работи пожела сега пак да възобнови. Аз само едно ще кажа: г. министъра би ли се съгласил на тази отсрочка, която се дава по начина, по който сега тя се дава на България, и такава отсрочка ли е сметал той, когато е подавал телеграмата си?

Председателя: Моля, престанете да говорите за отсрочката. Говорете по въпроса!

Министър д-р Р. Даскалов: Онова, което ми е съобщено на 10 февруарий, това сжм съобщил.

Н. Пждарев (д): Ако приемем отсрочката . . .

Председателя: Не говорете по въпрос, който не се третира сега. Вчера се говори по него. Имате думата по амнистията.

Щ. Сокуров (з): Той се е обжркал, изфирясал му е акъла от желание за власт.

Н. Пждарев (д): Г. г. народни представители! Ако вие всички се проникнете от това желание в тази страна да се установи мир и спокойствие в гражданството, вие нема да давате амнистия на онези, които смущават този мир и това спокойствие. Вие нема да давате спокойствие на смутителите, за да знаат всекога, че те сж длъжни да зачитат законите в тая страна, независимо в коя политическа партия те се числят.

Недейте говори, г. г. народни представители, че невинни хора биха пострадали от този закон. Та те сж дадени в ръцете на правосъдието, български съдии ще решават за техната виновност или невинност, и онези, които сж невинни, ще бъдат освободени, против тех даже дела нема да се образуват. За невинните хора нема защо да се занимава Народното събрание, но за виновните, които сж днес доста във всяка страна, не е нужно спокойствие, не е нужно свободна политическа борба, за да можем да излезем от този хаос, в който сме попаднали. На тех вие спокойствие не трябва да давате. Това е за онези длъжностни лица, които си позволяват да злоупотребяват с властта: незаконно да арестуват и да малтретират българските граждани. Защо? Коя обществена нужда налага това освобождение? Та нали е само тази партийна нужда, да освободите вашите хора от отговорността за извършените престъпления, които ви карат да излизате с това законодателно предложение? И аз си спомням тук опази дълга реч на г. министъра на вътрешните работи за престъпленията, вършени през време на демократическото управление. Два-три часа употреби г. министъра да чете телеграми и присъди и некакви протоколи на алектни комисии. Подадена телеграма, и г. министъра я счита вече за свършен факт, установяващ безспорно доказателство за извършено некакво престъпление. Той ги чете, за да докаже, че властта през 1908—1911 г. безчинствувала, че органите на властта сж извършвали престъпления. Но г. министъра трябва да си спомни едно нещо: никой от централната власт, нито народното представителство, пожела тогава да амнистира държавни служители, които сж злоупотребили с властта и сж вършили разни престъпления. Ето там е разликата между онова, което е било, и онова, което е днес. Престъпленията се вършат дотогава, докогато има хора на земята. Не можеш да спреш нито убийствата, нито кражбите, нито злоупотребленията с властта, защото не можеш да направиш хората сжвършени. Дълж е на властта, дълж е на този, който се грижи за реда и преуспеването на тази страна, да преследва престъпниците, а не да ги укрива, да ги защитава, да ги амнистира. Тази разлика схващате ли вие, и ако я схващате, трябва да кажете: ние желяем това наше управление да бъде по-добро от миналото и ние искаме да правим крачка напред в нашия обществен и политически живот, и за да направим тази крачка, ще оставим съдилищата спокойно да действуват и да дадат всекому заслуженото; ние тук, народните представители, ще се грижим само за въпросите от обществен интерес, а не от партийен интерес, не от интереса на наши партизани.

Председателя: Има думата народния представител г. д-р Йосиф Фаденхехт.

(Председателското место заема подпредседателя Г. Марков)

Д-р Й. Фаденхехт (р): (От трибуната) Г. г. народни представители! Народното събрание в сжщия състав, в който сега се намира, отхвърли законодателното предложение, внесено по частна инициатива на сжщите народни представители, които сж подписали и настоящето законодателно предложение, което сега се обсъжда; то отхвърли изцяло това законодателно предложение, в което се предлагаше да се отмени закона за гарантиране свободата на събранията от 1919 г. и да се амнистират всички пре-

стъпни деяния по същия закон. Това стана в заседанието на 21 декември 1921 г. При първото четене Народното събрание отхвърли това законодателно предложение. Верно е, че законодателното предложение, което днес разискваме, се различава по света съдържание от онова, което беше отхвърлено на 21 декември м. г., и от формална страна не би могло да се настоява, да се поддържа, че Камарата не може да разиска законодателното предложение, което днес е сложено на обсъждане. Но ако от формална страна не може да се направи това възражение против разглеждането на законодателното предложение, от към неговото същество не може да не се възрази, че еднакво Народното събрание отхвърлило амнистията за престъпни деяния, извършени по закона за гарантиране свободата на събранията, във всеки случай е една некоректна постъпка да се сезира Народното събрание със същия въпрос, като се прибави и още едно пово, а именно: амнистия за всички длъжностни лица, органи на властта, които сж се провинили по чл. 289, алинея трета, п. 3 от общия наказателен закон. Но да останем настрана формалното. Ще трябва да се констатира, че за пръв път в XIX-то обикновено Народно събрание, при властването на едно правителство, изходяще от една в своята основа демократическа организация, каквато е Народния земеделски съюз, от средата на тази демократическа организация, от Народния земеделски съюз изхожда едно предложение за амнистия, каквото до днес в българския Парламент не е било предлагано. След като прерових всичките законници и дневниците на Народното събрание по въпроса за амнистията, не знам да е имало случай едно Народно събрание, сир. едно парламентарно болшинство да предлага опрощаване на престъпления, които то самото е взвело в престъпления сж създаването на специален закон, какъвто по-рано не е съществувал. В 1919 г. XVIII-то обикновено Народно събрание е гласувало едно предложение, изходяще от групата на широките социалисти, за гарантиране свободата на събранията, с което в същност се усиливаха наказанията по чл. 180 от наказателния закон и се предвиждаше в пояснение на този чл. 180 от наказателния закон, че е престъпление и тогава, когато едно публично събрание, свикано закононо, бъде разтурено или смутено с прекъсвания от естество да внесат смущение в мирния ход на събрането. Със същото наказание, казва втората алинея на този член, се наказва и онзи, който чрез смущение спъва мирния ход на събрането. Земеделския съюз в лицето на тогавашния негов оратор, днешния министър на народното просвещение г. Омарчевски, е поддържал горещо това предложение в една хубава реч, която е държал на 28 ноември 1919 г.

Д. Нейков (с): Той я е забравил вече.

Д-р Й. Фаденхехт (р): Г. министър Омарчевски прави движение с ръката, с което иска да каже, че това е отдавна минало време, когато бехме още аджамии, когато не мислехме сами да управляваме и да се налагаме на народа с вечни средства, които властта дава. Но тогава именно г. Омарчевски, който се чувствувал като народен представител, изходящ от Народния земеделски съюз, е казал от името на съюза: (Чете) „Ние не се боим от светлината, ние не се боим от критика: онзи, който управлява, може и да греши; не греши онзи, който пази принципите скрити в санджак, не греши онзи, който стои в къщи; но онзи, който управлява, особено в днешно време, може волно или неволно да направи известна грешка. И заради туй ние искаме в събранията свободно българските граждани да се изкажат върху целата дейност на онзи, който стои тук. (Сочи министерската маса).“

По-нагоре, по-напред, преди тия думи, г. Омарчевски казва: (Чете) „Вие чухте, вие сте свидетели всеки ден, не как се развалят събрания в провинцията, как се отнема свободата на българския гражданин да си каже свободно думата, но вие сте свидетели, как тук всеки ден се отнема вашата лична свобода, вашата свобода като народни представители, за да можете вие, било от местото си, било от трибуната, да се изкажете по известни въпроси“. Сега г. г. министрите обикновено скачат от местата си и прекъсват ораторите.

Председателстващ Г. Марков: А вие чунким сте мълчаливи.

Д-р Й. Фаденхехт (р): А пък сега и г. председателстващия ме прекъсва.

Председателстващ Г. Марков: Искам да констатирам един безспорен факт.

Д-р Й. Фаденхехт (р): (Чете) „Вие виждате, как некон лица, на знамето на които сж написани най-свободословни принципи — имат се пред вид комунистите — които се борят за свобода, братство и равенство, как същите тия лица в оградата на Народното събрание правят всичко възможно, за да се заплаши вашия вот и вашата дума, вашата мисъл по кой да е въпрос. Не се е минал нито един час, не сме видели нито един оратор, който и да е, от която и да е партия, който не се числи към групата на комунистите, който да не бъде всека минута прекъсван, на когото по какъвто и да е начин, да не е искано да му се отнеме свободата на словото, свободното изказване по известен въпрос“. И по-нататък г. Омарчевски казва: (Чете) „Вие виждате ония изстъпления, които се правят, вие сте свидетели как български граждани биваха вързани и им беше нанесен побой от ония, които днес говорят против смъртното и против физическото наказание в България. (Ржкоплескане от земеделците) Като гласуваме единодушно“ — казва г. Омарчевски — „този закон, ние ще трябва да кажем на нашата власт, на нашето правителство: даваме ви този закон, и с него вие ще трябва да се справите с всички ония, които чрез лъжката, чрез заблудението, чрез измамата и чрез терора ще се мъчат в скоро време или в бъдеще да печелят доверието на българския народ. Ние ще трябва да им кажем, че всеки, който се опита по какъвто и да е начин да наруши свободното изказване, свободното проявление на волята на българския избирател или на неговата мисъл, на неговата идея, той ще трябва да получи своето наказание.“

„Свършвам, и ви моля да бъдете съжършено кратки, за да гласуваме закона още сега на първо четене, да го препратим на комисията и да може утре да мине на второ четене, и да стане по-скоро закон, за да може правителството да се справи с оная държавна, обществена опасност, която иска по този начин да хвърли България в пропастта. (Ржкоплескане от земеделците).“

К. Ковачев (з): Какво чудно има в туй, г. Фаденхехт, дето прочетохте, аз не мога да разбера. Един професор да се спира на тази реч. Тя е реч на местото си за времето.

Д-р Й. Фаденхехт (р): Г. г. народни представители! Чудно в това, което е казал г. Омарчевски — че не бива да се говори, не бива да се прекъсват ораторите — нема. Недейте правни онова, за което г. Омарчевски казва, че не бива да се прави, не бива да се прекъсва оратора, който е на трибуната. Аз ще ви кажа кое е чудно. Чудно е не онова, което е казал г. Омарчевски, а чудно е, че сега, след 2½ години, след като по настояването и на г. Омарчевски и с такова единодушие на целата земеделска група се е гласувал този закон за гарантиране свободата на събранията, когато се случило, че хора, принадлежащи към Земеделската партия, да бъдат засегнати от този закон, веднага идвате с едно предложение за амнистия, да обявите, че това, което сж извършили те, заслужава прощка, че то трябва да бъде забравено. Питам аз, измениха ли се условията на нашия общественно-политически живот, измениха ли се правите у нас, станахме ли ние по-търпеливи, станахме ли по-толерантни, станахме ли ние по-човечни в партийните си отношения, станахме ли ние по-примирителни към нашите политически противници, за да имаме основание днес да кажем, че това сж отдавна минали времена, както искаме да каже г. Омарчевски със своето ржкомахане, когато аз започнах да ви чета неговата реч? Това показва, г. г. народни представители, колко теснопартийно гледаме на такъв важен въпрос и как ние профанираме един благороден, един високо-полезен институт, какъвто е амнистията, институт, обаче, с който, ако се злоупотреби, може, вместо полза, само злини да причини и да внесе само поквара в държавата и в народа. Защото, г. г. народни представители, какво е амнистията? — да задам и аз този въпрос, който едно време го е задал в Народното събрание нашия писател Стоян Михайловски в некаква много патетична поза, за която пише в един

свой фойлетон покойният Алеко Константинов. Амнистия, казал Стоян Михайловски, е всеопрощение, хвърляне було на забравата върху редица масови престъпления, които сж извършени в един период вече приключен, в един период на историята, един период вече минал, когато е необходимо да се започне една нова ера на управление в политическия живот. Амнистията обикновено се дава след революция, след големи политически сжтресения, дава се след големи политически промени, когато настъпва нова форма на управление, когато настъпва нов политически режим, когато след една война, била победоносна, била злощастна, трябва да се ликвидира с нейните последици, когато, значи, е необходимо изобщо да се тури край на известни углавни преследвания, предвид на това, че по-голема полза ще има за обществото да се забравят те, отколкото да бъдат наказани известни виновници. Питам аз, каква обществена нужда налага внасянето на това законодателно предложение, освен чисто партийните съображения — да се дойде в помощ на известни лица от Земледелския съюз, които сж пострадали от този закон, които сж днес подсъждими и впоследствие ще бъдат съдени и, може-би, ще бъдат наказани или оправдани? Каква обществена нужда налага и оправдава прибегването към института на амнистията? Но, г. г. народни представители, в България много често сж се давали амнистии, обаче всички те засегат политически престъпления, и нема нито един случай, нема нито едно правителство да е предложило амнистия на своето Народно събрание, респективно на болшинството, което подкрепя дадено правителство, за органите на властта, за които отговарят министрите, които стоят на министерската маса. Не е имало случай, г. г. народни представители, щото едно болшинство да предлага амнистия за опрошаване на престъпления, извършени от хора, принадлежащи към неговата партия, бидейки то на власт, за престъпления, извършени при това на закон, който същата тази партия е поддържала и гласувала. Такива случаи в историята на амнистията нема.

Министър С. Омарчевски: Ако е само за такъв пример, има, г. Фаденхехт.

Д-р Й. Фаденхехт (р): Г. г. народни представители! Тази амнистия, която днес ни се предлага в пхрва точка, като се иска да опростим всички престъпни деяния, извършени по закона за гарантиране свободата на събранията, има и друга една лоша страна, която е достатъчна да искаме нейното неприемане. Това е, че тя не само нема да внесе омиротворение, тя не само не се изисква от некаква обществена нужда, от некаква чувство на справедливост, но главното, което е, че тя ще се яви като едно насжрчение на хората, които се числят към властващата партия, едно насжрчение към органите на властта, които изхождат от тая партия, да смущават, да нарушават спокойния политически живот в България, да посегат върху свободата на събранията, да предизвикват смущение в тях, да вършат всичко онова, което закона за гарантиране свободата на събранията забранява под страх на наказание, което вие сами преди 2½ години сте считали като престъпление на българския политически живот и което изисква да бъде наказано с едно по-строгo наказание, отколкото се предвижда в общонаказателния закон сж чл. 180. По този начин, г. г. народни представители, вие ще насжрчите именно онова, което искате да се избегне, като сметате, че събранията се нарушават и смущават от комунистите. Когато комунистите действително беха възприели тая тактика в събранията, че е наближила световната революция и че по такъв начин те ще могат по-скоро да постигнат своята цел, защото те асж сж привърженици на политическата борба, на принципа на насилието като революционен принцип, насилие, което трябва да се употреби спремо политическите противници, тогава вие бехте за този закон, гласувахте за него, настоявахте за неговото бжрзо гласуване; когато, обаче, вие днес, имайки властта в ръцете си, имате интерес вашите политически противници да не могат мирно и тихо да правят своите събрания, да могат техните събрания да бъдат смущавани, да могат ораторите, които се явяват на тези събрания, да бъдат принудени да прекъсват своята реч поради викове и смущения, което се внася от хора, принадлежащи на властващата партия, вие на тези хора обещавате безнаказаност, като казвате: както амнистирахме ония, които сж се провинили по този закон, така разчитайте, че и вие ще бъдете амни-

стирани и занаяпред си вършете спокойно вашата работа, поддържайте правителството, дайте всичката си помощ, физическа и брутална, за да можем ние да стоим на власт 10—20 години и да държим този народ под нашето владичество. Ето това е идеята, която се прокарва с този законопроект. Ако беше вие да ликвидирате само с досегашното, сметайки да си отидете, да си вървите, още бих ви простил. Само бих ви казал, че сте наивни, защото, ако вие по този начин гласувате амнистия за вашите хора, понеже това е чисто партийна амнистия, вие си правите много крива сметка, понеже по този начин вие ще създадете необходимост една бъдеща Камара да отмени този закон за амнистия, а тези сжщите хора, които сж амнистирани, да бъдат преследвани по сжщия закон. Но понеже вие сметате да стоите на власт — вие не сметате да напущате тази власт, вие ще я държите с всички средства, вие заявявате, че кръв ще се лее, че глави ще се сжркалят и, следователно, вие постъпвате сжвсем последователно, като, за да постигнете тая ваша политическа цел, обещавате безнаказаност на вашите приятели, на вашите органи на властта, да посегат върху свободата на събранията, разчитайки, че и те ще бъдат тоже амнистирани, както сж амнистирани ония, които досега сж вършили престъпления против свободата на събранията — питам, като е така, нема ли право аз, нема ли право един добросъвестен гражданин в тази страна да каже, че с този закон за амнистия се внася не омиротворение, а по-големо раздразнение в политическите борби? Не се внася никакво успокоение, не се задоволява никакво чувство на правда и не се тура никаква нова ера в нашия политически живот, а, напротив, искаме да вървим по стария отжпкан път, по който в България правителствата сж искали да вървят на власт, въпреки волята на народа. И с всички средства, които дава властта — безкрупнуло да запустим устата на нашите политически противници и да се налагаме на този народ, да държим властта в ръцете си — вие, вместо едно подобрение на политическите нрави, вместо едно примирение, вместо едно омекотяване, вместо една толерантност, внасяте в нашия народ раздразнение, една ярост в политическите борби, една голема политическа поквара, понеже подкопавате устоите на държавата, като обещавате безнаказаност за престъпления, и то спремо един закон, който вие сами сте считали, че е необходим и че трябва да бъде гласуван и прилаган.

Г. г. народни представители! Законопроектът съдържа и втора една амнистия. Тя в моите очи е по-чудовищна, отколкото амнистията по закона за гарантиране свободата на събранията. Такава амнистия, каквато предвижда втория пункт на член единствен от закона, който сега разглеждаме, до днес — мога да кажа с положителност — в България не е бил предлаган от никое правителствено болшинство, не е бил подкрепен от никое правителство, освен в един единствен случай, който ще спомена, но и който сжществено се различава от случая, който днес имаме пред себе си. Това е закона за амнистията от 17 декември 1889 г. — вземам датата на указа, според който закон се даваше амнистия за престъпления, нанесени оскърбления, побои и лишения от свобода, извършени от чиновници през времето от 9 август 1886 г. до 2 август 1887 г. Вжн от този закон, за който ще кажа подир малко неколко думи, ако разгледате всички закони за амнистията в България от 1883 г. насам, вие нема да намерите нито един случай, дето едно правителство, респективно едно правителствено болшинство да е амнистирало свои органи на властта за престъпления, извършени от тези органи. Нито даже Стамболовото управление, нито Радослависткото управление не е предлагало подобна амнистия за своите органи на властта, когато то е управлявало.

Министър С. Омарчевски: Като факт това, г. Фаденхехт, не е верно. Има предложение за амнистия от Иван Ангелов в Радославовата Камера. Аз не се позволявам на него, за да оправдая днешния законопроект; но понеже твърдите, че нема в миналото подобни предложения, аз казвам, че има.

Д-р Й. Фаденхехт (р): Предложението на Иван Ангелов предизвика възмущението на вашата земеделска група тогава и то не стана закон.

Министър С. Омарчевски: Има закон.

Д-р Й. Фаденхелт (р): Но не е за органите на властта, а за лишени от свобода.

Министър С. Омарчевски: По изборите.

Д-р Й. Фаденхелт (р): Да, по изборите. Но вие амнистирате не по изборите, и там е характерното; тогава амнистията имаше поне политически характер. Асж амнистия се дава обикновено само за политически престъпления, и на туй ще се спра и аз. А тази амнистия, която вие давате, не е политическа амнистия; тя е за всички лишени от свобода, които нямат нищо общо с изборите. Вие амнистирате, напр., Пруткина за всички негови своеволия, пакости, които е извършил, които нямат никакъв политически характер и които нямат нищо общо с изборите, защото вашата амнистия е за всички случаи, станали досега, в които органите на властта сж злоупотребявали сж своята власт, като сж лишили от свобода български граждани противозаконно, защото това е престъпление, което предвижда чл. 289 от наказателния закон, който именно налага наказание строг тъмничен затвор за онези органи на властта, които лишат противозаконно некого от свобода, като го задържат или затворят сами или чрез друго; ако трае само една седмица, наказанието е строг тъмничен затвор от един месец до две години, а ако трае повече от една седмица, наказанието е строг тъмничен затвор от две до пет години, ако е извършено от орган на властта, който при това злоупотребява сж служебната си власт. Вашата амнистия не е политическа; тя е амнистия за престъпления от общ характер, извършени от органите на властта, и престъпления от най-долно и най-опасно естество, защото се касае за престъпления, чрез които една власт именно се проявява като власт на безпавието, като власт на произвола, като власт, която посега върху едни от най-свещените права на гражданина — неговата лична свобода. Всички безобразия на вашата полиция от вашето властване досега вие ги покривате с булото на забравата; вие искате да бъдат простени, без да имат никаква връзка с некакви политически събития или с некакви избори. А пак този закон за амнистията от 1889 г. трябва да кажа, че се отнасяше действително за едни времена на вътрешни смутове. Тя има политически характер. Аз не искам да я оправдавам, но тя е обяснима, тя е търпима, защото се отнася до нанасяне оскърбления, побой, лишени от свобода, извършени от чиновници — през кое време? — през времето от 9 август 1886 г., от детронирането на княз Александър Батемберг, до идването на бившия цар Фердинанд, тогава княз, 2 август 1887 г. Онова тъмно време, онова време на вътрешни смутове в страната — без да влизам в спор кой бил прав, кой бил крив — в онова време властта извърши чрез своите органи побой по участниците и незаконно сж били арестувани гражданите в 1889 г. С идването на престола на княз Фердинанд тези престъпления се опрощават. Не одобрявам тази амнистия, но това е единствения случай, който може да се обясни с това, че тя има политически характер. Обаче всички други закони за амнистия нямат този характер, който вие придавате днес на вашата амнистия, за да опростите вашите чиновници и да им дадете карт блатни в бъдеще да вършат сжщите престъпления, за които днес ги амнистирате. Немам достатъчно време, за да подкрепям мислите си сж с цитати, с текстове на законите за амнистия, за да видите, че всички гласувани досега амнистии, освен тази и радославистката на Иван Ангелов — амнистия, която е за престъпления, извършени в свръзка с изборите — че всички наши закони за амнистия сж за политически престъпления. Така, сж закона от 1883 г., 1 октомври — това стана при възстановяване на конституцията след пълномощието на 24 декември 1883 г. — амнистират се всички политически престъпници, които сж взели участие в приключението от 9 август 1886 г. — изгонването на княз Александър Батемберг — до старозагорското приключение включително, с изключение на главатарите, иницииаторите на този приключение. После иде закона за амнистия от 17 декември 1889 г.: Дава се амнистия — цитирам — за престъпления нанасяне оскърбление, побой и лишени от свобода, извършени от чиновници през времето от 9 август 1886 г. до 2 август 1887 г. Подир това иде закона за амнистия от 20 декември 1894 г., след падането на Стамболова, иде една нова Камара, ново правителство, нов режим и амнистира какво? Не амнистира своите органи, ами амнистира органите на властта за случки, станали в миналите ре-

жими, и казва: амнистия на всички политически престъпления, извършени от 24 декември 1883 г. до 15 декември 1894 г. Изключват се министрите за престъпните им деяния, извършени в това им качество, главатарите и дейците, които сж взели лично и непосредствено участие в извличането на княз Александър Батемберг от двореца през нощта на 19 август 1886 г. Освен това изключват се всички други общи престъпления, макар извършени с политически подбуждения и цели. Никаква амнистия, обаче, не се дава тук за органите на властта. След туй иде законът от 28 декември 1896 г. — пак за всички политически престъпления, извършени от 24 декември 1883 г., сжщата начална дата, от която е предишния закон, до 15 декември 1894 г., като се опрощават вече тук и главатарите, и онези, които непосредствено сж взели участие в детронирането на княз Александър Батемберг. След това идва амнистията от 7 февруари 1900 г. след падането на правителството на Радославова, след революцията, след бунтовете по десетжа. Тази амнистия е за всички осждени от 18 май 1894 г. до 31 март 1899 г. за престъпления по закона за печата — политически престъпления — по избори, по митинги, за инкриминирани действия при или последствие бламиране и превземане кметства и общински съвети или канцеларии, като се опрощават и наложените глоби и сждебни разноси. Тя е дадена от кабинета на Тодор Иванчев, казах, за времето от 18 май 1894 г. до 31 март 1899 г., а именно за един режим, през който е управлявала друга партия, управлявала е партията на Стоилова, Народната партия, именно за онези престъпления, политически, по избори, по превземане кметства, по бламиране на кметства, правителството на Тодор Иванчев респективно Камарата на Тодор Иванчев в 1900 г. амнистира престъпни деяния, извършени не при нейното управление, а при миналото управление.

Н. Динев (з): То политически характер ли има?

Д-р Й. Фаденхелт (р): Разбира се, че има политически характер: превземане на кметства. На всеки случай не сж амнистирали своите органи, своите чиновници.

Председателствуваш Г. Марков: Те управляваха.

Д-р Й. Фаденхелт (р): Те управляваха от 1898 г., обаче амнистирани сж и престъпления, извършени в минали режими.

Председателствуваш Г. Марков: Включват се и престъпленията, извършени през тяхното управление.

Д-р Й. Фаденхелт (р): Но във всеки случай това сж престъпления от политически характер. Вие опрощавате днес престъпления на органите на властта, на вашата полиция, сжстоящи се в това, че сж противозаконно арестували граждани, без оглед към това, за каква цел е ставало арестуването и във връзка с некакво политическо събитие и с некакъв избор.

Подир това иде закона за амнистията от 21 април 1901 г. за всички престъпни деяния, извършени до 19 февруари 1901 г. по повод сжздаването и прилагането на закона за данъка на земните произведения, десетжа, за 1900 г. и 1901 г. Изброени сж престъпленията по наказателния закон, които се опрощават за това, във връзка с прилагането на този закон, за десетжа и случките, станали в Красен и Тржстеник. Изключват се, обаче, от амнистията всичките чиновници, които сж извършили престъпни деяния в това им качество, сжщо и всички лица, които сж извършили престъпни деяния върху личността и имотите на лицата, които сж били преследвани според чл. 1 от този закон. Тук, значи, като се опрощават масови престъпления, извършени вследствие прилагането на един непопулярен закон, който предизвика негодуванието на населението, дава се една амнистия, която напълно се оправдава от здравето схващане за това, какво е амнистия, и за какво служи тя; тази амнистия, обаче, изключи държавните чиновници, които сж се провинили в злоупотребления с властта през това време.

Идва след това амнистията от 4 януари 1904 г. за всички политически престъпления, извършени от 1897 г. до 15 декември 1903 г. от частни лица и държавни или общински служаци, по печата, по изборите и по повод на изборите, по бламиране, разтуряне и превземане кметства и общински съвети. Тук се амнистират и чиновници,

верно е, но пак амнистират се в 1904 г. за престъпления, извършени за един период от 1897 г. до 1903 г., престъпления от политически характер в свръзка с изборите, престъпления по печата и в свръзка с бламирането и разтурянето на кметства, които тогава беа възможни според тогавашния изборителен закон и според тогавашния закон за общините.

И. Динев (з): И то е от политически характер.

Д-р Й. Фаденхелт (р): И след това иде другата амнистия, това е либералската амнистия, която не можем да одобрим, която и вие не сте одобрявали, но която вие даес подражавате в много по-лош вид.

И след това иде амнистията в Радославо време, в последно време, либералската коалиция, амнистия, за която говори г. Омарчевски. Питам аз, вие, г. г. земледелци, вие, които се кичите с прозвището, че сте една партия на народовластие, вие, г. г. министри, които казвате, че сте народовластническо правителство, вие на тях ли намерихте да подражавате, на либералското ли управление намерихте да подражавате и да опрощавате престъпления на вашите чиновници против личната свобода, та по този начин да ги насърчавате и в бъдеще да вършат подобни престъпления? Питам аз: какво гоните вие с тази амнистия? Пак ще кажа, ако беше само вие да си вършите и да ликвидирате с онова, което сж извършили вашите чиновници, най-сетне ще го разберем, но ще кажа пак, че това е павност от ваша страна, вие го не вършите, вие сметате насилствено да стоите, вие сметате, че е необходимо органите на вашата власт да се убедят, да се окуражат, че те могат да вършат престъпления против личната свобода на българските граждани, без да се боят от наказание, защото им се опрощават минчлите престъпления и им се дават надежди, че докато стои на власт това правителство и тази Земледелска партия, ще им бъдат опростени и тези престъпления, които бъдат извършени, главно, ще им бъдат опростени тези престъпления, които те ще извършат с произволите си по-нататък срещу българските граждани в предстоящите избори за новото XX-то обикновено Народно събрание, което вие, изглежда тжкмите да произвеждате.

Тук аз виждам една система; не е само желанието да подпомогнете на този или този ваш нещастен чиновник, който се е провинил, затуй защото не е знаял, както често пакти чуваме тези оправдания, че полицията немала право да държи 24 часа един български гражданин затворен, без да има постановление от съдебния следовател. Не е там вашата цел. Ако беше само да се опрости наказанието на тези няколко невежи полицаи, които така се оправдават, аз вервам, че и съдилищата може-би в много случаи биха приели техните оправдания за смекчающа вината обстоятелства и не биха ги наказали строго; вашата цел, обаче, е да вившите едно убеждение у вашите органи на властта, че, макар че нема военно положение, макар че уж конституционните свободи сж възстановени, те ще могат и занаяпред да посегат върху тези свободи и главно върху личната свобода, защото тя е неприкосновена и тя засегната, нема свободен живот; нема свободни политически борби. Там е асж гждеда, там е, как да кажа, най-важното средство, чрез което една власт, която иска непременно да стои в управлението, която иска да се трайва, може да се държи, а именно: да посегне върху личната свобода на гражданина и по тоя начин да санджрдисва, да заплашва своите политически противници, а това може да стане само тогава, когато органите на властта не треперат пред страха, че утре правителството може да падне и че те ще бъдат наказани, но когато това правителство дава вид, че то ще стои, но за да стои, помогнете и вие, и помогнете ли вие, ние ще ви дадем безнаказаност и тогава и вие ще бъдете добре, и ние ще бъдем добре. Ето вашата логика, г. г. управници и г. г. народни представители от Земледелския съюз.

(Председателското место заема подпредседателя К. Малев)

И. Динев (з): Заблуждавате се.

Д-р Й. Фаденхелт (р): Питам аз: това ли е вашето народовластническо управление, това ли е новата ера в наши политически живот, това ли е обнова, за която толкова се пише във вашите печатни издания, във вашите речи? Вие вървите по най-лошите рецепти на миналите управления в България. Аз не виждам нищо ново, нищо добро във вашето управление. Вие правите даже нещо по-

вече от онова, което сж правили бившите управления; вие правите даже и това, което те не сж имали джрзост да извършат — да опрощавате на своите днешни полицейски органи престъпленията, които те сж извършили с посегането върху личната свобода на гражданите. И аз си спомням сега думите, с които беше ме прекжснал при една реч г. министър Даскалов, когато говорих, ми се струва, за въвеждането на усиленото военно положение и на чрезвычайните съдилища, които вие тогава въведохте; аз тогава казах, че вие не можете да управлявате без цензура и без военно положение; г. Даскалов ми отговори: „Не, ние не управляваме и без цензура, и без военно положение“. Да, ще управлявате вие без военно положение, но когато вие давате свобода на вашите органи да посегат върху личната свобода на българските граждани, когато им обещавае безнаказаност, когато по такъв начин създавате едно положение, което е по-лошо и от военното положение, защото и при военното положение има отговорност за полицейските органи, вие, следователно, можете да управлявате без едно формално военно положение, но тогава вашето управление не е нищо друго, освен едно насилие и на насилието от горе ще трябва да се отговори с насилие от долу. (Ржкоплескане от левицата. Възражения от земледелците)

Председателствущ К. Малев: Понеже нема други записани, ще гласуваме законопроекта. Които приемат по принцип законопроекта за амнистията на делата по закона за гарантиране свободата на събранията и ония по чл. 289 алинея трета от наказателния закон, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

И. Пждарев (д): Малцинство е.

Председателствущ К. Малев: Законопроекта ще се изпрати в комисията.

Минаваме към друга точка от дневния ред.

Министър П. Янев: Към точка 10.

Председателствущ К. Малев: Г. министъра на правосъдието прави предложение да минем на точка 10. — второ четене законопроекта за селско-общински съдилища. Които приемат това предложение на г. министра, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

(Председателското место се заема от председателя)

Секретар Н. Хайдуков (з): (Чете)

„ЗАКОН

за селско-общински съдилища“.

Председателя: Които приемат заглавието на законопроекта, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 1. Всека селска община има съд, състоящ от шест съдници, от които трима действителни и трима запасни. Действителните си избират измежду тех един за председател“.

Председателя: По чл. 1 има думата народния представител г. Юрдан Юрданов.

Ю. Юрданов (к): (От трибуната) Г. г. народни представители! Настоящият законопроект е сложен на второ четене, но още тогава, когато се приемаше на първо четене, се каза, че дебатите на второ четене ще станат тжй, като че-ли законопроекта минава на първо четене.

С настоящия законопроект правителството желае да реализира една своя програмна точка, да даде правосъдие на болшинството от българския народ, правосъдие такова, което да отговаря напълно на неговите интереси, а така сжщо и правосъдие, което да излиза от самия народ. Обаче този принцип, легнал в програмата на Земледелския съюз, е напълно отречен в настоящия законопроект. Даже и тези изменения, които комисията е приела от първия законопроект, който беше внесен, не се различават в нищо, освен в един малки поправки, които абсолютно не изменят началата, на които е поставен законопроекта. В законопроекта се предвижда, че по този

закон ще бждат избирани в селата само общински сџдилица, които сџдилица ще могат да сџдят или да разглеждат спорове в ограничен размер. Първо, тези сџдилица ще разглеждат спорове, които не надминават 1.000 л. Те така сџщо ще гледат известни нарушения, но на тях се запрети да гледат спорове за собственост. Е добре, самото това ограничение иде да покаже, че този закон нема да отговори на тази нужда, която, безспорно, се чувствува не само от широката селска маса, но така сџщо се чувствува и в широката градска маса. Днешната држава, буржоазната држава, дава едно правосџдие на широките народни маси, което в своята основа и по своята форма е напълно едно правосџдие класово. В днешните сџдилица, широките народни маси нито могат да защитят своите интереси, нито нж имат възможност и средства, за да продължават защитата на своите интереси. Днес државата им казва: ти, за да защитиш своя интерес, ще трябва не само да ми платиш разходите, които харча да ти гледам спора, но ще трябва да се подчиниш на тези закони за правови отношения, които е сџздала државата, без да те питам тебе дали твой интерес е защитен. И вие днес, ако отидете в едно сџдилице, ще видите големата разлика, която има за страните. Страната, която е бедна, страната, която нема нищо, която има да защитава само своя залж и своя труд, не може да намери защита в днешното сџдилице, защото другата страна, която држи в свои рџце материалните блага, която има всичката възможност да продължава процеса, принуждава най-сетне да не може първата страна, макар и права, да получи действително защита на своя интерес. Днес сџдиците се назначават от државата; државата определя кой може да бжде сџдия, државата налага на широките народни маси такива сџдии и такива закони, които отговарят на интересите на тази држава, а конкретно, отговарят на интересите на класата, която држи државната власт в свои рџце, и много често на тази партия, която в даден момент држи државната власт в свои рџце.

Е добре, сега се прави един опит, да се отговори на едно желание на широките трудящи се маси, щото те сами да си сџздадат едно свое сџдилице, та сами чрез свои избраници да сџдят или да разрешават споровете, които биха се явили пред тези сџдилица. В настоящия законопроект този принцип не е прокаран, той е — да не казвам голема дума — напълно отрицан, защото първо, избираемостта на тези сџдилица не се простира само до тези, които биха били засегнати с този законопроект, а избираемостта е дадена на всички. И много по-ясно е, че при днешните имуществени отношения и, следователно, при днешните правови отношения в тези избори ще се възползват, ще преодолеят интересите на тези, които действително држат в свои рџце материалните богатства, респективно ще минат в рџцете на различните селски думбази, лихвари и богаташи, които ще могат да употребят това сџдилице не за защита интересите на бедните, а именно за защита на своите интереси. Не бих искал да отивам далече, за да доказвам това с практиката, която имаме у нас, с практиката на сџществувалите некога общински сџдилица. Вие знаете, че у нас имаше общински сџдилица и в тези сџдилица вместо бедния, трудящия се селянин да намери защита, там той намираще тџмо противното, и затова се отмениха, като се сметаше в настоящите мирови сџдилица селяните да намерят по-голема защита, отколкото в миналите селски сџдилица. Днес с този законопроект се дава почти сџщата форма, както на миналите общински сџдилица с малки разширения. И най-главното е, че тези сџдилица не сџ автономни; тези сџдилица сџ турнати под контрола на коронните сџдии, под контрола на сџдии, които се назначават от државата, под контрола на един институт, който не се избира от народа, а се назначава от државата, от правителството.

Н. Ковачев (з): А правителството от къде се избира?

Ю. Юрданов (к): Ще дойдем и до този пункт. По този начин принципа за избираемостта на тези сџдилица се ограничава, защото, за да бжде това сџдилице или неговия сџстав законен, той трябва да бжде утвърден от мирови сџдия; той се намира под контрола на прокурорите и по този начин се спџва дейността на самите сџдилица даже в такъв вид, в какъвто се предвижда в законопроекта. Ако действително принципа на избираемостта на сџдиците беше прокаран, и ако правителството искаше да

бжде верно на своята програма, на тази програма, която уж сџставлява програмата на Земледелския сџюз, то щеше да има доверието на масите, то щеше да види, че тези сџдилица не сџ нужни само за селото, че те сџ нужни и за града, че тази нужда, която се явява в селото, за да избира народа сам сџдиците си, сџществуват и в града, че, следователно, требаше да го разширят, щото навред сџдиците да бждат избирани от самите маси, от самия народ, и че нема защо по този начин да се ограничава компетентността на тези сџдии. Кой е мотива? Не го виждаме. Кой е резона, кое е правото, щото то да ограничава едно селско общинско сџдилице, да гледа само един спор, който е до 1.000 л., а по спор, който е повече от 1.000 л. да не бжде компетентен такъв избран сџдия, а да бжде компетентен друг мирови или окръжен сџдия — чиновници назначавани, но не избирани от страните, които се сџдят? Никой не може да ни даде тези мотиви, които да отговарят на интересите на широките народни маси, за да се турят един такъв максимум.

Но, което е най-важното, тези сџдии, избирани от самия народ, сџ лишени да се занимават с дела за право на собственост. Собствеността е махната от рџката на тези сџдилица. И тук именно трябва да се тџрси и да се покаже, че тези сџдилица, макар по принцип да бждат избирани, сџ действително турнати да се обџрнат като орџдие по-близо в рџцете на заможни, на по-богати селяни и на различни селски лихвари и думбази, които ли могат да разрешават спора там, на местото. И този спор ще се отнася именно до бедните, които никой нџт не могат да намерят кредит по-голем от 100—200—1.000 л. и които не бждат напълно в рџцете на своя селски чорбаџия. Защото един беден селянин — познат е неговия живот — ако има смџрт в къщата си, ще отиде у бакалина, или у крџмаря, или у лихваря, за да вземе заем. И по този начин именно ще се разрешават само дребните спорове.

Н. Ковачев (з): Чете ли закона открай докрай? Там се казва, че крџмари и бакали не се избират. Какво при- казвам?

Председателя: Моля, г. Ковачев.

Ю. Юрданов (к): Не е важно, че не може да бжде избираем: крџмаря нема да бжде в сџда, но крџмаря ще има влияние, той ще бжде избирател и ще има влияние над другите да изберат в сџда такива, които действително отговарят на неговите интереси. Ако вие действително искате, щото крџмарите, лихварите да не бждат избираеми, те не трябва да бждат и избиратели; и нещо повече даже: понеже всички тези работи ще се отнасят именно за тези дребни спорове, които най-много тревожат и засегат интересите на бедните, на трудящите се и безимотните, именно те трябва да бждат избиратели и избираеми в този сџд и само тогава ще може действително техният интерес да бжде защитен. Защото тези дребни спорове ще се решават от тех, а нема да се решават от ония, които действително сџ имали дела, т. е. когато даваджията ще трябва да ти бжде и кадия. А тези сџдилица ще донесат именно това в практическия живот. Когато вие изхвърлите всички тези крџмари, всички тези лихвари, всички тези думбази, всички тези вџобще, които не живеят сџс собствения си труд, а експлоатират чуждия труд, само тогава вие ще сџздадете истински сџдилица, които действително ще защитават интереса на широката трудяща се маса. Защото сџдилицето за кого го правите? Правите го за хора, които ще имат спорове. Вие ограничавате тези спорове, те сџ само за вземания—давания, спорове за малки нарушения, и тези малки вземания—давания именно се отнасят до тия, които живеят изключително сџс своя собствен труд или които живеят с продаване на този труд. Един селски лихварин никой нџт нема да има спор за 1.000 л., ще има с хиляди левове; един селски богаташ нема да има спорове малки; малки спорове има долу, у трудящата се маса. Тази маса трябва да си избере сџдилице; там трябва да бждат избирателите. От тех трябва да се конституира сџда. Те не трябва да зависят от никого. Никой нема право да ги ревизира, освен техните избиратели, които им сџ дали доверие да ги сџдят в последните шест месеца, година или две години. Защо им туряте контрола, защо туряте един коронен сџдия, един назначен сџдия да следи там, когато излиза сџдџт от народа, защо му ту-

ръте една икона, един прокурор, един мирови съдия, за да го плаши винаги съжми да не сбърка нещо закона, когато неговата съвест му говори съвършено друго, неговото право, че е избран, му говори съвършено друго, че трябва да даде едно решение друго, едно решение за нарушение, което говори съвършено иначе, отколкото може би писания закон, закона, който ще защитава прокурора, закона, който е създаден тук от Народното събрание, от този класов институт? Неговата съвест му говори съвършено иначе и той не може да се вслуша в нейния глас, понеже ще се намира под същия контрол на прокурора, и прокурора ще каже: вие сте сбъркали, не сте спазили закона. Оставете този съд поне свободен — избирателите му е дал доверието си, той се намира под неговия контрол — и тогаз вмъкнете и другия принцип, че ако съдията сбърка, избирателите има право да изиска неговото отзоваване чрез референдум. По този начин ще можете да създадете именно това, което беше в мотивите, и това, което често пъти някои от г. г. министрите тук казват: правото чувство да се култивира, да се създаде и да расте в широките народни маси. Това нещо вие в този законопроект нямате и аз сметам, че ако вие действително искате да дадете на тая широка маса правосъдие, ако вие искате да култивирате в нея правото чувство, ако искате да ги направите сами на себе си съдии чрез принципа на избираемост, оставете тези съдии свободни, самият избирател нека си ги избира, нека ги конституира, нека ги контролира. Оставете тая компетентност да бъде негово нашироко. Как така в селата, как така в градовете този народ, който ще избира съда, който утре ще се произнесе по един спор, ще смета, че този съд ще сбърка, ако некой има спор за собственост или ако некой има спор за една сума по-голема от 1.000 л., напр. 1.001 л.? Подобно нещо не може да има в един съд, който е избран.

Председателя: Г. Юрданов! Изтичат Ви 20-те минути.

Ю. Юрданов (к): Казахте ми, че може да се говори повече сега на второ четене, понеже на първо четене се гласува без да говорим.

Министър П. Янев: Вземете по друг член да говорите.

С. Костурков (р): Тъй поискахте.

Председателя: Давам му още десетина минути да говори.

В. Мулетаров (к): Този законопроект, г. министре, . . .

Председателя: Оставете спора, моля Ви се! Има думата г. Юрданов.

Министър П. Янев: На второ четене по 20 минути се говори.

В. Мулетаров (к): Не вземахме думата при първо четене, при условие да говорим на второ четене.

Министър П. Янев: Нема такова условие.

Председателя: Моля, нека говори г. Юрданов още десетина минути.

Ю. Юрданов (к): И така, г. г. народни представители, вие виждате, че принципа за избираемост в настоящия законопроект е почти изхвърлен.

Относително процедурата. Вие какви общински съдилища давате? Вие казвате: ти ще си избереши съдия, ти ще се съдиш, обаче ще си плащаш всичко това, което трябва да си плащаш, тъй както си се съдил до днес: всички мита и всички берии. Значи, едно правосъдие, което не само няма да бъде евтино, но няма да бъде и безплатно. А принцип в един съд, който е избран от народа, е, щото този съд да бъде безплатен. Това е една обществена функция. Вие не създавате един съд постоянен в тая смисъл, щото той всеки ден да заседава; вие създавате един съд, който ще заседава изключително в празнични дни, един съд, който ще се събира сегия-тогиз, за да разгледа всички спорове, които има в дадена местност. Е добре, вие казвате на този, който ще отиде да се съди: „Трябва да платиш“, и тези плащания ще отидат в общинската каса. Но вие не оставяте на самата маса, на самия народ, той да си определя берията, митата, ако

искате, не оставяте даже и на общинския съвет той да реши дали този съд трябва да бъде плащан, дали този, който ще отиде там да се съди, ще плаща или не. Вие само му казвате: „Не, вие ще си плащате“. И в тази точка вие отричате принципа на избираемост.

Вие по-нататък махвате и една голема част от българския народ, а именно жените. И най-малко вие имате право да отнемате правото на нашата селянка да избира съдии. Днес има маса семейства, които се ръководят от селянки, и много от вас знаят, че една голема част от българските селянки е финасов министър в къщи, тя държи кесията. (Смех сред земеделците) — смейте се, но така е — тя управлява цялата къща, а вие на тази селянка сега не давате право да избира съдии. Има маса селянки, които поддържат къщата, въртят цялото стопанство, които влизат в зимане-даване. Е хубаво, на тия жени вие отнемате правото, щото и те да си кажат думата, щото и те да вземат места на съдии и те да имат право да избират съдии; вие виждате, че отнемате правото и на тази грамадна част от българския народ.

Не, следователно, ще искаме и ще внесем предложение, щото настоящия законопроект да обржши и градовете, че във всички градове така също да бъдат съставени подобни избираеми съдилища, щото да имат право да избират и жените, да бъдат лишени от право на глас венчките, които живеят и експлоатират чуждия труд, да имат право на глас само тия, които живеят от своя собствена труд или продават другиму своя труд. Ние ще искаме, щото тия съдилища да бъдат автономни напълно, да нямат никакъв контрол от страна на държавната власт, щото съдиите да бъдат сменяеми в тази форма, че като иска народа долу, един съдия, който се е провинил, да може да се сменява чрез референдум. Само по този начин ще може действително да се създаде едно истинско правосъдие, което да отговаря на интересите на широките народни маси, които в тия съдилища да виждат една действителна своя защита. И аз съм уверен, че само така ще може действително да се насади и в тези широки маси чувството на справедливост и чувство, че тая маса може сама да управлява себе си, да съжи себе си и по този начин ще може действително в тази маса да се роди и тази идея, че тя сама това, което е създала, ще трябва не само да го укрепява, но ще трябва чрез него и да защитава по-нататък интересите си. (Ръкопляскане от комунистите)

Председателя: Има думата народния представител г. д-р Петър Джидров.

Д-р П. Джидров (с): (От трибуната) Г. г. народни представители! Нашата партия е по принцип против този законопроект. Ние не виждаме в този законопроект и в тия общински съдилища един институт, който може да се нарече народно съдилище. Че съдиите могат да бъдат избирани — това е и в нашата програма — както бихме искали и чиновниците да бъдат избирани, както бихме искали и учителите да бъдат избирани от народа, но решително народа няма да избира за учители пълдари; ние ще искаме народа да избира съдии, т. е. компетентни хора, хора със знания, хора, които могат да се занимават с правораздаване, . . .

Некой от земеделците: Ама мислите ли, че вие, адвокати, имате правораздаване? Кривораздаване има у вас.

Председателя: Моля, недейте прекъсва.

Д-р П. Джидров (с): . . . а не от средага на българските селяни, без какъвто и да е научен, образователен ценз, да се избират съдии, които да решават споровете между страните.

В. Мулетаров (к): Буржоазно правосъдие!

Д-р П. Джидров (с): Буржоазни спорове ли ще бъдат, селянски спорове ли ще бъдат, това е безразлично — те ще бъдат материални спорове. — Аз се чудя, г-да, как могат тесните социалисти да гласуват по принцип за този законопроект само под заблудата, че се създава един институт за народен съд, само защото селския народ бил избирал съдиите. И как могат тези хора да се занимават с този въпрос и да дават доверие с вот, с гласуване, когато именно не съпроменени законите, когато правото си е старото право, буржоазно право, споровете

сж спорове на почва капиталистическа и ще ги решават хората по буржоазното право — това ми е непонятно. Но, г. г. народни представители, не е кардинален въпроса.

В. Мулетаров (к): (Вжържжава.)

Председателя: Моля, г. Мулетаров!

Д-р П. Джидров (с): Въпросът е много дребен. Правителството иска да създаде една лесно подвижна подсудност и лесно подвижно правосъдие за известни малки спорове; до 1.000 л., при дневната стойност на лева, и за вещите до 1.000 л. българските граждани в селата да не отиват да се съдят в околийските центрове или в онези големи села, където има мирови съдилища. Смесла не е там, както искат да ни кажат, народа да избира съдии, защото, ако действително народа трябва да избира съдии, тогава аз искам народа да избира мировите съдии, които се занимават с правораздаване в един голем мащаб, народа да избира окръжните съдии.

Ю. Урумов (з): И него ще направим.

Д-р П. Джидров (с): Но когато вие оставите тези съдии да бъдат назначавани от министра, когато вие ги занимавате с един особен род нови съдии, които установявате, то не е за да ги избере народът, ами — така трябва да се намери оправданото — вие искате българския селянин веднага на самото място да получи едно разрешение на своята разпра, има да взима 100—200 л., нарушил владението на едно парче имот, направил некакво нарушение в общината — всичките тия спорове, които гражданите имат право да изнасят пред съдилищата, да могат да бъдат разглеждани близо и евтино, без разноските, които се правят от страните, когато отиват в съдилищата на съд. Е добре, какъв резултат ще се получи? Ако това е сериозно намерение, ако тази цел заслужава вниманието на народното представителство, че трябва да се направи този институт, един вид наложителен, щом като това е полезно, както в други случаи, за полезните мерки по вашето гледище, вие създавате принудителни правови норми, би трябвало и тук да го наредите, да го заповедате, да го учредите чрез едно налагане в закона, т. е. от еди-кой си дата всички селяни в общината сж длъжни да избират своя съд и тоя народен съд ще гледа тези и тези дела. Вие това не правите. Вие казвате, че ще се решава въпроса с едно вишегласие да има ли или да няма един такъв селско-общински съд. И за да се донесе дотам, да имате един селско-общински съд, вие не искате и релативно болшинство, а искате едно абсолютно болшинство. Значи, ще трябва да намерите не повече от половината избиратели, участващи в избора, но повече от половината, записани в избирателните списъци лица, които ще се произнасят за нуждата от един такъв съд. Такава голема свобода, като давате, аз мисля, г. г. народни представители, че сериозно не мислите да прокарате тая реформа. На много малко места ще се получи съгласие да се установи един селско-общински съд. И представите си сега картината. В едно село има селско общински съд, който ще разглежда разприте от негова компетенция; в друго село, което е на половин час далече от първото, понеже не се е добило абсолютно болшинство, там няма да се учреди селско-общински съд; едините селяни ще отиват в близкия мирови съдийски център, другите селяни ще бъдат принудени, заставени, или ще имат привилегията да гледат процесите си в самото село. С това, разбира се, не се помага нищо. Това не улеснява гражданите изобщо. И, представите си най-сетне, че при тези избори се явят да гласуват повече от половината и се приеме с болшинство от гласуваните да има съдилище — това е народната воля, проявена от активните избиратели — вие казвате: тук зачитам аз и волята на неактивните избиратели. Тоя, който е седел у дома си, който не се е интересувал от въпроса, за да гласува, считате го, че не се е произнесъл в полза на селско-общинския съд. Вие дърите болшинство от избирателите, записани в списъка, а не от избирателите, които се явяват в деня на избора. И ще видите, може-би, в цела България няма да се постигне тоя резултат. Ама не е сериозно това предложение, тая реформа, щом като може да си представим, че на повечето места в България общински съдилища няма да бъдат учредени. Аз се питам кой го иска?

Министър П. Янев: Съзнателния народ.

Д-р П. Джидров (с): Съзнателния народ? Съзнателния народ, този, който разбира повече от простия, нема дозори разпрат му да се гледа от един некомпетентен човек. Ще изберете добри хора, те нема да решават по право, ще решават по това, което те може да проумеят в даден момент. Ама ние сме в обществото, в селата, разделени на 350 течения; когато правим избор за съдии, има пълна опасност, една партия, която държи властта, да получи за своите кандидати — говоря за избора на съдии — болшинство и вие ще създадете едно тежко положение, тежкостта на което вие ще почувствувате, вие, г. г. народни представители от Земледелския съюз, по-късно, които живеете в селата и се интересувате повече за тех. Тази тежкостта ще я почувствувате по-късно, когато властта си избере чрез относително болшинство при избора своите съдии. Всичките принадлежащи към другите партии селяни ще трябва да се подчинят на едно партизанско правосъдие. Ние сме против партизанството в правосъдието. Един съдия отявлен партизанин, който се бори с кандидатна листа от името на една партия, защото у нас живота върви така с партийно участие, той нема да бъде справедлив съдия, не може да бъде справедлив съдия, той носи зародиша на едно пристрастно и партизанско правосъдие. Защо ще поставим в тежко положение хората, които не принадлежат към тая партия, която държи властта и която има шанс да успее при избора на съдните? Ето ви една тежка опасност, която вие още не можете да предвидите, но, понеже се касае до правосъдието, ние ви я изтъкваме и ви каним да обърнете сериозно внимание на нея.

Г. г. народни представители! Ще сж подсудими на тези съдилища всички спорове до размер 1.000 л. Това е един закон, който ще бъде прилаган и утре. 1.000 л. днес може да не сж голема стойност, но утре може да имат по-голема стойност. Всекакви искове, и лични, и вещни, и за нарушено владение отгоре — нарушено владение, г-да, е едно юридическо понятие, което не може да знае селския съдия какво е — вие им ги натрапвате и тези съдии ще трябва да се занимават и да решават спорове, които не могат да проумеят, да разберат. Второ, понеже правосъдието ще се раздава в селото, исковите молби ще се дават там, вие немате компетентни хора да пишат исковите молби в селото. Вие не бива и не може да развждате прошенопоисци в селата. Това трябва да го разберете. Селяните нема да могат да си направят исковите молби, освен богатите и крчмарите.

Министър П. Янев: Я прочетете чл. 13.

Д-р П. Джидров (с): Нема какво да го чета, г. министре. Прочетете го вие.

Министър П. Янев: Ще видите, че в него се казва, че нема нужда от прошенопоисци.

Д-р П. Джидров (с): Нема нужда от адвокати, се казва там.

Министър П. Янев: И прошенопоисци.

Д-р П. Джидров (с): Защита не давате, като че ли някой адвокат ще дойде да се установи в едно село с 30 или 50 къщи! Някой адвокат нема да отиде в село. Това сж смешни работи.

Министър д-р Р. Даскалов: Не сж смешни.

Д-р П. Джидров (с): Те сж и безумни отгоре. — Г. г. народни представители! Разберете. Нема кой да пише, ако нема прошенопоисци и адвокати. И колкото да ги има, може да се развждат крчмари-прошенопоисци, могат да се развждат партизани — харзавалджии.

С. Даскалов (з): Устно ще каже какво иска.

Д-р П. Джидров (с): Ами какво значи „устно“, г. Даскалов? И пред мировите съдии можете да заявите исквата си молба писмено или устно. Тя ще се запише. Но преди всичко иска се състои в това: да кажеш на какво основание претендираш. Ами той нема познания. Когато един прост селянин отиде при адвокатин, той му излага фактическата страна; адвокатът я оформява и дава юридически израз на тази претенция, за да бъде разбрана тя от съдията, но това, разбира се, не ви интересува. Значи мажнотията е при формулирането на исковете, които ще отиват във втората инстанция, пред мировите

сждилища. На трето место се явява един сждия, който не разбира що е право, който не може да проумее, не може да събере доказателства, не може да представи доказателствата, който нема правно чувство и чувство на отговорност в тази работа, която изпълнява.

Ю. Урумов (з): Той правото разбира, ами кривото не може да разбере.

Д-р П. Джидров (с): Напр. аз съм уверен, че Вие ще бъдете избран за сждия във Вашето село и ще бъдете един пристрастен сждия. Вам нема да доверя моите дела, не желая да ги доверя, не ме пресилвайте. Установете еднакви държавни институти за всички граждани, еднакво доверчиви към всички граждани. Следователно правосъдие нема да се получи. И след туй, г. г. народни представители, още казвате: всички доказателства, но решителна клетва не се допуца. Ами че ако вие имате понятието, г-да, от доказателствата в по-малките процеси, в ония процеси, които сж от малка компетенция и подсждни на мировите сждилища, вие ще разберете, че решителната клетва репавя 60—70% от дребните процеси. Едно обикновено правоотношение, създадено между двама селяни, нито ще се оформи в писмена форма, нито непременно ще се викат свидетели заради него. При едно вземане-даване, при един заем на доверие, който си давате в къщи, решителната клетва е единственото доказателство, а вие тук го отнемате. Аз искам г. министър да каже защо го отнемате. Аз съм убеден, че той ще ни каже: отнемаме го, защото селските сждии не разбират нищо от решителна клетва. Вие сте се посрамил тук, като сте отнели решителната клетва. Ако това не е истинската причина, аз заявявам на г. министър, че 60—70% от дребните процеси по мировите сждилища се репават с решителна клетва. И вие липавате гражданите от най-съществените доказателствени средства, които имат пред мировите сждии, които имат пред втората инстанция по апелативен ред.

Ц. Бржшлинов (о): Често пъти единственото.

Д-р П. Джидров (с): Често пъти за грамадния процент процеси единственото. На какво основание липавате тези хора от това доказателствено средство? Аз не влизам в обсъждане по същество — то не ме интересува, защото мисля, че целия този закон нема да постигне никакви съществени резултати — корекция на вашите закони нема да направя, по аз ви казвам, че това е един законопроект, който стои под всека критика, това е един законопроект който не създава правосъдни органи, това е един законопроект, който развръща и ще разврати населението, защото то в себе си пред наблюденията на близките нема да получи правосъдие. Тъкмо в България поне бехме свикнали, когато всичко се разврати, всичко се развали, да гледаме на правосъдните органи с малко по-големо доверие. Разколебахте тия органи, г-да, чрез военното правосъдие. Но вие ще искате да разколебае правосъдното чувство, чувството на българските селяни към правосъдието, към което те имаха известно доверие, сравнително правилно спечелено, ще го разколебае и е този законопроект ще внесе един голем минус в анализите на вашата политика.

В. Мулетаров (к): Във военните сждилища сж барем юристи, а тези сж селяни и не разбират.

Председателя: Има думата народния представител г. д-р Йосиф Фаденхехт.

Д-р Й. Фаденхехт (р): (От трибуната) Г. г. народни представители! Аз сметам, че законопроектът, който ни е подложен на обсъждане, с който се създават изборни селско-общински сждилища, е един експеримент, един опит, който се прави у нас сега може-би в името на некакви решения, които сж взети във ваши конгреси или във ваши партийни уставни, но един опит, който, според мене, заслужава да се направя. Защото аз мисля, че дребни спорове, каквито сж споровете, които биха могли да бъдат разглеждани от селско-общинските сждилища, биха могли да се отнемат от коронните, от мировите сждии и да се предоставят на по-достъпни, по-близки до населението селски сждилища, които да могат да ги репават въз основа на правното чувство и правното съзнание, които ще имат сждиите от селско-общинските сждилища. Но аз казвам, че това е един опит, един експеримент, който би могъл да се направя, но предвиждам и аз, че тъй както е наредена ра-

ботата във вашия законопроект, резултатите ще бъдат печални. Сама по себе си идеята да се отнемат малките спорове, така наречените багателни процеси, от обикновените сждилища, от коронните държавни сждилища и да се предоставят на изборни сждилища, каквито сж тия селско-общински сждилища, е приемлива, но считам, че за да може тя да бъде реализирана, трябва да има налице няколко условия, които ми се струва, че днес-затнес у нас липсват. Преди всичко, г. г. народни представители, нашето население е свикнало вече да се сжди пред коронни сждии и да иска, щото сждията да прилага за разрешение на спора писания закон, съществените положения на който сж даже влезли полека-лека и в живота. За да може обаче спора да бъде разрешен по писаното право — не по некое селско обичайно право, а по писаното право, по правото, което е писано напр. по споровете за вземания и давания във закона за задълженията и договорите, по споровете за нарушено владение в закона за имуществата, собствеността и сервитутите, който различава три вида владелчески искове, с особени условия за всеки отделен иск — за да може; казвам, такива спорове да бъдат разрешавани, очевидно е, че сжда, който ще реши спора, трябва да приложи действащия закон към случката, която подлежи да бъде разрешена, от която изниква спора. Питам аз: как ще разреши селско-общинския сжд, съставен от трима селяни, за който ценза, който се изисква, е да бъдат само грамотни, да знаят да си пишат името — да не бъде неграмотен, значи да знае да си подпише само името — как ще може този селски сждия да приложи закона към спора, който ще има да разреши и да види дали напр. иска за нарушено владение е действително уважаемо, дали напр. владението е било продължавало 6 месеца, спокойно, непрекъснато, явно, несъмнително и за себе си? Какво значи всичко това, което законът изисква? Или когато ще тълкува напр. един договор, какво значи напр., че в случай на съмнение трябва да се тълкува в полза на оногova, комуто е наложено условното? Как ще трябва да схване отношението между страните, да види на кому е дадено правото и кой е поел задължението? Това сж въпроси, които не могат така лесно да се репат. Вземете един прост договор, прочетете го и когато дойде спора между страните по този договор да бъде разрешаван, често пъти и един юрист се озадачава и колкото договорът е написан по-неграмотно, по-неспокоенно, от по-неопитен човек, толкова по-малко може да се възтълкува той. Затуй се иска една сждийска опитност, затуй се иска юридическо образование, способност да се анализира случая, да се отдели същественото от несъщественото и да се види кои сж ония елементи, които в дадения случай сж решаващи за спора, кое е онова, което се смета, че е съществено, на което страните сж давали значение — анализ на договора, анализ на волята на страните. Ами това сж все сложни въпроси. Та, казвам, липсват преди всичко лични условия, за да могат сждиите, които ще бъдат избирани по този закон, да отговарят на правосъдната работа, която ще им се възложи, защото нема подготвени хора в селата. Ако има хора живущи в селата, вършещи селска работа, но минали през висша юридическа школа, както напр. е в Дания, ако имаме популярни, разпространени курсове по правото, каквито би требвало да се уреждат — но за тях нема достатъчно подготвени хора — тогава би могло да се подготви между селското население, между по-интелигентните селяни, известен кръг хора, измежду които могат да бъдат избирани селските сждии. Както сж сложени у нас условията, не можете да намерите такива подготвени хора; и тогава какво остава? Остава едно от двете: или ще трябва да предоставите, както ми се чини беше предвидено в първоначалния проект, преди да мине той през комисията, да репават селските сждии, селско-общинските сждилища по съвест, по справедливост, като помирителни сждии, като арбитри, не по писания закон и тогава нема смисъл вече да допускате апелативното обжалване, каквото вие допускате за спорове от 100 до 1.000 л. пред мировия сждия. Защото, питам аз, какъв смисъл има апелативното обжалване, когато първата инстанция ще репави по съвест? Арбитражния сжд дава окончателно решение, неговото решение не подлежи на апел. И какво ще апелират? Той така е разбрал, че е право, съвестта му казва това. Мировия сждия не репави по съвест; той репави по писания закон, по съвсем друго право. Селския сждия ще репави тогава по вътрешното си право, по своята съвест, за която съвест той дава отчет пред Бога, пред себе си, и да кажем, пред общественото мнение в селото, пред избирателите, които нема да го избрат за втория период, ако те намират, че неговата съвест не отговаря на технико право-

сжзпание, а пак мировия сждия решава по писания закон, като втора инстанция. Как може да бъде мировия сждия втора инстанция, която да решава по писания закон, по едно решение, което е издадено от един сждия, който е решил делото по съвест, по справедливост, както той субективно е разбирал? Очевидно е, че това е невъзможно. И асж в първоначалния проект се предвиждаше, че селските сждии не мотивират своите решения. Но тогава пак немаше смисъл да се допуска апел и касация. Защото касацията какво е? То е оплакване, че издаденото решение противоречи на закона. Ако сждията е решил по съвест, какво ще ми се оплаква, че той не е решил по закона? Той не е решил в случая по писания закон. Касация против съвестта нема. Очевидно е, че ако се приеме селския сжд да решава по съвест, неговите решения трябва да бъдат окончателни. Вземате ли вие тази отговорност да дадете на селското население селски сждилища, които да решават по всички спорове и от 100 л. нагоре окончателно? Очевидно, че не можете да вземете тази отговорност. Аз бих рекал да се направи този опит, да видим как ще върви и тогава ще стане онова, което казва г. Юрданов. Действително, селско-общинския сжд, избирателния сжд, народния сжд за малки дела ще бъде автономен сжд. Той нема да бъде под контрола на мировия сжд, на коронния сжд; неговото решение нема да подлежи на апел пред този сжд, защото нема смисъл да се апелира, по тези съображения, които ви изложих. Та аз казвам, че тъй, както е построен закона, сжджра едно важно противоречие, проявява едно недоверие към самите сждии; от друга страна възлага му да решава дела по закона, който за него е непознат и не анализуем и не може да го приложи правилно.

Друг един дефект в законопроекта аз намирам в това, че ако селско-общинския сжд е народен сжд, избран сжд, който черпи своя мандат и своята сила на решенията от доверието на сждящите се или на ония, които ще има да се сждят, тогава аз не виждам, защо избирателите да бъдат само ония, които сж политически избиратели, които сж избиратели за общински съветници, за народни представители или за окръжни съветници, защото сждящи сж и могат да бъдат и жените. Те си имат у нас съвсем самостоятелни имоти права даже когато сж омжжени. Жената, омжжена, не губи своето право да разполага с имота си, да сключва сделки и тя, когато отива, напр., на пазара да продава яйца и кокошки, признава се, че това е нейно право, нейн отделен имот и с него разполага. Жената си има свои вземания и давания; може да ги има и неомжжената, па и омжжената. Защо тогава вие изключвате жената от състава на сжда, изключвате я сждо така и от числото на избирателите? Хайде, да речем, че селската жена не е още подготвена да сжди; но защо да бъде лишена от правото да избира сждията? Асж селския сжд е арбитражен сжд, той е сжд по доверие и арбитражите се избират по доверие. А вие немате право да казвате, че мжжа ще гласува от името на жената, защото той нема такова пълномощно от жената, която си има свои вземания и давания. Има често пакти съвсем самостоятелни домакини вдовци. Тогава поне за тех признайте това право. Защо да им се отнема това право? Нема никакъв резон.

Министър П. Янев: (Вжразява нещо)

Д-р Й. Фаденхетт (р): дали ще гласуват или не, то е друг въпрос. Ако искате да имате народен сжд, вие можете да предвидите задължително гласоподаване.

Д-р П. Джидров (с): Ако искате да нема никакъв общински сждилища, тогава предвидете задължително гласоподаване.

Председателя: Моля, г. Джидров.

Д-р Й. Фаденхетт (р): Идеята, която изтъкна тук г. Юрданов и която е в съгласие с основните положения на съветската конституция, че избиратели не могат да бъдат лица, които експлоатират чужд или наеман труд, при избирателния сжд е съвършено неприложима, защото питам аз: с какво право ще изключите от числото на избирателите селския кржмар или лихвар, когато и той трябва да прояви своето доверие в сжда, който утре ще го сжди? Ами той може да има влияние и може да влияе да се избират такива сждии, които ще решават в негова полза. Той, ако има влияние, и да не е избирател, ще прояви своето влияние извън избирателния корпус и в състава на сжда ще си избере неговия хора, защото това влияние нема да зависи от неговия вот, и ако той действително има такова

влияние, че да го слушат другите избиратели и да гласуват за онзи сждия, в който има доверие лихварят и който да решава в негова полза, той това влияние ще го прояви мимо това, дали избира или не избира. Та нема логика в това. При едно такова демократическо устройство на държавата, при институциите, каквито съществуват, очевидно е, че нема основание да се лишават от избирателни права тия лица, които визира г. Юрданов. Лихварите и кржмарите, прочее, не сж избираеми по ч. 3 на чл. 6. Аз възставам против туй.

Аз намирам по-нататък, г. г. народни представители, друг дефект в начина, по който е определена подсждността на този сжд. Аз разбирам този селско-общински сжд като сжд само за селяните от една община; но да караш ти един селянин от една селска община, който има да взема от селянин от друга община, който може-би се намира на другия край на околията, той да минава през околийския център, да прескочи мировия сждия и да отиде по-далеч, за да намери там ответника си и там лично да се яви, защото не допускате представители, това е да отекчиш положението му. Ако селския сжд би могъл да прояви некаква полза, без да се предвиди некаква отекчение за положението на сждящите се, ще трябва да се ограничи само между сждящите се, които живеят в сждното село, в сждната община, защото, иначе, вие ще имате това курioзно положение, че ищеца ще трябва да търси ответника и, минавайки през околийския център, да отиде чак отатък, за да намери там, пред онзи сжд, дето е ответника, своя противник и там да го сжди, особено, както казах, като го заставете лично да се яви, понеже представителството не допускате, адвокати не допускате. Хайде, да кажем, нема да допуснете адвокати. Но защо да не може той да опжлно-мощи един свой приятел, един свой познат от село да го представлява? Защо той лично да се яви? Вие с това само го трупате с разноски, вие му отекчавате положението.

Министър П. Янев: Те сж местни.

Д-р Й. Фаденхетт (р): Вие ни казвате, че сж местни, а в чл. 10 казвате: (Чете) „Компетентен е онзи селско-общински сжд, в общината на който ответникът има своето местожителство“. Значи, предвиждате ищецът от една селска община да сжди ответника, който се намира в друга община. Аз намирам, г. г. народни представители, че съвсем е несправедливо да караш винаги ищеца да търси ответника в общината, в която последния живее. Напр., ако се касае за един спор по един договор, който трябва да се изпълни в селото, където живее ищеца — така сж се сжгласили страните помежду си — защо ще трябва тогава ищеца да гони ответника в неговото село, а да не може да го сжди в това село, дето той живее, щом като договорът е такъв, че там трябва да се изпълни? По общата процедура, когато в договора е определено местото, където ще се изпълняват задълженията по договора, ищеца има право да си избира или да го сжди пред онзи миров сждия или окръжен сжд, в района на който ответникът има своето постоянно местожителство, или пак в онзи сжд, където се намира изпълнението на договора, както сж уговорили страните. Тъй щото, ако това е възможно и справедливо в една обща процедура, защо да не бъде възможно сждното и тук, в селските сждилища, както има много други случаи, дето ответникът е сжден в селото на ищеца, а не ищеца да го гони в неговото село, както, напр., когато ответника му е нарушил владението? Ответникът от с. Х е нарушил владението на ищеца в село У — отишъл там и преорал нивата му или отсекъл част от гората му, която владее. Защо да го сжди в селото на ответника? По общата процедура ще го сжди там, където се намира имотът, а не в общината, където живее ответника. И ако аз живея, напр. в община Х, ответника — в У, а нивата, която ми е разорана, се намира в района на общината З, защо ще сжди У в общината, където той живее, когато трябва да го сжди, където е имотът и защото тогава ще може да се направи оглед на местото? Защо общинския сжд от селото Х да отива в селото У?

Министър П. Янев: Това ще го предвидим.

Д-р Й. Фаденхетт (р): Защо не сте го предвидили досега; кога ще го предвидите? Нали това е второ четене, нали беше минал през кодификационната комисия? Има маса други случаи, дето има много повреди, причинени на недвижими имоти. Защо ще го сждиш в района, където се

намира ответника? Ще го съдиш там, където е извършена повредата, където се намира имота. Това е правото.

Аз намирам, г. г. съдии, . . .

Министър д-р Р. Даскалов: Още не може да Ви се оправи езика.

Д-р Й. Фаденхейт (р): Защото говоря за съд.

Министър Р. Даскалов: Спомени!

Д-р Й. Фаденхейт (р): Нали ще ни възстановите правата?

Председателя: Моля.

Д-р Й. Фаденхейт (р): Г. г. народни представители! Аз намирам, че изключването на решителната клетва из доказателствените средства е едно нововъведение, което ще има лоши резултати, защото вие не я замествате с друго нещо. Питам аз, когато едно споразумение е станало между четири очи, свидетел нема, . . .

С. Костурков (р): Документ нема.

Д-р Фаденхейт (р): . . . писмен документ нема, с какво ще докаже нищо това, което твърди, а ответника го отрича? Пазарили сж устно, свидетел нема, длъжника платил дълга си на кредитора, взел на заем пари устно, върнал му ги без свидетел, насаме, в къщата му. Как ще докаже длъжника, че му е платил? Кредитора казва: „Не ми е дал пари на заем“. Как ще се докаже това? Нема свидетели, нема писмен документ. Нима ще карате хората в селата да правят сделките за дребни работи, за 100—200 л. все при свидетели в кръжмата с писмени документи? Ей кое доказателствено средство ще трябва да предвидите. Предвидете друго нещо; нема нужда да ви давам акъл. Треба да предвидите некакъв разпит вместо клетвата, по съвест да каже истината и пр.; съда да го застави, да апелира към съвеста му, но не можете да кажете; нема доказателства, и — губи си правото, защото нема свидетели, нема документи. Вие в маса случаи по този начин ще лишите хората от право. Съда ще каже: „Отхвърлям искането“, или пак ще каже: „Отхвърлям възражението, понеже не можеш да го докажеш“, а пак може да е истина това, което твърди ищецът или ответника, но нема свидетели, нема писмени документи.

Министър П. Янев: В чл. 19 се предвиждат и свидетели, и документи, и вещи лица.

Д-р Й. Фаденхейт (р): Свидетели ще има, ако сж чули или видели; но когато е станало нещо между четири очи, как ще има свидетели? По теленатия ли ще има или по ясновидство? Какво ми казвате, че има свидетели! Аз ви казвам, че много от сделките се сключват насаме.

Некой от земледелците: Ами в съда как се решават?

Д-р Й. Фаденхейт (р): Сега се рапават с решителна клетва. Когато ищеца твърди нещо, което е в негова полза, че е истина, той апелира към религиозната съвест на своя противник и казва: „Нека се закълне, че това не е истина“. Ако се закълне, тогава ще се приеме, че не е истина. Това е един начин за разрешение на въпроса. Дайте друг, измислете го, но не можете да го оставите така: защото нема свидетели, нема писмени документи, да му откажете правото.

Г. г. народни представители! Аз намирам, че чл. 29 сжко така е против самата основна идея на тези народни съдилища. Вие товарите страните с едно мито от 5%. Това е премного. От друга страна вие предвиждате по 30 л. минимално възнаграждение за всеко съдебно или разпоредително заседание на всеки съдия. Мене ми се чини, че по този начин тези съдии ще станат много скъпи за населението. Аз разбирам народните съдилища като почетни, в които съдиите заемат почетна служба. Да бъдеш народен съдия, това е почетна служба. Съдейки, той ще си губи времето. Да, но ще губи, защото върши една услуга, за която не винаги трябва да се плаща. Има маса такива служби. Бедни хора нема да бъдат избирани.

Министър д-р Р. Даскалов: Значи бедните немаат чест.

Д-р Й. Фаденхейт (р): Ако вие искате на хора, които не биха имали възможност да отделят от времето си, за да

бъдат съдии, да им помогнете, тогава предвидете некакъв фонд; . . .

Министър д-р Р. Даскалов: Може да бъдат, ако народа ги иска.

Д-р Й. Фаденхейт (р): . . . обаче недейте прави и това правосъдие скъпо. 30 л. е минимум на заседание. Ами общинския съвет може да определи 40—50 л.! Тук пак ще има тези „наши“ и „ваши“, пак ще има фаворизация. Трима съдии и един секретар, стават четворица; по 50 л. на заседание — 200 л. Да имат 80 заседания в годината, по 200 л. — това прави 16.000 л. Аз намирам, че по този начин вие не давате народно правосъдие. Нека се научат нашите хора по селата, па и по градовете, да извършват ред почетни служби безплатно, а на тези, които биха попаднали там, или биха имали възможност да отделят от времето си, без да губят, да се помогне по друг начин. Но недейте прави правосъдието толкова скъпо, като вземате сжкия процент, 5% мито, който вземат окръжните съдилища за искове от 50.000 л. нагоре. Нема смисъл.

След тия бележки, които направих, и главно като се спирам върху първата бележка, аз намирам, че и до днес нема у нас условия, за да може да създадете селско-общински съдилища, които да решават по писаното право, които ще трябва да мотивират решението си, понеже нема подготвени съдии. Този експеримент, който вие правите, ще има сжщите резултати, каквито имаха едновременно общински кметски съдилища, които решаваха спорове за 50 л., против които беше писнало целото население и които трябваше, по искането на самото това население, да бъдат премахнати. Струва ми се, че и тия селско-общински съдилища не ще оправдаят надеждите, които им възлагате.

Председателя: Дебатите се приключват.

Който приемат чл. 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

В. Мулетаров (к): По чл. 1 мисля, че има предложение.

Председателя: Виноват. Пропуснах да прочета предложението, направено от народния представител г. Юрдан Юрданов по чл. 1, според което думата „селски“ се изхвърля. Прибавя се нова трета алинея: (Чете) „При повече от 10.000 души население съдилищата сж толкова, колкото пжти това число влиза в общия брой на жителите в общината“.

В. Мулетаров (к): То е и за градовете да има изборни съдии.

Председателя: Който приемат предложението на народния представител г. Юрдан Юрданов, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

В. Мулетаров (к): Значи, за градовете не дават.

П. Георгиев (з): Те имат мирови и окръжни съдилища.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 2. Съдиите за селско-общински съд се избират от населението, с тайно гласоподаване и с абсолютно болшинство на гласовете на избирателите в селската община.

„Ако при гласуването в некоя селска община не се добие абсолютно болшинство на гласовете, пристъпва се към нов избор следуюция неделен ден. Ако и при втория избор не се добие такова болшинство, тогава третия избор става след една година.

„Съдийския мандат на избраните съдии трае две години.

„Избраните съдии се утвърждават в месечен срок от мировия съдия, в района на когото се намира съда.

„Изборите стават в първия неделен ден на месец октомврий. Бюрото се избира по жребие от общинския съвет измежду грамотните избиратели на общината.“

Председателя: Има думата народния представител г. Паскал Паскалев.

П. Паскалев (д): Г. г. народни представители! За да ви покажа, колко набързо и несериозно е написан настоящия законопроект, колко несериозно се гледа на тия бъдещи селско-общински съдилища, които иска да създаде г. ми-

министър Янев, аз ще ви посоча несъобразности и в чл. 2. Тук е казано, че сждините за селско-общинския сжд се избират от населението. Какво разбира г. министъра под думата населението? Кои сж избирателите? Само мъжете, или мъжете и жените, или пак всички жители на селото с децата? В избирателния закон, като се говори за избиране на кмет, е казано, че имат право на избор граждани, които сж навършили 21 години, а тук се говори само за населението. Това е нещо неопределено, та трябва да се поясни.

Министър П. Янев: Къде е това „население“?

П. Паскалев (д): В първата алинея се казва „население“, а по-нататък се говори за избиратели.

По-нататък се говори за избор на бюро: то се избира по жребие от общинския съвет измежду грамотните избиратели на общината. Какво е това бюро, от колко души членове се състои, в законопроекта не е казано. Също не е казано как ще става избор. Казано е „тайно“. Но с бюлетини в пликче съгласно избирателния закон ли ще бъде? От колко до колко часа?

Министър П. Янев: Ще кажем това.

П. Паскалев (д): Дали ще става с бели бюлетини или други, въобще начина на извършване избора ще трябва да се посочи. Целата тази процедура на избирането кой ще я определи, общинския съвет ли, населението ли, или пак туй население ще се води по избора на сждините по стария избирателен закон? Трябва да има известна гаранция, трябва да има едно преброяване. Почти всички формалности около избора се правят, за да може избора да бъде правилен и редовен, да няма насилие, да няма злоупотреби. Това е при избирането на един общински съвет и при избирането на един кмет, а как-ли при избора на един сждия, защото в селото пак ще има конфликти между партийни течения и личности. Всичко това е неопределено и утре, който дойде да прилага тоя закон, ще се намери в невъзможност и ще трябва да се създадат редица нови законодателства за начина на избирането. Всичко това показва, че тази работа е несериозна. Не може така да се законодателствува. Ние няма да ви пречим да създадете тия селско-общински сждилища, ние желаем да ги създадете и да не ги отменявате след шест месеца, както отменихме закона за оформяване продажбите, които стават сж частни документи.

Министър П. Янев: Кой ги отмени?

П. Паскалев (д): По закона за трудовата поземелна собственост той не съществува.

Министър П. Янев: Напротив.

П. Паскалев (д): Ако не сте го отменили, аз не знам, дали Вие, г. Янев, като депутат бехте автор на този проект закон. Вие може-би сами пишките от този закон за подвижните мирови сждилища. Приемете ли този закон, ние пемаме нищо против. Нема да ви пречим, но ви посочваме несъобразностите, които създават. Понеже правите закон, направете го да бъде приложим, а не утре самите селяни да се чудят какво да правят.

Председателя: Има думата народния представител г. Цоню Бржильянов.

Ц. Бржильянов (о): Г. г. народни представители! Аз ще прибавя към онова, което каза г. Паскалев, и следното. В така редактирания чл. 2 не е ясно, откъде трябва да бъдат тези, които се избират, дали може да се избират сждини за едно село от жителите на друго село. В един закон, когато той се пише, би трябвало да се изрази мисълта на законодателя така ясно, че да не дава възможност за никакви тълкувания. Казва се: сждините се избират от населението с тайно гласоподаване и пр. и пр. Първа бележка. Ако някой от вас не схваща значението на тази бележка, падевам се, че поне г. министъра на правосъдието я хваща и ще вземе акт, за да редактира този член така, че да не дава възможност да се избират сждини от съседните села.

Втора бележка. Не е определено ясно, даже никак не е казано, как ще става избора за сложните общини, там където общината се състои от 2—3 села. Може ли и трябва ли непременно тримата сждини или шестимата сждини да

бъдат от селището на общината, или могат да бъдат и от други села, макар по-малки? И как ще става избора изобщо. Това не е ясно. Нека г. министъра на правосъдието каже поне каква е неговата мисъл, дали ще се избират избирателите от трите села, съставляващи общината, и да си изберат по една листа шест души сждини от село или пак всеко село по отделно ще ги избира. Ето един въпрос, който тоже съвсем не е ясен.

Трета бележка. Казано е, че ако първият избор не даде болшинство на общините в смисъл да имат те повече от половината избиратели, избора се смета за несталан и се произвеждат следущата неделя; но ако и тогава не се добие такова болшинство, избор няма тази година, ще стане догодина; ако и догодина не стане, не е казано докога ще се протака тази работа, и ако догодина не стане, то позволено ли е с относително болшинство да стане избор?

Ю. Урумов (з): Когато има съзнание, те сами ще се разберат.

Ц. Бржильянов (о): Вие няма да бъдете във всеко село, когато ще става избора.

В заключение по този член. Г. г. народни представители! Изразявайки становището на нашата група и присъединявайки се напълно към критиката, която се направи от г. Фаденхехта, г. Джидрова и др., заявявам тоже, че не очаквам много нещо от тези сждилища. Но щом сте решили да ги създадете, най-целесъобразно би било да не разкарваме населението в сложните и незложните общини да прави избори днес, после след една неделя и да остават без сждилище цела година, защото, уверен съм в 90% от случаите няма да се добие такова голямо болшинство. При това опартизиране на нашите избиратели и на листите, които ще се явят, и при тия резултати от селско-общинските избори, едва ли ще има село, където една коя да е партия, макар и властваща, да има такова подавялюще болшинство, щото да има повече от половината от избирателите, записани в списъка.

Министър П. Янев: Това говори още повече за доброто намерение, което имаме с тези сждилища.

Ц. Бржильянов (о): Вие ще ги разкарвате без особен резултат. И заради това, в едно село може да има избран сждия по този закон, а в съседното село няма да бъде избран. И представете си, че един нарушител на имот, който струва 1.000 л. или пак стойността на повредата е 1.000 л. — това по-насетне ще се види как е — е от едно село, където има сжд, обаче в селото на ответника, на този, когото ще сждят, няма сжд. Тогаз вие ще го принудите да ходи в града да се сжди. За да не правите сждилищата повсеместни и за да не имате тази аномалия, в един случай да ходят хората да се сждят в града, а в други в село, най-добре не правете да се откажете от този принцип непременно населението да избира тези сждини. Вие имате изказа на волята на населението в село сж станалите избори по съразмерната система за селско-общинските съвети. Наредете да влезат двама съветници, избрани от съвета, без оглед на коя партийна група принадлежат, защото може да се случи да е влезъл и от най-малката група един единствен съветник, който да е най-компетентен, най-добър, признат от всички като най-добър сждия; но ако той бъде избран от населението, неговата листа непременно ще бъде малцинство. Позволено на съвета, избран по тази съразмерна система, да посочи двама души сждини и да ги избере из своята среда, а третия да бъде назначен от мировия сждия. Мировите сждини имат всичката възможност да познават горе-долу хората в селата; мнозина от тях, по-големата част от тях, в течение на годината сж преминали, тъй да се каже, през неговото сждилище, през неговата канцелария, а пак сега той сам ходи по селата. Създайте такава връзка между сждията и населението и позволете единия сждия да бъде назначаван от мировия сждия. И тогава ще имате това преимущество, че няма да разкарвате населението по три пъти да ходи да прави избори, без да има резултат. Второ, сигурно няма да бъдат избирани непременно за сждини хора, които принадлежат, да кажем, към най-силната група в село, без оглед на това, дали сж те най-добрите като сждини, и най-сетне, ще имате и това, че едновременно в един и сжд ден вие може да пуснете да циркулират в цела България тия селски сждини. Ето преимуществата, поради които бих молил г. министъра на правосъдието да устрои такова едно

предложение, каквото впрочем формално нема да направи.

Председателя: Дебатите се приклучат.
Има думата г. министра на правосъдното.

Министър П. Янев: Г. г. народни представители! В чл. 2 треба да станат некои дополнения и аз требаше това да го направя в началото още, когато се прочете членът, и тогаз, сигурен съм, че тези напомниения и тези дополнения, които тук се направиха, ще да бждат безпредметни. Алинея първа от чл. 2 ще треба да остане тѣй, както си е. Обаче, алинея втора ще треба да се дополни. Там се казва: (Чете) „Ако при гласуването в некоя селска община не се добие абсолютно болшинство на гласовете, пристѣпва се към нов избор следующия неделен ден“; ще треба да се продолжи и да се тури: „след разглеждането на избора от мировия сѣдния“, защото по-надолу е казано, че мировия сѣдния треба в едномесечен срок да разгледа избора, а много естествено е „че избора, след като бжде разгледан от мировия сѣдния“, тогаз ще треба да го повърне за произвеждане нов избор, ако, разбира се, не бжде утврден. Та предлагам да се прибавят след „неделен ден“ думите: „след разглеждането на избора от мировия сѣдния“.

Н. Георгиев (з): Още повече ще се забави работата.

Министър П. Янев: Нема.

С. Костурков (р): Ще се забави, не може да не се забави.

Министър П. Янев: Един месец и седем дена ще се забави най-много. А в сѣщата алинея, г. г. народни представители, сметам, че ще бжде уместно, ако направим едно изменение по отношение третия избор, който става чак следующата година, ако втория не може да стане. Аз сметам, че и вторият избор, който ще стане именно една седмица след разглеждането на първия от мировия сѣдния, ако и той не може да стане, това е едно явно доказателство, че в общината още не сѣ узрели условията да могат да изпъкнат хора, достойни за общински сѣднии, които да се ползват с такъв авторитет, щото да могат да вземат абсолютно болшинство при даден избор. Ето защо, разумно е такава една община, в която и при втория избор не може да се избере абсолютно болшинство, да прави избор при общите избори, когато стават те, а това е втората година. Та, прави предложение по втората алинея, последните три думи „след една година“ да се заличат и на тяхно место да се постави „заедно с общите избори“. А в най-последната алинея, там, дето се казва: (Чете) „Изборите стават в първия неделен ден на месец октомврий. Бюрото се избира по жребие от общинския сѣвет измежду грамотните избиратели на общината“, ще треба да бжде дополнено сже следующите думи: „Кандидатни листи не се поставят. Бюлетините се пшат на бели листове. За останалите формалности се прилага избирателния закон в разпоредбите му за селско-общинските избори“.

Ц. Вржилянков (о): За всичко останало.

А. Буков (о): Пак в плик, пак в тѣмна стаичка?

Министър П. Янев: Да.

Ю. Урумов (з): Плик да нема.

Министър П. Янев: Не може. Има избирателни списѣци, гласоподаването е задължително и става в пливкове, има тѣмна стаичка и всички тези формалности. Значи с това предложение се премахва само да не се поставят кандидатни листи и бюлетините да не бждат цветни, да не бждат партийни.

Министър д-р Р. Даскалов: И без никакъв надпис.

Министър П. Янев: И без никакъв надпис.

Ц. Вржилянков (о): А от де може да бжде избираемия?

Министър П. Янев: Не може да бжде от друга община; следующия член ще каже: да бжде от сѣщата община.

Прави предложението да се дополни чл. 2 с тия изменения, които сѣобщих.

Н. Георгиев (з): Едно питане. Г. министре! Пак не е ясно и от друга страна некои села ще останат без сѣднии цели две години. Я си представете, как ще се произвежда избор, да кажем, за общински сѣветници и едновременно с него за сѣднии.

Министър д-р Р. Даскалов: Не.

Председателя: При общите избори за сѣднии, а не за народни представители.

Н. Георгиев (з): Значи, през целия двегодишен мандат нема да имат сѣднии.

Ю. Урумов (з): Нема.

Председателя: Щом не се разбират да си изберат сѣднии, ще останат без сѣднии, като наказание.

Министър П. Янев: Заедно с общите избори за сѣднии.

Председателя: Ще гласуваме предложенията, както сѣ постѣпили. Най-напред предложението на г. Юрдан Юрданов, който иска чл. 2 да се измени така: (Чете)

„Сѣдниците се избират за две години, но сѣ отзоваеми чрез референдум и преди изтичането на мандата им, ако населението пожелае.

„Избиратели и избираеми сѣ всички живущи в общината навършили 20 години, без разлика на пол, народност и поданство.

„Избираемите треба да бждат книжовни. Изборите се произвеждат по пропорционалната система. Общинските сѣвети решават, кога да станат изборите и провъзгласяват избраните сѣднии. Ако това не стане в седмичен срок, избраните се конституират сами в сѣд, който почва да действува веднага.

„Освен постоянните, избират се и толкова резервни.“
Който приемят предложението на г. Юрдан Юрданов, моля, да вдигнат рѣка. Малцинство, Сѣбранieto не приема.

Г. министра направи предложение да се дополни алинея втора. Моля, прочетете, г. министре, дополненията на втора алинея.

Министър П. Янев: Вжв втора алинея, след „неделен ден“ се прибавят думите: „след разглеждането на избора от мировия сѣдния“; в сѣщата алинея последните три думи „след една година“ се зачеркват и се пише на тяхно место „заедно с общите избори за сѣднии“.

Председателя: Тѣй.

Министър П. Янев: В последната алинея се добавя: „Кандидатни листи не се поставят. Бюлетините се пшат на бели листове без надпис. За останалите формалности се прилага избирателния закон в разпоредбите му за селско-общинските избори“.

Председателя: Който приемят дополненията от г. министра на правосъдното, моля, да си вдигнат рѣка. Мнозинство, Сѣбранieto приема.

Който приемят чл. 2 с добавките, моля, да си вдигнат рѣка. Мнозинство, Сѣбранieto приема.
По чл. 3 има думата г. докладчика.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 3. Не могат да бждат избрани за селско-общински сѣднии:

- 1) лица неграмотни;
- 2) лица, които не сѣ навършили 40 години;
- 3) лица, лишени от граждански и политически права;
- 4) лица, изпаднали в несостоятелност;
- 5) лица, осѣждани за престѣпления, и
- 6) лихвари и крѣчмари“.

Председателя: Има думата г. министра на правосъдното.

Министър П. Янев: Бехме приели да бждат избираеми за сѣднии тези, които сѣ на 35 години. Тук погрешно е отпечатано „40 години“, и затова ще моля 40 да се сметне, че е 35. Към сѣдния член да се прибави точка 7: че не могат да бждат избрани за селско-общински сѣднии лица „от друга община“.

Председателя: Има думата народния представител г. Цоню Бржильянов.

Ц. Бржильянов (о): Първата точка, която определя ценза, е грамотността. Значи, един човек, който може да се подписва само, може да бъде избран за съдия. Недейте уронва дотам престижа на тези съдилища, за да не турите поне един що-годе образователен ценз. Слава Богу, вече в нашите села има твърде много хора и сже средно образование, и с непълно средно образование, с прогимназиално. Турете поне завършено първоначално, основно образование, но недейте позволява само зарад туй, защото знае да си слага името, да се подписва, да го правите съдия, който ще решава по закони, които нема да знае да прочете, преди всичко. Затуй аз бих предложил да турите един образователен ценз.

Председателя: Има направено от народния представител г. Юрдан Юрданов следното предложение: (Чете) „Чл. 3 се прибавя п. 7: и всички онези, които експлоатират чужди труд. Пункт 2 се променя така: „Лица, които не сж навършили 30 години“. Които приемат туй предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието не приема.

Г. министъра прави поправки: цифрата 40 да стане 35 — печатна погрешка — както е прието в комисията, сжщо и да се добави: не могат да бъдат избирани за селско-общински съдии лица от друга община. Които приемат поправката и добавката от г. министъра на правосъдието, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приемат чл. 3 с поправката и добавката, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 4. Селско-общинските съдии получават възнаграждение от общината. Размера на възнаграждението се определя от общинския съвет, което не може да бъде по-малко от 30 л. на заседание съдебно или распоредително“.

Председателя: Които приемат чл. 4, както се прочете от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 5. Селско-общинския съд заседава предимно в празничен ден“.

Председателя: Които приемат чл. 5, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 6. Селско-общински съдия не може да взема участие по дела, които се отнасят до него или жена му, или до роднините му във възходяща или низходяща линия или в съребърна линия до трета степен или по сватовщина до втора степен“.

Председателя: Които приемат чл. 6, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 7. Длъжността на секретар при селско-общинския съд изпълнява общинският учител или учителка. През време на ваканцията тая длъжност изпълнява лицето, което той или тя посочат.“

„Секретаря на общинския съд получава възнаграждение равно на онова, което получават членовете“.

Председателя: Които приемат чл. 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Подсждност.“

„Чл. 8. Селско-общинския съд разглежда лични искове, цената на които не надминава 1.000 л., и искове за нарушено владение на имоти, цената на които не надминава същия размер“.

Председателя: Има думата народния представител г. Неделчо Георгиев да си направи предложението.

Н. Георгиев (з): Г. г. народни представители! Не мога да се съглася с мнението на тия г. г. народни представители, които сметат, че българския гражданин още не едорасъл и че не може достойно да разглежда един иск, какъвто и да било, и затуй се обявиха против тия съдилища. Но когато дойде въпрос за избори за други въпроси, казват: българския народ е дорасъл, той е в положение да прецени към коя групировка ще отиде, с коя бюлетина ще гласува и на виновника да състави акт. От друга страна, те го викат за съдебен заседател в окръжните съдилища, когато се решава съдбата на един човек за живот или смърт; него го сметат достоен да се произнесе правилно по такъв въпрос, а тук го сметат за недостоен и се обявяват против тая работа. Аз сжм за увеличение процента на разглежданите процеси, но понеже е прието, ще искам друга една поправка. Там е казано: искове за нарушено владение на имоти, цената на които не надминава същия размер — 1.000 л. Какъв имот може да се наруши, който да струва 1.000 л.? Днес една едва струва 1.000 л., която е движим имот, а нжк недвижният имот? Не ще намерите никъде имот — макар и най-обезценения, в който щете и край на България да бъде — който да бъде оценен по-малко. В селата декара струва не по-малко от 3—4 хиляди лева. Ние туряме „искове за нарушено владение до 1.000 л.“. Нема да намерите никъде такова нещо и нема да има тогава подсждни дела за нарушено владение. Заради туй аз ще моля г. министъра да се съгласи да турим „искове за нарушено владение поне до 3.000 л.“, за да може да подпадне в подсждност поне иска за нарушено владение на 1/2 декар.

С. Костурков (р): Една лека ще ти преоре, а не цел декар. Защо ставаш смешен? Ще ти отсече едно дърво, или една кола дърва от корията, а не целата кория. Тия работи ги разбираш, не си криви душата.

Н. Георгиев (з): Аз моля поне 2.000 л. да поставим за иск на нарушено владение.

Ю. Урумов (з): То е по емлячната оценка.

Н. Георгиев (з): Има си хас.

Председателя: Има думата народния представител г. Цоню Бржильянов.

Ц. Бржильянов (о): Г. г. народни представители! Предложението, което прави г. Неделчо Георгиев по-скоро се дължи на едно недоразумение, поради неясността на самата редакция. В същност мисълта на тези, които сж я писали, е следната, че и за нарушено владение съди този съд, когато вредите и загубите сж не по вече от 1.000 л., т. с. когато цената на иска е 1.000 л., както и за личните искове е до 1.000 л.

Н. Георгиев (з): Ако се разбира за цената на иска, то е друг въпрос.

С. Костурков (р): Щетата.

Ц. Бржильянов (о): Ето как е писано: разглежда личните искове, цената на които не надминава 1.000 л., и искове за нарушено владение на имоти, цената на които искове не повече от 1.000 л.

От земеделците: А-а-а!

Ц. Бржильянов (о): Моля, това е точно мисълта и затуй нека се прибави думата: „искове“, та да стане „цената на които искове не надминава 1.000 л.“. Иначе, верно е, че ще има недоразумение.

Н. Георгиев (з): Ако се прибави думата „искове“, тогава моето предложение е излишно.

Председателя: Има предложение от народния представител г. Юрдан Юрданов, което гласи: (Чете)

„Чл. 8 се изменя така: общинския съд разглежда:

„1. Граждански, търговски и наследствени спорове до 2.000 л.;

„2. Углавни, по които нема предварително разследване;

„3. Всички нарушения, и

„4. Бракоразводни дела и спорове между съпрузи, спорове между родители и деца“.

От земеделците: Охо-о-о!

Председателя: Които приемат предложението на народния представител г. Юрдан Юрданов, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Собранието не приема.

Които приемат чл. 8, както се прочете от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Н. Георгиев (з): (Към министър П. Янев) Съгласете се да поставим думата „искове“, защото тъй оставяте съжда в недоумение.

Министър П. Янев: Предложението трябва да се направи формално.

Т. Булев (к): Оспорвам резултата от гласуването, меншинство беше.

Председателя: За ваш хатър нема да караме хората да вдигат ръце още един път. (Към Н. Георгиев) Не сте дали писмено предложение.

Н. Георгиев (з): Аз се надевах, че г. министъра ще възприеме предложението ми.

Председателя: Мога да го гласувам, но дайте го писмено.

Министър П. Янев: Редакцията е много ясна.

Н. Георгиев (з): Ние тук, в Парламента, не го разбираме, а Вие ще искате да го разберат съдните.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 9. Искове за повреди на полски имоти и предмети от земеделско стопанство, както и обезщетението за тях повреди в горния размер, се съдят в общината, дето сж сторени повредите.“

Председателя: Които приемат чл. 9, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 10. Компетентен е онзи селско-общински съд, в общината на който ответникът има своето местожителство.“

Председателя: Има думата г. министъра на правосъдието.

Министър П. Янев: Г. г. народни представители! Чл. 10 е един важен член от закона, затуй ще трябва да се направят някои допълнения в него, които навярно ще изключат някои от разискванията. Чл. 10 ще трябва да стане от две алинеи: сегашния текст да стане първа алинея на този член, но като в началото му се прибавят думите „За лични искове“ и тогава члена ще стане така: (Чете) „За лични искове, компетентен е онзи селско-общински съд, в общината на който ответникът има своето местожителство“.

Новата алинея, която се предлага е следната: (Чете) „За искове за нарушено владение на недвижими имоти, компетентен е съжда на общината, гдето е имота“. Тогава виждате, че личните искове сж подсждни на съжда там, кждето е имота. Ще моля да се приеме тая алинея.

Председателя: Има думата народния представител г. Неделчо Георгиев.

Н. Георгиев (з): Г. г. народни представители! Тъй, както предлага г. министъра, то е почти същото, което е сега. Аз правя една втора алинея. Казваме в първата алинея, че за лични искове делата се гледат или сж подсждни на онзи съд, кждето е местожителството на ответника, без да държим сметка, че ние с тези дела тжрсим най-много улеснението на хората. Ами ако иска се основава на свидетелски показания, защо ние ще разкарваме свидетелите да отиват там, кждето е ответника, затуй, защото той не искал да си плати дълга навреме? И от друга страна, г. министре, както ние приехме редакцията на чл. 2 за избора на съдите, ако, представете си, едно село бжде две години без съд и ответника живее там, противната страна не може да го съди. Затуй аз предлагам една забележка или втора алинея, както искате я наречете: (Чете) „Забележка към чл. 10. Когато има свидетели, съдят се в оная община, дето е местожителството на свидетелите и ищеца, сжщо и когато

е уговорено в договора, се гледат там, дето е казано в договора или записи“.

Министър П. Янев: Ами ако има трима свидетели от три общини?

Н. Георгиев (з): Ако ли пакж искат е уговорен, според сегашните закони, в договора или в записи, кжде ще се гледа делото, когато те имат един договор, ако дойде работата утре до съд? Ще се съдят в една община. А сега, въпреки този договор, който сж сключили, вие ще го накарате да го съди друга община. Когато е уговорено в договора или записи кжде е подсждно делото, да има право ищеца там, кждето е уговорено, там да се гледа делото, защото инак ние правим едно коренно изменение на сегашния закон и сегашната практика.

Министър П. Янев: Не правим.

Н. Георгиев (з): Какво не правим, когато изрично ние му казваме: има договор, нема договор, там ще идете да се съдите.

Министър П. Янев: Винаги се съдят по местожителството на ответника и на имота.

Н. Георгиев (з): Ами ако е казано в записи или в договора, че ще се съдят на съд там, кждето ответника намери за добре?

Министър П. Янев: Ако е казано, тогаз там се съдят.

Н. Георгиев (з): Нищо не е казано, затуй аз правя тази забележка.

Председателя: Има думата народния представител г. Цоню Бржшлянов.

Ц. Бржшлянов (о): Г. г. народни представители! Г. Фаденхехт право ви каза, че ще има много случаи, когато вие ще карате един ищец или ответник на недвижими имоти да минава редица села, за да отиде в другото село, да бжде съден. Второ, с какво основание вие наричате този съд „народен“, когато в такива случаи само едната от страните е гласувала за този съд или, по-право, жителите на това село само сж избрали тези съдии, а онази страна, която не е от това село, тя не е участвувала в избора на този съдия. И най-разумното би било, за да не се разкарват хората от едно село в друго, да не карате вие един ищец да ходи да съди ответника си в неговото село, ами да има право ищеца да покани чрез мировия съдия онзи ответник, който не си е плащал, да дойде той там, за да го съди. Недейте кара ищеца да ходи да го гони в неговото село, за да го съди, но да го съди един съдия, избран от жителите на селото, в което живее ответника. Най-справедливо би било да се съгласи г. министъра, а така сжщо и вие от болшинството, този съд да бжде само за спорове между лица от сжщата община. Само тогава той ще бжде истински народен, защото и при избора на съдията сж участвували, както обвиняемите, така и обвинителите, и нема да се разкарват хората по разни села.

Председателя: По чл. 10 е направено следното предложение от народния представител г. Неделчо Георгиев: (Чете) „Забележка към чл. 10. Когато има свидетели, съдят се в оная община, дето е местожителството на свидетелите и ищеца, сжщо и когато е уговорено в договора, се гледат там, дето е казано в договора или записи“. Които приемат предложението на г. Неделчо Георгиев, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Собранието не приема.

Моля, г. министре, кажете добавката.

Министър П. Янев: В началото на сегашния чл. 10 се поставят думите: „За лични искове“, и се прибавя нова алинея: (Чете) „За искове за нарушено владение на недвижим имот компетентен е съжда на общината, гдето е имота“, безспорно ако има там селско общински съд; то само по себе си се разбира.

Председателя: Които приемат добавките на г. министъра, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Които приемат чл. 10 с добавките, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 11. На селско-общинския съд в никой случай не сж подсждни:

- „1. Дела за право на собственост, и
- „2. Дела, по които държавата, окръгът или общината сж страни.“

Председателя: Конто приемат чл. 11, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 12. На селско-общинския съд сж подсждни дела за нарушения, извършени в пределите на общината, за които наказателния закон предвижда глоба до 250 л.“

Председателя: Има думата народния представител г. Паскал Паскалев.

П. Паскалев (д): Г. г. народни представители! Аз май бех се отказал да вземам думата, за да посоча пескообразностите в закона, но тук ме съблазнява чл. 12: (Чете го) Кои дела? Тук се разбира, според чл. 25, нарушения дела от публичен характер, от частен характер, от фискален характер, нарушения на закона за акцизите, на закона за горите, на закона за полицията, . . .

Ц. Бржилянков (о): На гербовия сбор.

П. Паскалев (д): . . . нарушения на закона за гербовия сбор. Ще има представители, ще караме тогава и околийския началник, и акцизния, и лесничей да отиват понекога в общината да представяват държавата, защото всички тези фискални закони си имат свои представители. Ето, виждате една пескообразност. Вие гласувахте по-рано чл. 9 и искахте да заповедите на стопаните на полските имоти; ами че ние имаме закон за овоцарството и лозарството, ами че ние имаме закон за повредите на полските посеви, имаме специални комисии, по кой закон ще сждят, как ще оценяват, ами че ние имаме специален закон как да се оценяват повредените дървчета и пр. и пр. Виждате този закон и маса други закони, лошо и леко съставени, ще влезат в противоречие. Г. министъра на правосъдието, като не е можал в комисията да го редактира и да го измени, сега се мъчи некак си да го поправи. Нека да го поправи, но той ще види, че е една прибржзана работа, е една работа, която ще докара галиматия. Вие ще накарате хората от едно село да отиват в друго село да се сждят. Ами че хората на едно село немаат доверие на другото село, те не сж участвували в избора, и хора от града ще отидат в село.

Говорй се по чл. 8. Ами че може ли да има запис на заповед за 1.000 л., протестиран, ще трябва да се ляв пред селското сждилище да сжда; но ще може ли по заповедното сждопроизводство, чл. 14, да взема изпжлнителен лист напр. и пр. и пр.? Изменява се основно целата процедура, изменяват се всички закони.

Министър П. Янев: В селото нема тия работи, за които приказвате: те сж ваши, банкерски, търговски работи.

В. Мулетаров (к): Той решава по сжвест. Записите сж вече вмирисани.

(Председателското место се заема изново от подпредседателя Георги Марков)

Председателствуваш Г. Марков: Има думата народния представител г. Неделчо Георгиев.

Н. Георгиев (з): Г. г. народни представители! Хептен неуместно беше предложението на г. Паскалева, който говори, без да е видел, може-би, че е казано тук, че там, където общината, окръгът или държавата сж страна, тия дела не сж подсждни. Но от друга страна, г. г. народни представители, аз бих предпочел даже и такива дела да се гледат там, защото вместо да отидат 10 души при един, нека отиде един при 10-те. Но важното е, че тук е казано, че там, където общината, окръгът или държавата е страна, тези дела не се разглеждат от тези сждилища.

Ц. Бржилянков (о): Това е само за граждански дела, а следуюция член е за углавни дела за всички нарушения.

Председателствуваш Г. Марков: Има думата народния представител г. Неделко Атанасов.

Н. Атанасов (з): Аз ще моля г. министъра да се сжгласи да зачеркнем целия член, защото има следното нещо: об-

щинските кметове ще издават заповеди за нарушение на законите, въз основа на всички ония членове от разни закони, по неподчинение на известни хора от общината; ще дойдем до едно положение, че общинския сжвет ще има право да отменява глобите, налагани от кметовете, и ще внесем една дисхармония в управлението им. Аз моля да се оттегли целия този член.

Ц. Бржилянков (о): После нарушенията по гербовия сбор.

Министър П. Янев: Като кажем „за нарушения по наказателния закон“, ще разбираме нарушения само по този закон.

Ц. Бржилянков (о): Кажете го.

Министър П. Янев: Ще го кажем.

Н. Атанасов (з): Кой ще налага тия глоби по наказателния закон?

Министър П. Янев: Който е нарушител, наказва се с глоба.

Н. Атанасов (з): Аз искам да знам, кой от органите?

Министър П. Янев: Сжда ще налага.

Председателствуваш Г. Марков: Има думата г. министъра на правосъдието.

Министър П. Янев: Г. г. народни представители! За всеко едно нарушение се предвижда и наказание, глоба, запиране, даже и затвор. Тук се предвиждат в чл. 12 нарушения, по които наказанието е глоба. Тези нарушения се разрешават от самия съд и ако се установят, веднага се тегли присжда и се налага известна глоба. Тъй че тази глоба ще я налага самия съд. Но попекже нарушения, както се забележа, има по много закони и материи, затуй именно добре е да се конкретизира: „за нарушения по наказателния закон“. Тогава ще се разбира оная глава от наказателния закон, която предвижда известни нарушения и който ги върши, ще се наказва.

Д-р Й. Фаденхелт (р): То е казано, г. министре.

Министър П. Янев: Само че от тех ще вземем само ония нарушения, по които се предвижда глоба, но не наказание и запиране. Ето защо този член, за да стане приемлив и ясен за г. г. народните представители, ще трябва да добавим: . . .

Д-р Й. Фаденхелт (р): В чл. 12 е казано; прочетете го.

Министър П. Янев: (Чете) „На селско-общинския съд сж подсждни дела за нарушения по наказателния закон, извършени в пределите на общината, за които наказателния закон предвижда само глоба до 250 л.“

С. Костурков (р): То е казано.

Д-р Й. Фаденхелт (р): Достатъчно е.

Министър П. Янев: Така че след думата „нарушения“ да се прибавят думите: „по наказателния закон“. А пжк след думата „предвижда“ да се тури думата „само“.

Председателствуваш Г. Марков: Ще гласуваме. По чл. 12 г. министъра на правосъдието прави предложение след думата „нарушения“ да се прибавят думите „по наказателния закон“, а след думата „предвижда“ в последния ред да се добави думата „само“. Конто приемат тия добавки, както ви ги казах, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Конто приемат чл. 12 с добавките, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„П р о ц е д у р а“

„Чл. 13. Исковете пред селско-общинския съд се заявяват устно или писмено. Устните заявления се записват в надложната книга.

„Всеко заявление се обгербва сжгласно закона.“

Председателствуващ Г. Марков: Има думата народния представител г. Никола Ковачев.

Н. Ковачев (з): Г. г. народни представители! Тук, в чл. 13, е казано: (Чете го) Искам да знам устните заявления как ще се обгербоват?

Председателствуващ Г. Марков: Ще се записват в книгата.

Министър П. Янев: Ще се записват в самата книга.

Ц. Бржильнов (о): В другите закони се казва „судо-производство“, а не „процедура“. Моля ви се, махнете „процедура“, смешно е; да се каже „судопроизводство“.

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 13, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 14. Заседанията на селско-общинския съд съ публични.

„Публичността може да се изключи само когато има основание да се предполага, че ще бъде вредна за обществен ред или правствеността.“

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 14, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 15. Селско-общинския съд, преди да почне разглеждането на едно дело, длъжен е да се опита да спогоди страните. Ако спогодбата не успее, почва се разглеждането на делото. Преди да произнесе решението си, съдът е длъжен повторно да се постарее да спогоди страните.

„Спогодбата трябва да се вписва в книгата, в която се вписват и решенията на съда.“

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 15, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 16. Съда трябва да се старае да свърши разглеждането на делото още в първото заседание. Ако стане нужда за отлагане, той е длъжен да определи ден за продължение на разглеждането.“

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 16, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 17. Страните се явяват пред съда лично. Адвокати и повереници не се допускат. Непълнолетните и умоповредените се представляват от своите настойници.“

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 17, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 18. Селско-общинския съд обявява с обявление, залепено при входните врати на съда, деня, назначен за разглеждане на делото. При това той призовава страните да присъствуват при разглеждането. Ако некоя от страните не се яви, без да представи уважителни причини, делото се разглежда в нейно отсъствие и издаденото решение се счита за присъствено.

„Общинския съвет е длъжен да определи подходящо помещение за селско-общинския съд.“

Председателствуващ Г. Марков: По чл. 18 се прави предложение от народния представител г. Юрдан Юрданов да се прибави нова алинея със следното съдържание: (Чете) „Страните се явяват пред съда лично или се представляват от пълномощници, каквито могат да бъдат всички избиратели в общината“.

Министър П. Янев: Чл. 17 предвижда страните да се явяват лично.

В. Мулетаров (к): Лично или чрез пълномощници.

Министър П. Янев: Това го има в чл. 17, който се гласува.

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат предложението на г. Юрдан Юрданов, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, не се приема.

Които приемат чл. 18 тжй, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 19. Селско-общинския съд преди да се произнесе, трябва да прегледа представените документи и да изслуша свидетелите, ако такива има посочени от страните. „Селско-общинския съд, по искане на страните или по усмотрение, може да прави оглед и да изслушва вещи лица.“

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 19, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): (Чете)

„Чл. 20. Клетвата, като доказателство, не се допуска.“

Председателствуващ Г. Марков: Има думата народния представител г. Неделчо Георгиев.

Н. Георгиев: Г. г. народни представители! Каквото и да си приказваме, нашия народ в грамадното си мнозинство е още верующ, и аз сметам, че едно от най-сигурните доказателства по разправията навсякъде е клетвата.

Председателствуващ Г. Марков: Особено в селата.

Н. Георгиев (з): Особено в селата. Не знам защо е отхвърлена. Верно е, че може да ми се каже, че който не е доволен от това решение, ще отиде в съда да го обжалва, но по-пататжк ние казваме, че иск до 100 л. не подлежи на обжалване. Вие сега или ще накарате хората всички да станат неверующи, или пък ще ги накарате за 20 л. заем да отиват да тжрсят свидетели или записи да вземат. Защо линават хората от възможността да си служат с клетвата като доказателство? Утре един кръчмар ще излезе да съди един човек, че има да му дължи 400—500 л., и вие отнемате възможността на бедняка да му предложи клетва, за да му отхвърли иска, а сега оставяте този бедняк да го осждят, защото нема клетва, или да отиде да харчи нови пари в града. Ето защо аз моля, този член да се изхвърли. Клетвата да си остане, понеже навсякъде е известна като доказателство за иска.

Министър П. Янев: Съгласен съм.

Председателствуващ Г. Марков: Г. министъра на правосъдието се съгласява с предложението на г. Георгиев чл. 20 да се изхвърли. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема. Чл. 20 се изхвърля.

Докладчик Н. Хайдуков (з): Чл. 21 става чл. 20. (Чете)

„Чл. 20. Селско-общинския съд джржи кратжк протокол по всеко дело, в който трябва да се отбелезва: състава на съда, местото, деня и часа на заседанието, имената на страните, начина на техното призоваване, предмета на спора и имената на свидетелите.“

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 21, който става чл. 20, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): Чл. 22 става чл. 21. (Чете)

„Чл. 21. Решението трябва да се произнесе още в същото заседание, в което е разгледано делото, като се записва в протокола.“

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 22, който става 21, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): Чл. 23 става чл. 22. (Чете)

„Чл. 22. Протокола трябва да се подпише от съдиите, които съ участвували в разглеждането на делото, както и от секретаря.“

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 23, който става 22, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): Чл. 24 става чл. 23. (Чете)
„Чл. 23. Селско-общинския съд решава окончателно, без право на каквото и да е обжалване, дела на сума до 100 л.

„Решенията на съдия за дела на сума от 101 до 1.000 л. подлежат на обжалване по апелативен ред пред мировия съдия, в чийто район се намира съда, в двунеделен срок от деня на произнасянето им, който решава окончателно без право на касационно обжалване. Тоя срок тече от деня на съобщението им, ако съж не присъждат.

„Към жалбата страната е длъжна да приложи препис от протокола.“

Председателствуващ Г. Марков: Има думата г. министър на правосъдието.

Министър П. Янев: Г. г. народни представители! Според този член, тук се предвижда, че дела до 100 л. се решават окончателно от съда, без право на каквото и да е обжалване, а дела от 101 до 1.000 л. подлежат на апелативно обжалване пред мировия съдия и се предвижда, че той решава окончателно без право на касационно обжалване. Това изискване е много строго и ние ще трябва да дадем възможност за тези вече по-големи искове от 101 до 1.000 л. да може по тех мировия съдия да издава решения, които да могат да подлежат на касационно обжалване. Защото в противен случай ще излезе една малка аномалия, пожеже в другия закон за гражданското съдопроизводство, предвидехме решенията на мировия съдия по искове от 300 л. нагоре да подлежат на апелативно обжалване, а пак тук ще приемем решенията на искове до 1.000 л. да не подлежат на апалативно обжалване, а да подлежат само на касационно обжалване.

Затова правя предложение в алинея втора след думите: „който решава окончателно без право на касационно обжалване“ да се прибавят думите: „ако се касае за решение до 300 л.“ и с право на касационно обжалване, ако решението е за сума и 301 до 1.000 л.“ Това се съобразява и със закона за гражданското съдопроизводство и процедурата пред мировите съдии, затуй ще моля да бъде прието туй предложение.

Г. Данилов (д): А защо си правите предложението за до 100 л.? Направете ги до 500 л. Какво е 100 л. днес?

Председателствуващ Г. Марков: Ще гласуваме. По чл. 24, който става чл. 23, г. министър на правосъдието прави предложение, щото след думите: „който решава окончателно без право на касационно обжалване“ да се прибавят думите: „ако се касае за решение до 300 л.“ и с право на касационно обжалване, ако решението е за сума от 301 до 1.000 л.“ Които приемат туй предложение на г. министър, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Които приемат чл. 24, който става чл. 23, с приетата добавка, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): Чл. 25, който става чл. 24. (Чете)

„Чл. 24. Селско-общинския съд разглежда дела за нарушения:

„1. По молбите на частни лица, които съж претърпяли вреди и загуби;

„2. По съобщение на общинския кмет и други административни и съдебно-полицейски органи, ако нарушението подлежи на преследване независимо от жалбата на пострадалото лице.“

Председателствуващ Г. Марков: Има думата народния представител г. Цоню Бржильянов.

Ц. Бржильянов (о): Г. г. народни представители! Мисля, че тук е местото да се обясни какво ще стане с опези дела, които съж висящи, било граждански или уголовни, при мировите съдии, по които е имало едно, две, може би и повече от три заседания на съда. Събрани съж доказателства по процедурата на общия закон, и сега всички тези дела ще трябва ли да се претърсват, така да се каже, в архивата на мировия съд и да се препратят на окръжния съд, за да ги решава той, като захване отново, или пак ще си бъдат решени?

Министър П. Янев: Отсега нататък повите дела.

Ц. Бржильянов (о): Ако се не каже това, по силата на общите постановления на нашата процедура, щом като се създава нов съд, ще трябва висящите дела да се пратят нему. Затуй кажете го изрично, иначе вие ще ги удавите от дела, по които не ще могат да се ориентират. Затуй ще трябва изрично да се каже; намерете му место тук — да се каже напр. в една алинея.

Министър П. Янев: Когато се учредят общинските съдилища, тогава ще почнат да се завеждат там дела. Никакви дела от никъде нема да се препратят там.

Ц. Бржильянов (о): Иначе мировите съдии ще препратят тези висящи дела там.

Председателствуващ Г. Марков: Ще гласуваме. Които приемат чл. 25, който става чл. 24, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): Чл. 26, който става чл. 25. (Чете)

„Чл. 25. Той е длъжен да държи кратък протокол по разглежданото дело, в който отбелязва имената на страните, съществото на престъпното деяние и времето и местото, гдето то е било извършено.“

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 26, който става чл. 25, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): Чл. 27, който става чл. 26. (Чете)

„Чл. 26. Веднага след разглеждане на делото, съда произнася своята присъда, която записва в протокола. Последната не подлежи на никакво обжалване.“

Председателствуващ Г. Марков: Има думата г. министър на правосъдието.

Министър П. Янев: Г-да! Този член гласи, че „Веднага след разглеждане на делото съда произнася своята присъда, която записва в протокола. Последната не подлежи на никакво обжалване“. Ако остане така, тогава тия дела, които съж предвидени за нарушение до 250 л., нема да подлежат абсолютно на никакво обжалване. При все че 250 л. глоба не е твърде тежко наказание, аз сметам, че все-таки тези пари се дават и не може да не почувствува това наказание онзи, когото осъждат. Затуй трябва да се даде една възможност на една част от тези глоби да могат да подлежат на разглеждане от мировия съдия, като се прибавят следните думи веднага след текста на чл. 27, който става чл. 26, а именно: след думите „последната не подлежи на никакво обжалване“ да се прибави: „ако наложената глоба е до 50 л. Другите присъди могат да се обжалват пред мировия съдия по апелативен ред в двенеделен срок от произнасянето им. Присъдите на мировия съдия по тех не подлежат на никакво обжалване“. Значи, наложените глоби от 51—250 л. ще се разглеждат пред мировия съдия като втора инстанция и той ще решава окончателно по тех. С това се дава достатъчна гаранция за правилно правосъдие.

Председателствуващ Г. Марков: По чл. 27, който става 26, е направено предложение от г. министър на правосъдието, щото след текста му, да се прибави текста, който моля г. министър да прочете.

Министър П. Янев: (Чете) „... ако наложената глоба е до 50 л. Другите присъди могат да се обжалват пред мировия съдия по апелативен ред в двенеделен срок от произнасянето им. Присъдите на мировия съдия по тех не подлежат на обжалване“.

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат туй допълнение, което прочете г. министър на правосъдието, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Които приемат чл. 27, който става чл. 26, с допълнението, което приехме, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): Чл. 28, който става чл. 27. (Чете)

„Чл. 27. Влезлите в законна сила решения и присъдите на селско-общинския съд се изпълняват от общинския кмет.“

Председателствуващ Г. Марков: Конто приемат чл. 28, който става чл. 27, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): чл. 29, който става чл. 28. (Чете)

„Чл. 28. По всяка искова молба се взема мито по 5% от цената на иска.

„От всяка жалба за нарушение, което подлежи на проследване само по жалбата на пострадалото лице, се взема берия по 20 л.

„Тези мита и берии, както и 50% от събраните глоби конто селско общинския съд налага, съставляват приход на общината и постъпват в общинската каса. Тия суми служат за издръжане на съда. Останалата половина от събраните глоби се внасят на приход в държавното съкровище най-малко на тримесечие.“

Председателствуващ Г. Марков: Конто приемат чл. 29, който става чл. 28, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Докладчик Н. Хайдуков (з): Чл. 30, който става чл. 29. (Чете)

„Чл. 29. Прокурора при окръжния съд и най-близкия мирови съдия съпътстват с надзора над селско-общинския съд. Те и ревизират същите, като за резултата донасят на министъра на правосъдието.“

Председателствуващ Г. Марков: Конто приемат чл. 30, който става чл. 29, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Народния представител г. Юрдан Юрданов прави предложение след чл. 30, който става чл. 29, да се прибави нов чл. 31, или по новата нумерация чл. 30, със следното съдържание: (Чете) „Общинския съвет, който не свика навреме населението да произведе избори или не провежда в седмичен срок избраните съдии, се преследва и наказва по чл. 431 от наказателния закон.“

В. Мулетаров (к): То е санкция, г. министре.

Председателствуващ Г. Марков: Има думата г. министър на правосъдието.

Министър П. Янев: Г. г. народни представители! Тук в чл. 2 явно се казва, че изборите стават първия неделен ден на м. октомврий. Това е едно законно изискване, което който не изпълни — а то не може да се не изпълни — само по себе си се разбира, че ще подлежи на наказание, затуй няма защо да се поставя този нов член. А колкото за утвърдяването на известен състав, същия член предвижда в месечен срок той да бъде утвърден от мировия съдия. Следователно, този нов член се явява съвсем излишен според нормите, които се изискват.

Председателствуващ Г. Марков: Ще гласуваме предложението на г. Юрданов. Конто го приемат, моля, да вдигнат ръка. Меншество.

От комунистите: Мнозинство.

Т. Булев (к): И вашите гласуват.

Председателствуващ Г. Марков: Ще проверим. Конто приемат туй предложение, моля, да вдигнат ръка. Само трима души вдигат ръка от нашите. — Малцинство, не се приема.

Има друго предложение от г. Юрдан Юрданов, да се прибави нов чл. 32, или чл. 30 по новата нумерация. (Чете) „Правосъдието в общинските съдилища е безплатно.“ Конто приемат туй предложение на същия народен представител, моля, да вдигнат ръка. Меншество, не се приема.

Конто приемат на второ четене законопроекта за селско-общинските съдилища със всичките изменения, които се приеха, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Има думата г. министър на вътрешните работи.

Министър д-р Р. Даскалов: Г. г. народни представители! Ще ви моля да применим към точка 12. от дневния ред, а именно второ четене на законопроекта за производството по дела за нарушения, за които несъдебни власти издават наказателни постановления.

Председателствуващ Г. Марков: Конто приемат предложението на г. министъра на вътрешните работи, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Минаваме на точка 12 от дневния ред.

Има думата докладчика г. Калчо Консулов.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„ЗАКОН

за производството по дела за нарушения, за които несъдебни власти издават наказателни постановления“.

Председателствуващ Г. Марков: Конто приемат заглавието на законопроекта, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 1. Наказателни постановления се издават от несъдебни власти за налагане на глоби, постановяване на конфискация и определяне обезщетения, само в случаите, где то специалните закони изрично предвиждат това.“

Председателствуващ Г. Марков: Конто приемат чл. 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 2. В наказателното постановление трябва според съответния закон да се обозначава наказуемото деяние, нарушения закон, извършителя на нарушения, доказателствата, установяващи нарушения, наложеното наказание, постановената конфискация и определеното обезщетение. Освен това, в него трябва изрично да се казва, пред кой съд и в какъв срок подлежи на обжалване. То трябва да бъде подписано от компетентното, според съответния закон, длъжностно лице.“

Председателствуващ Г. Марков: Конто приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 3. Наказателното постановление се връчва на осъдените по реда на чл. чл. 188—196 от уголовното съдопроизводство, като обнародването по чл. 196 се извършва направо от учреждениято.“

Председателствуващ Г. Марков: Конто приемат чл. 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 4. До влизане в сила на наказателното постановление, продажба на конфискуваните предмети се доушча, само ако те подлежат на развала или ако други важни причини налагат бързото им продаване.

Когато учреждениято продава неподлежащи на развала предмети, преди наказателното постановление да е влезло в законна сила, то е длъжно, по реда на предшествувания член, да яви на осъдения депия и местото на продажбата и кои предмети ще продава. Срока не може да бъде по-малък от 14 дни от датата на връчването или обнародването на това съобщение. Назначения по-рано срок се отлага сам по себе си за тая дата, без да има нужда от второ съобщение до осъдения.“

Председателствуващ Г. Марков: Конто приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Собранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 5. Всеко наказателно постановление, ако съответния закон предвижда отблъскване пред съд, може в двенеделен срок от деня, в който е връчено, да бъде отблъснато пред мировия съдия, ако наложената глоба не е по-голема от пет хиляди лева, или стойността на конфискуваните предмети, или определеното обезщетение не надминават поотделно същата сума; а пред окръжния съд във всички други случаи.“

Председателствуващ Г. Марков: По чл. 5 има думата г. министър на правосъдието.

Министър П. Янев: Г. г. народни представители! Тук се предвижда една компетентност на мировите съдии по тези наказателни постановления до размер на 5 хиляди

лева глоба, толкова обезщетение и конфискация. Тая глоба е доста голема и чувствителна и ще трябва да я понамаляем, защото все-таки, глобата е наказание. Не е като един обикновен граждански процес да се състезават две страни и едната, която изгуби, да не се явява толкова много ошетена. А за да може да бъде съразмерна компетентността на мировия съдия по отношение на гражданските дела, сметам тая сума от 5 хиляди лева да я намалим на 2 хиляди лева, защото и по гражданските дела решенията на мировите съдии до 2 хиляди лева подлежат на касационно обжалване, както и делата по този законопроект от 2 хиляди лева също ще трябва да подлежат на касационно обжалване. Затуй добре е тая цифра от 5 хиляди лева да се намали на 2 хиляди лева, за да можем с това да дадем по-голема възможност на мировия съдия, въобще по-добре да вниква в същността на тези дела.

Ето защо правя предложението сумата 5 хиляди лева да се замени със сумата 2 хиляди лева.

Председателстващ Г. Марков: Г. министъра на правосъдието прави предложение по чл. 5 шото глобата не повече от 5 хиляди лева да се измени с не повече „от 2 хиляди лева“. Които приемат туй предложението, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приемат чл. 5 с изменението, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 6. Тъжбата се подава чрез учреждение, което е вършило наказателното постановление.

Учреждението препраща тъжбата, заедно със целата преписка, в надлежния съд и, ако е нужно, посочва доказателствата, които счита необходими за правилното решение на делото“.

Председателстващ Г. Марков: Които приемат чл. 6, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 7. Всеки акт, съставен според наредбите на специалните закони, съставлява доказателство за извършеното нарушение до доказване на противното.

Доказателствените средства, допустими за оборване на акта, въз основа на който е издадено наказателно постановление, се определят от специалните закони“.

Председателстващ Г. Марков: Които приемат чл. 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 8. Съда прекратява делото и обявява наказателното постановление за влезло в законна сила, когато тъжбата против него бъде оттеглена или се констатира, че тя не е подадена в законния срок.

Съда прекратява делото и обезсилва издаденото постановление, когато е изминало определената в наказателния закон давност (чл. 72 п. 5). В тоя случай, гражданските вреди могат да се дирят на общо основание пред гражданските съдилища. Давността, обаче, не тече, когато делото се намира в съда.

Когато нарушителя умре, съда прекратява делото и обезсилва наказателното постановление само по отношение на наложената глоба, а за конфискацията и обезщетението делото продължава. В тоя случай, вместо нарушителя, като страна, се призовават наследниците му. Ако те съ повече, съда може да ги задължи да посочат лице и града, където е седалището на съда, на което да се връщат призовките.

Не е причина за прекратяване на делото и обезсилване на наказателното постановление обстоятелството, че акта, въз основа на който е издадено наказателното постановление, не е съставен според изискванията на съответните специални закони или че самото наказателно постановление не съдържа всички указания, за които се говори в чл. 2 на настоящия закон. Въпреки такива формални недостатъци, съда разглежда и решава делото по съществото, и издава осъдителна присъда, щом бъде доказано, че нарушението е извършено“.

Председателстващ Г. Марков: Които приемат чл. 8, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 9. Разноските по призоваване свидетели и вещи лица, както и всички други разноски по делото, се авансират от държавното съкровище и се възлагат в присъдата според изхода му“.

рат от държавното съкровище и се възлагат в присъдата според изхода му“.

Председателстващ Г. Марков: Които приемат чл. 9, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 10. Присъдите на мировите съдии, с които се налага глоба или се постановява конфискация, или присъжда обезщетение не повече от по 1.000 л., съ окончателни и не подлежат на никакво обжалване. Останалите присъди на мировите съдии могат да се обжалват по касационен ред пред окръжните съдилища.

Присъдите на окръжния съд могат да се обжалват по касационен ред пред апелативния съд“.

Председателстващ Г. Марков: Има думата г. министъра на правосъдието.

Министър П. Янев: Г. г. народни представители! В чл. 10, цифрата „1.000 л.“ ще трябва да я заменим със цифрата „300 л.“, на същите основания, които по-рано казах, защото и в гражданското съдопроизводство предвиждаме такава компетентност.

По-нататък в същата алинея дето пише: (Чете) „Останалите присъди на мировите съдии могат да се обжалват по касационен ред пред“ — казано е тук — „окръжните съдилища“ — тези думи да бъдат заменени с думите „апелативните съдилища“, тъй както сме предвидели в гражданското съдопроизводство. Касационното обжалване става не пред окръжния съд, а пред апелативния съд.

И във втората алинея: (Чете) „Присъдите на окръжния съд могат да се обжалват по касационен ред пред“ — тук е казано „апелативния съд“, да стане „касационния съд“.

Председателстващ Г. Марков: Тогава трябва да се изменят и думите: „на окръжния съд“ във втората алинея.

Министър П. Янев: Присъдите на окръжния съд отиват не пред апелативния съд, както е предвидено във втората алинея, а пред Касационния съд. Това е едно изменение, което се въвежда в гражданското съдопроизводство, а именно, касационна инстанция за решенията на мировия съдия става апелативния съд, а касационна инстанция за решенията на окръжния съд, става Касационния съд.

Председателстващ Г. Марков: Г. министре! Тук е казано, че решенията до 3 хиляди лева съ окончателни...

Министър П. Янев: Така.

Председателстващ Г. Марков: ... а от 3 хиляди лева нагоре ще отиват в апелативния съд. Следователно, втората алинея трябва да стане: „Присъдите на апелативния съд могат да се обжалват по касационен ред пред Касационния съд“.

Министър П. Янев: (Чете) „Присъдите на мировите съдии, с които се налага глоба или се постановява конфискация, или присъжда обезщетение не повече“ — ще стане „от 300 л.“, а не „от 1.000 л.“ — „съ окончателни и не подлежат на никакво обжалване. Останалите присъди на мировите съдии могат да се обжалват по касационен ред пред“ — ще стане „апелативните съдилища“, вместо „окръжните съдилища“.

Председателстващ Г. Марков: Сега другата алинея.

Министър П. Янев: Другата алинея ще бъде в смисъл, че ония дела, които съ подсъдни на окръжните съдилища, ще се обжалват по касационен ред пред Касационен съд.

Председателстващ Г. Марков: Добре.

Има думата народния представител г. Стоян Костурков.

С. Костурков (р): Г. министре! С това предложение, което правите, не виждате ли, че отдалечавате съдиите се от съдилищата? Апелативни съдилища имаме малко — само три, а окръжни съдилища имаме много. Окръжния съд е много по-близка инстанция до населението, от-

колкото апелативния съд. Усложняват положението на съдиите се.

Докладчик д-р К. Консулов (з): Г. Костурков! Тук се говори за касационно разглеждане, а при него страните не се явяват.

С. Костурков (р): Разбирам. — Делата, които излизат от мировите съдилища, могат да имат окръжния съд за касационна инстанция. Защо пак непременно предвиждате за касационна инстанция апелативния съд, за да отдалечавате съдиите се страни от съда и да ги пращате в Русе, Пловдив и София?

Министър П. Янев: Не е въпроса да отдалечаваме съдиите се от съда. Въпроса тук е, че когато по тези наказателни постановления, където се предвижда поотделно глоба до 2 хиляди лева — значи до 6 хиляди лева, като се съберат всички — съжидени на мировия съдия. Явно е тук, че тия дела съставляват много и почти 90% от делата, подсъдени на окръжните съдилища се изземват и отиват пред мировия съд. И този мирови съд, ако има като касационна инстанция окръжния съд, тогава по всички фискални нарушения, по всички нарушения по горите и пр., ще имаме 30 и повече касационни инстанции, колкото окръжни съдилища имаме, и много е опасно, съдилищата да започнат да имат всевъзможни практики по тия дела, а трите апелативни съдилища, които съставляват малко на брой, винаги могат да държат контакт и да образуват еднообразна практика помежду си и по-скоро тия три съдилища за целата страна могат да унифицират практиката си по известна категория дела, отколкото 30 окръжни съдилища. Това съставлява съображенията, за да се предвиди като касационна инстанция по тия важни дела апелативния съд. Затуй моля Народното събрание да приеме предложението тъй, както е направено.

Председателствуващ Г. Марков: По чл. 10 има направено предложение от г. министъра на правосъдието, щото цифрата „1.000 л.“ да се замени с „300 л.“. В края на първата алинея думите „пред окръжните съдилища“ да се заменят с думите „пред апелативните съдилища“, а в края на втората алинея думите „пред апелативния съд“ да се заменят с думите „пред Касационния съд“. Които приемат туй предложение на г. министъра, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приемат чл. 10 с приетите изменения, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 11. Срока за подаване касационна жалба е месечен и започва от деня на произнасяне резолюцията по делото“.

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 11, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 12. Глобата, наложена с необжалвано наказателно постановление или с влезла в законна сила присъда на съда, се събира от компетентния финансов бирник по реда за събиране на преките данъци“.

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 12, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 13. Глобите, наложени с наказателни постановления или присъди при невъзможност да бъдат събрани, се заменят, освен в случаите, в които специални закони не допускат такова заменяване, със записване, като за всеки 25 л. се пресметат не повече от един ден записване. Най-високия размер на записването е една година.“

„Ако в наказателното постановление или в присъдата по делото не е указано с колко време записване се заменява наложената глоба, то заменяването се определя от мировия съдия в местото, где е учредението, на което за тази цел се изпраща целата преписка“.

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 13, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 14. Наказателните постановления по нарушения на законите за преките данъци, с които се налага глоба

равна или неколкостепенна на дължимия данък, се обжалват по реда, определен в специалните закони. За тези постановления настоящия закон не се прилага“.

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 14, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„Чл. 15. Законоположения, които противоречат на наредбите на настоящия закон, се отменят.“

„Заварените висящи дела пред разните инстанции се изпращат по подсъдност на съдилищата, които според наредбите на настоящия закон, съж компетентни да ги разглеждат“.

Председателствуващ Г. Марков: Има думата г. министъра на правосъдието.

Министър П. Янев: Г. г. народни представители! Този законопроект, още като се замисли да се прави, почти всички ведомства почнаха да го имат из пред вид, когато ще образуват или ще изготвят закони, които да засегат тая материя. Напр., в закона за горите вие ще видите, че още там се предвиждат ред членове, в които се взема из пред вид този закон в неговите наредби. Та аз сметам тук в чл. 15 да се каже изрично: (Чете) „Ведомствата, които предвиждат в законопроектите си правила, уредени от настоящия закон, съж дължни, преди вписването им в Народното събрание, да ги представят в Министерството на правосъдието за мнение и за съгласуване с него“. Това мнение трябва да бъде отбележано изрично в мотивите, с които се внася таков законопроект. Това е една пужда.

Министър д-р Р. Даскалов: То се разбира от себе си.

Министър П. Янев: Верно е, че и без това те пак ще се съобразяват — така е било почти с всички законопроекти, които сега се преработват или изработват — но не е зле да се предвиди туй изрично.

Министър д-р Р. Даскалов: Недейте ги задължава със закон.

Министър П. Янев: Щом като всеко ведомство може да вземе винаги из пред вид този закон, когато състави законопроекти, които предвиждат наказателни постановления, тогава верно е, че такава една алинея става безпредметна. Но това трябва да се има пред вид от всички ведомства.

Председателствуващ Г. Марков: Които приемат чл. 15, както го докладва г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приемат на второ четене законопроекта за производството по дела за нарушения, за които несъдебни власти издават наказателни постановления, с измененията, които приехме, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министъра на вътрешните работи.

Министър д-р Р. Даскалов: Нека преминем към точка девета от дневния ред.

Председателствуващ Г. Марков: Минаваме към точка девета от дневния ред — второ четене законопроекта за Столичната община.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„ЗАКОН за Столичната община“.

Председателствуващ Г. Марков: Има думата по заглавното народния представител г. Васил Мулетаров.

В. Мулетаров (к): Г. г. народни представители! От името на нашата парламентарна група, аз дължа да заявя пред пленума и да протестирам за това, което се извърши в комисията по преглеждане на миналия на първо четене законопроект. Издаде се покана до комисията за заседание в 4 ч. след обед. До 6½ ч. ние чакахме да се яви председателят и или некой от членовете, за да видим, дали ще

има заседание или не. Попеже до 6½ ч., повтарям, никой не се яви от тази комисия, за да каже, че ще има заседание, г. началника на канцеларията ни каза: „Нема да има заседание, г-да“. И депутатите от опозицията се разотидоха. Обаче в 6½ ч. идва при мене разсипан и ми казва, че комисията се е събрала да разглежда законопроекта. Когато отидох бехме само 4 души и аз един — 5, дойде и д-р Максимов от нашата група — 6 и, нека кажа, при едно весело настроение, се почна разглеждането на законопроекта, във весело настроение, подчертавам.

С. Даскалов (з): Още по-хубаво, че с весело настроение. Другите законопроекти се разглеждат все с тъжно.

С. Костурков (р): Той иска да каже, че сж били пиянци.

В. Мулетаров (к): Моля. Аз помолих министра на вътрешните работи г. Райко Даскалов, да ни даде възможност да прегледаме не законопроекта, който е сложен за разглеждане, защото, г. г. народни представители, председателя не взе законопроекта, който ние разглеждаме, ами взе законопроекта на Софийската градска земеделска дружба — там към преписката има такъв законопроект от Софийската градска дружба — и започна четенето на него законопроект. Аз помолих няколко пъти г. министра да отложим туй заседание, което и така е станало късно, защото хората от комисията се разотидоха. Г. министър се съгласи, почна да търси в кой час е свободен, понеже бил зает на другия ден сутринта, та след обед да фиксираме часа, когато ще разгледаме този законопроект. И когато г. министър се съгласи вече да го отложим, в този момент председателя казва: „Който е съгласен сж чл. 6 да вдигне ръка“ — шест члена вече отишли. Никой не чете, никой не чува, че чл. 6 от законопроекта на земеделската група ни се чете. И когато аз казах: „Полека, какво четете? Вие не четете законопроекта, който ние сме длъжни да разгледаме“, председателя г. Ковачев заяви: „Който е съгласен сж чл. 12, да си вдигне ръката“. (Смех) Аз предавам това, което стана в комисията. Тогава ние напуснахме комисията. Подир четири минути влезнаха тук всички — минали законопроекта. И този така изработен законопроект на комисията сега ни го внасят тук за разглеждане. Аз джлжа да заявя, че накрая, когато се гласуваше чл. 12 — в две минути се отиде до чл. 12 — г. министър Райко Даскалов заяви: „Какво да правя, комисията не е съгласна да се отложи“. Повтарям още един път: нямаше нито четири минути — тук имаше некакъв скандал, не помня какъв беше — и целата комисия влезе тук. И оттогава не сме заседавали — никога не сме свиквани, никога не сме били свидетели на туй, което сега ни го внасят. Аз обяснявам туй, което е станало в комисията и от името на нашата парламентарна група протестирам. Това не е работа на комисията. Аз сжм член на комисията, нашата група има двама представители и протестирам, защото е казано, че това е плод на комисията. Комисията не е свикана на заседание, комисията не е разглеждала законопроекта; той мина в няколко минути.

Некой от земеделците: Не е верно! 4 часа е разглеждан.

В. Мулетаров (к): Всичко това, както ви казах, лежи в проекта на Софийската градска земеделска дружба.

Некой от земеделците: Ама е хубаво, нали?

Председателстващ Г. Марков: Има думата народния представител г. Никола Ковачев, председател на комисията по Министерството на вътрешните работи.

Н. Ковачев (з): Г. г. народни представители! Г. Мулетаров се базира тук и иде да обвинява комисията, че била в некакво весело настроение, . . .

В. Мулетаров (к): То беше доста много!

Н. Ковачев (з): . . . че не дошла точно навреме. Нека ме извини г. Мулетаров с умите, с които ще се обжрна към него: Все бива лжка, ама такава лжка, каквато сега искам да направя пред Парламента, не сжм виждал. Аз те зная като комунист, а всеки комунист е навикнал да лже. Аз те познавам добре и никой по-добре от мене не познава душата на комуниста. В 4 ч. беше направена поканата, обаче хората от комисията закъснеха и в 4½ бехме

там, по вас ви нямаше. Г. д-р Ораховац беше там. Аз го казах да стои, но той като виде, че нема дръг от опозицията, си излезе. След туй дойдохте и вие с другаря си; аз ви казах, че трябва да разгледаме законопроекта, че нема време, но вие казахте да го отложим за следния ден.

В. Мулетаров (к): Аз допушам, че е искрен, защото той не помни какво е правил.

Н. Ковачев (з): Причината, изглежда, беше тази, че г. Мулетаров и техните, които участваха в комисията, не бежа сондирали мнението на своята група какво поведение трябва да държат по законопроекта в комисията, затуй и настояваха да се отложи за другия ден.

Д-р Н. Максимов (к): Когато почнахме да разискваме законопроекта член по член, оказа се, че нито един от членовете не знае какво се е чело.

Н. Ковачев (з): Аз четох член по член и се правеше предложение от г. Манолова и други; комунистите протестираха и напуснаха. Ние никого насила не можем да държим в комисията. Ако вие не възприемате някои членове от законопроекта, излезте, оборете ги и нека Парламента не ги приеме. С туй аз исках да обжрна вниманието на г. Мулетарова, че комисията си е извършила работата по закона, както трябва, без да се обжрща внимание на техните протести.

В. Мулетаров (к): Ние направихме предложение да се препрати законопроекта в комисията, тя да го разгледа и след това да се поднесе тук.

Щ. Сокуров (з): Комисията си свърши работата. Вие избегавате.

Председателстващ Г. Марков: По заглавието на законопроекта има думата народния представител г. Никола Пждарев.

Д-р П. Максимов (к): Отказвате ли, че за 7 минути бехте тук?

Н. Ковачев (з): От 4½ до 6½ бехме там. Д-р Ораховац си отиде.

В. Мулетаров (к): Д-р Ораховац е тук и е жив. Тодор Лукаков ви търси, аз сжщо, д-р Максимов сжщо. До 6½ никой не се яви.

Н. Атанасов (з): Сега има думата г. Пждарев. Защо правите така?

В. Мулетаров (к): Два часа чакахме.

Н. Георгиев (з): Максимов сега заяви, че член по член гласувахме закона.

Н. Пждарев (д): Г. г. народни представители! Тези прекарания, които станаха тук за начина, по който е разгледан законопроектът, съчат на една празнота в реда, по който работят нашите парламентарни комисии. Тук от трибуната на Народното събрание нашата парламентарна група покани Бюрото да вземе грижата, щото заседанията на парламентарните комисии да се обявяват на определено място, за да може всеки народен представител да знае коя парламентарна комисия къде заседава и кой законопроект ще разглежда. По такъв начин би се дало възможност както на членовете от комисията да участват в разглеждането на законопроектите, така и на другите депутати, които не сж членове на комисията, които не се поканват да вземат участие в заседанието ѝ, но които по правилника имат право да участвуват сж съвестелен глас, да могат да вземат участие в работите на комисията. Не само че това не става, не само че не се обявява кога комисията ще заседава, но когато членовете на комисията се поканват да вземат участие в заседанието ѝ, нито часовете се спазват, нито местото се определя и много пъти даже членовете на комисията не знаят къде да търсят председателя, къде ще става заседанието. И когато го намерят в определения час, виждат, че нема дошли членове, не може да почнат заседанието, почакват малко и като нема никой, отиват си, защото депутата не

може да си губи времето, без да се върши нещо. Този начин на действие много пъти болшинството от парламентарните комисии го използва, за да лиши меншенствата от участие в разглеждане на законопроектите.

Н. Георгиев (з): (Възразява нещо)

Н. Пждарев (д): Та, когато в определения час вие не се съберете, вашия председател трябва да констатира, че комисията не се е събрала и да определи нов час или нов ден на заседание.

Н. Георгиев (з): Председателя на комисията ги чака да се съберат.

Н. Атанасов (з): По правилника, щом се явят болшинство от 15 души — 8 души, дори и когато е $\frac{1}{3}$, комисията заседава.

В. Мулетаров (к): Г. Неделко Атанасов! До 6 $\frac{1}{2}$ никой нямаше.

Н. Пждарев (д): Но когато некой от опозицията чака половин, един час да почне комисията да работи . . .

В. Мулетаров (к): Два часа я чакахме.

Н. Пждарев (д): . . . и тя не почва, отива си.

В. Мулетаров (к): Г. Неделчо Георгиев! Дълга да Ви кажа, че даже взехме телефона да питаме във Вътрешното министерство, да не би комисията да заседава там.

Н. Георгиев (з): Че кога комисията е заседавала във Вътрешното министерство?

В. Мулетаров (к): Казаха ми, че е твърде възможно там да са се скрили, и сам г. Ковачев, ако помни, ще Ви каже.

Н. Ковачев (з): Г. Мулетаров! Да си помниш думите! Има закон, вземи думата и говори.

Н. Пждарев (д): Понеже състава на комисията е нагледен така, че болшинството всекога, когато пожелае, може да си открие заседанието и по такъв начин се отстранява опозицията, болшинството прави заседания когато ще и разглежда законопроектите както ще.

Г. г. народни представители! В интереса на работите на Камарата, в интереса на вашето име е да се премахне тази практика. Аз съжалявам, че този въпрос се повдига сега, на края на сесията, но той беше повдиган и навремето от нашия уважаем г. Данаилов. Г. председателя навремето обеща, че ще се направи нужното, за да бъдат известявани народните представители, коя комисия в кой час, в коя зала заседава и кои законопроекти разглежда. Ако това беше станало, г. г. народни представители, въпроси като днешния нямаше да се повдигат.

Некой от земеделците: Всеки се разписва на поканата.

Н. Пждарев (д): На поканите се разписват — аз го подчертавам — само членовете на комисията, а всеки депутат може да участва, всеки депутат може да се заинтересува от известен закон, и когато знае кога ще бъде разглеждан в комисията, ще отиде, както става в бюджетарната комисия: знае се кога заседава тя и много повече депутати има там, отколкото в другите комисии. За другите комисии не се знае къде и кога заседават — всичко става по един таен начин. Ето по какъв начин се процедира: има законопроекти от името на комисията, а пълния състав на комисията не е участвувал.

Сега, по въпросния законопроект.

Председателствуваш Г. Марков: По заглавието говорете:

Н. Пждарев (д): Г. г. народни представители! Закона в първоначалния си вид беше представен с друго съдържание.

От земеделците: Комисията е именно за това.

Н. Пждарев (д): От комисията се явява с изменения. Всички тези изменения, направени в комисията, си имат

своите съображения. Комисията е длъжна да посочи на народните представители мотивите, които са продиктували измененията, направени от нея. Докладчикът не е само за да прочете законопроекта, да прочете заглавието и членовете един по един. Негов дълг е по правилника да съобщи на народното представителство приетите от комисията изменения, и не само да ги съобщи, но да съобщи и мотивите на комисията, за да се приемат тези изменения. При въвеждането на законопроекта министър или вносителите на законопроекта излагат своите мотиви и съображения. Вие имате тук съществени изменения по закона, но в съобщението на комисията не виждам мотивите. Ако не са отпечатани, ако не са съобщени писмено, докладчикът е длъжен да ги съобщи.

Н. Георгиев (з): Никоя комисия не туря в доклада си мотивите.

Н. Пждарев (д): Но правилникът изисква.

С. Костурков (р): Трябва да ги съобщи.

Н. Ковачев (з): Ще се има пред вид, г. Пждарев, за-напред.

Н. Пждарев (д): Вие може-би ще се смеете на това, но аз смятам, че работата на комисията ще бъде сериозна тогава, когато мотивите са изложени писмено, или, ако не са изложени писмено, докладчикът трябва да ги изложи устно, както става във всички парламенти, както трябва да става и тук, ако искате всичко да се работи разумно. Комисията е направила известни изменения и докладчикът трябва да съобщи кои са мотивите на комисията, за да направи тия изменения.

Председателствуваш Г. Марков: Които приемат заглавието на законопроекта, . . .

В. Мулетаров (к): Чакайте! Ние правим предложение.

Председателствуваш Г. Марков: . . . моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

В. Мулетаров (к): Почакайте! Ние правим предложение: понеже този законопроект не е минал през комисията, да се изпрати в комисията да се разгледа. Това е моето предложение.

Н. Ковачев (з): Дайте го на гласуване, г. председателю!

Председателствуваш Г. Марков: Има думата народния представител г. Григор Чешмеджиев.

Г. Чешмеджиев (с): Г. г. народни представители! Аз вземам думата не да говоря по заглавието и по съдържанието на въпроса, а за да задам един въпрос на г. министъра на вътрешните работи. По сведенията, които чад тук народния представител г. Мулетаров, се вижда, че е имало некакъв състав от комисията да заседава, че там е бил лично и г. министър на вътрешните работи и че в тая комисия, тъй или иначе, всички са били със същото чувство, че не може да пристъпят към разглеждане на дадения законопроект.

Министър д-р Р. Даскалов: Ама Вие върват ли каквото той казва?

Г. Чешмеджиев (с): Тъкмо това питам. — Че самият министър на вътрешните работи е бил с това чувство и с това състояние се вижда от това, че е дигал свободно външе на следния ден, когато да свика комисията, за да може да участва и той, защото се касае до един важен законопроект. Това беше в резюме онуй, което повдигна пред вас народния представител г. Мулетаров. Желателно е Народното събрание да знае истината ли е това, което твърди народния представител г. Мулетаров?

Н. Георгиев (з): Не е истина.

Г. Чешмеджиев (с): Не вас, не членовете на комисията питам аз. Аз искам тая отговорност пред Парламента в една или друга смисъл да я поеме респективния министър на вътрешните работи, и ако той млчи и не опровергава, да ни даде право да разбираме, че това, което се

изтъква, че е станало в комисията, е истина, и в такъв случай, че тоя доклад е един фалшификат и че, следователно, Народното събрание ще трябва да го върне отново в комисията. Или министъра на вътрешните работи ще каже: това, което народния представител г. Мулетаров каза, не е истина, не съм дирил никакъв свободен момент на следния ден, съгласен съм, че е имало заседание на комисията и че тази комисия е гласувала . . .

Н. Атанасов (з): Законопроектът е гласуван при законен състав, г. Чешмеджиев, и комисията прави доклад тук.

Г. Чешмеджиев (с): аз не зная кое е истината, но аз съм тук народен представител и искам да зная, какво ще гласуваме — доклад на комисията ли или фалшификат? И затова ще моля осветление от г. министъра на вътрешните работи, който носи отговорност за това.

Председателстващ Г. Марков: Има думата г. министъра на вътрешните работи.

Министър д-р Р. Даскалов: Г. г. народни представители! Не смятах за нужно да вземам думата по този въпрос, защото мислех, че след казаното от г. Ковачева въпроса се изясни.

Г. Чешмеджиев (с): Вие кажете.

Министър д-р Р. Даскалов: Понеже искате да чуете моето мнение, ще ви го кажа. Действително комисията ме повика и аз отидох в заседанието.

Некой от комунистите: В колко часа?

Министър д-р Р. Даскалов: Не помня колко е било, не съм държал сметка за часовете. Във всеки случай повикаха ме в комисията, отидох там и виждам нужното число народни представители, виждам и г. Мулетарова, и г. Максимова седнали там и съм започнали заседанието. Казаха ми, че от демократите е бил г. д-р Оваховац, но си е отишъл. Видел всичко това, видел, че комисията е там, но си отишъл. Казах на комисията: нека бъдат и други опозиционери тук. „Потърсих ги няколко пъти, г. министри“ — ми каза председателя на комисията — „ние не сме длъжни постоянно да ги викаме и ако некой не иска да присъства, ние не можем да го накараме насилно да присъства“. Въпреки това, аз настоявах: нека има представители и на другите партии; добре е да има повече народни представители да се изкажат, защото ще се намерят пътищата за изглаждане на известни конфликти и по този начин ще се опростят самите разисквания в Камарата. В туй време и г. Мулетаров поиска от мене да може да се отложи заседанието. аз казах, че немам нищо против това.

В. Мулетаров (к): В 6½ ч. заседават, а поканата беше в 4½ ч.

Министър д-р Р. Даскалов: аз казах, че немам нищо против, защото моето желание и тук, и в комисията е било, да може опозицията да се изкаже, да нема никакви констатации, да може въпросите да вървят нормално. Но на тоя мой отговор на г. Мулетаров, че съм съгласен да бъде заседанието на другия ден, много основателно председателя на комисията ми каза, че „ние, г. министри, сме правили опити с тия хора. Ние сме ги канили редовно и ето листа, на който съм се разписали“. аз моля г. докладчика да вземе листа и ще видите кои съм се разписали там.

В. Мулетаров (к): Ние бехме, г. министри, в комисията в 4 ч. и чакахме до 5, до 6 ч. и комисията я нямаше. Г. д-р Оваховац няколко пъти търси комисията.

Министър д-р Р. Даскалов: „Виждате, че и сега пак сме ги поканили“. И действително тези господа не стояха.

Но длъжен съм тук да отхвърля с най-големо възмущение и аз просто се чудя, как поне това може да изсмучи от пръстите си г. Мулетаров, че комисията е била във весело настроение. Може-би да е имало некаква веселост, защото там действително се хвърляха некакви шегички.

В. Мулетаров (к): Не за Вас говоря, г. министри.

Министър д-р Р. Даскалов: Ако Вие от това весело настроение искате да извадите други некакви заключения,

аз ги отхвърлям с най-големо възмущение. Комисията беше редовно събрана на заседание.

Д-р Н. Максимов (к): Не за Вас казваме.

В. Мулетаров (к): Верно ли е, че ставаше дума да се отложи заседанието, а председателя казва: „Който е съгласен за чл. 6, да вдигне ръка“? Верно ли е туй.

Министър д-р Р. Даскалов: Моля Ви се! Комисията почна да разисква, тя разисква въпросите много редовно, но г. г. комунистите не искаха да стоят по-нататък, защото не се съгласил председателя и членовете на комисията да се отложи заседанието за друг път. И щом не се съгласиха, те излезоха и казаха, че при това положение не могат да разискват и т. н. Това е положението, г-да. Но че действително комисията заседава, че тя си направи протокол това е за мене напълно доказано.

Председателстващ Г. Марков: Има направено предложение от народния представител г. Мулетаров, с което иска: (Чете) „Понеже законопроекта за Софийската община не е разгледан от комисията, проекта да се върне в комисията“. Които приемат туй предложение, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приемат заглавието на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р К. Консулов (з): (Чете)

„чл. 1. Закона за градските общини, с всичките изменения и допълнения, важи и за Столичната община, с изброените по-долу изменения и допълнения“.

Председателстващ Г. Марков: Има думата народния представител г. д-р Никола Сакаров.

Д-р Н. Сакаров (к): (От трибуната) Г-да! Тази първост, при която се започва гледането на второ четене на този законопроект, издава много добре големия интерес, с който е свързан той за земеделското правителство и особено за земеделската дружба в София. Ние трябва да признаем, че след като съм наредени тук, в дневния ред, толкова много проекти — и очевидно е, че една много малка част от тях ще бъде прокарана до закриването на Народното събрание — се прибегва непременно да бъде гласуван и тоя законопроект, очевидно поради големата му важност за политиката на Земеделския съюз тук, в Столицата.

Н. Ковачев (з): Г. Сакаров! Ще имам едно нещо пред вид — че тук не се говори за Софийската община, а за „Столичната община“.

Председателстващ Г. Марков: Моля, не смущавайте оратора.

Д-р Н. Сакаров (к): Г. Ковачев! Успокойте се! аз имам това пред вид, тъй като чл. 2 гласи, че чл. 4 от закона за градските общини не засяга Столичната община, а чл. 4 от закона за градските общини гласи: „Всека градска община носи името на града, в който се намира общинското управление“. Впрочем аз имам пред вид, че София може да не бъде столица на България. (Смех)

Министър д-р Р. Даскалов: Княжево!

Д-р Н. Сакаров (к): Може да бъде Княжево, може да бъде с. Дивотино, не зная; но във всеки случай, той посега да измени чл. 4 от закона за градските общини, тъй като София ще измени тогава даже името си. Значи, аз говоря по законопроекта за Столичната община, а не за Софийската община.

Н. Ковачев (з): Разбрахме се.

Д-р Н. Сакаров (к): Г-да! Верно е, че въпреки декларацията, която направи г. министъра, очевидно за да спаси положението на президента на комисията по вътрешните работи, законопроекта, който имаме тук в своите 99% части се съдържа във в. „Земеделска България“ като законопроекта на дружбата от София. Това е точно. Едно единствено изменение има: таксата, която щеше да се събира за посещенията на градините, е премахната. Тъй

щото сенките, които ще да бъдат използвани от гражданите-посетители, напр. в „Борисовата градина“, „градската градина“ в София, сж свободни. Нема нужда сега да се освобождават само туберкулозните и тези, които имат други граждански болести, а се освобождават и всички други. Действително, аз съм съгласен, че има разлика в законопроекта, представен от дружбата. Ама ние нема какво да спорим, г-да. Още е във вашата памет речта на г. министър-председателя, с която той ни заяви тук пак преди 3—4 месеца: „Г-да! Понеже вие в София изобщо не сте способни да се уредите, ето ви г. Иван Длъгнечков най-сетне с дружбата в София да ви изработи закон, за да ви управи“. Това го има в дневниците на Народното събрание. Вие го четохте и аз го четох.

(Председателското място се заема от подпредседателя К. Малев)

Следователно, нема защо да спорим на тая тема. Ние тук го знаем, ние предварително чуваме, всеки от вас знае, че този законопроект е толкова важен, толкова необходим, че той трябва именно тия дни да бъде прокаран; иначе, ще пропадне наистина столицата на България, която има пред вид г. Ковачев.

Г-да! Промената в текстовете на този законопроект е само в следното: вмъсто да се назначава кмета сже царски указ по представление на Министерския съвет, и да се назначава измежду гражданите, той ще бъде назначен, избран от министрите, измежду избраниците в листите за случая. Второ изменение, пак в текста, е това, че тези 12 човека, които ще бъдат назначени за централен съвет, ще бъдат също взети не направо от гражданите, а тоже от избраниците. Това е целото изменение, което е направено по въпросния законопроект. Сега, ако е въпрос да оценим това положение спремо първото, несъмнено има значение, но в същността си то си остава онова, което занимаваше мотивите на законопроекта и авторите му още в началото. В принципа си законопроектът е такъв, какъвто беше той внесен по-рано. Сега аз ще имам пред вид най-важните работи.

Г-да! Защо трябва на земеделското правителство да се грижи специално за управлението на столицата или на София — понеже сега София е столица, ще позволите да говоря за София — когато в същност правителството знае добре, че София, при каквито и напрежения от правителството да почне борба, не може да бъде в ръката на земеделското правителство? Това е нещо, което е установено, аз бих казал, за вечни времена. Това не може да стане. Че земеделското правителство в една изборна борба, въз основа на сегашния закон за градските общини, нема да остане без мандат, това е положително; че има свет в София между слабото и гнилото, между безжизните, между новонакалжените граждани, между тези, които носят лишения и пр., които би могли да гласуват за правителствените кандидати, това е несъмнено; ще има 2—3—5 от 30 мандати, по болшинство, да се управлява Софийската община от правителствено болшинство, тая надежда е изгубена, това не вервам да мисли и правителството. Но в дадения случай идеята на правителството, именно, не е че ще се преустрои Софийската община според този закон и че след една година от днес ще настъпни режима на 6-те районни кметства и на един централен съвет, не. Идеята, г. г. народни представители, се крие на друго място — че след като се постановява, че ще бъдат използвани три месеца от разтурянето до изборите — а не два, както беше досега — ще се използва за София един период от 9 месеца.

Г. Данаилов (д): Сже специална забележка.

Д-р Н. Сакаров (к): Специалната забележка казва, че „до преустройването на Софийското градско общинско управление, съгласно настоящия закон, централната комисия има всички права на общински съвет“ — първо, и второ, че „до преустройването на Софийското градско управление, съгласно настоящия закон, срока за произвеждане на нови избори може да бъде продължен и до девет месеца“. Това значи, когато след един месец от днес Софийската община бъде разтурена, тжмо до м. януарий или февруарий, докогато биха назначили избори въобще на градските общини, на които мандата изтича именно в края на тая година, ние ще имаме не 6 районни съвети и един централен съвет, а ще имаме една централна комисия, състояща се не от избран, а от назначен вече от Министерския съвет кмет, и от министра на вътрешните работи членове, председатели на тия тричленни

районни комисии, които ще образуват централната комисия. Значи, вмъсто да имаме тричленна комисия, както е по стария закон за разтуряне на градските общини, ще имаме една шестчленна комисия и отгоре един президент като кмет, който ще урежда до преустройването на София, живота на София. С други думи, когато ще бъде прокаран този закон и когато настане времето за неговото провеждане с избори, борбата ще бъде не между дружбашите, не между земеделците, а ще бъде между представителите на работниците на първо място и буржоазните партии. И това е положително. Този именно спън който се откри, тая борба, която и днес изпълва живота на София, ще се открие утре, и в този ден правителството знае благополучно, че ще му се даде възможност, чрез разпарделяване на управлението, да попречи на достъпа в управлението изцяло на комунистите. Тая задача, обаче, то ще възврши за себе си по друг начин, като чрез централната комисия ще управлява София девет месеца, тжмо дотогава, докогато, вероятно, ще бъде закржглена дейността на правителството и когато то ще си намери вече път в опозицията. Дотогава значи, ще трябва Софийската община с нейните огромни бюджети, огромни функции, санитарни, благоустройствени, социални, да бъде в ръката на една комисия, очевидно многократно път по-некомпетентна от който и да бъде избран съвет, по една комисия, която ще разполага тжй, както ви е познато от живота на тричленните комисии на селските и на градските общини, дето не месец и два, ами години стоят тричленните комисии дори и до днес. Тжй че тази е централната идея на законопроекта, тази е централната мисъл и на неговия автор, да речем, г. Иван Длъгнечков, който сега е президент на училищното настоятелство.

Н. Атанасов (з): И който с достойнство изпълнява своята служба.

Д-р Н. Сакаров (к): Кои сж нуждите между другото от централна комисия на Софийското градско общинско управление, за да може, преди всичко в течение на м. април да приготви всичката оная машинерия, която е необходима за първия дебют, за произвеждането на изборите за училищни настоятели, които ще станат на 6 идущия месец май, ако некоя личица не поине път, ако се окажат непригодни, ако не излезе некое комунике от вътрешния министър за списъците и друго нещо подобно, което ще бъде една лжка?

Министър д-р Р. Даскалов: Нема.

Д-р Н. Сакаров (к): Ако нема да излезе, казвам. Асж никакво основание нема, тжй като фактически и списъци има, и всичко е наредено, обаче машинерията за самото производство на избора, очевидно е, че ще трябва да бъде прередена от едно централно управление, назначено от правителството, за да изпълни неговите функции. Това управление, прочее, добива правата, г-да, именно, които има общинския съвет. То значи, че на май една централна комисия ще изработи бюджета на общината, ще изработи бюджета като да е общински съвет, ще ангажира общината напълно в разходи и приходи, ще отпочне политиката на общинския съвет и така ще си изпълни своята задача до периода, който правителството й определи, т. е. от май девет пълни месеца, а това значи точно обмислено до датата, когато ще станат общинските избори. И понеже Софийската община ще трябва именно да се приготви, да се измайстори за тия общи избори, централната комисия трябва да влезне в своята роля, да успее да ги приготви. Тогава вече г. Неделко Атанасов ще прекъсва не за това, дали в училищното настоятелство сегашния президент и неговите двама колеги представляват добре просветните интереси на София, но тогава той ще има да каже, че за пръв път една централна комисия от назначени лица е обхвапала, усвоила всички нужди, обложила когото трябва, разпределила всички функции на общината правилно, наредила благоустройството, наредила санитарното дело, наредила просветното дело, направила улици, направила площи, изчистила ги, докарала пода, докарала осветление и пр. и пр. — работи, с които ще има да се занимава един общински съвет.

Д-р Н. Максимов (к): Докарала ветър!

Д-р Н. Сакаров (к): Г-да! Тук въпросът е малко особен. Софийската община, като никоя друга община,

при едно свободно управление, па и досега както е било при управлението на буржоазния състав, хомогенен или коалиционен, представлява тия големи удобства за обикновена търговия и гешефти повече от всяка друга община. В Софийската община, като такава с най-големия бюджет, в която се отдават на предприемачи редица от таксите, от приходите на общината, в която, въпреки големата борба, която се води няколко години от нашата опозиция там, за да се изземат от предприемачите тия работи за сметка на общината, за самата община, в тая борба, г-да, играят много десетки милиони, в които падат е значителен за онези, които търкуват в общината, особено при управлението на една тричленна и многочленна централна комисия, каквато може да бъде тази.

С. Манов (к): Верно.

Д-р Н. Сакаров (к): Това е един от същественият въпроси.

Нещо повече, на Софийската община предстои въпроса за прокарване вода, за отпочване постилки на улици, за туряне бордюри на улици, за разширение постройките по отношение на училищата, на болниците, на амбулаториите за бърз преглед, за редица нужди от социално и благоустройствено естество, за които нужди, г. г. народни представители, с ревниво око гледат ония, които са от вън, считайки, че им е отнета възможността за една плячка, която е много лесно постижима по силата на закона за градските общини сега и по силата на закона за предприятията, който улеснява всецело картелирани кметове и членове на тричленни комисии. Тоя въпрос е много съществен за бъдещата централна комисия. От тая страна на работата трябва да се погледне на въпроса.

Но най-важното, г-да. Аз питам: намерили ли сте досега който законопроект, който до такава степен да е отричал основния принцип на буржоазната демокрация, принципа на автономното управление? В тази именно борба за буржоазната автономия, която ние сме използвали дълго време в общините и специално тук, в Софийския общински съвет, и която именно автономията ние сме искали да използваме за по-пататъжните по-големи цели на борбите между пролетариата, между бедните маси на София, които са 90% между малоимотните кръгове на София, между тези неимеющи слоеве, които най-много бедствуват в града, и буржоазията насреща, в тия именно борби сме искали да използваме тая автономия, но ние сме намирали противодействието не само на вас, които не сте имали представители там и които днес осветявате най-големото посегателство върху тази именно автономия на буржоазната демокрация и в конституцията и в закона на градските общини, тая автономия сега вече става абсолютна нула. Онова, което бе признато, че фактически ставаше, днес вече е сведено наистина с юридическото изискване на тоя законопроект към една нула и вече никой няма право да оперира даже с декларациите за каква автономия, когато централната власт е която сменява кмета, която може да отзовава всеки момент своите 12 човека и да разтуря едно, две, три районни кметства, а щом разтуря третото, разтурва всичките, и подир това може да играе тъй, както намери за добре, за да изпълни онзи мотив на законопроекта, в който беше казано, че не може да се търни в столицата да се явяват хората с концепция, която има за цел съвършено друга организация на държавата и която да пречи във функциите и в отношенията на централната власт към Софийското общинско управление. Този е именно големият въпрос, който засега големите конфликти между общините-комуни, които бежа в другите градове и който законопроект, г. г. народни представители, дава да се разбере, че ще бъде разпространен върху всичките градски общини. То значи по закона идва да се тури една нова пречка в онези големи борби, които се развиват вече от 1½—2 години в нашата община. И тук, в София, макар да не е комуна, затова че живота на общините е възможен само върху почвата на понасянето всичките тежести на разходите от онези кръгове на градовете, които имат средства, които имат имот, които имат доходи, които имат капитал, и то само до размерите на днешното капиталистическо устройство на държавата, и че нещо повече: в тези конфликти, които се разиграват в общината, с този законопроект и със законопроекта за създаване приходи на общините и на окръжните съвети, правителството идва да вземе страната напълно на буржоазията, която саботира, бойкотира цели две години опитите на областта, даже много малки сравнително онова, което е необходимо, с

което разрази още по-силно и още по-очевидно онези големи конфликти, които съществуват и които ярко се развиват вече в общината между трудящите се свет, който иска да върви напред в своето управление, и буржоазията, която действително иска да се наложи и която намира великолепна почва днес във вашия стремеж да унищожи това право на общината, да въдворите напълно произволите в Софийската община, това право, което улесни централната наша среда, нашата буржоазия. И в заключение ви казвам, че нашата буржоазия, която говори пжрв път против законопроекта, няма да отмени този закон, когато тя бъде във власт, тъй като на нея е много угодно да тури тя именно един свой кмет, едно свое постоянно присъствие, свое централно управление, същел да се бори с надигащите се вълни на пролетариата, особено в София, който непременно ще трябва да възтържествува и той ще възтържествува още при първите избори, при една система, каквато ние имаме сега. (Ръкоплескане от комунистите)

В. Мулетаров: И тук сте аргати на центъра.

А. Буров (о): Доста неержно.

Д-р Н. Максимов (к): Да си изтъчем платното, ще ви ритнем кросното. Бай Иванчо ще ви накара да хвърлите чифтето.

Председателствуващ К. Малев: Има думата народния представител г. Георги Данаилов.

Г. Данаилов (д): (От трибуната) Г. г. народни представители! Първият въпрос, който трябва да се повдигне, според моето разбиране, при разглеждане на този законопроект на второ четене е същият оня, който се постави от наша страна при първото четене, т. е. че този законопроект, който отнема автономията на Софийската община, дадена изрично в конституцията, еднаква за всичките български общини, е безспорно един законопроект, който противоречи на основния ни закон. Дали това е в интереса на буржоазията, дали това е против интереса на пролетариата, за нас в момента не е важно да разискваме; то е против интереса на цялото население, на което конституцията е дала правото да се управлява автономно. Аз и досега си припомням думите на члена от болшинството, които, произнесени тук искрено, направиха силно впечатление думите на г. Цоню Матов: „Отнемайки автономията на Софийската община, днешното управление прави една такава стъпка, на която по-пататъжното движение не може да се определи“. Както каза г. Матов, „ако днес ние, земеделското управление, отнемем автономията на Софийската община с какво сме гарантирани, че утре по същия ред, както ние поставяме, няма да се отнеме автономията и на селските общини? Щом вървим по този път, естествено е, няма да има гаранция докато може да се стигне“, защото този е пътят на произвола. Може да има човек идеи за организиране на Софийската община, едни и други, но всичко туй трябва да бъде поставено, поне додето нашата буржоазна държава съществува днес, в рамките на нашите основни закони, без да се повтаря много. Следователно, заключавам, че този законопроект не може и не бива да бъде приет от Народното събрание при второто му четене, първо затуй, защото той противоречи на основния конституционен принцип, че всяка българска община се управлява автономно. Второ — тъй, както е нагласен законопроектът във всичките негови законоположения се вижда, че Софийската община — не Столичната община, както говори проектът, да не ставаме смешни — ще се управлява напълно според исканията на министъра на вътрешните работи и Министерския съвет, който всеки път е властен да тури ръка на кмета, да го отстрани и, следователно, да влияе върху управлението на общината най-непосредствено.

Д-р Н. Сакаров (к): Има даже специален член.

Г. Данаилов (д): Именно, това казвам, че всеки път министърът е властен, защото има чл. 2, според който Министерския съвет може да отстрани всеки път кмета. Ето защо, аз пак бих си позволил да помоля народното представителство още един път да се замисли, когато ще дойдем да гласуваме член по член този законопроект, да не допуснем началото, което може да даде много лоши резултати, които може да имат за всички ни много лоши по-

следници по-нататък, ако речем да вървим по този път. Защото г. Сакаров до известна степен е прав: еднаж тръгне ли законодателството по този път, може ли да се върне назад? Това е един голем въпрос. И особено, като се вземе пред вид, че тук интереса да се назначава кмет, е бил интерес, повдиган не от буржоазията, както казват, но е бил повдиган от короната. Не е тайна за нас, софийците, че от страна на бившия цар, много пъти са ставали опити и налегания върху правителствата софийския кмет да бъде назначаван, за да може да се постави за такъв един угоден човек. Много пъти е ставало въпрос и във вестниците за това.

Д-р Н. Сакаров (к): Мога да ви цитирам уводни статии на буржоазния печат, в който се твърди, че това трябва да стане по искането не само на царя. Те намират, че София не може да се управлява, освен с една глава, с особена конструкция, съставена от кабинета на министрите и одобрена от царя.

Г. Данаилов (д): Недейте ми отнема 20-те минути. Аз съм съгласен с Вас.

В. Мулетаров (к): Вие сте съгласни, само че Ви тупка сърицето: беки се прокара, та, като дойдем, и ние да се възползуваме.

Г. Данаилов (д): Ясно е, аз затова ви предупредих, че не трябва да го гласуваме, защото никой не може да предвиди до къде ще отиде по-нататъшното отнемане автономията на общините.

Д-р Н. Сакаров (к): Вие искате да не ангажирате вашата партия.

Г. Данаилов (д): Аз как представлявам моята партия, то е моя работа.

В. Мулетаров (к): Данаилов много добре постъпва, не желае да се ангажира в един риск, той знае много хубаво, как да постъпва.

Г. Данаилов (д): Моля, недейте ми отнема времето, защото много малко време имам. Дайте ми възможност да се изкажа.

В този законопроект по-нататък се повдига един особен въпрос, който мисля, че би могъл — в интереса и на пролетариата, и на буржоазията; онова, което съставлява софийското население изобщо — да се разиска. То е въпроса дали ще може Софийската община да бъде разчленена на няколко отделни групи, на самоуправителни тела, които заедно да образуват общината. Колкото съм имал случай лично да поработя малко в общината, поставял съм си въпроса, и нека кажа откровенно, че не е възможно по чисто технически, по финансови и по много други благоустройствени причини да се раздели общината на отделни районни съвети, особено както е прокарано в този законопроект, дето министерството има право отделен районен съвет да го премахне, да посегне върху него по правилата на разтурването, когато той е част от едно цоло и ако го разтуря, разбира се, ще трябва да разтури и целия състав на Софийската община.

Д-р Н. Сакаров (к): Казано е „след три месеца“.

Г. Данаилов (д): Именно. Когато се разтури централното управление, разтурва се всичко. Не може да се разтури отделна една част от тези шест районни управления, да се управлява по известен ред, а другите да не се засегнат. Като вземем пред вид това, като вземем пред вид и техническите, финансовите и благоустройствените условия, питам, как ще се разпредели въпроса за използване на водата, канализацията, електричеството и т. н. между тези отделни управления, ако няма един център, който да ги свързва?

Ю. Урумов (з) Има център.

Г. Данаилов (д): Имайте пред вид, че законопроектът е абсолютно неясен и няма член, който да показва, какво ще бъде съотношението и работата между отделните райони и централното управление. То е също един голем въпрос, който ще внесе един хаос, една галиматия, така че никой не ще може да се разправи с тази сложна работа. Това е втория мотив, по който не бих желал да бъде

гласуван законопроект. Онези правила, които са първата основа на самата община — дори ако я разделим на шест района — за съотношението между отделните управления и центъра тук не се предвиждат. Нищо не се казва, какво ще стане с местното самоуправление, да кажем, на нашия край Подуене и какво с Юч-бунар и с другите покрайнини на София. Щом това не е казано в законопроект, ще се внесе един хаос, без да може да се излезе от туй затруднение. И по тази причина бих молил министъра още един път да оттегли законопроект и подложи на преработване неговите съставни части, защото туй ще докара разстройство на цялото управление и нищо няма да даде.

Друг въпрос, свързан с тази точка, върху който бих желал да кажа няколко думи, е въпроса: кои са тези отделни шест райони, по какво количество население ще съдържат.

Д-р Н. Сакаров (к): Правилник ще има!

Г. Данаилов (д): Там е въпроса, че създаването на една община е една законодателна работа, която става в Камарата. Като се раздели столицата на шест района — тъй трябва да се разбира по смисъла на законопроект — това трябва да стане по един законодателен път, тук, в Камарата трябва да се разпредели на райони, и да се каже, колко голем ще бъде всеки от тях, по колко улици ще обхваща и пр. Избирането на съответното управително тело не може да стане с правилник. Тази материя липсва в законопроект. Аз сметам, че тази прибързана работа е резултат на едно моментно увлечение и не бива да се допусне от земеделското управление.

В. Мулетаров (к): То ще бъде мотив, за да се отложат изборите. Нима не се сещате?

Г. Данаилов (д): Това е друг въпрос.

Много интересно е следното нещо, което може да забележи човек, когато вземе в ръка делото на Народното събрание по този законопроект. Когато другарят от най-лево — г. Мулетаров — говореше, че там се е внесъл един законопроект от дружбата и той, вместо законопроект на Народното събрание, е бил подложен на разискване в комисията по Министерството на вътрешните работи, аз помислих, че г. Мулетаров иска да се шегува, че хвърля една пегла, която не може да оправдае. Но, г. г. народни представители, за мое очудване, когато взех да разглеждам делото на Народното събрание — ето, то е пред вас — като го разгърнах и видех, че покрай държавния, на Народното събрание, суверенен законопроект, както се изразяват г. г. министрите, който е представен за разглеждане от комисията, там има един законопроект за Столичната община, съпроводен с писмо, което гласи: „До г. министъра на вътрешните работи и народното здраве — тук. Г. Министре! Софийската градска земеделска дружба предлага по горния проект за изменение приетия на 13 декември 1921 г. един нов законопроект за Софийската градска община за първо четене“. Значи, когато нашия законопроект се гласува на първо четене, земеделската дружба е представила нов за изменение на онзи, който ние сме гласували. Значи, ти е един съвет, даже нещо по-страшно от съвет — отгоре над Народното събрание. „Подписали — не се чете.“

Н. Атанасов (з): Нещо като професорите от Академията на науките!

Г. Данаилов (д): Недейте се сме на професорите, за тех днес не разискваме. Оставете тия игри, защото вие сте най-отговорен в случая!

Н. Атанасов (з): Обърнете делата на комисията и ще намерите, че при всеки законопроект има маса искания, и ще видите защо е туй. Нема нищо чудно.

Г. Данаилов (д): Пак повтарям, че г. председателя най-малко би требвало да прекъсва, защото той е най-отговорен. Бих желал да седне, за да чуе. Истина е, че при всяка една законодателна материя се явяват гласове на отделни искания, отделни разбирания, и хората се отнасят с един или други заявления по един предмет. Когато те по един надлежен ред се турят в комисията на разискване, лесно могат да бъдат дори полезни на законопроект. По елате сега, вземете проекта, който ви се внася от комисията и го сравнете с оня, който е внесен от земе-

делската дружба и вие ще видите, дума по дума, че сж еднакви.

В. Мулетаров (к): Точно.

Г. Данаилов (д): Нема да отивам по-нататък, позволете ми да ви прочета само чл. 12. Аз ще ви чета чл. 12 от проекта, който е на земеделската дружба, а вие четете вашия проект, който е внесен с доклад от комисията. (Чете) „Чл. 12. Чл. 35 от закона за градските общини, да се отмени изцяло и замени със следния текст:

„В указа за разтуряне на централния съвет, определя се и деня за произвеждане на нови избори, които трябва да стават в течение на три месеца от деня на разтурянето“.

В. Мулетаров (к): Точно — mot à mot.

Г. Данаилов (д): „Новия състав прослужва толкова време, колкото е останало на разтурения да служи, освен ако разтурянето е станало през шестмесечниот, което предшества датата на всеобщите общински избори, определени в чл. 148 от изборителния закон, в който случай избор не се произвежда, а новия състав остава да служи и през следващия тригодишен период“.

В. Мулетаров (к): Точно.

С. Костурков (р): Да.

Г. Данаилов (д): Прибавя се и една забележка с почерка на този, който е писал писмото до Народното събрание — писмо печатано на машина, което е център на целата работа. Забележката гласи: (Чете) „До преустройството на Софийското градеко общинско управление, съгласно настоящия закон, срока за произвеждане на нови избори може да бъде продължен до девет месеца“ и т. н.

В. Мулетаров (к): Там е Длъгнечков сега.

Г. Данаилов (д): С други думи целата идея, изразена в тази забележка, е да се даде право на онзи, който бъде назначен като председател след разтуряне на общината — все едно кой ще бъде, разбира се, правителствен човек — да може да управлява общината, когато законите говорят днес свършено друго.

Д-р Н. Сакаров (к): В друга забележка се казва, че централната комисия има всичките права на общински съвет.

Г. Данаилов (д): Да. Както казва г. Сакаров, да дойдат през м. май да приготвят и гласуват бюджета, да определят всички разходи на общината и да уредят бъдещите работи, предприятия и т. н.

Д-р Н. Сакаров (к): И да оплячкосат.

Г. Данаилов (д): Г. г. народни представители! Аз сметам, че този начин на процедиране в нашата комисия е не само противозаконен, но и срамен начин за едно законодателно тело. Ако сметате, че по този начин може да отидете, ако сметате, че земеделската дружба може да напише законопроекта, да го прати на народното представителство, и то без да се занимава със свои законопроекти да взема тия на земеделската дружба и да ги преписва, това е неоквествимо в живота на парламентарните страни още по-малко за нас, колкото и да имаме черни точки в нашата история. Може да е много лош парламентаризма ни, може да има много черни точки, може да има много грешки, но той е парламентаризъм, той трябва да върви по своя път. Когато вие дохождате по такъв начин — да отечете самата основа на парламентаризма — моля ви се, къде ще отидете? Защо сж преди всичко тези разноски, тези милиони, които дава държавата, защо да се харчат толкова пари, когато с един законопроект можем да отидем при държавния глава направо от дружбата и да стане закон за Столичната община?

И най-сетне още една точка, тъй също сериозна, макар, че при изслушване речта на министър-председателя, комисията, по-право земеделската дружба, е взела повод от негов мотив и наредила този „закон за Столичната община“. И г. председателя на комисията поправи днес г. Сакарова и каза, че не е въпрос за София, а за Столичната община. В забележката към чл. 12 се казва, че след като

се разтури Софийската община — Софийската община сам я нарича Столична община — срока на произвеждане нови избори може да бъде продължен до девет месеца. Но в закона за градските общини много сериозно, много основателно е казано, че всека една община трябва да носи едно име, което е името на града. Та всеко обществено учреждение, каквото и да бъде, трябва да има своето име, своето местожителство, и трябва да го определи по името на града. За да бъдете последователни, трябва да напишете: „Закон за столичната община със седалище гр. София“, ако не щете да я наречете Софийска най-малкото, което трябва да направите. Ако искате, изменете името може да вземете старите имена Трияница или Сердика.

Д. Нейков (с): Или новото на г. Стамболийски — Содом и Гомор.

Г. Данаилов (д): Содом и Гомор го наречете, по едно име все трябва да му дадете по законите на тая страна. Аз сметам, че този начин на процедиране, да се скриете зад названието „Столична община“ и да премахнете думата „София“, не само не издържа критика, но е смешно нещо. Закона за Столичната община е закон за Софийската община и налага се да се нарече на името на града. Едно название трябва да й дадете. И дори най-малкото кооперативно дружество, основано в едно село, трябва да каже седалището си; и търговеца трябва да покаже седалището, където неговата фирма работи.

Ето защо, като вземам пред вид факта, че целата работа е необмислена и порочна по отношение пачина на съставянето на този законопроект, аз много сериозно бих помолил — съжалявам, че г. министъра на вътрешните работи не е тук — г. министъра да оттегли законопроекта. Нека известни принципи от страна на земеделското управление, които иска да въведе в Софийската община, се прокарат — то е негова отговорност — но нека туй, което направи, да прилича на закон и онези, които го изпълняват, да имат възможност да го изпълняват. Вие създавате шест общини в София и не сте показали къде сж границите на всека.

Н. Георгиев (з): Правилник ще уреди това.

Г. Данаилов (д): Правилник ли? Престъпление е да го урежда правилник.

Н. Георгиев (з): Защо?

Г. Данаилов (д): Закона трябва да определи границите и на най-малката административна единица. По закон трябва да бъде определен и всеки район на Софийската община.

Повтарям изново молбата си към г. министра, да оттегли законопроекта, да го подложи на преработка и нека тогава иска да прокара своите принципи. — Среду техние ще се борим доколкото силите ни позволяват, но нека, поне законопроекта заприлича на законопроект, който изцяло урежда материята, която е имал за цел.

Председателствуваш К. Малев: (Звжни) Часът е 8.

Н. Атанасов (з): Прави предложение да се продължи заседанието, докато се свърши със законопроекта.

Председателствуваш К. Малев: Има предложение от г. Неделко Атанасов, да се продължи заседанието до свършване на законопроекта. Конто приемот това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (Възражения от комунистите и социалдемократите)

Г. Чешмеджиев (с) и Н. Пждарев (д): Вие искате да ни изнудвате.

С. Манов (к): Кворум нема.

Н. Пждарев (д): В ношни тъмнини действувате вие.

Председателствуваш К. Малев: Има думата г. д-р Христо Мутафов.

Д-р Х. Мутафов (о): (От трибуната) Г. г. народни представители! Г. председателствувашия набърза ръка свика болшинството от бюфета, само за да се получи един вот

за продължение на заседанието. Но въпреки туй аз констатирам, че при дебатирането на един такъв важен законопроект, какъвто е настоящия за Столичната община, от болшинството едва ли приеждат по банките 20—25 души. За мене това обстоятелство има известно значение, защото законопроектът е внесен по частна инициатива; той не е внесен от надлежния министър, а е внесен от няколко души измежду болшинството. Сжщото това болшинство, което с няколко свои членове ни сезира сже специален законопроект за Столичната община, не проявява достатъчно интерес да седи при дебатирането му и да чуем от негова страна една защита, каквато подобава и каквато прилича при едно сериозно законодателстване.

Аз дължа да отбележа още едно второ обстоятелство, преди да се изкажа по самия законопроект.

С. Манов (к): Сериозните доводи на тех сж само шегите.

Д-р Х. Мутафов (о): То е обстоятелството, че пачина, по който се внася законопроекта на второ четене, пачина, по който той е бил обекждан в комисията, според свидетелствата, които се изнесоха тук, е небивал досега. Подобни прецеденти ние не сме имали. Немаме основание да се сжмняваме в дапните, които се изнесоха; особено след пояснението, което направил г. Данаилов с делото наржка, едва ли остана сжмнение в пекото, че ние по-скоро сме сезирани с един законопроект на Софийската градска земеделска дружба, и по-скоро пейните поправки и корекции, които ти е счела за уместно да стори в законопроекта, който ние разглеждаме тук на първо четене, те сж, с които ние сме сезирани днес да се изкажем по тех, отколкото мотивите и сжображенията на самата парламентарна комисия. Това е едно припичаване достойнството на Парламента. Парламента трябва да действа чрез своите парламентарни комисии. Те сж, които би требвало да изнасят своите мотиви и сжображения, по които правят корекции в законопроектите, приети на първо четене от Парламента, а не посторонни лица.

Това обстоятелство, което изтъкна г. председателя, и с което искаше да омаловажи обстоятелството, подчертано от г. Данаилов и г. Мугетарова, а именно, че при много законопроекти и законодателни актове се намисат и посторонни лица сже своите молби, петиции, сжвети и пр., че те винаги се прилагат към дело, това обстоятелство не е от естество да заличи онова впечатление, което ни направил разкриването на тези обстоятелства, при които е дебатиран той законопроект в парламентарната комисия, която ни сезира сега на второ четене с новия законопроект.

Безспорно е, г. г. народни представители, че ние сме сезирани сже законопроекта на Столичната земеделска дружба и този законопроект днес ще бжде приет на второ четене от болшинството с изглед да стане закон за утрешния ден.

Хубаво стана, че се явил г. министъра на вътрешните работи, който отсъствуваше в досегашните дебати, защото при обекждането на текста на самия законопроект бихме искали да има едно лице, представител на правителството, което до известна степен да носи отговорност за тези законоположения, които днес е приело болшинството — ние не, но болшинството — с днескашния законопроект. Защото законопроекта, както казах, е внесен по частна инициатива. Но за да не се крият зад тази частна инициатива лицата, които обикновено трябва да носят политическа отговорност — защото при всеки законодателен акт има и политическа отговорност, която се носи повече от членовете на кабинета, отколкото от единичните лица от народното представителство — аз бих желал да видя изпълнителната власт в лицето на кабинета чрез своя отговорен министър на вътрешните работи дали ще се солидаризира сже законоположенията в законопроекта и дали ще поеме да носи отговорността по тех. Защото бждащото все таки ще набележи, ако не углавна, то политическа отговорност. При тези нарекания, които идат особено от левията за това, какво била правила буржоазията, за това, как се услужвало на сжловни буржоазни интереси и пр. и пр., има защо да се отбележи това обстоятелство, на което аз се спирам, за да видите, че ние далеч не се солидаризираме с един акт, който, макар да излиза по частна инициатива от болшинството, вероятно ще бжде подкрепен и от изпълнителната власт в лицето на надлежния министър на вътрешните работи.

Г. г. народни представители! След тези предварителни бележки аз дължа да подчертая още от самото начало

преди всичко онази непоследователност, която аз сжзирам в политиката на Земеделския сжюз при поднасянето ни на тоя законопроект за Столичната община, непоследователност с оглед на онази политика, с която той иска да се представи, че постъпва народовластнически. Не за пръв път, и при други случаи ние сме подчертавали това противоречие между желанието да се представя Земеделския сжюз като народовластническа партия и онези мероприятия, които той обикновено предлага в пленума на Народното сжбрание за озаконяване. При други случаи господата от левията упрекваша центъра, че той некакси недостатъчно сжчувствувал на тех в смисъл на едно застъпване по-левичарско в уредбата и преустройството на държавата. Ето един случай, където те биха могли да отбележат, че този център, на който те хвърлят толкова пъти незаслужени упреци, не може да се сжгласи с един мероприятия, които, макар и да изхождат от един сжюз — който се смета за народовластнически — далеч не сж народовластнически и ние не бихме могли да ги приемем и да ги споделим като такива, които ще бждат от полза за управлението на Столичната община. Аз казах, че трябва да отбележим тази непоследователност в политиката на Земеделския сжюз. Докато той досега претендираше да отива все наляво и обвиняваше старите буржоазни партии, че те държат на старото, ние днес отбелезваме, че този земеделски народовластнически сжюз се връща малко по-назад даже от това, което застъпват старите партии, що се касае до управлението на Столичната община. Ние не намираме смисъл да се връщаме назад, да правим една крачка назад, каквато крачка назад правят господата, които се сметат за народовластници, независимо от всичко това, че и самия законопроект е противоконституционен. Аз си спомням при разглеждането на законопроекта на първо четене как един от представителите на болшинството тук говореше, че той без всекакъв смут в душата си и сже чиста сжвест ще гласува против законопроекта, в присъствието на министър-председателя г. Стамболийски, който набързо беше повикан тук, за да влияе на господата, които беха настроени малко опозиционно против законопроекта, които искаха да критикуват законопроекта като г. Цоню Матов. Аз си спомням ония парливни думи, които той каза и ози обстоен преглед, който той направил на нашето общинско самоуправление и на общинската автономия, като ни говори за учредителите в нашето Велико народно сжбрание, как сж гледали те при изработване на конституцията на общинското самоуправление и как той се опасява, че тази крачка назад, която прави Земеделския сжюз сже законопроекта за уредбата на Столичната община, е опасна, защото, може-би, господата от левията да имат известни основания да бждат подозрителни — те винаги сж подозрителни — . . .

В. Мугетаров (к): И не без право.

Д-р Х. Мутафов (о): . . . и аз бих казал, тжкмо защото, може-би, да имат известни основания да бждат подозрителни, опасно е от страна на Земеделския сжюз да се законодателствува по такъв начин, защото, ако днес искате с указ да назначите кмет на Столичната община, макар и измежду избраните сжветници, защо нема да позволите на едно правителство утрешния ден да назначи кметове на всички общини измежду избраните сжветници?

Аз питам, дали такава една мерка, дали такава законоположение, което евентуално би-могло да излезе от друга една инициатива, ще допадне на господата от Земеделския сжюз?

Д-р Н. Сакаров (к): Това беше един от мотивите на Цоню Матов.

Д-р Х. Мутафов (о): Да, именно, аз подчертавам това сжображение. Аз мисля, че г. Цоню Матов, който излизаше от вашата среда и ви правеше припомняване за миналите борби и който ви казваше, че макар у нас да не сж ставали революции, но такива революции сж ставали в чуждите страни и с кръв сж спечелени тези права за автономното управление на общините, а от друга страна казваше, макар да ни е подарена тази конституция, която сждържа туй самоуправление на общините, във всеки случай и за тази конституция е имало други, които сж пролези кръв (Вжражения от земеделците) — имаме смисъл, казвам, да ви се припомнят всички ония мотиви, които г. Цоню Матов ви навеждаше, за да ви каже: недейте прави крачка назад, защото тази крачка назад, която

правите днес, е в противоречие с вашата политика, едно, а от друга страна, тя е опасен прецедент. Вие можете да се натъкнете на едно правителство, което да бъде малко по-безкрупно, отколкото онай парламентарна група, от която изхождам, и както вие държахте, когато държите управлението в ръцете си, да назначите кмет на Столичната община, на най-интелигентната, бих казал, община — интелигентна, искам да кажа, по състав на общинските съветници, които ще боравят в нея по общинските работи — е добре, позволете на тази малко по-безкрупно действаща политическа групировка, която би могла да държи един ден властта в ръцете си евентуално, да ви каже, че на селските съвети, които съм много по-несведущи в управлението и в ръководенето на общинските работи, там, измежду общинските съвети, административната централна власт да назначава с указ или с приказ свои кметове.

От комунистите: А-а-а!

Д-р Х. Мутафов (о): Аз правя туй предупреждение, за да докажа, че е опасен този прецедент, за да го помнят господата, от които излезе този законопроект.

Д-р Н. Сакаров (к): По-важно е откровението, което правите Вие за по-големата безкрупност, която ще прояви вашата партия.

Д-р Х. Мутафов (о): Не, вие погрешно схванахте. Аз казах, че ще се намерят други политически групировки безкрупни, а не групировката, от която изхождам аз. Аз за нея мога да гарантирам, че тя никога няма да посегне на туй общинско самоуправление.

Д-р Н. Сакаров (к): Недейте се ангажира!

Д-р Х. Мутафов (о): Г. Сакаров! Както в името на вашите комунистически принципи Вие можете да говорите за тактика, за програмни искания и за държане на вашата група и да носите отговорността, така можете да позволите, че и ние, които изхождаме от нашата група и партия, можем да ви говорим за нашето държане като партия. (Възгласения от комунистите)

С. Манов (к): Ние само отбелезваме това. Г. Данаилов немаше този кураж да каже мнението на своята парламентарна група.

Г. Данаилов (д): Нали ви казах, че сме против отнемането автономните права на общината?

Д-р Х. Мутафов (о): Г. г. народни представители! Аз дължа още един път да припомня други съображения, които г. Цоню Матов ви каза и които вие сте забравили сега. Г. Цоню Матов ви спомни за вашите не конгресни, ами съборни решения, на събора ви, който миналата година беше свикан тук в манежа в София, и той ви каза, че между тези решения на вашия събор е имало и решение да се създаде автономно управление даже и на окръжите, като се разшири общинската автономия и до окръжната автономия. Вие наместо да изпълните решението на събора ви, за да искате със специален закон и самоуправление на окръжите във всеко отношение, не само не правите това, но отивате крачка назад и посегате на общинското самоуправление. Това е една крачка назад. И в името на народовластието, в името на което вие постоянно искате да засенчите старите партии, които смятате, че не били се възхищавали от такива принципи на господаруването на широките маси, те сами да бъдат господари на съдбините си и сами да уреждат държавата, е добре, аз ви денонсирам пред тия ваши конгресни решения и като съпоставите вашите действия в Парламента с тези ви решения, с вашите програмни начала, замислете се и ще видите, че действително вие правите голема грешка, когато тръгвате по такива опасни пътеки. Вие давате право на народа и създавате прецеденти, които преди всичко вас могат да увредят, ако вие сте действително представители, които изхождате от селската маса и които щадите общинското самоуправление на тая страна.

Сега позволете ми две думи за истинските мотиви, по които виждам, че се внесе този законопроект. Много от господата, които говориха преди мен, казаха, че тия съображения и мотиви, по които се внесе законопроектът, съот естество не толкова от публичен интерес, отколкото от

един теснопартиен егоистичен интерес, бих казал. Пазете се от този начин на законодателствуване!

С. Манов (к): 22 земеделски депутати заедно с министъра днес представляват болшинството, което обсъжда този голем въпрос.

Д-р Х. Мутафов (о): Една партия, която претендира да управлява в името на народовластието, която смята, че във всички свои действия в обществения живот и в Парламента изхожда от публични, от обществени интереси, тя не може да изхожда от такива тесни партийни интереси и съображения, мимоетни, бих казал, при едно законодателствуване, толкова важно, каквото е това по настоящия законопроект. Вие виждате, че сте 10—15 души тук на банките; да проявявате такъв слаб интерес, когато искате да уреждате съдбините на Столичната община, то е недостойно, то е неприлично, то е срамно даже, бих казал. Но тоя частен партниен интерес, който е дребен, скоропреходен, е пак като пример много опасен и вие не требваше да давате началото на такова законодателство. Вие искате на всека цена да турите ръка на Столичната община. Много право ви се каза, че не можете да я вземете с болшинството на гласове, следователно, като не можете, по този начин да станете господари на нейното вътрешно управление, искате на всека цена да се наложите, както г. Стамболийски с много цинични думи казваше: „Или ще заставим Столичната община да ни слуша, или ще ѝ хвърлим въжето и ще я теглим“. Това искате да направите. Вие искате на всека цена да хвърлите въжето на Столичната община, да я теглите. Правите туй, което искате вие, без да можете да разчитате, че Столичната община ще даде с болшинството на гласовете на своите избиратели доверие на вас като управници, които ще я управлявате според това, което тя желае, и според това, което тя мисли.

Г. г. народни представители! Вие искате след като разтурите общинския съвет и назначите тричленна комисия, да имате възможност девет месеца да уреждате Столичната община. Аз бих ви простил такава една замисъл, ако тя беше възникнала у вас преди година или преди две, когато — прощавайте ме за тоя упрек — вие още не бехте толкова големи ачигъози, каквито станяхте сега. След като две години управлявахте и в течение на тия две години корупцията пусна такива дълбоки корени между хората, които се подвизават във вашата среда, да искате да посегнете на Столичната община, която, както ви се каза, представлява толкова много съблазни за тези, които ще я управляват, сега след тия две години, когато цел свет и особено ние, столичаните, сме свидетели на скандали, на всевъзможни нечисти попълзновения, . . .

Д-р Н. Сакаров (к): Хайде де!

Д-р Х. Мутафов (о): . . . вие да искате да пречистите тая община, няма да намерите хора, които ще ви омият сурата и ще ви поставят на по-голема висота от тази, на която стоите. Напротив, вие ще залишете само пасив чрез такава намеса в уредбата и управлението на Столичната община, по актив за себе си и за партията няма да създадете. В това съм убеден. Но вжн от тези съображения, тъй да се каже, от естество, малко по чисто партийно, няма и мисъл, няма и справедливост обществена, бих казал, . . .

В. Мулетаров (к): Е, тук я намери сега!

Д-р Х. Мутафов (о): . . . няма и политическа мисъл в това, което вие искате да направите с назначението на кмета измежду общинските съветници с указ, който министъра ще поднесе.

Председателстващ К. Малев: Моля, свършете.

Д-р Х. Мутафов (о): Ще свърша.

Председателстващ К. Малев: Имате пет минути още.

Д-р Х. Мутафов (о): Ще свърша за пет минути. — Защо непременно искате да назначите кмета с указ измежду избраните общински съветници? Във всеки случай този законопроект прави една крачка напред, прави нещо по-добро, отколкото беше първоначално замисления законопроект, който се внесе. Там се предвиждаше назначението на кмета от вжн, откъдето иска да го вземе министъра, обаче сега ще бъде взет от общинските съветници. Е добре,

вие ако ще го вземете от общинските съветници и — забележете добре — ако винаги правителството ще предпочете да се спре за кандидат кмет на лице, което изхожда от неговата група, въпреки че тая група е най-малобройната, ако мислите, че този закон ще остане и в бъдеще за дълго време, ама вие трябва да се съгласите, че всеко правителство, което ще управлява тая страна, винаги ще назначава кмет из средата на своята политическа група, безразлично какъв състав има тя: дали е болшинство или меншинство.

Д-р Н. Сакаров (к): Той ще бъде 11-я министър.

Д-р Х. Мутафов (о): Представете си, че има 20—30 съветници, а вашата група има само двама или трима и непременно от тях да бъде кмета, който ще представи министъра за назначение с указ, а не от средата, която представлява болшинството на софийските граждани. Ще кажете, че кмета не трябва да бъде толкова тесно свързан с политическата среда, от която той изхожда, а би трябвало да стои над партийните интереси и да представлява и защитава само общинските интереси. Тъй идеално би могло да се гледа, но ако ние бихме могли да заличим всички онези обществени условия, при които живеем, и в които особени условия е поставена да съществува и нашата Столична община. Столичната община, г. г. народни представители, е една малка държавица. В нея има толкова отдели, които са равностойни на отделните министерства, които имаме в нашата държава. Вие имате отдели, които са цели министерства: за просвета, за финанси, за благоустройство, за какво не искате, за общественото здраве в общината и пр. Това са отдели, но, те са отделни министерства с грамаден бюджет. Вие, ако погледнете бюджета на Столичната община, ще видите, че тя харчи колкото едно министерство: харчат се десетки и стотици милиони, общината е направила дългове със стотици милиони и пр. и пр. Когато ще се борави, следователно, с всичките тези служби, с всичките тези сервиси в Столичната община, която е един такъв сложен организъм, вие не можете да турите начело на тая община един кмет, който ще бъде избран по благоволенията на респективния министър, въпреки волята на болшинството на столичните избиратели. Затуй казах, повече политическа мисъл и справедливост има, когато избраните общински съветници посочат из своята среда за кмет лице, на което имат доверие в неговите способности, в неговите разбирания, в неговата преданост към общинските интереси, та то да седи начело на общинските работи, отколкото едно лице избрано от министъра и назначено само затуй, защото е негов политически приятел и съчувственик, а е в противоречие с всички други общински съветници по разбиране, по държане, по отношение към общинските интереси и пр.

Вие виждате, че цел ред недомислия, че цел ред противоречия има в този законопроект, който ни представяте и искате да го направите закон за управлението на Столичната община.

Председателствуващ К. Малев: Г. Мутафов! Времето Ви изтече.

Д-р Х. Мутафов (о): Г. г. народни представители! Аз бих искал да се спра още на някои други страни на законопроекта, но понеже, времето ми е изтекло, дължа да заявя от името на нашата група, че ние по никой начин не можем да се солидаризираме или да се присъединим към такава една инициатива, която има за цел да уреди управлението на Столичната община чрез посегане на нейната автономия, първо, и, второ, не искаме да носим отговорност за тия недомислия, които има в отделните членове на законопроекта, за които ви говори г. Данайлов, които ще създадат цела бърканица, независимо от това, че в преходното време за 9 месеца, в което ще поставите общината във ваши ръце за управление, вие ще създадете едно много по-тежко положение от това, което общината преживява днес. Знаем, че общината сега е в тежко положение, че с начина, по който се дебатират всевъзможни сложни проблеми и пр., те се разтегат и правят впечатление и искат една ръка твърда и веща, но именно тая твърда и веща ръка, която вие търсите с този законопроект, няма да я намерите, ...

Д-р Н. Сакаров (к): Дебатите в общинския съвет се отнасят до облагането на гражданите.

Д-р Х. Мутафов (о): ... напротив, ще създадете условия, с които още повече ще отекувате положението на отделните общинари и също така ще създадете едно управление

на Столичната община, което ще прилича не на управление на една столична община, а на една селска община.

Председателствуващ К. Малев: Има думата народния представител г. Стоян Костурков.

С. Костурков (р): (От трибуната) Г. г. народни представители! Вижда се, че е съдено важните разисквания и решенията на големите въпроси, които има да разрешава българския Парламент, да стават нощно време при пълна умора на народното представителство, ...

Д. Нейков (с): И при празна зала.

С. Костурков (р): ... без съмнение, и при празна зала.

С. Манов (к): Защото се касае за едно погребение.

С. Костурков (р): Защото много е лесно, г. г. народни представители, да вдигнем ръка за продължение заседанието до безконечност, но мъчно е да стоим тук да напрегаме своите нерви, да внимаваме и да реагираме срещу всичко онова, което мислим, че не трябва да стане тъй, а иначе. То е мъчното. Ако тоя народ, който ни е изпратил тук, дойде една седмица, не повече, да наблюдава какво правим тук, как се подиграваме с местото, което ни е дал, аз съм уверен, г. г. народни представители, че с късник и с камъни ще ни изгонят от тук.

(Председателското място заема подпредседателя Г. Марков)

Ц. Врхлянов (о): Верно.

Г. Чешмеджиев (с): Има право.

С. Костурков (р): Защото ние се подиграваме със суверенното негово право, което ни е дал, като негов представител, като негов мандатар. Ние идем тук с неговата воля натоварени и обвързани да законодателствуваме по съвест и по разум, каквато клетва даваме, въз основа на нашата конституция. А какво правим? Гледаме си кефа тук, в бюфета, или не тук дори, ами по бирарии, по кръжми и по разни други места, а оставяме тук няколко десетки хора да се занимават с това, което е предмет на обсъждане.

Председателствуващ Г. Марков: Г. Костурков! Много се отклонихте.

С. Костурков (р): Г. председателю! Позволете ми да изкажа онова, което ми тепе не само от днес и откак съм народен представител, но откак съм човек съзнателен в българската държава и съм наблюдавал какво става тук, в това Събрание. Но никога това чудо в такива размери, в каквито става сега, не е ставало. И най-малко г. спиртомера там, председателя на Събранията, има право да прави тази бележка, защото той отива по търговии със спирт и гошефти, а не стои тук.

Председателствуващ Г. Марков: (Звъни) Говорете по предмета!

Некой от земледелците: Ами спиртомера на Коста Сидеров?

Министър П. Янев: Защо не сте спокоен, г. Костурков?

С. Костурков (р): Аз, г. министре на правосъдието, съм напълно спокоен, и вие не се грижете за мене. Бъдете вие спокоен и имайте търпение да ме изслушате, а не гледайте тона ми. Аз съм спокоен.

Н. Атанасов (з): За спиртомера на Коста Сидеров разправи!

С. Костурков (р): Недейте обвинява хората, когато вие това вършите. Вие сте търговец, а не Коста Сидеров.

Н. Атанасов (з): Вие сте сериозен човек. Глупости недейте говори!

С. Манов (к): Той казва, че търгувате със спирт, а не че пиете.

Н. Атанасов (з): Никакъв търговец не съм.

С. Костурков (р): Аз ще го докажа — и шмекерите Ви ще докажа.

Н. Атанасов (з): Излезте, докажете ги, недейте приказва само!

С. Костурков (р): Ще дойде ред за всичко тук.

Г. г. народни представители! Първото нещо, което съм длъжен да констатирам, като говоря по законопроекта за Столичната община, то е липсата на единодушие в средата на земеделската парламентарна група по този въпрос.

Некой от земеделците: Не е верно.

С. Костурков (р): Вие можете за себе си да кажете това, но за вашите другари, които липсват от тук и за някои от вашите другари, които са тук, това не можете да кажете. Защото аз никога не мога да отрека и днес не мога да отрека, че както между вашите министри, така и между вашите депутати има хора, у които съвестта не е помрачена и разума не е изгубен.

Председателстващ Г. Марков: Г. Костурков! Пак ще Ви наумя: по предмета!

С. Костурков (р): Това е по предмета. Разбира се, че е по предмета.

Председателстващ Г. Марков: Да си казвате мнението за депутати, това по предмета ли е?

Н. Атанасов (з): Не зная на кого съвестта се помрачи, та отиде в Дверица.

С. Костурков (р): Ти най-много трябва да се срамуваш.

Н. Атанасов (з): Ти, сериозен човек, да говориш това!

С. Костурков (р): Ти трябва да се срамуваш, когато говориш това, а не аз.

Н. Атанасов (з): Защо?

С. Костурков (р): Така, защото си председател на Събраниято.

Н. Атанасов (з): Когато говориш, че има хора с помрачени съвести, така ще ти отговори.

Председателстващ Г. Марков: Моля!

Н. Атанасов (з): Тук има достойни представители на българския народ — нема хора с помрачени съвести.

С. Костурков (р): Иначе ти не би приличал на председател на Събраниято, но би приличал на един бозаджия.

Председателстващ Г. Марков: Нема да Ви остане време да говорите по предмета, г. Костурков!

Н. Атанасов (з): Той не е излезъл да говори по предмета.

Некой от земеделците: Времето Ви изтече вече.

С. Костурков (р): Още не е изтекло. Недейте ме закача. И ти иди си гледай гешевите по горите, гледай си горските работи, печели състояние, трупай богатства. Какво ме закача и ти? Остави ме и ти на мира!

Второто нещо, на което искам да обхрна вниманието на народното представителство, то е пълния хаос, не последователност, а пълния хаос в законодателството от 2—2½ години. Г. г. народни представители! Аз мога да допусна една слаба непоследователност на едно управление, в едно нема хора с достатъчно силна воля, които да се опълчат на попълзновенията от една или друга страна и правят известни слаби концесии. Това е обяснимо за мен. Но как да си обясня факта, че една политическа организация, една партия, която управлява днес България, иде да тури кръст на цялото свое минало, като унищожава в основа самоуправлението на българската община? Това как да си обясня?

С. Манов (к): Корона на своето народовластие!

С. Костурков (р): Защото законопроекта, който сега обсъждаме и разискваме, не е нищо друго, освен кръст на общинското самоуправление. Този законопроект е началото с което се туря кръст. Край лесно дохожда — началото е мъчно. Пуснете ли вие вира, мъчно може да затулите дупката и да спрете водата. Мъчно! И тук, добре запомнете вие, хората от земеделската парламентарна група, които беха на това място преди мене. Много ще се кае, но ще бъде късно. Аз съм убеден, че ще се намерят ваши наследници, ако не утре, догодина или след 2—3 години, които ще разширят това начало, което вие правите днес, г-да, но мъчно ще се намерят хора, които да го отменят. Това е най-печалното.

В. Драганов (з): Вие когато дойдете на власт, ще го отмените.

С. Костурков (р): То нема да стане лесно. И тогава на какво ще заприлича България, я ми кажете? Действително на една сатрапия, в която правителството е всичко, народът е нищо.

Н. Атанасов (з): Г. Теодоров ще протестира, защото го обвинявате напразно!

С. Костурков (р): И ако туй нещо беше направено от некоя парламентарна група, която се отличава с известна напредничавост в своето гледище по самоуправлението на общините и по свободите на населението у нас, на гражданството в селата и градовете, това по-лесно бих могъл да си обясня. Но вие, които се кълнехте дотъй в свободата на населението на България, които се кълнехте в самоуправлението на общините, които обличахте и сжнувахте постоянно допитване до народа за всички големи и важни въпроси, които засегат неговите права, свободи и интереси, вие да дойдете днес и да поставите начало за унищожението на самоуправлението на общините! Къде отивате, какво правите вие, опомнете се! Вие, които не познавате живота на Софийската община, на софийското население по-добре, отколкото самото то го познава, вие, които не отивате да попитате един път това софийско население как живее, какво иска, вие представяте един законопроект тук, с който отнемате правото на самоуправлението на тази община, на софийското гражданство, и давате властта в ръцете на един кмет, който ще бъде назначаван — от кого? — със царски указ, по предложение на Министерския съвет. Какво е туй? Г-да! Туй е начало на централизацията, която в дадения случай нема нищо общо със свободата, а е ограничението има не само общо, а е същинско ограничение. И право ви казах, че това начало ще има разпространение, разширение и ще има своя край. То ще обхване утре не само градските общини, то ще обхване и селските общини и тогава, горко на самоуправлението на българските градски и селски общини, горко на гражданството в селата и градовете. Свободите, които се подариха на българския народ, на българското гражданство в селата и градовете в 1878 г., тия свободи по този начин ще бъдат отнети и вие ще станете причина за тяхното отнемане, вие, народовластниците, представителите на свободата на селото.

Некой от земеделците: Не бой се!

С. Костурков (р): А селото е всичко в България, защото то е огромното мнозинство, па и нашите градове, като изключите София и някои други, които се броят на пръсти, това са големи села, това не са същински градове в смисъл западноевропейски, и, следователно, вие ще турите в овчи общините, градски и селски.

Некой от земеделците: Не бойте се!

С. Костурков (р): Нема какво да се боя или да не се боя. — Аз ви казвам какво правите днес, и ви правя мъничко предвиждане, за което не се иска голем ум, какво ще стане утре. Недейте мисли, г-да, че ако дойде едно правителство, малко с напредничаво гледище по свободите на гражданството в България, че то нема да се възползува от този закон и че то ще го отмени. Нема да го отмени. Ами ако след него дойде друго по-напредничаво правителство — свърши се всичко. Тогава вие, които днес законодателствувате по този начин и правите престъпления пред свобо-

дите на страната и пред самоуправлението на общините ни, вие ще дойдете заедно с нас да се борим и да даваме нови жертви за извоюване на опова, за което вие сега ставате причина да бъде отнето. Има ли разум в тази ваша политика, която вършите чрез това законодателство? И има ли от друга страна, както ви казах, последователност? Не, има пълен хаос. Вашето законодателство отначало и докрай е пълен хаос. Нема една ръководна основна мисъл, която да послужи като средище, като стожер, коло който да се въртят всички ваши законодателни мероприятия.

Некой от земеделците: Около каквото се завъртеше в 1918 г.

С. Костурков (р): У вас е всичко случайно. У вас е всичко временно и, нещо повече, всичко е безсистемно и хаотично. Независимо от това, този законопроект ми напомня и за друга една характерна черта, която има във вашето законодателство и която се е отразила и в този законопроект. Това е, г-да, законодателствуването по мотиви и гоненето цели лични или тесногрупови, кoterийни. Какво ми приказвате вие големи приказки, с които искате да убедите мен и света тук, в София и в България, че вашата задача с този законопроект била: понеже досегашните управници на столицата на България в продължение на 40 години не са могли да оправят Столичната община, вие сега искате да поставите едно ваше лице, на което, като дадете всички права, да я оправи. Не, г-да. Ако толкова умове от толкова партии — а в Столичната община са застъпени всички партии — са направили това, което е направено досега, бждете убедени, че един ограничен акъл, какъвто ще представите вие за управител на Софийската община, нема да направи нито $\frac{1}{100}$ от това, което е направено.

Г. г. народни представители! Има и друга опасност.

В. Мулетаров (к): (Към земеделците) Вие не разбирате какво гласувате. Вие сте в небрано лозе!

С. Костурков (р): Ако вие милеете много за общинското самоуправление на дадено място, най-напред сигурно ще милеете за самоуправлението на вашите селски общини. И тук аз ида да се спра на един друг въпрос, по който съжалявам, че немам време да се изкажа, но по който ще хвърля само една мисъл, за да бъде разбрано онова, което има в моето съзнание. То е: селските общини в 42-годишния свободен живот на България се управляваха, г-да, не от граждани — като някои от вас отиват да дрънкат: граждани, интелигенция, вие съсинахте България — по селските общини се управляваха, управляват се и днес от общинарите си, избрани чрез избори. Добре или зле направени, свободно или чрез натиск направени, то е друга работа, но местното население си е избирало хората като управници-съветници, а те са си избрали своите помощници и кметове. Г. г. народни представители! Общините ни, и селски и градски, не са оправени — това е България, това ни е народа; ние не можем да искаме повече от него. За това ние трябва да обвиняваме себе си или по-право времето, защото сме закъснела страна, защото сме робско племе, преди всичко. Какво искате повече? И ако селските общини не са оправени, защото там не е имало умни хора и здрави ръце, бждете логични, направете това най-напред за селските общини, а после за градските — по-напред изцерете злото за вас, а после за нас. А вие сега — на чужд гръб и сто тояги са малко — удряте на Софийската община, на софийското гражданство и вие, като оставите да се пхржим в маслото, в което ще ни турите, ще отидете да си живеете по вашите села, и ще оставите нас да ни управлява Х или У.

В. Драганов (з): На колко селски общини държавата е ставала гарантин за заеми? Отговорете!

В. Мулетаров (к): Я виж, тук те удариха.

С. Костурков (р): Ще Ви отговоря, г. Драганов.

Д-р Н. Сакаров (к): За това има специален закон.

С. Костурков (р): Има специален закон, г-да, според който всека община, която иска да направи заем за свои неотразими нужди, прави го под гаранцията на държавата. Разбрахте ли? Това не е само за градските общини.

Н. Дейков (д): Ама той не знае тия работи.

Н. Атанасов (з): Селските общини взимат заем само за училища.

Д-р Н. Сакаров (к): Това не е истина.

В. Драганов (з): А тук вече не е за училища.

Д-р Н. Сакаров (к): Въпроса за училищата се урежда от друг закон, обаче в България не може да бъде сключен заем ни от селски, ни от градски общински съвети, ни от окръжен съвет, който да не бъде гарантиран от държавата и под неин контрол по закона от 1912 г. на Теодорова, и затова надлежният институт се казва „Управление на държавните и гарантираните от държавата дългове“.

Н. Дейков (д): Той не знае това.

С. Костурков (р): Г. г. народни представители! Както виждате, г. г. вносителите, вместо да внесат един законопроект, чрез който да искат да се назначават кметовете в селата, те искат да се назначи кмет на Столицата. Ами там в селата, вие сте най-близо, за там ви не боли. Искайте там да се оправи работата по такъв начин, ако той действително е добър.

С. Златев (з): Там не стават такива мъсоти като тук.

С. Костурков (р): Кой ти каза това, дедо Станьо! Аз мога да наброя 10—15 случая, лично познати на мен, дето селски свинари през Стамболово време станаха състоятелни хора.

С. Златев (з): Кажете ги! Аз не познавам такива случаи.

С. Костурков (р): Това показва, че и в селските общини има такава гангрена, каквато има и в градските. Недейте си кривя душата, стари човече! Навсекаде е злото, само че в едно село е в по-малък размер, а в друго е в по-голем, в един град е по-малко, а в друг град е по-големо. Там е разликата — злото е навсекаде.

Д-р Н. Сакаров (к): Едно е верно, че селските общини немаат пари, обаче имат гори — от там пипват.

Д-р Х. Мутафов (о): Аз преди няколко дена направих питане за цел ред безобразия, вършени в някои общини по заграбване на общински места от кметове и техните помощници. Г. министърът още не е отговорил на това мое питане.

С. Костурков (р): Прочее, щом г. г. вносителите не са намерили за добре да искат този законопроект да се отнася и за селските общини, а искат да се отнася само до Столичната община, това показва, че тук има некакви тесни групови интереси, които трябва да бъдат задоволени и понеже тази работа е съгледана от някои от г. г. министрите и от някои г. г. народни представители, някои от министрите и доста от народните представители не са съгласни с тоя законопроект. Така е.

В. Драганов (з): Не е верно това.

С. Костурков (р): Не могат да се съгласят аска. Всеки човек, който гледа по-безпристрастно и добросъвестно на работата, не може да се съгласи. Не че е внесен от този или онзи народен представител, че затова е лош, но природата на законопроекта е порочна, тя е в диаметрална противоположност, тя е в най-резко противоречие с повеленията на нашия основен закон. Там е работата. Ние, или ние ние самоуправляващи се общини, или нема да имаме. г-да. Нека не се шегуваме. Полумерките в такива случаи никога не донасят добро — те винаги са вредни. И ако действувате, действувайте открито и силно и кажете: „Намираме, че селските и градските общини в България не са способни да се управляват; ние, Земледелския съюз, искаме да управляваме, искаме да вземем в ръцете си управлението и да наредим всичко“. Направете го. Ще се опълчим и тогава против вашите искания, но ще знаем какво искате. Прокарвайте едно общо начало, един принцип, на който вие служите, който е в противоречие в по-раншното ваше гледище като опозиционери, но който, във всеки случай, вие сте вече усвоили. А тук какво има? Тук има едно хитруване много простишко, много ясно, с което искате да задоволите амбициите и интересите на някои и други. Г. г. на-

родни представители! Помнете: Софийската община ще бъде предмет на публично разграбване по начин и със средства, каквито сж способни да измислят бжлгарски глави. Разберете туй нещо! Ако днес, когато има такъв жесток контрол от страна на правителството и на толкова партийни групи в общинския съвет пак стават опущения и нередовности, какво ще бъде положението, когато един кмет е назначен по препоръка на Министерския съвет със царски указ, когато кмета се явява сатрап, и второ, какво ще бъде положението, когато нема да имате девет месеца и тоя общински съвет, който се предвижда по сегашния законопроект за общината? А вие ще имате не една много-членна комисия, а една тричленна комисия. Вие нема да имате, както се казва от г. Сакарова, толкова тричленни комисии с по един председател, колкото районни общински съвети имате.

Д-р Н. Сакаров (к): И един централен.

С. Костурков (р): Но докато след едни избори не се приложи тоя законопроект, вие ще имате следното положение: едно общинско управление, един кмет, значи тричленна комисия с един председател. Ако това стане, всичко е свършено. Ние знаем тогава къде ще отидат въпросите и за трамвайте, и за осветлението, и за доходите от сметта, и от канализацията, и от кантаринината и т. н., ние знаем, как ще се благоустроява София, как ще се управлява София. Пазете се от онова, което вършите. То е огън, който ще изгори Софийската община, но който с течение на времето ще изгори и свободата на бжлгарските общини. Моля ви действайте съвестно, като добри граждани на Бжлгария, а не действайте като партизански групи.

Председателстващ Г. Марков: Има думата народния представител г. д-р Илия Караджов.

Д-р Н. Сакаров (к): Предреша се работата. По подуенската местност „Герена“, както се разправяше, подуенчани, членове на дружбата, като не можаха да го прокарат в общинския съвет, прибегнаха до бюджетарната комисия в Камарата и сега подлежи на одобрение от Камарата.

С. Костурков (р): Ами разграбването на софийската мера от боянчани?

Б. т. Сотиров (к): Каквото беше в арсенала!

Д-р И. Караджов (з): (От трубуната) Г. г. народни представители! Въпроса, който е поставен на дневен ред в Народното събрание, заслужава внимание, още повече, че хората от опозицията се нахвърляха върху болшинството, като заявяват, че той е лишен от принципи основни. Мене не ме очудва центъра със своите изявления да пазят консервативно сегашния строй, да пазят ржждасалите организации на съвременната държава, но ме очудва как хората на отрицанието иначе в други случаи се явяват против един демократичен закон, който не унищожава народо-властието, който не унищожава автономията, а го разчленява, разширява. Аз немах желание да излеза да говоря, но щом като видех г. професор Данаилова, човек на науката, г. д-р Мутафова, един сериозен човек, г. Костуркова, тоже един сериозен човек да говорят само думи, ...

В. Мулетаров (к): Белки Тодоров не е сериозен човек?

Д-р И. Караджов (з): ... съчетание от думи, без да кажат своите проекти, без да кажат, как трябва да се престои една община, заслужава и ние, макар нови в областта на законодателната дейност, да кажем нашето мнение по въпроса.

Г-да! Бил сжм администратор две-три години и моето впечатление е, че целата административна организация на бжлгарската държава е ржждасала; всички закони, като закона за селските общини, закона за градските общини, закона за окръжните управители, закона за околийските началници, закона за окръжните съвети — всичко това е ржждасало и трябва да се реформира. В тази дейност Земледелския съюз, ми се струва, има жървенство. Аз разбирам центъра да се противопостави, защото ние рушим, ние разбутваме техното; но вие, г-да (Сочи комунистите), на които струваме път към вашите идеали, не трябва да отричате, а трябва да сътрудничите.

Ц. Бржильнов (о): Това да се запише.

В. Мулетаров (к): Вие полека-лека ще ни убедите да гласуваме! Много тежка задача сте си турили. (Смех сред комунистите)

С. Манов (к): Центъра, напротив, е доволен, че отваряте път.

Д-р И. Караджов (з): Центъра не е доволен, защото нема интерес от тая организация, която ние препоръчваме.

В. Мулетаров (к): Гледай как Теодор Теодоров ти се смее.

Д-р И. Караджов (з): Малко търпение. Аз ще ви убедя в противното на това, което те твърдят.

Един въпрос в администрацията е, да вървим ли към централизация на управлението или към децентрализация.

Ц. Бржильнов (о): Това е съвсем друга работа.

Д-р И. Караджов (з): Настоящия проект — без да искаме да зная кой е автора, по чия инициатива излиза, кои сж били в комисията — има за цел не да унищожи автономията, защото тя почива на общо изборно право, защото автономията не е абстрактност, тя е действителност, а нашата действителност не говори за автономни права като абсолютно автономни права, а говори за едно ограничено право в рамките на закона.

В. Мулетаров (к): А-а, това ли е автономия?

Д-р И. Караджов (з): Едно управление е автономно, ако почива на общо изборно равно право.

В. Мулетаров (к): А че министъра отменява решенията, нема нищо.

Д-р И. Караджов (з): Ние в случая се явяваме сторонници на децентрализацията. Вижте, г-да, как сж организирани големите столици: Париж, Берлин, Брюксел. Ние сме дори по-демократични и от тях.

Некой от комунистите: Те ще вземат терк от нас.

Д-р И. Караджов (з): Докато там кмета се назначава и е шеф на полицията, тук се избира. И когато ние заговорим за децентрализация, тук от центъра говорят: „Автономия, атентат върху автономията“, тжй, както когато ние заговорим за Консорциум, веднага от тук (Сочи центъра) казват: „Свобода на търговията“, тжй, както когато заговорихме оня ден за държавен кооператизъм, ...

Н. Атанасов (з): И евтин хлеб.

Д-р И. Караджов (з): ... г. Костурковъ казва: „Свобода на волята“, „Свобода на волята“, „свобода на търговията“, „автономия“. Това сж маски, чрез които вие искате да закриете оная ржждивост на организацията на вашата съвременна държава.

Д-р Х. Мутафов (о): Това ли е автономия — трима души, назначени от министъра, да управляват девет месеци Столичната община? Това, което говорите, е цинизъм!

Д-р И. Караджов (з): За комунистите реформата в общините е или всичко или нищо. Но като имаме пример от това, което става в Русия, дето нема никаква автономия, а всичко е централистично, по-централистично от най-централистическата държава, аз ги виждам в най-големо противоречие със своята си мисъл. Защо се иска децентрализация? Защото една София, която расте чрезмерно, има свои локални интереси, има и общи интереси. Локалните интереси на крайнините, на фобургите, налагат една децентрализация на самоуправлението, а общите интереси, които може да се кажат кооперативни интереси на отделните крайнини, налагат централистична община. Тези интереси сжглеждам че сж застъпени в законопроекта, като се основава централна община и общини в крайнините, вжв фобургите. Водоснабдяване, електрическо осветление, план, общо благоустройство — това сж интереси на централата; но прехрана, училища, медицинска помощ — това сж локални интереси.

С. Костурков (р): Благодарим.

Д-р И. Караджов (з): Вие при централната община, г. Сакаров, девет месеци се разправяхте, бой с маслиници имавте и не можавте да разрешите въпроса за прехраната. Още не сте го разрешили, още философствувате, и ако не беше Консорциума да ви даде 200 вагона, щехте да умрете гладни. Само философствувате, само разправяте само масраф правите на общината. Една локална община в крайните по-добре ще обмисли онези въпроси, които сж жизнени за общината. И понеже има общи интереси, като въпроса за водоснабдяване, като въпроса за осветлението, за трамваите, за това се налага и една централна община. Ако това нямаше, ако нямаше общи интереси — а това не може да нема — то нямаше да има централистична община.

Като имам пред вид, че с този законопроект не се убива автономията, а се разширява, и това е повече в полза на крайниците, в полза на опова бедно население, на което комунистите се явяват защитници, аз казвам, че земеделската парламентарна група, ако гласува този законопроект, извършва един акт на голема реформаторска дейност, в основата на която ще лежи благосъстоянието на бедното население от крайните квартали на София. Моля другарите от болшинството и г. г. народните представители да гласуват този законопроект член по член, за да стане това факт. (Ржкоплескане от земеделците)

Председателствуваш Г. Марков: Има думата народния представител г. Григор Чешмеджиев.

Г. Чешмеджиев (с): (От трибуната) Г. г. народни представители! Требва да призная още от началото, че в проекта, както е представен от комисията, право или криво гласуван, както стана и дума отначало, има направени известни изменения. Първоначалния проект, по който дебатирахме ние на първо четене, се отличава в некои пунктове от този проект, който имаме сега на ржка. По-рано 12-те общински съветници, се назначаваха от министра на вътрешните работи, без да се гледаше, дали тези съветници сж избрани, или дали за тех е гласувано от избирателите на Столицата. Сжщото нещо беше и за кмета. Днес в законопроекта, както ви го представят, се вижда, че централния съвет ще се състои от избраните общински съветници в районните съвети. Тжй като преждоговорившия г. д-р Илия Караджов от страна на болшинството се опита да защити проекта така, както е, и намери, че той е едно развитие на идеята за автономия на общината, в смисъл, че се застъпват интересите на крайните квартали, заслужавало би, ако сериозно искаме да третираме въпроса, както г. Караджов, така и ония от г. г. народните представители, които искат да имат ясно представяне за това, което ще гласуват, да си зададат следните въпроси. Ако вие имате намерение да сжздавате районни самоуправителни единици, пет или шест — шест районни управления, както сж предвидени в проекта.

С. Костурков (р): И едно централно, та седем.

Г. Чешмеджиев (с): ... и ако искате на тези районни управления да дадете да упражняват една по-смпслена функция за нуждите на самия район, аз бих попитал, както г. министра на вътрешните работи, който бозспорно носи отговорност за този закон, така, сжщо и членовете на Министерския съвет и г. Илия Караджов, който защити този проект, и моля да ми отговорят: какви функции и задачи определя той ваш закон на тези шест районни управления, както сж предвидени, къде ще започне техната работа и де ще свърши, и отде ще почне и де ще свърши работата на върховния, централния съвет.

Д-р И. Караджов (з): Аз да Ви отговоря. Ако трябва да се защитят интересите на крайните квартали, какви реформи би требвало да се проложат?

С. Костурков (р): Той ще каже.

Д-р И. Караджов (з): Той ще каже: трамваите и осветлението на централния съвет, а прехраната училищата и др. на районните съвети.

С. Костурков (р): Г. Караджов! С какъв ум приказвате Вие това?

Д-р И. Караджов (з): С какъв ум Вие приказвате? Думи без сждржание; само кржчмарски лафове!

Г. Чешмеджиев (с): Аз мисля, г. г. народни представители, че по този пункт има едно големо, как да кажа, недоразуменне не, но пжлно незнание от страна на народните представители и на комисията, която е разгледала законопроекта. Вие искате да сжздадете един закон, искате да направите една голема реформа, искате да обновите Содом и Гомора, като се изразяваше тук министър-председателя г. Стамболийски. Елате, обаче, сжздайте един закон, който да виждаме ние всички, че определя задачите ясно и точно. Какво ще работи вашия централен съвет и какво ще работят вашите шест районни управления, какви сжотношения ще има между тех, ще имат ли право районните ви управления да гласуват свои бюджети; на този въпрос тоя закон не е отговорил.

В. х. Сотиров (к): През деветте месеци ще отговори!

С. Костурков (р): След като бждат разграбени общинските мери, ще отговорят.

Г. Чешмеджиев (с): Г. д-р Илия Караджов не може да отговори; председателя на комисията по Вътрешното министерство, без да е във весело настроение, както го обвини г. Мулетаров, не може да отговори на този въпрос.

Д-р Н. Сакаров (к): Това не им идва на ум.

Г. Чешмеджиев (с): Г. г. народни представители! Вие ще гласувате законопроекта — най-после, ако е въпрос да се гласува, гласувайте го — но нали ще трябва да сжздадете един закон, който да се прилага, един закон, който да има един нов разум, един нов смисъл. Вие трябва да посочите всички ония пунктове, функция по функция, която ще има да изпълнява централния съвет.

К. Ковачев (з): Ама нали затуй излезохте от там да говорите 10 дупи? Кажете да чуем, защо сте дошли вие тук, защо ви праца народа? Само да викате ли?

С. Костурков (р): Вие сжздавате законите — вие кажете.

Г. Чешмеджиев (с): Сжгласни ли сте вие, че тук има непжлноти? Не лодвигнах ли аз още в началото нарочно въпроса, че тоя законопроект, тжй, както е гласуван, не е минал сериозно през комисията? Сжгласете се по този аргумент с мен да пратим отново законопроекта в комисията; там ще ви посочим как да разграничите задачите на централния съвет и задачите на районните съвети.

Г. г. народни представители! Не искам да правя партизанлжж. Нека ви кажа, че още първия път, когато говорихме по принципи по този въпрос, които се отнасяше до пункта за районите — три ли ще бждат, шест ли, осем ли ще бждат, числото не важи — аз още тогава заявих от името на нашата парламентарна фракция, че по въпроса за районните управления, ние по принцип сме сжгласни, ние искаме крайниците на София да имат своите самоуправителни районни управления и да могат тези самоуправителни районни съвети да се произнесат с тежест за своите местни нужди. Но аз бих желал, ако ще сжздавате един, нека го нарека, органически закон за Столичната община, в тоя закон вие ще трябва да дадете две бази: една за вътрешното управление, за централния съвет и една за районните управления. И тази база за районните управления, за единия район, ще важи за трите, за шестте или деветте районни управления, които вие ще сжздадете. Тая база аз не виждам нито за централния съвет, нито за районните съвети. И аз сжм убеден, че ако вие искате да внесете смисъл в тая ваша реформа, ще остане само следния смисъл, че вие ще разтурите Столичната община и че цели девет месеца ще оставите една тричленна комисия или петчленна комисия, която да управлява столицата, и дотогава, докогато настжпи момента на изборите, вие ще ни сезирате тук пак — ако това Народно сжбрание доживее това, до м. октомврий — с проект за изменение закона за Столичната община; в това сжм дълбоко убеден.

В. Мулетаров (к): Те сж свикнали.

Н. Ковачев (з): Вие всеки ден менявате декретите в Русия. Ти барем мжлчи.

В. Мулетаров (к): Ти отде знаеш?

Г. Чешмеджиев (с): Защо иначе този законопроект, тъй, както е създаден, тъй, както вие ще го гласувате, не определя какво предстои да се направи, за да се реформира Столичната община. И аз мислех, че когато стана тук г. д-р Илия Караджов, той щеше да обърне внимание и да обясни в кои членове какви са функциите, предвидени на районните управления, какво ще правят тези районни комитети, какво ще прави централния съвет и какво ще прави начело на София кмета. Ако вие създавате една нова организация — а опит за такава правите — трябва да поставите новите задачи на тази нова организация, както за всеко ново учреждение, което създавате.

Д-р И. Караджов (з): Това ще се уреди с правилник.

С. Костурков (р): Всички, които не знаят какво правят, все с правилник се омиват.

Г. Чешмеджиев (с): Не може с правилник да се попълват закони, защото вие тук ще трябва да предвидите при гласуването и какви ще бъдат съотношенията между районните управления, и какво ще бъде отношението между централния Столичен съвет и отделните районни управления. И ако не сте предвидели в този законопроект какви ще бъдат тия съотношения, вие с това в същност не създавате никакъв закон и, аз мисля, че всички тия дебати, които правим, са дебати за ветъра. Този ваш законопроект има само едно значение, че вие проявявате една воля да реформирате общината и че тая воля вие я проявявате освен в едно направление по повод на този законопроект — да разтурите днешния Столичен общински съвет.

Но и от друго едно гледище, г. г. народни представители, вашия законопроект не издържа критика. Вие сте убедени, че правите една реформа на народовластническа база и г. Караджов казва: „Аз се чудя, защо тия от крайната левица възстават“.

Д-р И. Караджов (з): Аз не ви считам вас за крайни, вие сте център.

Г. Чешмеджиев (с): Ако сте сериозно убедени в това, трябва да чуете едно възражение от моя страна: мислите ли вие, че застъпвате един народовластнически принцип, когато внасяте този законопроект? Ако тъй сте убедени, то ще рече, че вие не сте прочели законопроекта, върху който говорите, и законопроекта, който ще гласувате. Районните управления се избират и общия им състав е 72 съветници; от всеко едно от тия шест районни управления ще се излъчат по три съветника — 18 съветника, към тях — 12 съветника, които ще се посочат от министъра на вътрешните работи и на тия 30 съветника 31-ия ще бъде назначен с указ от Министерския съвет за кмет. Питам, районните съвети ли ще изберат из своята среда 31 съветници, които ще създадат централния съвет?

Д-р Н. Сакаров (к): Не, само 18 души.

Г. Чешмеджиев (с): Ако вие това бехте го прокарвали в този закон — тия районни съвети, в които има 72 човека, да изберат из своята среда в един общ пленум на 72 съветници, 31 съветници и да кажат: вие, излъчените от нас, сте върховното централното столично управление, аз бих казал, щех да се съглася с г. д-р Караджова и с вносителите на законопроекта, че на всеки случай, макар и чрез едно излъчване, чрез едно посредничество, чрез делегиране, все пак е запазено донекъде така нареченото народовластие. Но вие това не правите. Възможно е некой от народните представители, които не са се вгледали в текста на законопроекта, да са заблудени, че тук туй става, че от тия 72 съветници, избрани от 6 района, ще се излъчи върховния съвет на Столичната община. И аз затъ имах един случай, преди 15—20 минути, като питах ваши другари да кажат: „Какво искате по-хубаво? Нали районите ще ги изберат?“ И дедо Стано каза: „И аз тъй мисля, предложете го да го поравим“. Аз бих желал — ако и г. д-р Илия Караджов тъй схваща въпроса — ...

Д-р И. Караджов (з): Лесно е да критикуваме. Вие схващате и кажете как да бъде тогава.

Г. Чешмеджиев (с): ... от тия 72 съветници събрани в районите да се избират — днес закона е иначе — дайте в този пункт поне да го изменим, за да го подобрим.

Д-р Н. Сакаров (к): Въпросът е друг: 12 души назначени и кмета един — 13; само трима ще дойдат от районите да допълнят болшинството.

Г. Чешмеджиев (с): В същност, г. г. народни представители, ето как аз схващам целия този механизъм, по който ще се създаде върховното управление на Столичната община: ние имаме един съветник назначен с указ, по доклад на Министерския съвет, имаме 12 съветници не избрани от самите съветници из своята среда, а избрани по усмотрение на министъра на вътрешните работи — и тук е разликата. И това ще трябва да схванат ония, които не са чели разумно законопроекта. От 72 съветници един министър на вътрешните работи по свое усмотрение ще си излъчи 12 души и един кмет — това са 13 души съветници избрани по усмотрение. Това е смисъла, това е текста, това е разума на законопроекта.

Д-р Н. Сакаров (к): Като ще вземе от своите земеделски листи първите двама души, за да образува състава.

Г. Чешмеджиев (с): Аз не казвам, че непременно г. Райко Даскалов ще бъде утре министър на вътрешните работи; министър може да бъде от Народната партия, от Демократическата партия, може да бъде от Комunistическата партия, който ще да бъде, ние гласуваме закон, г. г. народни представители, и трябва да изясним текста му и разума му, за да знаем, че гласуваме с пълно знание.

Понеже казвам, че времето ми изтекло, свършвам.

Ето защо, г. г. народни представители, в този пункт ще бъдат длъжни да се съгласите, че вашето народовластие е пострадало. Щом ще остане утре по усмотрението на един министър на вътрешните работи, земеделец ли е той, народник ли е, демократ ли е, социалист ли е, комунист ли е, партията му не важи, от тия 72 съветници, той да си избира 13 души — с това вие имате 13 гласа осигурени за партията, която е на власт и от която е излезъл министър на вътрешните работи. Вие от другите съветници, които ще допълните до 31, ще направите болшинство, защото с една забележка към чл. 7 е казано, че всяка партия, която има поне четирима съветници, непременно трябва да прати един съветник. Те са 6 райони по 1 съветник — 6 съветници; предполага се, че правителствената партия, в известни райони, дето има 12 съветника, все ще има поне 4 от тия 12 съветници. Щом от тия 4 им се полага 1 съветник, по силата на забележката към чл. 7, по 1 съветник от 6-те района — 6 и 13 по усмотрение, станали 19. Значи от 31 съветници, 19 са осигурени за онай партия, от която е министър на вътрешните работи, или от която е и самото правителство. Къде остана тогава вашата община с нейната автономия и къде остана вашия закон, създаден уж за да реализира принципа на народовластие, чрез който принцип вие искате да реформирате Софийската община или тоя Содом и Гомор, както се изразяват вие? Аз мисля, г. г. народни представители, че така, както се изяснява текста на този законопроект, министър на вътрешните работи, и самото Народно събрание, и председателя на комисията по Вътрешното министерство трябва да си зададат един въпрос: пълно ли е този законопроект, смислен ли е той и заслужава ли да се гласува сега. Ако действително вие искате да създадете не една сериозна реформа, а имате намерение само чрез закона да разтурите общината, по-добре от това средство нема.

Председателстващ Г. Марков: Има думата народния представител г. Васил Мулетаров.

В. Мулетаров (к): (От трибуната) Г. г. общински съветници! (Смех и веселост сред земеделците) Г. г. народни представители!

Н. Ковачев (з): Виж, колко са те наплашили от опозицията в Общинския съвет, та и тук наричат народните представители общински съветници!

Д-р Н. Сакаров (к): Той иска да ви каже, че сте влезли в ролята на софийски общински съветници — подиграва ви! (Смех)

Председателстващ Г. Марков: (Звъни)

В. Мулетаров (к): Много лесно се ловите на вждипата! Г. г. народни представители! При разглеждането на чл. 1 от законопроекта за Столичната община, страшно лицемерие лъска и от тук и от тук. (Сочи първом десницата, а после центъра и левичата.) Безподобно лицемерие беше, когато г. д-р Караджов каза: „Анджак ние тук автономията защитаваме! Ама какво искате? Ще си изберат кварталите свои съветници, ще си наредят общински съвет — хе, какво по-хубаво от туй! Ама, че министъра назначава съветници, че министъра назначава кмет — това е в реда на нещата. Това е автономия!“

Д-р И. Караджов (з): (Вжразява)

В. Мулетаров (к): Аз не вервам, че г. д-р Караджов е толкова наивен, да мисли, че, при назначаването на кмет и на съветници в централния съвет, има автономия на общините.

С. Манов (к): То е кооперативна автономия. (Смех)

С. Костурков (р): Съвършено верно.

В. Мулетаров (к): Не знам каква автономия е това и за каква автономия ми говори той, но че автономията на общините се погизва с всяка сила — върху туй две мнения няма. И колкото г. Караджов да си кълчи ума, за да извади нещо и да го хвърли на своите приятели там, та да гласуват със спокойствие за законопроекта, той не успе. Той даже в своето положение излезе много наивен. „Тук, центъра“ — каза — „се занимава с осветление, с трамваи; там, долу, крайните квартали с прехраната“. Ама сериозно ли приказвате, г. директоре на Консорциума. Аз не се съмнявам, че Вие се шегувахте, или пак, че Вие лицемерехте — в което повече вервам.

Д-р И. Караджов (з): (Вжразява)

В. Мулетаров (к): Но когато от тук той лицемереше и беше страшен диник, обади се новия народник г. Мутафов, и му каза: „Това е цинизъм, г. Караджов, това не е автономия!“ Ами кой сте Вие, г. Мутафов, който пеете за автономия? Та няма не знае как сте тжпкали общинската автономия, та нима историята на вашето управление не е кълна с примери на тжпкане тая автономия?

Д-р Х. Мутафов (о): На Вас не прилича да говорите за автономия, когато вашите приятели в Русия управляват с диктатура. Срамота е хората на диктатурата да говорят за автономия!

Т. Булев (к): Там диктатурата е на мнозинството над малцинството, а диктатурата, която вие упражнявате днес, е такава на малцинството над мнозинството.

Д-р Х. Мутафов (о): Една шена терористи упражняват диктатурата там, . . .

От комунистите: Не е верно!

Д-р Х. Мутафов (о): . . . и на вас, които сте техни сторици, не прилича да говорите за автономия! Това само хора с вашето тупе могат да говорят!

В. Мулетаров (к): Хора, които сж разгонвали на безсрамно общински съвети; хора, които сж отменявали решенията на общински съвети; хора, които сж играяли със червения и синия молив по бюджетите на общинските съвети, тия хора да дойдат да приказват за автономия, е наистина цинизъм, г. Мутафов. Същите циници сж и демократите.

Д-р Х. Мутафов (о): Ако вие бждете утре управници на общината, тежко и горко на подавяващото мнозинство, което е опозиция! Тогава вие не сжте червен молив, а сжте червена кръж ще пишете онова, което ще декретирате!

В. Мулетаров (к): За нас е друго, аз после ще кажа, какво ще правим ние. Ама Вие сега тук, разберете се, говорите все за автономия.

Д-р Х. Мутафов (о): Бждете по-скромни, когато говорите.

В. Мулетаров (к): Много малко казвам, скромен сжм по адрес на вашата партия.

Некой от земеделците: Вие новите и старите русофили трябва да се разберете.

В. Мулетаров (к): Вземете, напр. демократите. Сигурен сжм, че ако вземе г. Пждарев думата и той ще говори за автономия, а пак и те я тжпкаха, като разгониха хиляди общини, като зачеркваха със червено мастило бюджетите им. И той ще приказва за автономия, па и г. Костурков, па и Данаилов — всички те ще се изредят да приказват за автономия! Това е страшно лицемерие и ние само го подчертаваме. И вие тук (Сочи десницата), и тези приятели от тук (Сочи центъра и левичата), когато говорите за автономия, г-да, лицемерите и страшно лжжете света, като се закривате зад некаква автономия. Те (Сочи центъра и левичата) безцеремонно сж тжпкали автономията на общините; и вие (Сочи земеделците) вършите същото. Та нима г. министър Даскалов не знае, по колко бюджета му е играло перото; та нима не знае той колко решения на общински съвети е отменил?

Но не е гам въпроса, г. г. народни представители. Законопроектът, според мене, гони две цели: първата цел на законопроекта не е казана ачик, но тя се чете между редовете; втората цел е да изгоните комунистите от общините, да не се предадат общините на комунистите. Ще ми позволите да поприказвам малко по тия два въпроса. Пждро, че хайдутлуги има в общините — а особено в Софийската — това е верно. Софийската община е такава мандра, че и бай Иван Длжнгов сега е замахал опашка, само да го пуснете в нея.

Некой от земеделците: А вие ако влезете, тежко и горко!

В. Мулетаров (к): Той чака, гледа със четири очи: а сега, само да гласуваме — и веднага той знае! компанията си барабар що да прави: хайде на качетата!

Н. Георгиев (з): Г. Мулетаров! Отде знаеш тая работа?

В. Мулетаров (к): Знам я, сега ще кажа. Аз сжм общински съветник на Софийската община от няколко години.

Министър Х. Т. Манолов: От такива като тебе в качетата няма нищо да остане. (Смех)

В. Мулетаров (к): Софийската община е приготвила и зарад тебе — и ти си много подходящ там да лочиш. Имаш и сурат за такъв!

Министър Х. Т. Манолов: Аз не демагогствувам като тебе, г. Мулетаров. Вие лочите човешка кръж!

В. Мулетаров (к): Г. г. народни представители! От няколко години сжм общински съветник; туй, което знам, то е, че по всички важни въпроси, дето се засегат интересите на софийското население, на Софийската община има непременно и хайдутлук.

Некой от земеделците: Ама и вие не бехте по-малко хайдучи: Бургазката община е обрана цела!

В. Мулетаров (к): И ако стават кавги често пжти, то е заради туй, защото, когато заловите хайдучите, те гледат по какъвто и да е начин да се спасят.

Д-р И. Караджов (з): А вие, комунистите, ги защитавате.

В. Мулетаров (к): И когато почнете да ги атакувате и да прехвърлите тежестите на класата, която те представляват, те тогава още повече реват. Какво искате от нас? Да скръстим ръже пред тия приятели, да ги гледаме как натоварват софийския пролетариат, и да си млчим ли? Г. Даскалов сигурно туй иска. Г. Караджов каза: „Само приказват“. Не приказваме, г. Караджов, ами интереси отстояваме. Вземете бюджета на Софийската община и погледнете какво става. Ей ги тия приятели сж вътре. Блок имат те. Там сж и демократи, там сж и радикали, там сж и народници, там сж и радослависти, там сж и стамболовисти. Добри Петковисти и като катраник стоят широките. (Смех)

Д. Нейков (с): Това е безсрамна лъжа! Може да е верно, че вие седите там като серсеми.

В. Мулетаров (к): Те сж вътре, целуват се. И г. Райко Даскалов им пратил инспектори. За какво? Да ги залови в кражба. Те дали на инспекторите места, за да не ги ловят; всички те си имат по едно место и къщи ще строят. А той чака да намери хайдуците на Софийската община. Тежко ти и горко! Такива ти сж инспекторите, такива сж и тези, които управляват.

Д-р К. Консулов (з): И ти си вътре.

В. Мулетаров (к): Хората си правят хубави печалби в тази община.

Сега вие казвате на старите партии: стига вече сте крали, а сега ние да се настаним. Точно този е смисъла на тоя законопроект. Искате сега вие в девет месеца, както мъничкото детенце, додето се роди, само да ядете. Девет месеца ви трябва и най-после ще се роди Иван Длъгневков внк от Софийската община, освен бабата, ако е майстор, ако е напр. министър Стамболийски да го назначи. Това е то.

С. Златев (з): Този мисъл ще я запишат стенографите. Да се подчертае, че друг път такива думи не сж се чували в този Парламент.

Председателстващ Г. Марков: (Звжнн)

В. Мулетаров (к): Елате погледнете какво става в Софийския общински съвет и вие ще видите, че аз много малко изнасям от туй, което е.

Некой от земеделците: Лудница, нали?

В. Мулетаров (к): Най-важно е, да настаните вашите хора, има голем интерес — вместо те да крадат, вие да крадете? Това е първата цел.

Некой от земеделците: Вие не можете ли да крадете?

В. Мулетаров (к): И аз ви уверявам, големи гешефти могат да станат.

Некой от земеделците: Анджак сте мунасиш за тая работа.

В. Мулетаров (к): Неколко лица ще се сменят и вие ще се наредите.

Н. Пждарев (д): Требва да ги разбирате тия работи.

В. Мулетаров (к): Та ние всеки ден ги изнасяме тия работи. Ние в Софийския общински съвет — дължа да ви кажа — имаме общински съветник, който излезе и казва за 250-те хиляди лева рушвет, който взел: „Поисках ги не като рушвет, ами им дадох план“. Един план за 250 хиляди лева!

Н. Пждарев (д): Значи, за термина е въпроса.

В. Мулетаров (к): Недейте се чуди. Вие ги познавате по-добре, защото сте в техната среда.

Щ. Сокуров (з): И вие не се карате тук за черни очи.

В. Мулетаров (к): Втория въпрос, който ви интересува, е да изгоните комунистите от Софийската община, да не падне общината в ръцете на комунистите или с други думи, да бъдете верни и добри аргати на тия приятели. (Сочи центъра) И в този пункт вие сте най-добрите орждия на буржоазията. Това е то. Искате ли доказателства? Аз ще ви ги приведа от вашия законопроект. В мотивите на първия законопроект изрично се казва, че в Столицата идват големи особи; в нея живеят министрите, па и царя е вътре. Не може тук да стоят всекакви хора, да имат противодържавнически идеи, да се мждрят в общината и да я държат. Какво значи това? Тия хора (Сочи центъра) немаат противодържавнически идеи; сакж, те сж държавата, те с държавата легат и с държавата стават, все за нея мислят. И вие сте такива. Тогава какво гоните? Ясно като бел ден — комунистите.

Н. Пждарев (д): И вие с държавата легате и ставате.

В. Мулетаров (к): Второ доказателство, че наистина гоните комунистите и гледате да не падне Софийската община в ръцете им, е чл. 3. Той казва така: (Чете) „Строличната община има: един централен съвет, едно централно управление, шест районни съвети и шест районни управления“.

Некой от земеделците: Това какво пречи на комунизма?

В. Мулетаров (к): Некои от вас сж толкова павни, че не разбират какво приказвам. (Смех всред комунистите)

Председателстващ Г. Марков: (Звжнн)

В. Мулетаров (к): По-нататък се казва, че всеки един от шестте районни съвети избира по трима души за централния съвет. Шест районни съвети по трима души стават 18 души, нали така? Да видим сега каква е София.

Ще турнете един районен съвет в Кошовица, там ние ще имаме болшинство. Това е верно. Ще турите един районен съвет към гарата, и там ще имаме болшинство. Ще турите един към арсенала, и там ще имаме болшинство. Ще турите друг районен съвет на другия край, дето сжщо ще имаме болшинство. Ние не крием, а вие знаете, че в центъра ние нема да имаме болшинство. В два района ще излезе болшинство буржоазията. В четири да вземем ние болшинство, даже да вземем такова болшинство, щото и по тримата да бъдат комунисти, четири районни съвети по три — 12 съветника. Другите от кои остават? Щете-нешете, ако има 1—2 от детективите избрани като земеделци, ще ги турите там. Аз приемам, че ще ги назначите. Ами по-нататък другите? Комунистите не приемат назначаване. Тогава кого ще назначите? Давате ли си отчет? Щете-нешете тех ще назначите.

С. Златев (з): То би било много лошо за комунистите тогава!

В. Мулетаров (к): Вие знаете отлично, че нашата партия никога нема да изпрати свой съветник, назначен от министра — вие го знаете това отлично. Кого ще назначите тогава? Вие най-много да вземете четирима; допускам, че и четиримата ще ги турите в централния съвет. Ами другите, които имате право да назначите, ами кмета, ами помощниците му от къде ще ги вземете? От тези приятели (Сочи центъра) и ще се разцелувате там вече. Не само че ще ги назначите, ами и ще се разцелувате и ще водите борба такава, каквато днес ние водим в Софийската община. Това ще стане. И това е истинската цел на вашия законопроект.

Председателстващ Г. Марков: Изтече Ви времето.

В. Мулетаров (к): Вие виждате ясно като бел ден, че комунистите ще вземат Софийската община, . . .

Щ. Сокуров (з): Както вземахте Бургазката община.

В. Мулетаров (к): . . . че нема да бъде тогава добре за вас, и какво правите вие? — Тъй ли? Чакайте! Ние — Длъгневков и нашата компания — за хайдутлуди, 9 месеци ще божаем вътре в корема на Софийската община, а след като се роди дете, ще го хвърлиме като чипо и ще си вземем старите партии. — Ето! Можете ли да възразите нещо? Мълчите и немате основание: това е целта на законопроекта; нищо друго не мислите, освен изгонването на комунистите от Софийската община, както досега на правихте в маса общини.

Председателстващ Г. Марков: Моля, свършете.

В. Мулетаров (к): Свършвам. — Та вие немате ли примерите на Русенската община, на Шуменската и Бургазската? Я Сокуров нека ви каже на кого дадохте Бургазската община! Дадохте я на старите партии. Това сте вие: верни, точни и добри аргати на буржоазията! И помнете ми думата, те днес тържествуват и викат: дано тези серсеми да гласуват този законопроект — това им е в душата — и като дойдат, както викаха на Пастухова: ние ви прилагаме заповедта Ви от 27 юлий, така ще викат на вас: вашия закон прилагаме.

Председателстващ Г. Марков: (Звжнн) Моля свършете!

В. Мулетаров (к): Но я се погледнете! В този законопроект вие не продумвате дума кой ще прави бюджета — централния съвет ли, крайните квартали ли — и как ще се издържат районните квартали, със свои средства ли или от центъра. Върху туй не говорите. И там ще отворите хубаво вратата на министъра, за да отиде да се споразумее с тех. (Сочи центъра)

Председателстващ Г. Марков: Завършете!

В. Мулетаров (к): И там ще вървите. Тежестите в законопроекта имат една цел: комунистите никога да не могат да вземат върх, макар че ще имат болшинство в гласовете си, да не могат да вземат в никой случай болшинство — ето ви за това правилника — второ, хайдутлуките да продължат, както е било досега, комунистите да имат колкото се може по-малко надзор и, най-подир, да оставим развжрзани ръцете на правителството, в съгласие с партите в общината, . . .

Председателстващ Г. Марков: Моля, завършете!

В. Мулетаров (к): . . . да може целата общинска тежест да легне върху гърба на работниците и малоимотните. Това сж целите, които гоните. Това е ясно като бел ден. Вървете, на добър ви час! Карайте с тех (Сочи центъра) — добри техни аргати сте! (Ржкоплексане от комунистите)

Председателстващ Г. Марков: Има думата народния представител г. Никола Ковачев.

Н. Ковачев (з): (От трибуната) Г. г. народни представители! Всички се изказаха против законопроекта, като го намират за негарантиращ автономията на общината, и всеки го тжлува тжй, като го разбира.

Ю. Юрданов (к): По моему.

Н. Ковачев (з): По моему. От три години насам след войната наблюдавам Софийската община, нейните избраници, избрани при един закон, който гарантираше досега автономията ѝ — като искат да кажат, че с този законопроект се отнема сега автономията на избраните съветници — и от три години насам ако централната власт, правителството, Вжтрешното министерство не беше вземало ангажмент по много въпроси, в много отношения населението в София би останало гладно, даже би измрело, затуй, защото не оставаше време на Софийския общински съвет, избран от различните политически партии, да се замисли за София, за нейните граждани.

В. Мулетаров (к): Ето, тук си силен.

Н. Ковачев (з): Не оставаше време затуй, защото едните — за мен е безразлично — които изхождаха от десните партии, управляваха по един терк, по един метод, на който бежа свикнали досега, а другите, крайната левица, която сжщо имаше болшинство в общинския съвет, тя искаше не общинския съвет — както преди три години на всека цена очакваше революцията — а искаше комунистически съвет, не автономия, а искаше реакцията на червения пролетариат.

От комунистите: Е-е-е!

Н. Ковачев (з): И заради туй те не се замислиха и немаат намерение да мислят в какво положение се намира софийското гражданство. Досегашните творители на Софийската община сж творили само в центъра. Защо? Затуй защото центъра е играл главната и важната роля. С настоящия законопроект, който ние искаме да прокараме, ние искаме да дадем възможност на крайнините да имат свое собствено автономно управление, да имат съревнование един към друг и да могат да си построят и пжтища, да си посираат улици и всичко да си направят. Казват: по кой начин ще стане туй? Ами тук в самия законопроект е казано, че тези сжотношения на централния общински съвет с районните ще се определят с правилник. Този правилник ще се обмисли.

В. Мулетаров (к): От кого?

Н. Ковачев (з): От общинските съветници и ще се одобри от Министерския съвет.

В. Мулетаров (к): Ти ще ме накараш да предложа да ти се афишира речта!

Н. Ковачев (з): Ти мжлчи! — Преди малко г. Чешмеджиев, пжк и други искаха да кажат: защо вие с тричленна комисия да управлявате София? Ама няма от 30 години, откак управлявате Софийската община, 10 години София не е била управлявана от тричленна комисия? Можете ли да отречете туй? Не. Искам да кажа, че тук обвиненията, които вие хвърляте върху нас, че ние сме гонили целта да управляваме Софийската община с тричленна комисия, не сж прави, защото $\frac{1}{4}$ от времето, откак е свободна София, сте я управлявали само с тричленни комисии.

С. Манов (к): А вие искате само девет месеца да я управлявате. Скромни сте!

В. Мулетаров (к): Като малко дете, докато се развие то в корема на майка си.

Г. Колев (з): Много сте издребнели, като малко детенце.

Н. Ковачев (з): Тук комунистите защитават една теза, като казват, че автономията се нарушавала, тжй като централната власт изключително щела да бжде власт не на гражданите в София, а щела да бжде власт на правителството. Верно е, аз се обръщам към вас, които твърдите че пролетариатът и малоимотните, когато вие ги вземете на своя страна в болшинството си, те ще управляват и централна София и общо София, защо се боите вие, че правителството щело да управлява? Утре вие може да сте правителство и ще управлявате при настоящия закон. (Смех всред комунистите)

Т. Булев (к): Много силна аргументация!

Д-р Н. Сакаров (к): Райко не е сжгласен.

Председателстващ Г. Марков: (Звжни)

Н. Ковачев (з): Г. Мулетаров преди малко каза тук, че министъра щел да вземе болшинството от общинските съветници и с туй щел да наруши автономията.

В. Мулетаров (к): Ха, за автономията сега! Аман тая автономия. Тези общински съветници сж избрани от софийското гражданство. Щом те сж избрани от софийското гражданство, естествено, тези, които се вземат, те ще защитават и интересите на софийското гражданство, не интересите на министъра, който ги вика, а интересите общо взето на софийското гражданство.

Тук г. Чешмеджиев преди малко казваше: „Ние по принцип сме сжгласни за районните съвети, които могат да бждат 2, 3, 4, 6 или 9, ама не сме сжгласни с туй, дето се взема от страна на правителството по един съветник от тех за централното управление“. Щом вие един пжт сте се сжгласили по принцип, вие нема да се противопоставяте. Значи вие сте сжгласни сжс целия законопроект.

В. Мулетаров (к): Тжй, тжй!

Д. Нейков (с): Много хубаво си разбрал тази работа!

Н. Георгиев (з): Да отговори г. Мулетаров дали не е тжй. (Смех всред земеделците)

Д. Нейков (с): Много весело!

Д-р Н. Сакаров (к): Тя се е започнала весело и в комисията.

Н. Ковачев (з): Обвиняват ни, особено комунистите се нахвърлиха тук най-много, че се нарушавал принципа на народовластие, че се нарушавало туй, че се нарушавало онуй. Вие, г. Мулетаров, можете ли да отговорите по кой начин се управлява в Петроград или в Москва?

От комунистите: А-а-а! (Смех)

Н. Ковачев (з): И можете ли да отговорите, дали там има сенка от некакво народовластие? Там се назначават управниците направо отгоре, без да се пита кой.

(Председателското место заема председателя)

Вие нападате нас, че сме тѣй да се каже, в съдружие сме центъра. Тук е безразлично за нас, дали има център или левица. Ние защитаваме един законопроект; според този законопроект софийските граждани ще избират своите общински съветници напред и тези общински съветници ще управляват тая София тѣй, като те намерят за добре. Ако вие имате болшинство и ако софийските граждани са с вас, болшинството от общинските съветници ще бждат от вас и ще нареждат тѣй, както вие разбирате.

В. Мулетаров (к): Не сте чели законопроекта.

Ю. Юрданов (к): Изглежда, че не сте чели законопроекта.

Н. Ковачев (з): Чел съм го много пъти, но преди всичко г. Мулетаров не го е чел. (Смех всред комунистите)

Д. Нейков (с): Весела България!

Н. Ковачев (з): Г. Мулетаров визираще имена, кой ще бжде кмет, кои ще бждат тричленна комисия. Това, г. Мулетаров, не се знае и вие най-малко имате право да се спирате върху тогоя или оногоя, защото един закон не се прави за личности, а се прави за обществото. Ако ние паднем, на когото народа да даде своето доверие, той ще дойде и ще прилага този закон; той ще си отиде, ще дойдат други и ще продължава да го прилагат дотогава, докато намират, че е необходимо да стои.

Т. Булев (к): Докато дойдем ние да го пометем.

Н. Ковачев (з): Дали ще дойдете, това е въпрос. (Смех всред комунистите)

В. Мулетаров (к): По-рано, ги изплаши (Сочи центъра) като каза, че подир вас идем ние, а сега пак ги успокояваш. Като чамова джеска се отмета.

Н. Ковачев (з): Г. Костурков каза, че нищо не се спомнавало въ законопроекта за съотношенията на централния общински съвет с районните съвети. В него се споменава, че ще се изработят правилници съвкупно от всички софийски общински съветници.

Д-р Н. Сакаров (к): Това не е казано.

В. Мулетаров (к): Това показва, че не знаете закона.

Н. Ковачев (з): Ще изработят правилник заедно, ще го одобрят и ще го изпратят на Министерския съвет за утвърждение.

В. Мулетаров (к): Нищо подобно.

Д-р Н. Сакаров (к): Това ще бжде една комисия при министерството, която ще изработи правилника по прилагане на закона.

Н. Ковачев (з): Ако г. Мулетаров по-напред се нахвърля тук на Софийската община, че имало в нея кражби, че имало туй, имало онуй, че всичката цел била да заменим тези (Сочи центъра) с други, това е въпрос, г. Мулетаров.

Председател: **Н. АТАНАСОВ.**

Секретар: **Д-р Н. КОНСУЛОВ.**

Началник на Стенографското отделение: **Т. ГЪЛЖБОВ.**

Ю. Юрданов (к): Голем!

Н. Ковачев (з): Голем въпрос, както казва г. Юрданов. Дали другите ще грабят, дали не, това е въпрос на гражданството. Ако тези съветници не са в интереса на гражданството, щом част от съветниците на един общински район напуснат този район, само по себе си на нова сметка ще се произведе избор. Тук е много повече разграничена свободата на гражданството, отколкото сме сега съществувалния закон за градските общини.

С туй аз свършвам и моля нашите другари и Парламента да приемат законопроекта за Софийската община, а червените, когато ще дойдат, те да я нареждат тѣй, както разбират, както наредиха Русия — тогава ще бжде друго — а сега берекят-версин от вашата наредба: хубаво живеят в Русия! (Глъчка)

Председателя: Моля, г-да! Дебатите по този член са приключени.

Д-р Н. Сакаров (к): По кой член?

Председателя: По чл. 1. Председателството си позволява да предложи да вдигнем заседанието.

Министър д-р Р. Даскалов: За утре 2 ч. след обед.

Председателя: Дневния ред за следното заседание, което ще стане утре в 2 ч. след обед, е както следва:

Трето четене законопроекта за одобрение международната конвенция за метъра и пр.;

Трето четене законопроекта за одобрение конвенцията и устава за свободата на транзита и пр.

Трето четене законопроекта за селско-общинските съдилища;

Трето четене законопроекта за производството по дела за нарушения, по които несъдебни власти издават наказателни постановления;

Първо четене законопроекта за бюджета на извънредните приходи и разходи на държавата за 1922/923 финансова година и пр.;

Второ четене законопроекта за Софийската градска община;

Второ четене законопроекта за амнистията на делата по закона за гарантиране свободата на събранията и ония по чл. 289, алинея трета от наказателния закон;

Второ четене на законопроекта за прибавяне нов чл. 5 към закона за търговията със зърнени храни и производенията от тях от 1920 г.;

Трето четене законопроекта за бюджета на разните фондове за 1922/923 финансова година;

Трето четене законопроекта за бюджета на държавата за 1922/1923 финансова година;

Второ четене на законопроекта за горите;

Второ четене законопроекта за изменение и допълнение закона за гражданското съдопроизводство;

Второ четене законопроекта за допълнение закона за отменение закона за мораториума и пр.;

Второ четене на законопроекта за обществените осигуровки и т. н., както следва с малки допълнения дневния ред.

Който приемат тоя дневен ред за утре след обед, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Заседанието се вдигна.

(Вдигнато в 10 ч. и 5 м. вечерта)

Подпредседатели: **Г. МАРКОВ.**
Н. МАЛЕВ.